Festes de Moros i Cristians a Sant Hipòlit Màrtir

Cocentaina, Agost 2022

d'interés turístic

www.jfcocentaina.com

Programa Revista de Festes
Moros i Cristians
Cocentaina • Agost 2022
Moros i Cristians Moros i Cristians Moros i Cristians Moros i Cristians Moros i Cristians Moros i Cristians Moros i Cristians Moros i Cristians Moros i Cristians Moros i Cristians
Cocentaina 2022 Cocentaina 2022 Cocentaina 2022 Cocentaina 2022 Cocentaina 2022 Cocentaina 2022 Cocentaina 2022 Cocentaina 2022 Cocentaina 2022 Cocentaina 2022

EDITA

© Federació Junta de Festes
de Moros i Cristians de Cocentaina

PORTADA

Marcos Monar Miralles

FOTOGRAFIES

Ull de Peix - Fotografia
SilviaBot - Fotografía
Marcos Monar
Paco Sempere
Arxiu Casa del Fester
Filaes
Particulars

ASSESSORAMENT LINGÜISTIC

Vicent Santamaria
(AVIVA - Ajuntament de Cocentaina)

REALITZACIÓ I IMPRESSIÓ

Aston Lenier

DEPÒSIT LEGAL

A 466-2012

El llibre ha participat en la sexta convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià.

La direcció d'aquesta revista manifesta que, la responsabilitat de les opinions i comentaris expressats als textos publicats correspon als seus autors.

4 EDITORIAL
6 SS. MAJESTATS REIS D'ESPANYA
8 SALUDA PRESIDENT DE LA GENERALITAT. *Ximo Puig i Ferrer*
9 SALUDA PRESIDENT DE LA DIPUTACIÓ D'ALACANT. *Carlos Mazón Guixot*
10 SALUDA ALCALDESSA DE COCENTAINA. *Mireia Estepa Olcina*
11 SALUDA REGIDOR DE FESTES. *Octavio Cerdá Bernabeu*
12 SALUDA PRESIDENTA DE LA UNDEF. *Pepa Prats Montava*
13 SALUDA PRESIDENT DE LA FEDERACIÓ JUNTA DE FESTES. *J. Francisco Masanet Valls*
14 JUNTA GENERAL DE FESTES DE MOROS I CRISTIANS
16 CARTELL 2022. *Toni Domínguez Borràs*
20 PORTADA 2022. *Marcos Monar Miralles*

22 EL NOSTRE PATRÓ
24 SALUDA EXCMO. Y RVDMO. ARZOBISPO DE VALENCIA. *Sr. Antonio Cardenal Cañizares*
25 SALUDA RECTOR PARRÒQUIA DE L'ASSUMPCIÓ DE SANTA MARIA. *Eduardo Rengel Albert*
26 SALUDA COMUNITAT DE RELIGIOSOS FRANCISCANS. *Fr. Fernando Fuertes Garrigós*
27 FESTER I DEVOT DE SANT HIPÒLIT. *Gustavo Pascual*
33 PRESENTACIÓ DE XIQUETS BATEJATS I ACTA DE MAJORALS

36 GUIÓ D'ACTES 2022

48 FILAES QUE PARTICIPEN

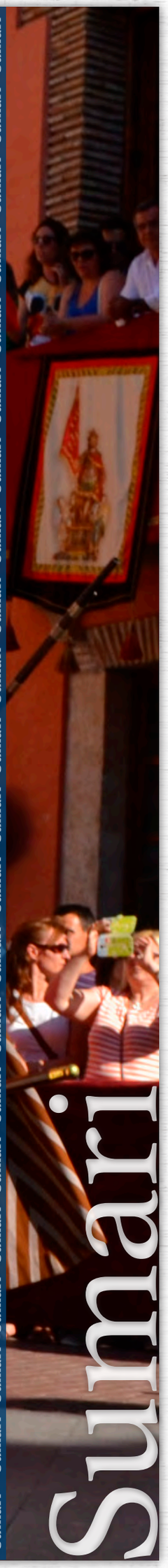
90 EN EL RECORD DELS NOSTRES FESTERS

112 FESTA I MÚSICA
114 MARI NIEVES PASCUAL MUR. *Mantenidora Presentació Revista de Festes 2021*
118 ENRIC ALBERO. *Mantenidor Presentació Revista de Festes 2022*
119 JUANFRAN FERRÀNDIZ. *Mantenidor Presentació de Càrrecs Festers 2022*
120 SAÚL GÓMEZ SOLER. *Director Himne de Festes 2022*
121 II CERTAMENT D'INTERPRETACIÓ DE MÚSICA DE MOROS I CRISTIANS "VILA DE COCENTAINA" 2022.
122 EL NOU ARXIU MUSICAL D'AUTORS CONTESTANS. *Moisés Sellés Pérez*
127 UN ANY MÉS, TELÓ TEATRE. *Teló Teatre*
128 EL CONCERT DE MÚSICA FESTERA DE LA UNIÓ MUSICAL CONTESTANA. *José Luis Muñoz Huércano*
130 TORNEN LES FESTES DE MOROS I CRISTIANS, TORNA MAL PASSET AMB DOLÇAINA I EL TABAL. *Colla de dolcaines i tabals Mal Passet*
131 SOCIETAT ATENEU MUSICAL DE COCENTAINA. *Societat Ateneu Musical de Cocentaina.*
134 CRÒNICA DE FESTES 2021-2022. *Quique Camallonga*
138 XXIV CONCURS DE DIBUIX INFANTIL

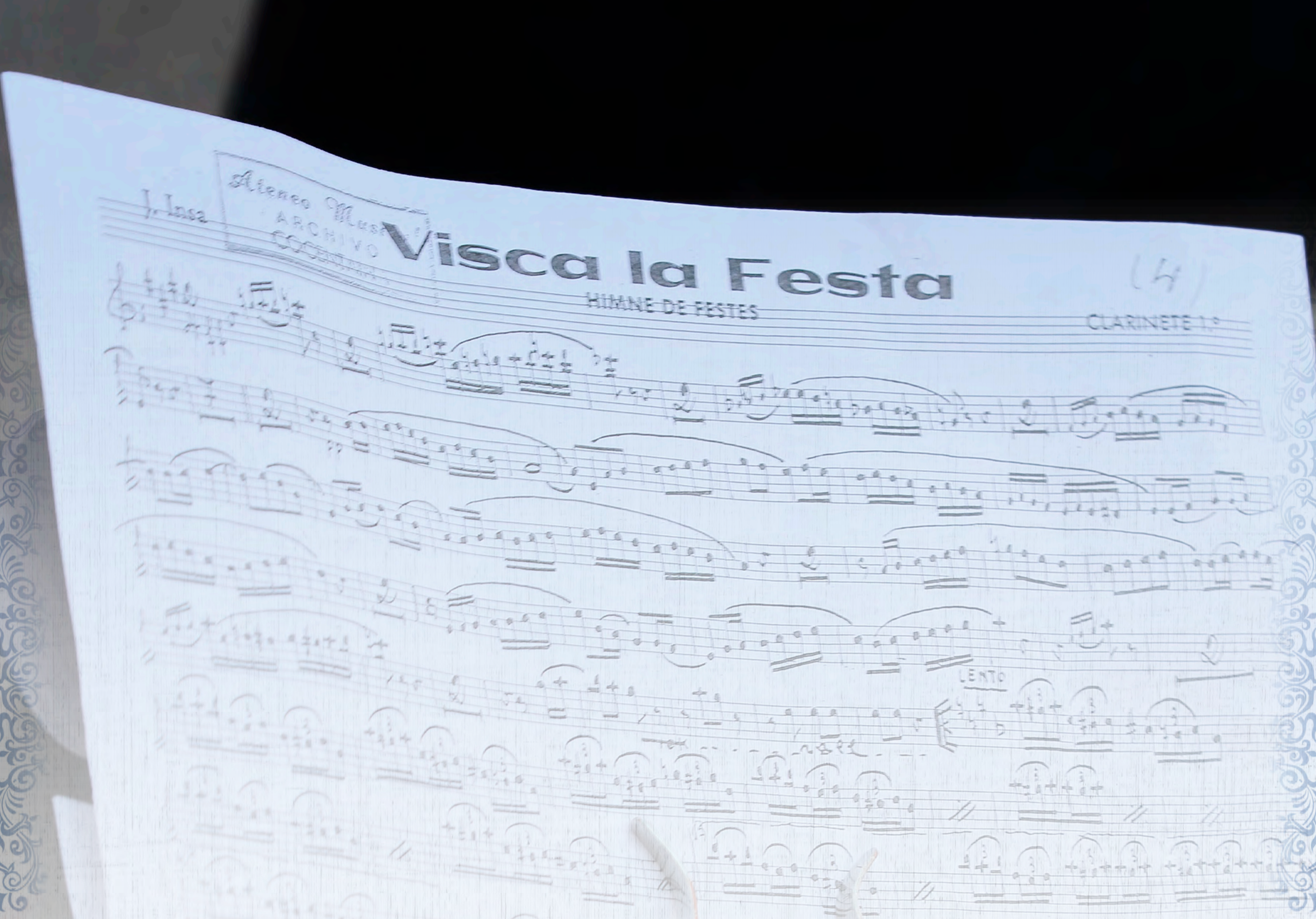
146 POESIA
148 ADEU A UN FESTER. *Pablo León Vidal*
149 SAN HIPÓLITO, NUESTRO PATRÓN. *Reme Montava Barrachina*
150 AIRES DE FESTA. *Juan Enrique García Aznar*
151 POR FIN. *Jose Miguel*
152 BAIRÉN (GANDÍA). *Rafael Jover*
153 A SAN HIPÓLITO GLORIOSO. *Carmen Briva Tomás*

154 FESTA I HISTÒRIA
156 LA COLÒNIA ALVERNESA A COCENTAINA ALS SEGLES XVII I XVIII. *Ignasi Belda - Lluís Torró*
162 TERCER CONCURS D'HERBERET. *Ferran Albors*
164 LOS TEXTOS DE EMBAJADAS MÁS ANTIGUOS EN EL ÁREA VALENCIANA. *José Fernando Domene Verdú*
169 EL SENYOR DEL CASTELL. *Ivan Carbonell Iglesias*
172 ANTIC SENTIMENT FESTER. *José Fausto Castillo Jover*
174 EVOLUCIÓ DE LES FESTES. *Joan Jover i Domínguez*
177 COCENTAINA: SUS ESCUELAS Y MAESTROS (VI). *Joaquín Navarro Reig - Eduardo Sanz Carbonell*
184 1609. LA POR GENERAL I L'ESPOLI SENYORIAL (I). *Josep Cortés Domínguez*
190 CAVALLERS DE LLÚRIA, 10 ANYS FENT FESTA. *Comissió del desé aniversari de la Filà Cavallers de Llúria*
192 DARRER SISTEMA FORAL I REPRESSIÓ. *Francesc Jover Domínguez*
195 FA 50 ANYS. *Hipòlit Borràs Martínez*
202 SAN POL PATRÓN DE ARÉNS DE LLEDÓ. *La Junta - Angelina Dolz - Antonio Albesa*
204 UNA ACTA NOTARIAL PER A UNES RELÍQUIES PATRONALS. *David Agulló Giner*
208 FRARE JACINTO DE SAN FULGENCIO, L'EVANGELITZADOR CONTESTÀ DE LES ILLES FILIPINES. APROXIMACIÓ A LA SEUA FIGURA. *José Antonio Alabau Calle*
213 VISCA LA FESTA. *Els teus nebots*
218 IMPRENTA DOMÍNGUEZ: 100 ANYS D'ARTS GRÀFIQUES. *Hipòlit Borràs Martínez - Joaquín Navarro Reig*
225 NOVA CASA MULADÍ. *Filà Muladís*
227 ÁLVARO I MANOLO "ELS GERMANS PIXOCS". *Noelia Sellés Valor*
228 ART I FESTA: AURELIO PÉREZ SAVALLS "PINTOR DE LA FANTASIA EN LA FESTA". *Jaime Pérez Cardona*
231 UNES FESTES DIFERENTS: UNES FESTES D'ABSÈNCIES. *Rafa Valls Giner*
234 MASEROS DE COCENTAINA I L'ARANYA D'ALBAIDA: XXV ANYS FENT FESTA. *José Lluis Pascual Brotons*
236 CAVALCADA REIS MAGS 2022. *Junta de Festes*

237 AGRAÏMENT-PUBLICITAT

Sumari

J. Insa
Ateneo Musical
ARCHIVO
Visca la Festa
HIMNE DE FESTES
CLARINETE 1º
(4)
LENTO

Editorial

Veem la llum i tot arriba: una nova revista amb més il·lusió que les anteriors, si és que això és possible.

El 2022 està ací, ja podem veure els carrers plens, música per tots els racons del poble, festers amb el cor en un puny perquè arribe el dia en què pugam dir: Avant la Festa!

Amb el vistiplau de les autoritats i amb la col·laboració de la Junta de Festes, este any el nostre patró tindrà la festa de Moros i Cristians que tots ens mereixem, plenes de germanor i d'esplendor.

De nou arriba la revista de Festes amb tots els articles que l'enriqueixen. El passat any 2021, la revista va ser guardonada amb el segon del premi que atorga la Generalitat Valenciana per l'ús del valencià a les revistes de Moros i Cristians, i ho celebrem de bona gana. L'elaborem acuradament amb molta estima, de manera que a la vista està el resultat, treballem per a estar a l'altura i continuar guanyant mèrits.

Aquest any, la impremta Aston Leiner ha tingut la complicada tasca d'ordenar-nos visualment articles, poesies, fotografies i records de tots aquells que ens han ajudat en aquesta nova aventura que és la revista de Festes de Moros i Cristians del nostre poble.

Posarem atenció al fantàstic cartell realitzat per Antonio Domíngez Borràs, anunciador de les festes, perquè siga emblema de la nostra trilogia festera en Honor a Sant Hipòlit, de nou trobem l'inici, ja que tots volem plasmar que la vida torna, l'alegria ja està ací.

Alcaldessa, regidor, capitans i Abanderats, publicadors infantils i adults, festers i tots els contestans. Per fi ha arribat este any que tant esperàvem. El cor obert al sentiment i preparat per a tornar a viure les millors festes de la terreta.

Visca la festa Contestana!
Visca Sant Hipòlit!
Visca la germanor!

Ses majestats
Reis d'Espanya

President de la Generalitat Valenciana President de la Generalitat Valenciana President de la Generalitat Valenciana

Com a president de la Diputació d'Alacant és per a mi un honor dedicar estes línies a les veïnes i als veïns de Cocentaina que estos dies celebren les seues festes patronals de Moros i Cristians. Any rere any, compliu amb les tradicions més arrelades, manteniu viu l'esperit de la festa i mostreu amb orgull l'essència de la vostra comunitat, eixa que us caracteritza com a poble noble i solidari.

Ara renoveu amb força el vostre compromís. Arrere queden dos anys d'incertesa i de resignació a causa de la major crisi sanitària del segle, però estem en el camí de la recuperació i, a poc a poc, anem tornant a la normalitat i reprenent la nostra quotidianitat. Per això, més que mai, estes celebracions tenen un significat molt especial.

Seran unes festes condicionades, però no faltaran els espectacles i les ostentacions plenes de colorit que s'han convertit en referent per a la nostra comunitat. Les nostres festes populars són una de les manifestacions que més ens identifiquen com a província, perquè rememoren el nostre passat, representen la nostra història i formen part de l'extraordinari llegat heretat de les generacions que ens van precedir. Per això, la Diputació d'Alacant defensa, promou i posa en valor este important patrimoni cultural que reflecteix el caràcter i la idiosincràsia de cadascun dels nostres municipis.

Sou un clar exemple de l'empenyiment emprenedor i dinàmic de la província i gràcies a la vostra obstinació heu aconseguit dotar a la vostra festa dels ingredients imprescindibles per a convertir-la en un interessant reclam cultural. Prova d'això és que cada vegada són més els visitants que trien estos dies per a acostar-se fins a la comarca del Comtat i afegir l'al·licient de la vostra celebració a l'extensa oferta turística d'interior que atresorem.

M'ompli d'orgull compartir estos sentiments i us felicite perquè l'afecte que poseu en l'organització dels actes arriba fins a nosaltres i ens fa partícips de la vostra festa.

Carlos Mazón Guixot

President de la Diputació d'Alacant

President de la Diputació d'Alacant President de la Diputació d'Alacant President de la Diputació d'Alacant President de la Diputació d'Alacant President de la Diputació d'Alacant President de la Diputació d'Alacant President de la Diputació d'Alacant President de la Diputació d'Alacant

Mireia Estepa Olcina

Alcaldessa de Cocentaina

Benvolguts festers i festeres, veïns i veïnes:

Hem hagut d'esperar pacients este moment i ara bullen amb força les ganes de festa, pólvora, música, carrer i germanor, molta germanor.

Si l'esforç que fan les filaes de Cocentaina per a brindar al seu poble i al patró Sant Hipòlit uns actes memorables és gran, en este moment de crisi el seu sacrifici és encara major. Temps complicats per a la festa i per als negocis que giren al seu voltant, i dos anys que han passat com una eternitat per als càrrecs i per a la Junta de Festes. Els agraïsc a tots cadascun dels moments que han dedicat a fer que la flama de la tradició dels Moros i Cristians continuara viva, malgrat tot. I els reconec, especialment als membres de la Junta, les hores de preocupacions davant d'una situació imprevista a la qual el món fester ha respost amb responsabilitat; estan, com acostumen, a l'altura d'allò que el poble necessitava.

Durant estos huit anys que he viscut la Festa des del lloc privilegiat que el poble em va concedir, m'he sentit ben acollida pels festers i per les festeres que m'han obert sa casa, la filà. Allí he pogut apreciar la Festa des d'un perfil que no coneixia, i entendre que les filaes són com la família que es tria, cadascuna amb la seua idiosincràsia i totes elles indispensables per a fer la Festa gran. Gràcies de cor.

I ara sí, obrim el cor de bat a bat al sentiment i recuperem els moments que la pandèmia ens va furtar. Estic segura que 2022 serà un any gloriós on les Festes es viuran amb una intensitat desmesurada. Deixem que l'emoció, el sentiment i l'estima per la Festa ens envaïsca i oferim a Sant Hipòlit i al poble de Cocentaina unes festes històriques!

Festeres i festers, veïns i veïnes gaudiu moltíssim, presumiu de poble, presumiu de Festa i digau amb veu ben alta: visca Cocentaina!, visca la Festa!, visca Sant Hipòlit!

Una afectuosa salutació.

Alcaldesa de Cocentaina Alcaldesa de Cocentaina Alcaldesa de Cocentaina

Benvolguts contestans i contestanes.
Benvolguts festers i festeres.

Emoció, alegria, felicitat... i un grapat de paraules més que expressen el sentiment tan profund que recorre tot el meu cos. Dos anys després, podem dir que estem de tornada: les Festes de Moros i Cristians tornen a omplir els carrers de Cocentaina. Dos anys de tancament, de crisi, de molta tristesa, on hem perdut inclús éssers estimats. No véiem el final d'aquest malson, no es veia llum al final del túnel, però, de nou, ací estem. La vida continua el seu camí i ens toca ser forts i gaudir de cada moment que ens ofereix.

No em puc imaginar el formigueig que ens recorrerà a tots el cos arribades aquestes festes, quan després de tant de temps, tots junts i en germanor, entonem de nou el nostre himne de festes, donant inici a la festa. Escoltarem els timbals dels pasdobles, lluirem els vestits de cada filà ens emocionarem amb l'alçament d'armes i la girada de les esquadres, sentirem l'olor tan peculiar de la pólvora i viurem una infinitat d'emocions més.

La música, gènere artístic fonamental tant en les festes de moros i cristians com en la vida quotidiana. Els músics, que feu sonar d'excel·lent forma cadascun dels instruments i que heu patit també tant durant aquest temps. Agrair-vos que, una vegada més, estigueu amb tots nosaltres, perquè sense vosaltres, la festa no seria possible. Públic, la gent Contestana i visitants que ompliu els carrers per gaudir i aplaudir als festers. Què faríem sense vosaltres? La festa tampoc no tindria sentit. Des d'ací, donar-vos les gràcies a tots i desitge veure-vos de nou omplint Cocentaina de gom a gom.

Festers i festeres, que amb tant d'esforç feu possible tot açò. Malgrat tot, seguiu al peu del canó i sou fidels a cadascuna de les vostres filades a la vostra passió. Gràcies a tots per seguir ací. Filades de càrrec, capitans, banderes, esquadres de negres... per fi arriba el vostre gran any. Any pletòric! Gràcies per la vostra paciència, per no decaure. Segur que ho gaudireu més encara i d'una forma tan especial que no ho oblidareu mai. Ens ha costat molt arribar fins ací, de manera que cuidem el que hem aconseguit, siguem responsables, tinguem precaució i, sobretot, que ho gaudim.

Molt per dir i poc més a afegir, felicitat màxima!
No puc creure que de nou puga dir:

AVANT LA FESTA! VISCA COCENTAINA,
VISCA SANT HIPÒLIT I VISCA LA FESTA!

Octavio Cerdà Bernabeu

Regidor de Festes

Regidor de Festes Regidor de Festes Regidor de Festes

Presidenta de la UNDEF Presidenta de la UNDEF Presidenta de la UNDEF

Després de huit-cents huitanta-un dies especialment complicats, dies en què la pandèmia ens ha obligat a cancel·lar dos anys de celebracions, tornem a reprendre la flama de les nostres Festes de Moros i Cristians en honor al nostre patró, Sant Hipòlit.

Les festes patronals deuen ser una oportunitat per a mirar-nos endins, fer un cant a la vida i donar gràcies perquè ens ha donat una altra oportunitat per assaborir aquests moments de germanor, i convertir-los en extraordinaris.

Molta gent treballa de forma callada, però intensa, durant un any per a que tot estiga a punt, esperant amb una mirada de complicitat, rebre l'acceptació de tot un poble que pot lluir d'unes festes reconegudes en tota la Comunitat Valenciana. Festes singulars, amb actes que ens fan sentir la presencia dels nostres avantpassats, els quals, igual que nosaltres, van assaborir aquests moments màgics.

El meu respete i la meua admiració als quatre càrrecs i a les seues famílies, per estar al costat de la Federació Junta de Festes, esperant pacientment que arribara el moment de representar els càrrecs que ja exerceixen.

El meua agraïment a tots els components de la Junta de Festes que han estat amb mi aquests tres anys complicats, perquè hem treballat sense guió, però amb la convicció que havíem de passar aquesta situació difícil de la forma més íntegra possible.

Voldria aprofitar aquesta ocasió per a recordar molt especialment les persones que ja no estan entre nosaltres, enviar una abraçada afectuosa a tots els seus familiars i amics, i desitjar a les persones afectades que es recuperen prompte.

Bones festes a tots i moltes gràcies per aquesta oportunitat.

Amunt la Festa!
Visca Sant Hipòlit

J. Francisco Masanet Valls

President de la Junta de Festes

President de la Junta de Festes President de la Junta de Festes President de la Junta de Festes

Junta General de Festes de Moros i Cristians

Cocentaina 2022

JUNTA DE GOVERN

PRESIDENT	Juan Francisco MASANET VALLS
VICE-PRESIDENT 1r D'ORGANITZACIÓ	Francisco Javier SANZ MARTÍNEZ
VICE-PRESIDENT D'ECONOMIA	Luis GONZÁLEZ FERNÁNDEZ
VICE-PRESIDENT 2N DE CULTE	Enrique PASCUAL MUR
VICE-PRESIDENT MUSICAL	Santiago PRATS CASTELLÓ
SECRETARI	David TEROL FERRER
VICE-SECRETÀRIA	Elizabet AGULLÓ GARCÍA
TRESORERA	Sandra OLTRA MOLLA
PROGRAMA REVISTA DE FESTES	Marcos MONAR MIRALLES
VOCALS D'ORGANITZACIÓ	Juan Luis MAHIQUES ZARAGOZA
	Mateo MOLTÓ TORTAJADA
	Milagro REIG MONTER
	Lidia RIBELLES DAMIÁ
	Rafael GANDÍA SERNA
	Graciela LLORÉNS MONLLOR
	Francisco Nadal BARRACHINA CANTÓ
	Noelia SELLÉS VALOR

CAPS DE FILÀ

CONTRABANDISTES	Laura BLANES PERIS
CAV. MINISTERIAL	Mª José REYES GALERA
MASEROS	Rai MARSET TORMO
CREUATS	Pablo CORTÉS BRAVO
ALMOGÀVERS	Rosana BERNABEU TEROL
GENTILS	Cristina AMAT INSA
CAVALLERS DE LLÚRIA	Saúl INSA LUCAS
CONTESTANOS	Santiago PÉREZ VICEDO
BEQUETEROS	Lucas PALACÍ MONCUNILL
LLANA	Rubén SELLÉS GRAU
MULADÍS	Mateo BARRACHINA VIDAL
MANTA ROJA	Kiko SANCHO FERRER
MUDÈJARS	Manolo GENÍS PÉREZ
GUÀRDIA JALIFIANA	Pilar MONTAVA RIPOLL
KABILEÑOS	Vicent AGULLÓ PASCUAL
BEREBERES ELS BORTS	Rafael VALLS GINER

ASSESSORÍES

RELIGIOSA

Rvdo. D. Eduardo RENGEL ALBERT
Rvdo. D. Javier SANCHIZ JULIBERT

ARXIU MUSICAL

Moisés SELLÉS PÉREZ

COMUNICACIÓ I PREMSA

Gabriel PASCUAL BORRÁS

COMISSIÓ REVISTA

Marcos MONAR MIRALLES
Graciela LLORÉNS MONLLOR
Juan Luis MAHIQUES ZARAGOZA

CRONISTE DE FESTES

Quique CAMALLONGA MARTÍNEZ

COMISSIÓ ARXIU FESTER I PATRIMONI

Joaquín NAVARRO REIG
Hipòlit BORRÀS MARTÍNEZ
Pablo LEÓN VIDAL
Marcos MONAR MIRALLES
Gabriel COLOMA CERVER
Benito QUERO VALLEJO
José F. CASTILLO JOVER
José Miguel LÓPEZ PÉREZ
David AGULLÓ GINER
Nacho BOYERO CERDÁ
Franjo MAÍQUEZ RICHART

MEMBRES D'HONOR

PRESIDENTS D'HONOR

D. Antonio BORRÁS PÉREZ
D. Félix CLEMENTE DE AVÓN
D. Luis Antonio DE SAN MIGUEL Y RIVAS
D. Antonio PUIG
D. Manuel GONZÁLBES PUIG
D. Francisco GONZÁLBES PUIG
D. José Mª CARBONELL MOLLÁ
D. José LÓPEZ MIRÓ
D. José MONCUNILL CALAFÍ
D. José REIG REIG
D. Eduardo LLORÉNS REIG
D. José Mª SOLER PÉREZ
D. Gumersindo SEGUÍ
D. Francisco URIS FERRÁNDIZ
D. Manuel NAVARRO SANTAMARÍA
D. Enrique CAMALLONGA HERRERO
D. José BARRACHINA MOLTÓ
D. Jaime PÉREZ CARDONA

FESTERS D'HONOR

Rvdo. Mossén Eugenio RADUÁN PASCUAL
D. José CARDONA PÉREZ
D. José PÉREZ VILAPLANA
D. Gustavo PASCUAL FALCÓ
D. Gerardo MUR PÉREZ
D. José INSA MARTÍNEZ
D. Manuel NAVARRO SANTAMARÍA
D. Salvador SOLER GADEA
D. Félix CLEMENTE DE AVÓN
D. Luis Antonio DE SAN MIGUEL Y RIVAS
D. Antonio PUIG
D. Manuel GONZÁLBES PUIG
D. Francisco GONZÁLBES PUIG
D. José Mª CARBONELL MOLLÁ
D. José LÓPEZ MIRÓ
D. José MONCUNILL CALAFÍ
D. José REIG REIG
D. Eduardo LLORÉNS REIG
D. José Mª SOLER PÉREZ
D. Gumersindo SEGUÍ
D. Francisco URIS FERRÁNDIZ
D. Enrique CAMALLONGA HERRERO
D. José BARRACHINA MOLTÓ
D. Rafael BRIET LLORÉNS
D. Antonio BRAVO FERRER
D. José Miguel LÓPEZ PÉREZ
D. Vicente BARRACHINA JOVER
D. Jaime MONTAVA MOLINA
D. Marco A. GINER PASCUAL
D. Francisco GISBERT TORREGROSA

Toni Domínguez Borrás

Autor del Cartell de Festes 2022

La festa contestana, aquest any 2022, any del retrobament i de tanta celebració que teníem pendent, ha deixat d'estar gràficament òrfena, ja que una obra de Toni Domínguez Borràs entrarà a formar part de la galeria de cartells que han anunciat als quatre vents la Festa de Moros i Cristians del nostre poble. Estic segur que no li ha sigut gens fàcil donar el pas, que també ha sigut una decisió molt meditada, però la coincidència del centenari de la impremta familiar, on ell desenvolupa la seua tasca professional des de fa més de 30 anys, i altres factors sentimentals que formen part del secret del sumari, han fet que esta vegada es decidira a confeccionar el cartell de festes, el nostre particular pregó visual que anuncia l'arribada de la festa agostenca.

Aquest Almogàver de bressol, que estima i viu intensament la Festa, havia de deixar el seu segell dintre de la història de les nostres festes. El fet d'apostar per Toni Domínguez en qualsevol treball significa apostar a cavall guanyador.

Va nàixer a Cocentaina un 15 de març de 1973, cursà el seus estudis primaris al col·legi públic Real Blanc i el Batxillerat a l'Institut Pare Arques. L'any 1996 es titula en Art Finalista i Disseny Gràfic a l'Escola d'Art d'Alcoi.

Simultàniament, compagina la seua formació amb el treball en la impremta dirigida per son pare, Rafael Domínguez Briet, on coincideix amb el seu germà Emilio. Aquesta impremta,

fundada ara fa 100 anys pel seu oncle Antonio Domínguez Nadal i amb la continuïtat del seu avi Emilio Domínguez Nadal, marca la seua vida professional, ja que des de ben menut (es comenta que quasi va nàixer allí) ja podia estar vivint i descobrint tot allò referit a aquest ofici pel qual sent una veritable devoció i passió.

El soroll de les aspes d'aquelles màquines d'imprimir model Minerva de la marca Heidelberg i el so de les lletres de plom en ordenar-les a les caixetes van ser la seua sintonia de joventut.

Constantment va ampliant els seus coneixements al mateix temps que es desenvolupen els avanços gràfics, convertint-se en un autodidacta dintre de les noves tecnologies que l'envolten, faena gens fàcil si tenim en compte la rapidesa d'aquestes ferramentes de treball, les quals Toni coneix a la perfecció i les posa en pràctica en els seus treballs, cartells, maquetació, disseny, retoc d'imatges, etc., amb un resultat excel·lent, sempre tenint com a base aquell vell ofici de compondre i imprimir que li van transmetre els seus avantpassats, principalment son pare.

Dins del món publicitari ha realitzat diverses tasques per a una gran empresa de la comarca que han sigut exposades en revistes especialitzades en diferents països.

En l'àmbit personal, Toni Domínguez té un gran nombre d'aficions que viu amb passió i intensitat. Una d'elles són les festes de Moros i Cristians, unes festes que va heretar dels seus avantpassats, ja que el seu besavi, Francisco Pérez Miralles, va pertànyer a la filà Manta Roja; el seu iaio, Antonio Pérez Moncho, va ser Llanero i vicepresident de la Junta de Festes; i son pare, Rafael Domínguez Briet, fester de la filà Bequeteros i Almogàvers, filà aquesta última de la qual va ser cofundador, com també va col·laborar amb la Junta de Festes.

És membre des que va nàixer de la Filà Almogàvers, essent la persona encarregada de recuperar i mantindre tot l'arxiu fotogràfic de la filà, una llavor impressionant que es va veure reflectida amb motiu de l'exposició de fotografies de tota la història de la filà per a celebrar el Cinquantenari de la seua fundació. La fotografia és el vehicle conductor a través del qual Toni viu la festa de Moros i Cristians, transmetent-nos el missatge que s'amaga darrere de cada acte. Ha participat en la confecció de la majoria de revistes editades per la filà, entre les quals destaca la seua notable participació en la revista de l'any 2004 amb motiu del Cinquantenari i Capità.

En l'actualitat, forma part de la Comissió d'Arxiu i Patrimoni de la Junta de Festes de Moros i Cristians, on és l'encarregat de recopilar les fotografies. En el món de la festa, cal destacar que va ser publicador l'any 1999 amb la seua neboda, Andrea Domínguez Torró, publicador infantil els anys 1982 i 1983 i formador infantil l'any 1984. Així mateix va ser Cap de filà dels Almogàvers durant el trienni 2011-2013 i secretari al llarg del trienni 2002-2004.

Cal destacar que atés que en algunes filaes, allà per la meitat dels anys 70, tenien pocs membres, i com a manera de recolzar-les, son pare el va apuntar a la filà Bequeteros. Per cert, va eixir a l'Entrada l'any 1976 amb la mateixa vestimenta que els membres de l'esquadra de negres, ja que eixe any els Bequeteros feien el càrrec de Capità.

Va ser l'autor del cartell de la Mare de Déu l'any 2008.

Els sentiments li broten a flor de pell i s'emociona quan pels carrers del nostre poble sonen els compassos d'un pasdoble que acompanya als festers en general, però en particular a aquells que vestim la túnica de vellut blava i la capa roja, la seua filà. Uns sentiments que es veuen reflectits, en el moment oportú, just i adequat d'una fotografia, d'una imatge que resumeix tot allò que significa la Festa: emoció, passió i tradició.

En definitiva, la seua sensibilitat barrejada amb la seua seriositat, el rigor i el seu perfeccionisme, es veu reflectida quan observes algun treball de Toni, reconeixent-lo immediatament, a primer colp d'ull.

Hipòlit Borràs Martínez
Almogàver

El cartell 2022

El cartell: Poble, Festa, Història i Música

És any de retrobar i de reiniciar la nostra benvolguda festa i per eixe motiu volia que aparegueren al cartell tres inicis fonamentals de la mateixa.

El primer, la figura del nostre patró com a idea base i principal. El sant i guerrer Hipòlit. La seua elecció és el motiu únic pel qual es començà a celebrar la festa moro-cristiana a Cocentaina. El seu festeig és l'origen d'aquesta tradició festiva. L'he representat a mode de retrat renaixentista amb una actitud protectora, desmarcant-la de la figura que tots coneixem i abanderant la germanor dels dos bàndols.

El segon inici és la crema de Cocentaina per part del Cabdill Alabbàs Ben Rahú. Representat amb el fum roig i verd que envolta al patró. A més es distingeix l'ombra del castell, lloc emblemàtic del nostre poble.

El tercer inici, és el nostre himne de festes. Representat en l'aurèola daurada que corona al patró i que està composta per la primera estrofa del mateix.

Emmarcant el cartell, en una composició tancada amb un arc i dos columnes a mode de fornícula, apareixen simbòlicament la resta d'elements: POBLE, FESTA, HISTÒRIA i MÚSICA.

A la part superior, el símbol de la torre del castell que representa el POBLE.

A la part esquerra, el símbol de la FESTA representat per l'escut de la Junta de Festes.

A la part dreta, el casc de sant Hipòlit, que simbolitza la protecció de la nostra HISTÒRIA, el meu benvolgut Arxiu Fester i l'Arxiu Musical.

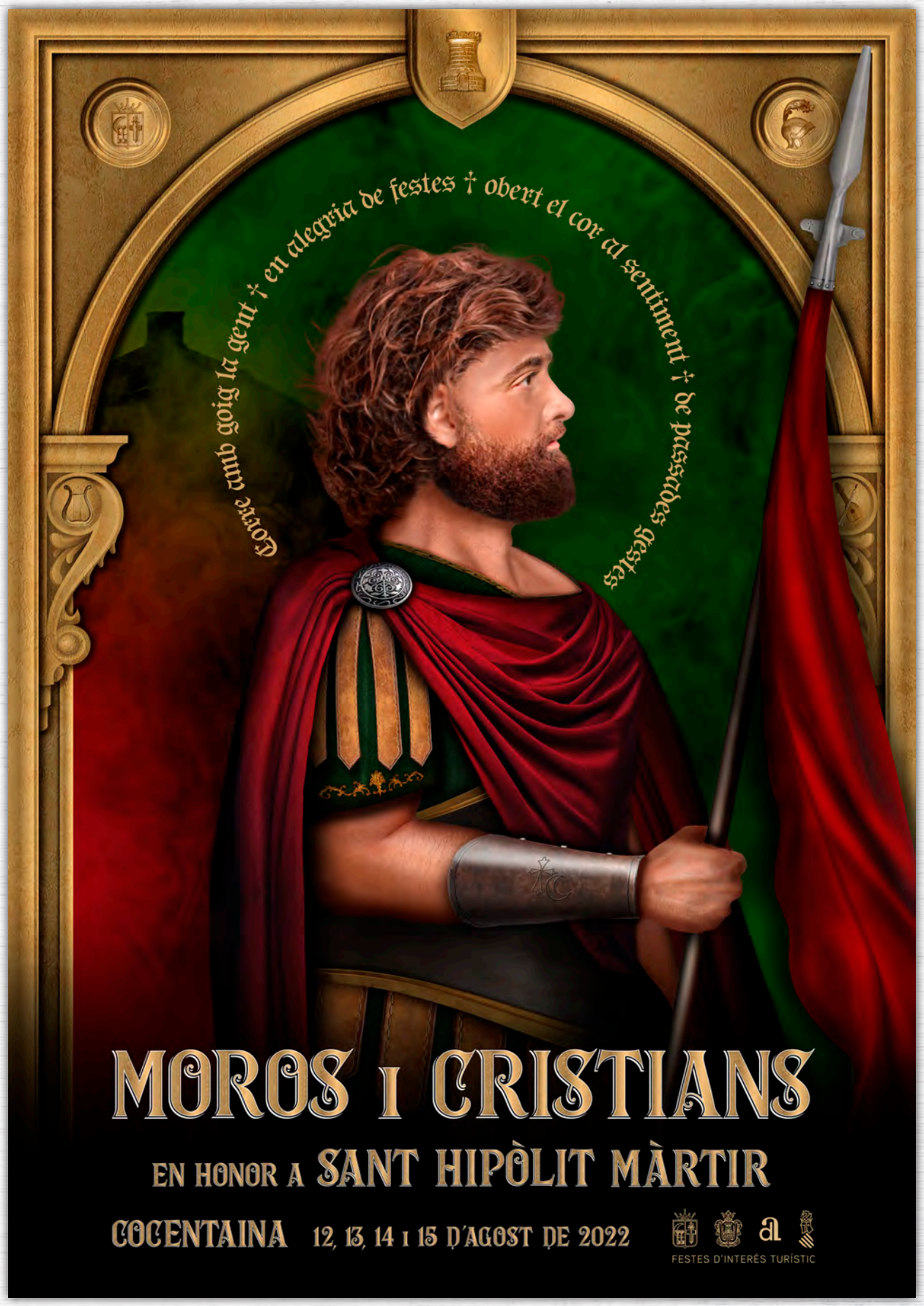
Les dos columnes de la fornícula representen un pilar bàsic de la Festa: La MÚSICA. Coronant la columna esquerra, al capitell, apareix la lira, símbol de les dos bandes musicals del poble: la Unió Musical Contestana i la Societat Ateneu Musical de Cocentaina. A la columna de la dreta, la dolçaina i el llaüt, que representen a dos entitats de música tradicional i popular: la Colla de Dolçaines i Tabals "Mal Passet" i l'Orquestra de Pols i Plectre "La Paloma".

Per finalitzar, amb l'elecció de la tipografia d'estil modernista, volia incloure una ressenya a la impremta centenària del poble, que representa un fet important per a mi.

Aquest treball ha estat realitzat digitalment. Elaborant l'esbós en dibuix vectorial i posteriorment traslladat a imatge digital, simulant una obra pictòrica.

La meua única intenció no era fer un cartell que agrade a tots, solament que complisca la seua finalitat, que comunique, que capte i que no passe desapercebut.

Toni Domínguez Borrás

Corre amb goig la gent † en alegria de festes † obert el cor al sentiment † de passades festes
MOROS I CRISTIANS
EN HONOR A SANT HIPÒLIT MÀRTIR
COCENTAINA 12, 13, 14 I 15 D'AGOST DE 2022
FESTES D'INTERÉS TURÍSTIC

Marcos Monar Miralles

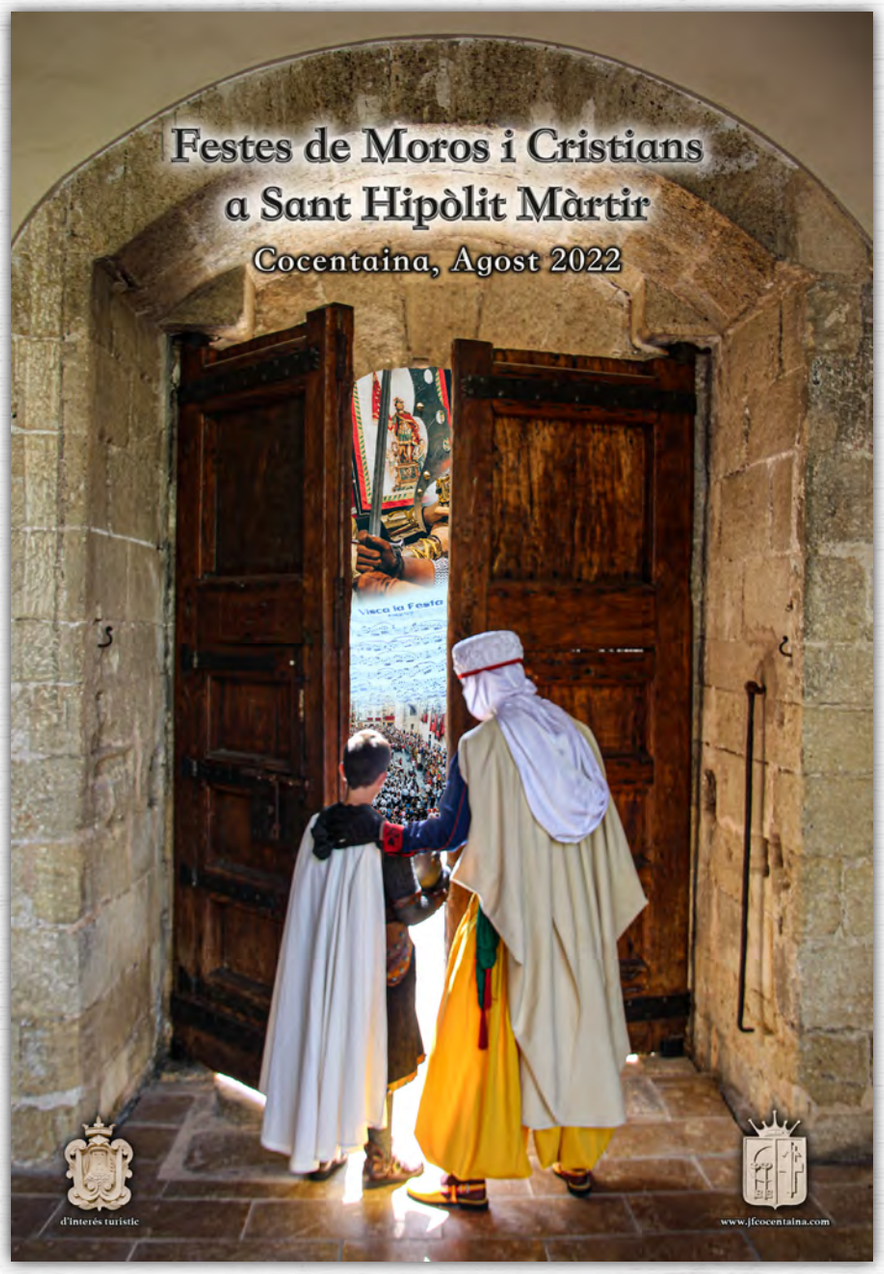
Autor de la portada Revista de Festes 2022

Marcos Monar Miralles va nàixer a Cocentaina el 28 de març de 1987; fill de Rafael Monar Blanes i Consuelo Miralles Anduix i germà de Mateo, és casat amb Reyes Vilaplana Cortés, una festera de la veïna localitat de Muro; va cursar estudis al Convent dels Pares Franciscans, és membre del grup de teatre del Patronat, Gentil de bressol i podríem dir que du la festa dins de la sang: mai no falta la música festera al seu cotxe, o als llocs on ell estiga; amant de la cultura del seu poble, de la seua història, però sobretot dels moros i cristians; és membre de la Comissió d'Arxiu Fester i Patrimoni de la Casa del Fester; va pertànyer a la UNDEF durant set anys en dos legislatures, una amb el president Francisco López Pérez i la segona amb la presidenta Pepa Prats Montava; ha sigut diversos anys publicador infantil, i una vegada publicador adult; és cronista de la seua filà des que es va decidir que en cada filà fora una persona encarregada de ser cronista; ha sigut membre de la Federació Junta de Festes en la legislatura de la presidència de Juan Francisco Masanet Valls, sent el coordinador de la revista; té dedicada una marxa cristiana que du per nom «Marey», dedicada a Marcos i a Reyes, la qual va ser un encàrrec del seu germà per l'enllaç matrimonial de la parella i escrita per Francisco Valor Llorens; és fester d'actes i intenta anar a tots els possibles.

L'afició a la fotografia li ve de fa uns 15 anys, quan es presenta al concurs de fotografia de festes de Muro i guanya el tercer premi al segon any de celebrar-se aquest concurs; en guanya diversos més, entre altres el concurs de fotografia Mare de Déu del Miracle. Tan sols ha adquirit dos models de càmera fotogràfica: una compacta i, passats uns anys després, una rèflex, la Canon 1300d; assisteix a un curs impartit per Marc Pascual; ell diu que en fotografia s'ha de vore el moment, tant físicament com tècnicament ens ha de dir alguna cosa, ha de transmetre algun sentiment o simplement poder arribar la fotografia, perquè la fotografia no és tan sols apretar el botó i ja tenim la foto, no, la fotografia és fer la foto i saber què està dient-nos i que ens transmeta alguna cosa; gràcies als programes que domina per poder fer xicotets retocs que li ensenyen cada dia alguna cosa més.

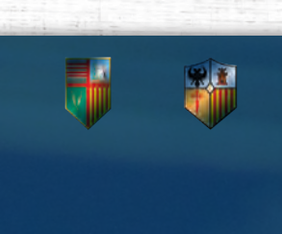
La portada 2022

Per que fa a la portada de la revista, des del primer moment vaig tindre clar que volia que representara el retornar a la festa: com podran observar, la fotografia està feta des de la part interior del Palau, ja que volia que d'una manera o una altra estigueren representades totes les filades del poble. Per tant, en la portada apareix la filà Llana com la més antiga del bàndol moro, i la filà Cavallers de Llúria com la més jove del bàndol dels cristians. En obrir les portes per tornar cap a la festa, els dos festers es troben amb diversos actes: a la part de baix del centre de la porta apareix una fotografia de l'himne de festes representant la germanor de tots els festers; després podrem observar la partitura de l'himne de festes representant tots els músics; trobem les mans del moro i del cristià amb les seues armes en la lluita el dia dels trons; i també, com no podia faltar, una imatge del nostre patró que es a qui celebrem les nostres festes i tenim un dia dedicat a ell. Espere que des de la meua humilitat dins d'aquests actes i dins de la fotografia els puga agradar. Moltes gràcies.

Cocoda
AD 2000

El nostre PATRÓ

24 SALUDA EXCMO. Y RVDMO. ARZOBISPO DE VALENCIA
Sr. Antonio Cardenal Cañizares

25 SALUDA RECTOR PARRÒQUIA L'ASSUMPCIÓ DE SANTA MARIA
Eduardo Rengel Albert

26 SALUDA COMUNITAT DE RELIGIOSOS FRANCISCANS
Fr. Fernando Fuertes Garrigós

27 FESTER I DEVOT DE SANT HIPÒLIT
Gustavo Pascual

33 PRESENTACIÓ DE XIQUETS BATEJATS I ACTA DE MAJORALS

Antonio Cardenal Cañizares

FIAT VOLUNTAS TUA

Excmo. y Rvdmo. Arzobispo de Valencia

Queridos hijos e hijas de Cocentaina:

Respondo con agradecimiento a la solicitud para saludaros a través de este escrito que publicaréis en el libro de las fiestas Patronales y de Moros y Cristianos, en honor a San Hipólito Mártir, que celebraréis en el mes de agosto.

En este tiempo de dificultad y enfermedad que estamos viviendo no podemos dejarnos vencer por el pesimismo; sino que hemos de vivir en Dios y de Dios, contemplando el rostro de Cristo.

Os invito al encuentro personal con Cristo, que se nos da en la Eucaristía, en los sacramentos, en la oración, como lo han hecho los santos a lo largo de los siglos, entre ellos San Hipólito, Patrón de vuestra localidad.

Afrontemos este tiempo con fe y confianza en nuestro Señor. El Papa Benedicto en su encíclica "Dios es amor nos recuerda: "No se comienza a ser cristiano por una decisión ética o una gran idea, sino por el encuentro con un acontecimiento, con una Persona", Jesucristo. Os animo a uniros a Él, a configurar vuestra vida con Él, mirando a nuestros hermanos, para ayudarles y aliviar sus sufrimientos, reemprendiendo el camino de la caridad hacia el prójimo, compartiendo con todos el ánimo y el consuelo que nosotros recibimos de Dios (cf. 2 Co 1, 4).

Dad testimonio firme y coherente de vuestra fe, saliendo al encuentro de cada persona y llevando la bondad y la ternura de Dios. Que la Virgen, que confió plenamente su vida en las manos de Dios, os acompañe y os guíe siempre.

Cordialmente en Cristo Jesús

+ Antonio, Card. Cañizares
Arzobispo de Valencia

Excmo. y Rvdmo. Arzobispo de Valencia Excmo. y Rvdmo. Arzobispo de Valencia Excmo. y Rvdmo. Arzobispo de Valencia

Ens disposem a viure unes noves festes en honor al nostre patró, sant Hipòlit màrtir, i dic noves no pels dos anys que hem estat sense desfilar pel carrer, sinó perquè el Senyor sempre ens dona una nova oportunitat per a recomençar i fer les coses de manera diferent.

Crec que a tots ens va emocionar sentir les salves d'arcabusseria el 7 de maig al concloure l'Eucaristia Solemne del patronatge del nostre patró, origen de les nostres festes de moros i cristians, perquè aquell soroll i aquella olor ens recordava la proximitat d'uns dies de festa que ens parlen de música, de germanor, de filà de carrer... i, Déu vulga, de fe i de devoció al nostre model i intercessor davant del Senyor, sant Hipòlit.

Que el retrobament amb la filà amb la música a la plaça de l'Ajuntament i al Passeig, de la pólvora al carrer sant Vicent i del castell al Pla... ens ajuden a donar un passet més i redescobrir per qui fem la festa, qui està en el centre d'aquests dies i qué és essencial, sense descuidar les coses importants i allò que ens fa retrobar-nos com a poble, com a família.

Que el Senyor ens ajude a viure amb intensitat els dies de la novena al nostre patró, les Eucaristies de l'alba abans de la Diana i del diumenge de festes, de la processó del diumenge i del trasllat després de l'acció de gràcies... i, mirant al nostre patró, disfrutar de la filà la música, la pólvora...

Aprofitem aquests dies per a descobrir tots els regals que el Senyor ens fa en la nostra vida.

Visca la festa i visca sant Hipòlit.

Eduardo Rengel Albert

Rector Parròquia l'Assumpció de Santa Maria

Rector Parròquia l'Assumpció de Santa Maria Rector Parròquia l'Assumpció de Santa Maria Rector Parròquia l'Assumpció de Santa Maria

Fr.
Fernando Fuertes Garrigós

Comunitat de Religiosos Franciscans

Si tu obeeixes les ordres de Crist
i et fas bon imitador d'aquest bon mestre,
arribaràs a ser semblant a ell i recompensat per ell.

Dels escrits de S. Hipòlit

Per a un cristià sempre és fonamental saber estar a l'escolta de la Paraula de Déu, una Paraula que, acollida en la nostra fe i feta realitat en la nostra vida, produeix els fruits que Déu vol regalar-nos. S. Hipòlit, en això és mestre, ja que mai va cessar de buscar, reconéixer i defensar la Veritat i la va trobar en l'Evangeli.

Vivim en un món en el qual cadascú es construeix la veritat, la fe i la vida segons els seus propis interessos i interpretacions particulars i personals, caient així en un subjectivisme en el qual desapareixen els valors objectius, els que són depositaris de l'autèntica Veritat i ho són per sempre.

S. Hipòlit lluita sempre contra aquesta actitud, perquè s'aparta de l'autèntica Veritat i, per tant, ens apartem de la voluntat de Déu. Les paraules de S. Hipòlit recobren un gran valor en els nostres dies, ja que ens convida a imitar al bon mestre, és a dir, ser i fer el que Jesús ens diu en l'Evangeli. Jesús és la persona i la paraula de referència en la nostra vida, el seu missatge és l'únic far al qual hem de mirar perquè ens guie després de tot el que hem passat en les aigües regirades del nostre món i, tal vegada, de la nostra pròpia vida, per a arribar a bon port, és a dir, per a sentir-nos recompensats per Déu, guiats i acompanyats per Déu en la vida.

Sempre solem dir, «un any més celebrem les festes de S. Hipòlit»; enguany, després de quatre anys d'absència, m'ompli d'alegria poder dir: de nou amb vosaltres per a celebrar la festa i compartir la fe i la vida en aquest benvolgut poble de Cocentaina.

Que en aquestes festes ens sentim acompanyats per la seua protecció i que siguen motiu d'alegria i d'acció de gràcies a Déu, com ens ensenya Sant Hipòlit per totes les coses bones que ha fet per nosaltres al llarg de l'any.

Bones festes de Sant Hipòlit i que el vostre cor estiga ple d'alegria i agraïment.

Fester i devot de Sant Hipòlit

GUSTAVO PASCUAL

Autoritats locals, autoritats festeres, capitans, abanderats, autoritats eclesiàstiques, parroquians de Santa Maria, festers, amics tots. Bona Nit.

Tots o quasi tots els que esteu ací em coneixeu prou com per a saber que ni soc estudiós, ni poeta, ni historiador, ni tan sols escriptor assidu, perquè he escrit alguns articles de la Filà en el programa de Festes i poca cosa més.

Aleshores, vos preguntareu per quin motiu estic ací i, a més, per què m'atrevisc a fer front a un acte tan seriós com este? La resposta és per dos poderosos motius: el primer, per Fester, en majúscules, per a mi, com a Fester, quan el president de la Junta de Festes en demana alguna cosa, és una satisfacció que gustosament em prepare de seguida per a portar-la a terme, i esta volta l'amic Paco Masanet, president de la Junta de Festes, en demanava ni més ni menys que fera la xarrada del 7 de maig, dedicada al nostre Patró Sant Hipòlit. Com és natural li vaig dir que sí de seguida i, a continuació, vaig pensar, si pose voluntat, Sant Hipòlit em tirara una maneta.

Vull ressaltar, encara que no siga el lloc més indicat, la llavor de tots els membres de la Junta de Festes, d'esta i de totes les anteriors, en favor de les Festes de Cocentaina, són sempre un grup de gent que es passa tot l'any treballant gratuïtament per al poble, per delegació de l'Ajuntament, perquè no oblidem que, encara que al president l'elegim els festers, la Junta treballa per delegació d'aquest, sense esperar cap classe de recompensa personal, sols aconseguir coses que milloren les Festes del seu Poble. Que, a més de pagar els gastos de la seua Filà, igual que tots els altres membres, com a premi, per problemes d'organització, segurament eixos anys, no eixiran ni a la Diana, ni a l'Entrà, però, a canvi, algú els dirà que isquen a la Processó, l'únic acte al qual poden eixir tots junts, a lluir palmito.

No solament això, ja que durant els anys que siguen membres de la Junta, segur que tenen algun enfrontament, també per motius d'organització, enfrontament que sempre és desagradable, encara que ells s'ho prenguen amb paciència, i ho donen prompte per oblidat, donant per suposat que l'eufòria festera provoca coses que normalment no passarien. Per totes estes consideracions, crec que es mereixen el meu respecte, i el de tot el món Fester de Cocentaina, incloses totes les autoritats locals. Per tant, gràcies a tots els socarrats, homes i dones, que en algun moment de la seua vida hagen format part de la Junta de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina.

El segon, i també fort motiu, és per ser devot de Sant Hipòlit. En 1974, jo formava part de la Junta que presidia el molt ben recordat Fester, President d'Honor, i cosí meu, Antonio Borràs Pérez, "Tonico", que ens va encarregar a José Reig Trenzano, més conegut com "el Selecte", i a mi que férem el programa de Festes. En la revista d'aquell any, Joaquín Pascual Torró va publicar una fotografia que em va sorprendre d'una escultura que estava i està a la porta de la Biblioteca Vaticana, i escrivia un article en el qual explicava que aquella escultura era, ni més ni menys, que la del Patró del meu Poble, Sant Hipòlit. A més, era un dels Sants més importants de l'Església Catòlica, un pare de l'Església.

Em va estranyar molt, al mateix temps que sentia un inexplicable orgull, per tindre un patró que havien elegit feia, en aquell moment, 374 anys els nostres avantpassats, i que segons ens diu el Pare Arques, "digueren que no volien aquest sant per Patró, perquè no el coneixien", sense saber que era un dels pares importants de l'Església Catòlica, ja que hui en dia, en la celebració Eucarística, encara es lligen oracions escrites per Ell, i com ens explica Benjamí Agulló Pascual i Francisca Contesta, en esta mateixa xarrada en l'any 1993, Sant Hipòlit "Nace en el 170 y muere en el 235. Teologo, liturgista y escritor. En el año 50 el presidente de la asamblea improvisava todavía la plegaria Eucarística, según sus fuerzas, años más tarde, Hipólito, el presbítero romano, redacta un texto de la misma, presentándola como modelo". A pesar de tot, hui en dia, 422 anys després, continuem venerant-lo i estimant-lo com al nostre Patró. Tots els detalls com este, que llegia en els programes de Festes, com vorem, em portaven a interessar-me més, i seguir, d'alguna manera, la seua figura i, al mateix temps, fer-me devot de Sant Hipòlit, encara que quan cantàvem, tant l'Himne del tercer centenari, com els gojos a Sant Hipòlit, les lletres no en quadraven molt, amb el personatge que jo admirava.

Per a súmmum, l'any següent, damunt de la porta de la sagristia, ací a Santa Maria, esta de la meua esquerra, es va penjar el quadre que el retor i artista contestà, José Soler Cardona, dedicava al nostre Patró, i que precisament no va vestit ni de mestre, ni de filòsof i sí de soldat, com he dit abans, cosa que quadrava més amb les cançons que cantàvem en el seu honor, que no amb la idea que jo m'havia fet del nostre Patró.

Totes estes coses creaven una espècie d'embolic en la meua manera d'intentar ajustar la imatge de Sant Hipòlit amb la figura que a mi m'havia il·lusionat, per això és que em vaig aficionar a llegir els articles que es publicaven referents al nostre Patró. Vaig vore que ja en l'any anterior, 1973, el mateix Joaquín Pascual Torró publicava un article en el qual ja parlava de l'existència de diverses advocacions a Sant Hipòlit.

En el programa de 1980, Soler Cardona, publica un article, encara que les fulles no es numeraven, titulat "Sant Hipòlit, Roma i la Cristiandat"; en l'esmentat article explica la possibilitat que existiren diversos sants Hipòlits, el que jo he comentat fins ara: filòsof un altre presbíter, i també un tercer, soldat romà.

De totes maneres, el que més quadra, tant en les cançons en les que diem en l'himne del Tercer centenari, "desde entonces tomando la espada, por la cruz del cristiano señal, fue invencible soldado de Cristo" o en els gojos,"haciendo trente constante al furor de Valeriano". El que més quadrava, com dic, era el soldat romà.

Però també coincideix en quasi tots els quadres que coneixem dedicats al nostre Patró, i no diguem l'escultura, que tinc ací a la dreta, i que és la que tot el poble venera, cada any en la processó de Festes.

Encara que està clar que els enfrontaments no eren militars, ni molt menys, sinó en defensa de la Fe cristiana, pareix que tots estos detalls, es referisquen més a un soldat que a un estudiós. Tot açò no em quadrava amb el Patró que a mi m'il·lusionava. Per tant, continuava buscant quin Sant Hipòlit era el de l'entrada a la Biblioteca Vaticana, el que a mi, m'il·lusionava.

Quant a la iconografia més coneguda, i dic la més coneguda, perquè és la que s'ha publicat més voltes en els programes de Festes, n'hi ha diverses representacions del mateix Sant Hipòlit i del seu martiri: una en un article del rector de Santa Maria, D. Miguel Simón Franco, en el programa de 1976; i una altra en el programa de 1986, en un article en el qual, José Ferrer Gines, toca este tema. En els dos, el sant és arrossegat per cavalls, però tampoc aporten res sobre el tema, solament la possibilitat de l'existència de més sants anomenats Hipòlit. En estos dos quadres, el martiri es el mateix, arrossegat pels cavalls, però en un va vestit de soldat romà, i en l'altre està pràcticament nuet... Són el mateix?

El de Segrelles, el que està ací, a la meua dreta, representa un martiri sense determinar la identitat del personatge, tots els altres representen Sant Hipòlit, vestit de soldat romà, el que està al despatx del president de la Junta de Festes, d'Antonio Torregrosa, com el que és propietat de la família Moncunill Ribelles, i del qual també en té una còpia M. Jesús Camps, d'autor desconegut, com el d'Antonio Camps, propietat de Lourdes Nadal Camps, com un altre que està a la Casa del Fester, i fa quasi dos metres, que segons ens diu Ximo Navarro, director de l'Arxiu Fester Contesta, és el que es treia en la processó de Festes en els anys en què, per les circumstàncies, el poble no tenia cap imatge del Patró, i que el va pintar a cosa feta per este acte un frare franciscà, portat en la mateixa processó per dos persones. Arribem a l'any 1941 per a poder presentar la imatge que hui en dia disfrutem, acabada de restaurar per l'artista contestana Inma Ribelles. En totes estes representacions, el sant està vestit de soldat. També està el que la Junta de Festes va regalar en l'any 2000, obra de Nacho Ferrándiz Briva, i que tampoc defineix la personalitat de Sant Hipòlit.

Així doncs, tot estava, diguem-ne, en contra de la il·lusió que jo m'havia fet del Patró del meu poble. Anava llegint tot el que es publicava sobre el tema, i també li preguntava a l'amic i retor Ximo el que em venia al cap referent al tema que estic tractant d'explicar, a la meua manera, i sense cap pretensió, que se n'isca d'allò que està a l'abast de qualsevol curiós.

Joaquín Pascual Torró és catedràtic emèrit de Teologia Patrística, de la Facultat de Teologia de Sant Vicent Ferrer de València, a més de col·legial perpetu del Real Col·legi Seminari de Corpus Cristi de València, més conegut com Col·legi del Patriarca, a més d'estudiós i autor de diversos llibres sobre el tema que jo buscava, el que cobreix de sobra les meues expectatives i curiositats.

Però seguim, perquè en són moltes i variades les personalitats que escriuen sobre Sant Hipòlit en els programes de Festes, totes més assabentades i més preparades que jo, però són les que van donant-me pistes per a poder formar-me una idea del que busque, al mateix temps que intente descobrir quin és el meu Sant Hipòlit.

Diferents col·laboradors en els programes de Festes, en els seus treballs, van aclarint-nos que, a partir del segle VI, quan l'Església comença a sentir-se verdaderament lliure, o no perseguida, comença, per part dels escriptors d'aquesta, a fabular la vida dels sants amb biografies d'aquests, més exemplars i admirables per a l'enteniment del poble pla, amb la intenció que les persones vegen l'exemple a seguir, més clar i més bonic. Ramón Micó Colomer, rector de la parròquia del Salvador, de gran record per a tots els festers, en la xarrada que ens fa en la mateixa celebració que el dia de hui, transcrita en el programa de 2015, ens explica que en aquella època era més comprensible per a tot el món que un soldat romà eixira als carrers a atendre malalts, anara a les presons a visitar cristians, fera caritat i convisquera entre els pobres, que no un filòsof sabut i lletrat que podria usar un llenguatge, diguem-ne, més complex que per exemple un soldat, molt més assequible per al poble pla.

Detalls com este que acabe de dir n'hi ha molts al llarg de tots els programes, i són els que van distorsionant, al meu entendre, la figura original del nostre Patró, Sant Hipòlit. Este és un dels motius pels quals Ximo Pascual Torró publica un llibre titulat "Pasión de San Policronio" en l'editorial Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid 2018, dins de la col·lecció "Estudios y Ensayos BAC Historia", i en la pàgina XXXVI, ens explica com el Concili Vaticà II mana als escriptors "devuélvase su verdad histórica a las pasiones y vidas de los Santos", perquè la fantasia dels biògrafs havia distorsionat de tal manera les històries, sobretot dels martiris més populars, que es confonia la realitat i es mesclava amb la fantasia: i no oblidem que a partir del segle V del primer mil·lenni és quan la popularitat de Sant Hipòlit creix més per tot Europa, i sobretot a Espanya.

És per tot açò que la figura del nostre Patró va mesclant-se entre tot el que s'escriu i tot el que va apareixent en la iconografia el soldat romà, el presbíter i el filòsof en diferents martiris i figures perquè no podem deixar passar per alt que, en moltes representacions del nostre Sant Hipòlit en altres pobles, este sant Hipòlit apareix també a cavall, cosa que per a nosaltres no és massa coneguda.

Tot açò ve al cas perquè són molts els autors contestans que ho intenten explicar, per exemple, en el programa de 1989, Juan Antonio Reig Pla, bisbe d'Alcalà, publica un article titulat "Miles Christi-Soldado de Cristo", on esta forma de tractar el tema és clau per a poder explicar tot el que estic dient. Perquè, com ja ens havia dit don Ramón, els biògrafs tractaven de fer la figura del sant o del màrtir el més grata i assequible possible a tots.

Corroborat el que hem dit abans, està també l'opinió de fra Benjamín Agulló Pascual, que en la seua conferència de 1993 i en el programa d'aquell any, fa referència a tot el que ha dit Ximo Pascual Torró, a més del fet que cita de forma concreta l'article de Juan Antonio Reig Pla, "Miles Christi-Soldado de Cristo", per a assegurar que totes estes figures de Sant Hipòlit, que veiem en els quadros o llegint en algun treball, són la mateixa persona.

De totes maneres, en el programa de 2011, Emili Sempere Ferrándiz, ens publica tota una col·lecció de fullets sobre Gojos de Sant Hipòlit, llocs i poblacions en què la seua figura és exalçada i glorificada però sempre de forma poètica, i per a cantar-los, això mai no ho expliquen aquests fullets, quina era la vertadera personalitat del Nostre Patró ni a què dedicava en concret el seu temps.

Juan José Sáez Peretó, en el programa de 2012, pàg. 26, en un article titulat "San Hipólito Mártir: Patrón de la Ciudad de Cocentaina, y Hombre Erudito en Ciencias Sagradas" ens parla de la "Biografía y Hallazgo" de les restes de Sant Hipòlit, però no dubta de quina és la personalitat del Nostre Patró, al mateix temps que Elies Sanches Reig, en el programa de 2013, pàg. 29, ens explica quins van ser els papes de l'època, qui era l'emperador romà i ens diu, i cite textualment, "aunque la crítica actual y más rigurosa, coincide en afi mar que el Hipólito soldado se trata de una transformación legendaria del Hipólito presbítero y escritor, su culto se fue imponiendo, generalizando y extendiendo por toda Europa, a partir de la edad media".

Seguint el tema, una de les primeres activitats que la comissió del IV centenari de la proclamació de Sant Hipòlit com a Patró del poble, que vaig tindre la satisfacció de presidir, era la publicació d'un llibre sobre la vida i les activitats del Patró de Cocentaina..., allà dins de mi, tenia l'esperança que esta publicació aclariria tots els meus dubtes i em diria clarament qui era exactament el Patró que jo buscava.

Gràcies a l'esforç de tots els membres de la comissió, i a la bona voluntat dels autors, el llibre es va publicar i es va titular "Sant Hipòlit i Cocentaina 1600-2000," en la portada, Marc Pascual i Domínguez ens va fer una composició de la imatge de Sant Hipòlit i ens va posar a la part de dalt la meitat de la imatge que tinc ací a la dreta, i a la part de baix, la que el pare Arques dibuixa en el seu llibre, en clara al·lusió a la intenció que la Comissió tenia d'unir en este llibre tot el que es poguera tindre, d'estudis i aclariments referits al nostre Patró, des de qualsevol època fins a aquell moment.

Quant a Joaquín Pascual Torró, i abusant un poc de la confiança jo em referisc a ell, algunes voltes, com l'amic Ximo, per la qual cosa li demane disculpes, però em naix, anomenar-lo d'esta manera, ja que és un orgull per a mi poder-ho dir, a més que és, diguem-ne, un col·laborador de la meua Filà, els Bequeteros, perquè des de ja fa temps, cada any, ens fa per als difunts de la Filà la missa que dediquem als nostres avantpassats el dia de Sant Hipòlit, després de la Segona Diana; anava dient que l'amic Ximo, com a coordinador

del llibre, en la presentació que ell fa, ja ens explica que "Sant Hipòlit i Cocentaina. 400 anys d'història" és una obra en col·laboració, que apareix "con motivo del IV centenario del patronazgo de San Hipólito. En ella hemos pretendido dar a conocer, lo más ampliamente posible, la figura del Santo y su relación con nuestro pueblo, del que es Patrono Principal". En dit llibre, apareixen els treballs de Joaquín Pascual Torró, "Hipólito de Roma: vida y obra de uno de los padres de la Iglesia, el pensamiento teológico de Hipólito", escrit per Adolfo Barrachina Carbonell, "La exegesis de San Hipólito", per Raimundo Domínguez Ferrer, "Las persecuciones y el martirio en tiempos de San Hipólito", per Miguel Navarro Sorni, "Notas y observaciones sobre San Hipólito y su iconografía", Ramón Rodríguez Culebras, "Societat i religió a Cocentaina entre els segles XVI i XVII", de M. Dolores Insa Ribelles, "Situación religiosa de Cocentaina en el año 1600", J. Benjamín Agulló Pascual.

Açò puc dir que és la part tècnica i biogràfica del llibre, perquè després venen tres apartats que, podem dir, són més narratius, ja que tracten de les activitats de la Comissió, i localistes, escrits també, per M. Dolores Insa Ribelles, i unes notes de José Cantó Domènech, per a poder trobar en Internet informació general sobre Sant Hipòlit. La comissió, com a promotora del llibre, no podia estar més contenta, les fi mes eren de les millors, i les més especialitzades que es podia trobar, a més, la majoria del poble, per tant, els altres estarien, i de fet estan, tractats amb saviesa i coneixements. Però, a primera vista, jo no trobava contestació als meus dubtes: havia de llegir-ho detingudament a vore què trobava.

"Hipólito de Roma: vida y obra de uno de los padres de la Iglesia". "El pensamiento teologico de San Hipólito". "La Exegesis de San Hipólito". "Las Persecuciones i el Martirio en tiempos de San Hipólito"." Notas y observaciones sobre San Hipólito y su iconografía". "Societat i religió a Cocentaina entre els segles XVI i XVII". "Situación Religiosa en Cocentaina el año 1600". Estava clar que tots parlaven de Sant Hipòlit, cadascú amb els seus coneixements, i dins de la seua especialitat, a un nivell immillorable, sense cap discussió superior al meu.

I tots donen per sabut que el nostre Patró és el que jo busque, perquè es dediquen a explicar-nos l'obra i els pensaments de Sant Hipòlit, i donen per fet qui, i quin, és el Patró de Cocentaina.

No obstant això, jo buscava dades més concretes, més clares, que estigueren més al meu abast. Per això, després de llegir el llibre, en el que cadascú desplega el tema que anuncia, en la pàg. 21 ("Hipólito de Roma: vida y obra de uno de los padres de la Iglesia"), vaig llegir que "Conviene aclarar, a este respecto, que los documentos referentes a los mártires -llamadas acta o gesta martyrum- son de tres tipus: actas proconsulares, actas coetaneas, y actas fabulosas. Estas(las actas fabulosas), son leyendas sobre los mártires, compuestas mucho después de su martirio. Sus autores no pensaron, ni de lejos, escribir la historia verídica de sus protagonistas, siempre invictos, su intención fue simplemente, proponer a la consideración de sus oyentes, las gestas martiriales de sus héroes, paladines de la fe, para inducirles a su imitación".

Este aclariment ja va en el camí que jo busque, perquè indica que, a causa del temps i de la naturalesa dels documents, les històries es mesclen unes amb altres, i creen confusions.

Hauria d'haver algun apartat que parlara concretament d'allò que jo buscava, i en efecte, "Notas y observaciones sobre San Hipólito y su iconografía". En este treball, el seu autor, Ramón Sánchez Culebras, ja explica i cita la quantitat i qualitat de la iconografia que hi ha repartida per tot Europa, i també a Amèrica, dedicada al Patró de Cocentaina que, per cert, és molt abundat, molt diversa i de molta qualitat. Ens fa constar l'autor que són molts els quadros que descriuen el nostre Patró, representacions de Sant Hipòlit adaptades a les modes militars de cada època, portant plomall, lluint escut, amb llança, a cavall, ensenyant l'espasa, segons la moda del moment, portant bandera, etc. Tot açò són quadros i estils que s'imposen durant el temps en què la devoció a Sant Hipòlit va creixent i escampant-se per Europa. En la majoria té un aspecte juvenil i és portador de bandera.

Fem constar que la bandera, en estos quadros, sempre és més signe de triomf, i de victòria, que de guerrer.

Una de les creences més difoses és la de la conversió per Sant Llorens de Sant Hipòlit, conversió que representa el quadro que tinc ací a l'esquerra, obra de José Soler Cardona, que, com he dit abans, és una de les primeres persones que a mi em va despertar la curiositat. La llegenda diu que Sant Hipòlit era el soldat romà encarregat de custodiar Sant Llorens, per tant, va quedant-me clar que les confusions, sempre al meu pensar particular, estan entre la conversió de Sant Hipòlit, en el martiri de Sant Llorens, repetisc, quadro de la meua esquerra, ací damunt de la porta de la sagristia, i l'estàtua que hi ha a la porta de la biblioteca del Vaticà.

A este respecte, en la pàgina 107 del llibre que estic comentant, en el treball "Notas y observaciones sobre San Hipólito y su Iconografía", autor Ramón Sánchez Culebras, fa constar i diu "No ha de olvidarse que el cementerio de San Hipólito se halla junto a la villa Tiburtina, igual que la basílica de San Lorenzo. La proximidad de estos dos centros de memoria y culto cristiano, piensan, no pocos autores, que puede haber sido una de las causas, sino la principal, de la transpolación de nombres y personalidades y su relación.

En el llibre "Pasion de San Policronio", que fi ma Joaquín Pascual Torró, publicat, com abans he dit, en 2018, hi ha diversos detalls que expliquen alguna cosa de tot açò: el 13 d'agost no és el dia de la mort de Sant Hipòlit, és el dia del seu soterrament, i del papa Poncià, perquè a Poncià l'enterren en la cripta dels papes, però a Sant Hipòlit el soterraren al cementeri de la via Tiburtina, propet d'on enterraren a Sant Llorens, i és allí on apareixen les obres escrites, pel que a mi m'il·lusiona, com a Patró del meu poble.

En este mateix llibre, publicat en el 2018, en la introducció, pàg. XXIV llegisc que "La única cuestión que importa aquí es la identidad del personaje. Se señala el nombre de un mártir Hipólito en Antioquía, y también en Porto. Los textos hablan de un Hipólito obispo, de un Presbítero, de un doctor, de un militar. Estos elementos tan diversos han puesto a los eruditos en los más crueles apuros. Todas las combinaciones han sido intentadas, sin excluir las más inverosímiles.

Es mediante un mismo elemento, hagiográfico y litúrgico, como llegamos a mostrar que el Hipólito soldado, el Hipólito Presbítero y, finalmente el doctor, son una sola y misma individualidad".

No són paraules ni conclusions meues, però afi - men el que a mi m'havia il·lusionat: Sant Hipòlit Màrtir, Patró de Cocentaina, sempre per a mi i personalment, i també segons les conclusions dels autors que han estudiat el tema, és el Pare de l'Església, que està representat en l'estàtua que hi ha a la porta de la biblioteca del Vaticà, un dels sants més antics i més importants de l'Església Catòlica.

Tots estos quadros, narracions i faules que ens han dit existeixen arreu de tot el món i fan que puguem representar i disfrutar en el mateix Sant Hipòlit diverses figures del sant que els nostres avantpassats van elegir com a Patró del nostre poble, Cocentaina. I tal com ens diu el Pare Arques, encara que no el coneixien, reafi maren sempre, amb molt d'orgull i il·lusió, que el nostre Patró, Sant Hipòlit, que els nostres avantpassats no coneixien, però així i tot el van elegir com a Patró, i és un dels grans Pares de l'Església, cosa que és la que va despertar en mi la curiositat.

Per acabar, i en el capítol dels agraïments, no puc oblidar la persona que sempre m'ha aguantat i m'ha suportat, animant-me i empentant-me en totes les coses en les quals he col·laborat en la meua vida, i que, a més, em dedica tot el seu afecte: gràcies, Pepi.

Ja només em queda agrair al president de la Junta de Festes, l'amic Paco Masanet, la confiança que ha tingut en mi a l'hora d'encarregar-me fer esta xarrada, i m'agradaria pensar que no us heu avorrit massa. Per tant, agrair a tots els presents la paciència que heu tingut per escoltar-me i deixar clar que, sense més pretensions, són simplement els pensaments i les il·lusions d'un FESTER DEVOT DE SANT HIPÒLIT. GRÀCIES ALTRA VOLTA. VISCA SANT HIPÒLIT, VISCA COCENTAINA.

Presentació de xiquets batejats i Acta de Majorals

Federació Junta de Festes de Moros i Cristians

C/ Sants de la Pedra, 7 · Apt. Correus, 86 · 03820 COCENTAINA (Alacant)
Tel. - Fax 96 650 07 49 · fjmmicocentaina@gmail.com · www.fjcocentaina.es

A Cocentaina, a 8 d'Agost de 2021 a les 12:45h, en l'Església Arxiprestal de Santa Maria i després de la Missa Solemne celebrada en honor a Sant Hipólit Màrtir, com a patró de Cocentaina, es va procedir a la Presentació al nostre patró del xiquets i xiquetes batejades durant el període de juliol de 2020 a juliol 2021: **Júlia León Campesinos, Andrea Pérez Barrachina, Lucia Pascual Amador, Pau Ivorra Botella, Joan Castelló Agulló, Daniela Baix Folguerà, Martí Folguerà Pérez, León Ignacio Sanchis Yaqusheva i Adriana Moltó Miralles.**

Aquest any degut a les circumstàncies de la no realització de les Festes de Moros i Cristians en Honor a Sant Hipòlit, no es realitzà l'elecció de majorals i majorales, ja que es respecten els mateixos que l'anterior sorteig :

MAJORALS 2022: NIL HERNÁNDEZ SELLÉS, MARCO VINICIO AGULLÓ PASTOR, CARLOS IVORRA CARDONA, MANUEL COLOMER PÉREZ, RAFAEL SORIANO IZQUIERDO, IGNACIO ARACIL SERRA, SALVADOR RICHARD MONTAVA, MIGUEL BLASCO PRIEGO, VICENT SORIANO DOMINGO, MIGUEL ÁNGEL RAIGAL JORNET, ERNESTO AMAT SOLER, DAVID JAVALOYES PALACI I RAFAEL BRIET LLORENS.

RESERVES: FRANCISCO RODRÍGUEZ RAMAL, JOSÉ JAVIER LÓPEZ FERRANDO, MAXIMO FERRER SELLÉS, RUFINO ESPINOSA BLANQUER, NATXO FERRÁNDIZ BRIVA, AGUSTIN BELDA VICEDO.

MAJORALES 2022: MARTA JORDÁ BLANQUER, MIMI SOLER SAMPER, MARIA FERRER CALATAYUD, ANDREA MENOR SEGUÍ, MARÍA MONTAVA RIPOLL, SONIA RUIZ GALVÁN, ANDREA FERRANDO RIBELLES, PATRICIA MUR LLORENS, MARÍA VALLS NADAL, M. NIEVES MUR LLEDÓ, LAURA CLAVIJO BRAVO, ANDREA VILAPLANA BLANES I BEATRIZ DOMÈNECH BOHIGUES.

RESERVES: MARIA JOSÉ GONZÁLEZ GARCÍA, FABIOLA HUESO MARTÍNEZ, LAURA SELLÉS GARCÍA, FRANCISCA BRAVO ALIAGA, MARÍA LÓPEZ GARCÍA I TERESA BENITO GIGANTE.

Federació Junta de Festes de Moros i Cristians

C/ Sants de la Pedra, 7 - Apt. Correus, 86 - 03820 COCENTAINA (Alacant)
Tel. - Fax 96 650 07 49 - tjfmicocentaina@gmail.com - www.jfcocentaina.es

Als actes de celebració de la proclamació de Sant Hipòlit com a patró de Cocentaina, després de la missa del dia 7 de maig, es presentaren els xiquets nascuts entre Juliol de 2021 i Maig de 2022: **Oliver Llópis Masanet, Adriana Domenech Blanes, Blanca Jornet Cerdá, Mar Palací Carbonell i Luis Lorenzo González.**

Seguidament se li va fer entrega d'una figura de Sant Hipòlit Màrtir a RAQUEL PALACÍ, agraciada del sorteig realitzat el 7 d'agost de 2021.

Tots aquests actes van ser realitzats per l'anterior President de la Junta de Festes, Sr. Juan Francisco Masanet Valls, el Vicepresident de Culte, Sr. Enrique Pascual Mur, el secretari Sr. David Terol Ferrer i la Junta de Govern, amb la col·laboració del rector de la Parròquia de Santa Maria i Assesor Religiós de la Junta de Festes, Mossén Eduardo Rengel Albert.

Perquè així conste, i als efectes oportuns, el Sr. David Terol Ferrer, com a secretari de la Junta de Festes de Moros i Cristians, **CERTIFIQUE** tot allò que s'ha exposat en aquesta acta amb el vistiplau del president.

Juan Fº Masanet Valls
President Junta de Festes de Cocentaina

David Terol Ferrer
Secretari

Guió d'ACTES 2022

Guió d'ACTES 2022 Guió d'ACTES 2022 Guió d'ACTES 2022

DISSABTE 25 DE JUNY

Dia de la Publicació

A les 19.00 h des de la plaça de la Vila donarà inici la «Publicació», que recorrerà els carrers del centre històric de la Vila, el Raval, passarà pel Passeig del Comtat, l'Avda. Rei en Jaume I fins al monument de Sant Hipòlit, a la plaça de l'Alcalde Reig.

UNIÓ MUSICAL CONTESTANA

PLAÇA DE LA VILA «HIMNE DE FESTES» de José Insa Martínez / Gerard Mur Pérez
«SANT HIPÒLIT» de Joaquín Sansalvador Moltó

COLLA DE DOLÇAINES I TABALS MAL PASSET

PLAÇA DE LA VILA «SANT I FAENER» de Francisco Valor Llorens

PASSEIG DEL COMTAT «ROYAL FAMILY» de Marcos Verdú

BÀNDOL CRISTIÀ ADULTS

ATENEU MUSICAL CONTESTÀ

PLAÇA DE LA VILA
"Peluca Capità" de Santi Revet
PASSEIG DEL COMTAT
"Carol" de Francisco Esteve

Formador | Graciela Llorens Monllor
Contrabandistes | Judith Pla Llorens
Cavalleria Ministerial | Cristina Calbo Moncho
Maseros | Enrique Pascual Mur
Creuats | José David Pascual Motos
Almogàvers | Salvador Maiquez Richart
Gentils | Rafael Vilaplana Cortés
Cavallers de Llúria | Carles Ferrándiz Pascual
Contestanos | Iván Catalá Gisbert

BÀNDOL CRISTIÀ INFANTIL

UNIÓ MUSICAL DE LLUTXENT

PLAÇA DE LA VILA
"Paquito el Chocolatero" de Gustavo Pascual Falcó
PASSEIG DEL COMTAT
"Paquito el Chocolatero" de Gustavo Pascual Falcó

Formador | Isabel Jordà Llorens
Contrabandistes | Ainoa Cerver Diaz
Cavalleria Ministerial | Gerard Sanpascual Nadal
Maseros | Enrique Pascual Marset
Creuats | Javier Pascual Sánchez
Almogàvers | Ximo Eke Maiquez
Gentils | Rafael Vilaplana Morillo
Cavallers de Llúria | Natxo Ferrándiz Briva
Contestanos | Martina Martínez Pérez

BÀNDOL MORO ADULTS

BÀNDOL MORO INFANTIL

UNIÓ MUSICAL CONTESTANA

PLAÇA DE LA VILA
"Bohemios del 29" de José Pérez Vilaplana
PASSEIG DEL COMTAT
"Tots menos uno" de Gustavo Pascual Falcó

Formador | Miguel Palací Moncunill
Bequeteros | Lucas Palací Moncunill
Mudéjares | Jaume Aznar Pascual
Llana | José Antonio Moltó Pérez
Muladís | Marcela Agulló Soler
Manta Roja | Maria Carbonell Llopis
Guardia Jalifiana | María José Peñalver Pérez
Kabileños | Sergio Barrachina Cantó
Bereberes | Rubén Colomina Arroyo

UNIÓ MUSICAL LLUTXENT

PLAÇA DE LA VILA
"Paquito el Chocolatero" de Gustavo Pascual Falcó
PASSEIG DEL COMTAT
"Paquito el Chocolatero" de Gustavo Pascual Falcó

Formador | Lucía Agulló Barrachina
Bequeteros | Joan Agulló Barrachina
Mudéjares | Milagro Aznar Torró
Llana | Marta Moltó García
Muladís | Elena Agulló Barrachina
Manta Roja | Elena Forcadell Sancho
Guardia Jalifiana | Hugo Blasco Peñalver
Kabileños | Alejandro Barber García
Bereberes | Hugo Colomina López

REVETLA Orquestra Titànic RECINTE FIRAL

Presentació de Càrrecs i Cartell de Festes 2022

PROTAGONISTES DE L'ACTE I MÚSICA INTERPRETADA

PRESENTADORS **JAVIER SANZ i GRACIELA LLORENS**

PRESIDENT **JUAN FRANCISCO MASANET VALLS**
«Maisabel» de Francisco Valor

AUTOR DEL CARTELL **ANTONIO DOMÍNGUEZ BORRÀS**
«Almugâwir» de Francisco Valor

DIRECTOR DE L'HIMNE **SAÚL GÓMEZ I SOLER**
«Kapitan» de Saúl Gómez

ABANDERAT MORO **VICENT TORRÓ CASTELLÓ**
«Xavier El Coixo» de José Rafael Pascual

ABANDERAT CRISTIÀ **MOISÉS GIL IGUAL**
«La Victoria» d'Enrique AlborchTarrasó

CAPITÀ MORO **MIGUEL PALACÍ LINARES**
«Bequeteros a Ratllar» de Gustavo Pascual

CAPITÀ CRISTIÀ **JOSÉ RAFAEL LLORENS MONTAVA**
«Peluca Capità» de Santi Revert

MANTENIDOR DE L'ACTE **JUAN F. FERRÁNDIZ PASCUAL**
«Ben-Sahagui» de Francisco Valor

ALCALDESSA DE COCENTAINA **MIREIA ESTEPA OLCINA**
«Paquito el Chololatero» de Gustavo Pascual

DIVENDRES 15 DE JULIOL

- 21.00 h Al Pati d'Armes del Palau Comtal PRESENTACIÓ PROGRAMA-REVISTA DE FESTES 2022.

DISSABTE 30 DE JULIOL

- 10.00 h XLVIII EDICIÓ DEL TROFEU SANT HIPÒLIT DE CICLISME, categories cadet i escoles.

DIUMENGE, 31 DE JULIOL

- 22.00 h Al Pati d'Armes del Palau Comtal, representació de l'obra «La Estanquera de Vallecas», a càrrec del grup Teló Teatre de Cocentaina, dirigida per José Miguel López.

DEL 2 D'AGOST FINS EL 10 D'AGOST

A la parròquia de Santa Maria SOLEMNE NOVENARI en llaor al nostre patró Sant Hipòlit Màrtir.

- 19.45 h Exercici de la Novena.
- 20.00 h Missa.

Oferirem el novenari en sufragi de:

2 d'agost: difunts de les filaes Contrabando i Bequeteros.

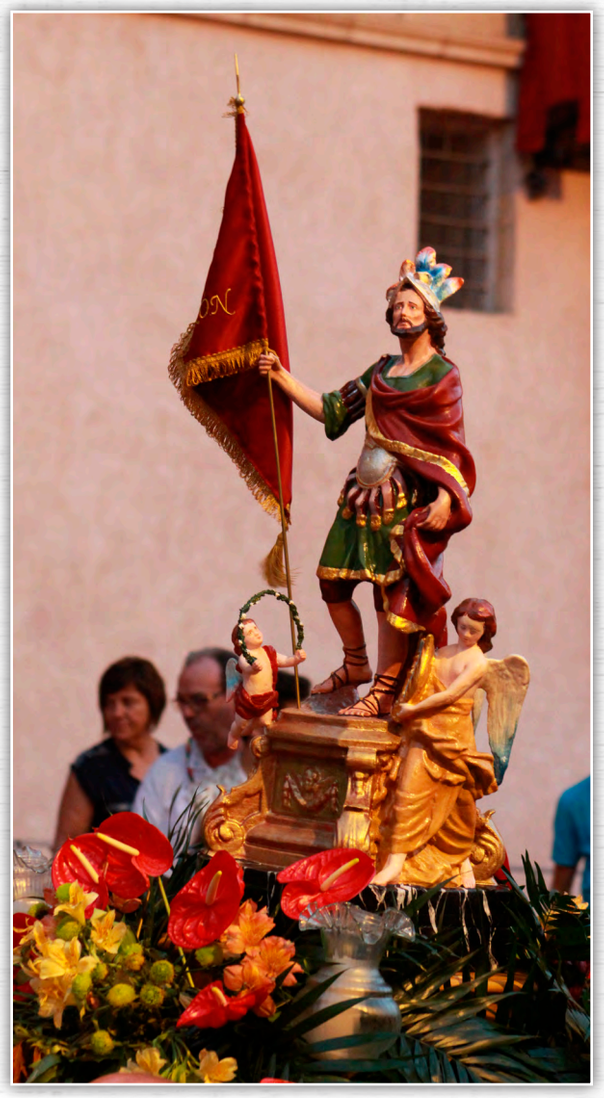
3 d'agost: difunts de les filaes Creuats i Bereberes "Els Borts".
4 d'agost: difunts de les filaes Contestanos i Guardia Jalifiana.
5 d'agost: difunts de les fiales Gentils i Muladies.
6 d'agost: difunts de la junta de festes.
7 d'agost: difunts de les filaes Cavalleria Ministerial i Mudéjares.
8 d'agost: difunts de les filaes Maseros i Llana.
9 d'agost: difunts de les filaes Cavallers de Lluria y Kabileños.
10 d'agost: difunts de les fiales Manta Roja i Almogavers.

Aquest día, al concloure la missa es realitzarà la presentació dels xiquets, el sorteig dels majorals 2023 i de la imatge de Sant Hipòlit.

DISSABTE, 6 D'AGOST «ELS COMPTES»

- 23.00 h des de l'inici del Passeig «VOLTETES». REVETLA, Discomòbil Fhilantropic a l'avinguda del Ferrocarril.

DIUMENGE, 7 D'AGOST

- 21.15 h Al pati d'Armes del Palau Comtal 16é CONCERT DE MÚSICA FESTERA. A càrrec de la Colla de Dolçaines i Tabals Mal Passet.
- 23.30 h Des de l'inici del Passeig «VOLTETES».

DILLUNS, 8 D'AGOST

- 22.30 h Al Pati d'Armes del Palau Comtal 34é CONCERT DE MÚSICA FESTERA. A càrrec de la Societat Ateneu Musical de Cocentaina.

DIMARTS, 9 D'AGOST

- 18.00 h Al Pla. BERENAR I JOCS.
  A continuació, des de l'inici del Passeig del Comtat VOLTETA DELS XIQUETS, acompanyats de diverses bandes de música.

- 23.00 h Voltetes.

DIMECRES, 10 D'AGOST

- 23.00 h Voltetes.

DIJOUS, 11 D'AGOST

- 19.30 h A l'església del Salvador, MISSA SOLEMNE on s'imposaran les medalles als Capitans i Abanderats 2022. A continuació, TRASLLAT DE LA IMATGE DE SANT HIPÒLIT DEL RAVAL des de l'Església del Salvador al Monestir de la Mare de Déu, on juntament amb la Mareta, presidirà l'Acció de Gràcies el dia de l'Alardo.

- 22:30 h Al Pati d'Armes del Palau Comtal, 50é CONCERT DE MÚSICA FESTERA. A càrrec de la Unió Musical Contestana.

Nit de l'olla

12 D'AGOST NIT D L'OLLA

S'inicien les FESTES DE MOROS i CRISTIANS en honor a Sant Hipòlit.

- 19.15 h Concentració de les filaes amb les seues respectives bandes de música, a la part alta del Passeig del Comtat des d'on desfilaran fins al Pla, per a procedir a interpretar a les 20:00 h «L'HIMNE DE FESTES» de José Insa Martínez i Gerard Mur i Pérez.

L'HIMNE DE FESTES estarà dirigit enguany per D. SAÚL GÓMEZ I SOLER, i interpretat per l'Ateneu Musical de Cocentaina, la Colla de Dolçaines i Tabals Mal Passet i les bandes de les quatre filades de càrrec.

Seguidament, desfilada de les filaes i bandes de música cap als seus respectius locals socials on es degustarà, com estableix la tradició, la típica OLLETA CONTESTANA.

Després del sopar, a partir de les 22.40 h, des de la part alta del Passeig del Comtat, totes les filaes, seguint l'ordre establert, iniciaran les Voltetes de la tradicional NIT DE L'OLLA.

REVETLA, Macro Discomòbil X-PAM a l'avinguda del País Valencià.

13 D'AGOST DIA DE L'ENTRADA

- 06.30 h A la plaça de la Vila SANTA MISSA DE L'ALBA a intenció de tots els festers, celebrada per l'assessor religiós de la Junta de Festes. Seguidament, després de l'oració de l'Àngelus i la hissada de banderes, amb la interpretació de l'himne nacional i himne de festes, comença la PRIMERA DIANA.

Encapçalada pel bàndol cristià, la filà CONTRABANDO, que enguany té el càrrec de Capità Cristià. Una vegada que desfilen les forces cristianes,serà la filà BEQUETEROS, l'encarregada d'iniciar la desfilada del bàndol moro. Els carrers del nostre centre històric, com també el Passeig del Comtat, s'ompliran de música i festa en aquest acte, per a finalitzar a la plaça Alcalde Reig al monument de Sant Hipòlit.

- 11.00 h Missa Solemne en la festa litúrgica de san Hipòlit màrtir en la parròquia de l'Assumpció de Santa María.

- 12.15 h Als llocs de costum, s'escenificarà la tradicional AMBAIXADA DEL CONTRABANDO, protagonitzada per les filades Maseros i Contrabandistes.

L'entrada

- 19.00 h Des del carrer Pare Francesc Agulló, magnífica desfilada dels bàndols cristià i moro. Música, color i públic tots units per a rebre els càrrecs d'enguany, la Filà CONTRABANDO i ALMOGÀVERS pel bàndol cristià, la Filà BEQUETEROS i MUDÈJARS, pel bàndol moro, juntament amb totes les filades, seran els encarregats de fer-nos passar una vesprada plena d'emocions, color, balls i fantasia al carrer. Un any més els festers i festeres de Cocentaina faran possible una desfilada espectacular, omplint Cocentaina de música festera.

L'Entrada recorrerà el carrer Pare Francesc Agulló, Passeig del Comtat, carrer del Bisbe Estaña, el Pla, carrer de la Mare de Déu del Miracle, per a finalitzar a la plaça dels Apòstols.

En finalitzar l'Entrada REVETLA Discomòbil Disco Camarassa a l'avinguda del País Valencià.

DIUMENGE 14 D'AGOST

Festivitat de Sant Hipòlit Màrtir

· 07.30 h Des de la plaça de la Vila, SEGONA DIANA.

En aquest dia són els més menuts els protagonistes ja que, juntament amb els majors, recorreran el mateix itinerari del dia anterior.

Després de finalitzar la SEGONA DIANA i a les 11.50 h les filades, segons l'horari establert anteriorment, faran L'OFRENA DE FLORS al nostre Patró, cobrint carrera des de l'església de Santa Maria fins al carrer Major, al lloc marcat prèviament. Les quatre filades de càrrec es concentraran al Pla, juntament amb els majorals i autoritats, des d'on eixiran fins a arribar a l'Església de Santa Maria, on es celebrarà la MISSA SOLEMNE en llaor al patró Sant Hipòlit Màrtir.

En acabar l'Eucaristia, les filades cobriran carrera, al mateix lloc on estaven. Els càrrecs festers es situaran a l'Ajuntament i passaran totes les filades per a fer la tradicional PRESENTACIÓ D'ARMES.

Una vegada finalitzada, desfilaran tots cap a la filà per a reposar forces i degustar el tradicional vermut i dinar de Sant Hipòlit.

· 20.15 h Pels carrers de costum, participació dels festers en la PROCESSÓ SOLEMNE. Amb la imatge i la relíquia de Sant Hipòlit portades pels festers de les filades dels capitans i abanderats.

A l'entrada del Sant i la Relíquia a l'Església de Santa Maria, es realitzarà una gran disparada d'arcabusseria.

Acabats aquests actes i a les 24.00 h des de l'inici del Passeig del Comtat RETRETA. Alegre i divertida desfilada nocturna de les filades que seguirà el mateix itinerari que l'Entrada.

· 24:00 h REVETLA - Orquestra Madre Selva a l'avinguda del País Valencià

DILLUNS 15 D'AGOST

Dia de l'Alardo

A trenc d'alba, GUERRILLES als vessants de la serra de Mariola, amb la presència dels capitans i abanderats.

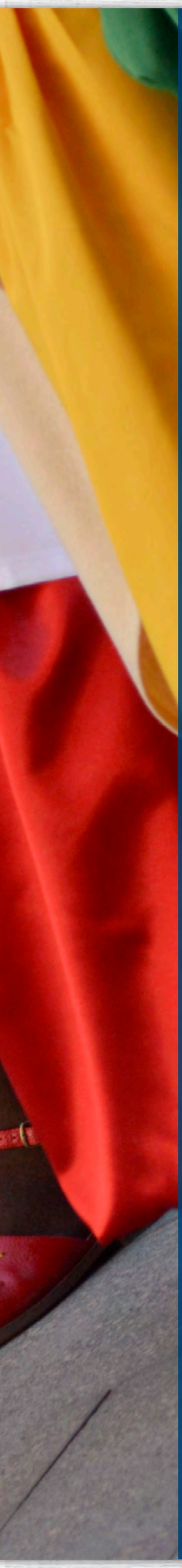
· 11.00 h ESTAFETA MORA, acompanyada per fanfàrria, demanant la rendició de la Vila al capità cristià. En ser menyspreat, informarà el capità moro i al seu ambaixador, i s'interpretarà per a tot el públic L'AMBAIXADA MORA d'Ivan Carbonell Iglesias i protagonitzada per Rubén Vilanova Domínguez. En no arribar a cap acord en l'ambaixada, al-Abbàs ordena cremar la Vila, i s'inicia una batalla d'arcabusseria entre les hostes mores i cristianes, que acaba amb la victòria i la possessió del castell pel bàndol moro.

· 14.00 h Quan encara hi ha en l'ambient l'olor de pólvora i el soroll dels arcabussos, té lloc al descampat de l'avinguda Miralbò L'AMBAIXADA DE LES TOMAQUES protagonitzada per les filades Bequeteros i Cavalleria Ministerial i per a qui vullga participar de l'ambient festiu i desenfadat. En aquest acte guerrer, els projectils que es disparen són els fruits de les collites a les hortes contestanes, i es passa una estona molt divertida. Com es sol dir: «Qui no vullga pols, que no vaja a l'era».

Posteriorment, i a les 18.30 h amb les mateixes característiques del matí, tindrà lloc l'ESTAFETA DEL CRISTIÀ i L'AMBAIXADA DEL CRISTIÀ d'Ivan Carbonell Iglesias i protagonitzada per David Pascual Bonet. Però aquesta vegada finalitzarà amb la victòria de les forces cristianes i es desplegarà la senyera cristiana al capdamunt del castell. A continuació, a l'església del Monestir de la Mare de Déu del Miracle: ACCIÓ DE GRÀCIES. Amb l'assistència d'autoritats, càrrecs festers, estendards, majorals i festers en general. En acabar aquest acte TRASLLAT DEL SANT HIPOLITET a la parròquia de El Salvador.

· 01:00 h REVETLA Orquestra Grupo Eñe a la plaça del Mercat

FILAES
que participen

BÀNDOL Cristià

50 FILÀ CONTRABANDISTES - Capità
54 FILÀ ALMOGÀVERS - Abanderat
58 FILÀ CAVALLERIA MINISTERIAL
60 FILÀ MASEROS
62 FILÀ CREUATS
64 FILÀ GENTILS
66 FILÀ CAVALLERS DE LLÚRIA
68 FILÀ CONTESTANOS

BÀNDOL Moro

70 FILÀ BEQUETEROS - Capità
74 FILÀ MUDÉJARES - Abanderat
78 FILÀ LLANA
80 FILÀ MULADÍS
82 FILÀ MANTA ROJA
84 FILÀ GUARDIA JALIFIANA “SAHORINS”
86 FILÀ KABILEÑOS
88 FILÀ BEREBERES “ELS BORTS”

FILAES que participen

Filà Contrabandistes

Domicili Social
C/ Sant Llorenç, 7

Cap de Filà
Laura Blanes Peris

Fiança
Marta Vicent Navarro

Secretària
Noelia Sellés Valor

Cronistas
Noelia Sellés
Rafa Pascual
José Luis Molina

Vocals
Eva Navarro Cloquell
Lidia Díaz Turón
Graciela Lloréns Monllor

Nº de membres
58

Banda de Música
Banda Primitiva
de Palomar

Nº de músics
35

Director
Víctor Sancarlos Durá

"LA GASPATXÀ DE CAPRITXO"

Per tots els socarrats i socarrades és sobradament conegut que la Filà Contrabandistes és una filà de gran tradició que té les seues particularitats com les navalles, els fondos al desfilar o l'ambaixà del Contrabando i que al llarg de l'any compta també amb algunes cites ineludibles que a mesura que han anat passat els anys s'han convertit també en part de la seua idiosincràsia. Una d'elles és l'anomenada "Gaspatxà de Capritxo".

Corrien els primers anys de la meua vida festera (principis dels 2000) i els assidus del vermut dels dissabtes a la filà una vegada passada l'olleta de la Puríssima acostumaven a no poder acudir sense falta a la cita semanal degut a que la recolecta de l'oliva els ho impedia fins a ben entrat el mes de març. Una vegada finalitz ven les olives es fix va una data per a que un dels nostres fester més estimats de l'època, Antonio Arquero, ens preparara un exquisit "Gazpacho manchego" que sabia cuinar com ningú i així celebrar la fi de la campanya , recuperant ambient fester de cara a la primavera.

Malauradament al 2011 una llarga enfermetat es va emportar al nostre estimat Arquero deixant un gran buit en els nostres cors i quedant orfes també de cuiner per a continuar la tradició. És en eixe momento quan mon pare, "Capritxo", es va oferir per a recollir el testimoni ja que sempre havia tingut bona maneta culinaria i amés... Qué havia de fer si li ho demanava el seu fill

És així com any rere any el senyor Capritxo sempre acompanyat com no del seu "pinche" particular, Manolo Reig "Pitxoc" i de Reyes la nostra benvolguda cuinera esperen als últims compasos de l'hivern per a tindrer preparades les millors peces de caça (perdius, llebres i algun faisà) de cara a l'esdeveniment. Esdeveniment al que han anat sumant-se també festers d'altres filaes socarraes (com l'amic "Casagran" que mai falla a la cita) tots amb gana de passar una bona estona festera amb un bon plat de gaspatxo i algun que altre colpet de café del que ens té acostumat José Vicente Sancho.

Aquest 2022 i una vegada superada la maleïda pandèmia (no ho direm molt fort) hem pogut tornar a gaudir d'eixa estona que tant ens agrada i que lamentablement ha perdut dos dels seus assistents més estimats i als quals no deixaré passar l'ocasió per a mencionar, Agustín Belda "el Patriarca", José Antonio Sanz "el Tío" i Jesús Navarro "Navarrete". Ens recordem molt de vosaltres.

Visca la Festa i Visca Sant Hipòlit!

José Luis Molina Donate
(Filà Contrabandistes)

Filà Contrabandistes - Capità Cristià 2022

Favorita
Mari Carmen Monllor Ferrando

Rodelles
José Javier Jordá Llorens
Graciela Verdú Llorens
Isabel Jordá Llorens

Disseny vestit
Càrrec, Favorita i Rodella
Juan Climent
Creaciones Germanísimo

Marxa Cristiana
del Capità i autor
Peluca Capità, pas Contrabandiste
de Santi Revert Cantó

Banda Musical
acompanyant al càrrec
Banda La Nova de Palomar

Disseny Esquadra Negres
Juan Climent

Banda música
Esquadra Negres
"Excisum bellators"
Interpretada per la
Unió Musical Concentaina

Nº de músics
90

Disseny Boato
Juan Climent

Des de molt xicotet sempre he estat vinculat a les festes de la meua benvolguda Cocentaina. Gràcies a la meua afició al món del cavall i a les festes, com tots sabeu tinc el privilegi que siga la meua afició i el meu treball, i sempre d'una o d'altra manera he participat en les festes.

A l'edat de dotze anys vaig fer el meu primer cap batedor en la Filà Cavalleria Ministerial i vaig iniciar la meua marxa com a genet i cap batedor quasi ininterrompudament en «les filaes de cà rec».

Amb moltes m'uneix un vincle molt especial i guarde molt bons records i contactes com ara la Filà Gentils, la Filà Guàrdia Galifiana la Filà Maseros, la Filà Cavalleria Ministerial, la Filà Contrabandistes, la Filà Kabilenyos, la Filà Bequeteros, la Filà Llana, la Filà Muladís, la Filà Berbers...

Entre els anys 60 a 70, el meu pare va ser membre de la Filà Contrabandista i jo portava la vestimenta de contrabandista. Més tard, sobre 1975, vaig ser membre de la Filà Cavalleria Ministerial fins que en 1979 complint el servei militar deixe la filà. En 1980 canvie al bàndol moro i vaig ser membre de la Filà Kabilenyos fins a l'any 2000, com se sol dir, passe uns anys sabàtics fins que vaig tornar a embullar-me en una altra filà els Berbers, on vaig cessar definitivament en 2012

En els Contestans he sigut soci i en els contrabandistes, fins a 2019 Contrabandista de ple dret.

Però, com tot en la vida, les noves generacions et donen noves perspectives, SEMPRE HE PORTAT MOLT DINS DE MI LA FILÀ CONTRABANDISTA, tal vegada per ser la primera filà a la qual vaig pertànyer i on sempre he tingut grats records de tota la seua gent.

Estic tremendament agraït a tots els components de la Filà Contrabandista per donar-me l'oportunitat de representar el càrrec de capità, espere poder representar aquest càrrec a l'altura de les vostres expectatives, tant la meua favorita i les meues rodelles, el grup de cavallers i dames estem molt il·lusionats amb representar a la filà i ens sentim molt orgullosos de la vostra amistat i alegria.

GRÀCIES A TOTS. VISCA SANT HIPÒLIT

Capità Cristià 2022

José Rafael Llorens Montava

Filà Almogàvers

Domicili Social
Plaça dels Apòstols, 3

Cap de Filà
Rosana Bernabeu Terol

Fiança
Alicia Bernabeu Terol

Secretària
Carmen Camallonga Pascual

Cronista
Hipòlit Borrás Martínez

Vocals
Enrique Camallonga Pascual
Marisa Martínez Richart
Virtu Reig Prats
Mateo Sala Torró
Rafael Soriano Izquierdo
Milagro González Domínguez

Nº de membres
62

Banda de Música
Unió Musical Atzeneta d'Albaida

Nº de músics
45

Director
David Castelló Silvestre

A l'hora de recordar algunes curiositats i anècdotes que al llarg d'estos 68 anys hem pogut viure en la nostra filà, estem segurs que a cada un dels membres, en especial els més veterans, ens en vindran al pensament un bon grapat. En esta col·laboració per a la revista, n'oferirem una part, se'n quedaran moltes en el tinter, que no en l'oblit, respectant sempre la privacitat de les persones i entitats.

Una de les primeres anècdotes que recordaven els nostres fundadors era quan, en els primers actes de la filà s'avisava que en la processó s'havia d'anar amb el trage complet, i algú així ho va fer: va anar amb trage i corbata.

Un altra va ocórrer a finals dels anys 60, quan la persona que havia de desenvolupar el càrrec d'Abanderat va decidir viatjar a la platja una vegada acabada l'Entrada, havent de repartir-se la resta d'actes entre diferents membres de la filà

A causa de la forta pluja que va caure abans de començar l'Entrà, la música que acompanyava l'esquadra de negres, majoritàriament percussió, sobretot timbals i tabals, no va sonar com esperaven, emetent uns sons una mica diferents, (***xoff!, xoff***), cosa que va provocar bastants comentaris i somriures en la filà

Les *fueres* també podrien tindre un apartat especial i en la nostra filà teníem el Mas del Pinaret com a lloc on celebrar-les. Per a arribar-hi, havies de creuar el riu per un pont i alguns membres, els més previsors, deixaven el cotxe a l'altra banda, però en acabar el vermut-dinar-sopar, a l'hora d'agafar el cotxe, tornaven cap al mas, per a tornar a creuar el pont, cosa que provocava el comentari jocós de la gent.

El disseny d'uns dels trages de negres que va traure la filà portava en la capa uns caragols de mar. Estos caragols es portaven de la platja per a menjar-se'ls en el vermut dels dissabtes. Les closques anaven guardant-se per a, posteriorment, col·locar-les en la capa. Ja ens podem imaginar l'aroma que podria fer la filà amb el pas dels dies

Una altra anècdota que es recorda es va produir en el dinar del dia del Patró, quan vam ser sorpresos per una persona que, a llom d'un cavall, va fer una entrada "triomfal" en el local de la filà quedant-nos tots bocabadats.

De tots és conegut que les filades celebrem la "paella a l'alba", als llocs propers a la Penyeta Blanca, per cert, alguns sense massa bones condicions, cosa que no era cap excusa per a fer uns bons "mentirons" per a sopar eixa nit, una nit que alguns la passaven dormint en taulons de fusta i en llocs molt poc habituals per a descansar. En algunes ocasions, el mitjà de transport que s'utilitzava era la caixa d'un camió, on es portava tot allò necessari per a passar la nit: els trabucs, les cantimplores, el menjar, la beguda i els festers.

A causa que la banda va exigir a la filà cobrar un avançament d'una volteta, això va provocar un cert malestar. A l'hora de liquidar les despeses, la filà els van descomptar el lloguer de les taules i cadires que es van haver de posar, la botella de butà, etc.

Són vivències que continuaran recordant-se en les nostres converses i que són guardades en la memòria col·lectiva de la filà

Cronista Hipòlit Borràs
(Filà Almogàvers)

Almogàvers - Esquadra de negres 1968.

Almogàvers - Substitut Bandera 1968 - Processó.

Filà Almogàvers - Abanderat Cristià 2022

Favorita
Rosana Bernabeu Terol

Rodelles
Anna Gil Bernabeu
Moisés Gil Bernabeu
Alicia Lucas Bernabeu

Disseny vestit
Càrrec, Favorita i Rodella
Moisés Gil Igual

Marxa Cristiana
de l'Abanderat i autor
"Cant d'Al·leluia"
de José Francisco Molina Pérez
"Tino Herrera"
de Armando Blanquer Ponsoda

Banda Musical
acompanyant al càrrec
Societat Musical Nova d'Alcoi

Disseny Esquadra Negres
Juan Climent

Confecció
Festalcoi

Banda música Esquadra Negres
Cercle Musical Primitiva
d'Albaida

Disseny Boato
Moisés Gil Igual

LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS UNA DE LES MEUES TRADICIONS

De ben xicotet sempre de la mà de mon pare, José Gil Pérez, "Gilet", ja anava per la filà Almogàvers. Recorde les estones amb els amics a la filà fent encerrellades, a més de participar en la Nit de l'Olla i, sobretot, en l'Entrà, bé en la carrossa, de parella o damunt d'una burreta.

Per raons d'estudis i feina el distanciament era més gran cada vegada, però malgrat això he sigut fidel a les estes de Moros i Cristians.

A la Diana quasi tots els anys esperava per veure-la arrancar i a l'Entrà no hi faltava mai, gaudíem de bona gana de les creacions i de les innovacions de les filades de càrrec i de la desfilada alegre, distesa i peculiar de cada filà

D'ençà que vaig començar a estudiar Art, concretament escultura, la meua tasca estiuenca ha estat quasi tots els anys lligada a la festa de forma creativa, igual que mon pare, que va aportar al món fester el seu saber escultòric, ja que va fer els escuts de la filà Almogàvers, com també molts complements d'esquadres i elements festers,De xicotet, gaudia de veure com ell treballava tot allò, i alhora l'ajudava; és d'ací d'on naix el meu interés d'introduir-me en aquest ambient, fent des de complements escultòrics d'esquadres de negres, passant per espases, punyalets, destrals, escuts, fins a detalls per a càrrecs. He col·laborat fent possible tota la part tridimensional de la festa.

A mesura que va creixent la meua família anem cada vegada més acostant-nos a la festa, i ací cal esmentar el naixement del meu fill Moisès i la il·lusió i l'interés que mon pare posava en el cap d'aquell xiquet, el fet i el viure d'un almogàver fester i tot el que comportava. Eixe va ser el detonant per a prendre la decisió d'apuntar-se fa 20 anys com a membres de *facto* a la filà Almog vers.

Des d'eixe moment hem participat tots els anys, des de 2002 fins ara, any de bandera. El meu fill i jo vam ser publicadors l'any 2008. No vaig poder rebutjar la invitació per ser el mantenidor en l'acte de la presentació de càrrecs de l'any 2013. I és en 2019 quan faig el cartell de festes. En ser any de Bandera el 2020, se'm va ocórrer apuntar-me a l'esquadra de negres, ja que em feia molta il·lusió, però la meua filla Anna va aconseguir en menys d'un dia fer el que no havia pogut fer ningú fins al moment; convèncer-me per a fer l'Abanderat Cristià. Començàrem ràpidament els preparatius, i aleshores ens van vindre al cap un muntó de coses, va ser un bombardeig creatiu que no em deixà dormir més d'una nit, pegant-li voltes al disseny del càrrec amb les possibilitats entroncades en la meua tasca escultòrica i la seua representació, els trages, tot.

El somni va ser truncat per la pandèmia, situació que hem afrontat amb valentia. El temps ens ha donat treva per a poder pensar de manera més pausada cada moviment , ara bé, el temps i la conjuntura també han fet que es paralitzés tot sense poder avançar. El cap es va frenar, però la capacitat d'adaptació que té l'ésser humà ha aconseguit que comencem a il·lusionar-nos.

Abanderat Cristià 2022

Moisés Gil Igual

Filà Caballería Ministerial

Domicili Social
C/ Roig de Corella, 4

Cap de Filà
Mª José Reyes Galera

Fiança
Jairo Romeu Carbonell

Secretària
Mª José González Marset

Cronista
José Miguel López Pérez

Vocals
Maribel Briet Seguí
Amparo Bosch Cloquell
Sergio Navarro Cantó
Manuel Valls Fuentes
David Ferrer Pascual
Manuel Ferrando Vallés
Cristina Calbo Moncho
José Luis Navarro Gandía
Andrea Ferrando Ribelles
Marta Bosch Franco
María Ferrer Bosch
Rocío Briet Reyes

Nº de membres
70

Banda de Música
Unió Musical
Vilanova de Castelló

Director
César Homrubia Alandes

Encara que en el programa de Festes de l'any passat ja vam anomenar alguna, sempre ens queda alguna anècdota curiosa i simpàtica en el tinter que valdria la pena recordar i que quedara impresa per al record.

Com tots sabem, no s'ha de posar en dubte l'antiguitat de la Filà, ja que es perd en el temps la figura del veterinari amb la xeringa i el llibre que ixen el dia de l'Entrada. Diversos personatges de la Filà han sigut els protagonistes, com ara, més recentment, José Miralles, «Pepelillo» i Juan Romà, «el Goloso». Fins i tot alguna vegada s'ha reproduït una operació, o s'ha inclòs una «Unidad Especial de Clonación de Patos». Però si ens retrotraem als anys 50, era Miguel «el Sinforós» el «Veterinari oficial» pare del mestre Pérez Vilaplana. Doncs bé, aquell any, en passar per davant de la tribuna presidida pel Governador Civil de la provincia d'Alacant, li va cridar l'atenció l'home vestit amb bata blanca, una xeringa al coll, ulleres sense cristals i un llibre a les mans. Sorprés, el va cridar i li va preguntar: «¿Qué lee usted?» I Miguel «El Sinforós» que no sabia llegir ni escriure li va contestar amb senzillesa i en un castellà desmanyotat: «**cosas interesantes para mi cometido**». Encara no havia acabat la frase quan el ti Miquel, el Governador, li va tornar el llibre tot cabrejat, exasperat i, amb expressió agressiva a la cara, li va dir: «**Le ordeno que retire inmediatamente este libro**». En vista de l'aparent innocència i falta d'intencionalitat política de l'acte, la cosa no va passar a més.

Els més vells del «llogaret» recordem amb afecte i nostàlgia aquells anys, a finals dels cinquanta i primers dels seixanta, quan el dia de la Publicació a la vesprada es feia una processó en què la Filà treia un sant Antoni que, en l'actualitat, encara està en una urna al carrer del seu nom.

Per cert, el local el teníem al carrer Gitanos, un local xicotet, amb les mínimes condicions on anàvem cada diumenge a ratllar.

Quantes coses podríem dir ja que la nostra Filà sempre ha estat oberta a tot el món. Per allí hem tingut com a invitats artistes de cine, presentadores de televisió, i a més a més, hem tingut personalitats amb títol nobiliari, escriptors, polítics, pintors, directors generals, presidents d'entitats públiques provincials i nacionals, etc.

Per últim, com que nosaltres no ens cansem i sempre estem inventant alguna cosa, enguany hem celebrat «La Feria d'Abril» al nostre Local Social, on tot el món va amb la indumentària pròpia d'aquesta celebració, és a dir, «sombreros», mocadors, vestits de volants, faixes... Amb música apropiada vam dinar tapes i plats típics de l'època i per a beure els «rebujitos» van triomfar i no va haver-hi ningú que no en tastara. L'ambient va ser excepcional i, encara que els més joves van ballar a més no poder, per fi els més veterans es van arranca per «buleries» i van donar una lliçó fenomenal de com es balla.

Esperem tindre unes bones festes 2022 i a preparar-se per al 2023, any en què fem el càrrec de Capità.

UNIDAD ESPECIAL
DE
CLONACIÓN DE PATOS

MINISTERIAL. com

Domicili Social

C/ Colón, 2

Cap de Filà

Raimundo Marset Tormo

Fiança

Andreu Garrido Pérez

Secretari

Santiago Marset Tormo

Cronista

José Luis Pascual Brotons

Vocals

Israel Hernández Monje

Adolfo Calafat Ferrándiz

Otón Merín Torró

Daniel Corbí Martínez

José Luis Pascual Brotons

Nº de membres

98

Banda de Música

Unió Musical "l'Aranya" d'Albaida

Director

Adrián Ronda Sampayo

Filà Maseros

EL NOSTRE MAS: EL MILLOR CAU

Des que EN l'assemblea del 15 d'octubre de 1988 al Patronat, ja no cabíem al Mas del carrer de Sant Llorenç, acordàrem buscar-ne un altre, fins arribar al del carrer Colom, el 9 d'agost de 1990 (any del Bicentenari de l'arribada de les Relíquies de Sant Hipòlit a la Vila), són moltes les anècdotes viscudes al nostre millor Cau. Hui vos en contarem una amb motiu de l'extraordinari fresc que el presideix, obra d'un dels artistes més grans que ha donat Cocentaina al món: Francisco Gisbert Torregrosa, *Flautí*. De manera que això va passar ara fa 32 anys, quan la Junta de la Filà ens envià a tots una carta demanant-nos que col·laboràrem per a estar ja al nou Mas en Festes. Enrique *Flautí* la va rebre i li telefonà al seu germà per tal que s'oferira a ajudar, perquè això de viure a A Corunya el pillava un poc lluny. Dit i fet, Paco va vindre i va parlar amb el nostre Cap de Filà, aleshores Gil Jordà, i al remat li digué que no desmuntàrem l'andami i que li deixàrem unes claus per anar de tant en tant mentre pensava què fer. A Paco sempre l'hem tingut com un Masero més i durant anys hem dut el banderí pintat per ell com al nostre estàndard. Als pocs dies, l'andami era a les parets del fons on hi havia un esbós de dibuix a carbonet encara per definir. *"Paco va vindre anit i sembla que va a pintar un mural"*, dèiem mentre anàvem fent, fins i tot gaiatos pirogravats *Maseros'90* i el nom de cadascú, a més d'altres per a Paco *Flautí,* l'alcalde del poble, Rafael Gadea, el de festes, José Miguel López, Rafael Cerdá, vicari de Santa Maria i assessor religiós de la Junta de Festes, que beneiria la nostra nova seu, etc., per a estrenar-los a la volteta del dia de la inauguració. Arribats al dimecres de la Setmana Festera, Paco no havia acabat. El poble era en vespra de festes i vora les tres del matí Jaume Domènech i Franjo Maíquez, que havien eixit a la volteta amb els Almogàvers, tornaven de la *Belle* camí de casa i, en passar pel carrer, es trobaren la porta oberta, entraren i, de sobte, tot eren crits d'auxili i ais marededéus. En acostar-se, un cos humà era a terra sense moure's. Era Paco enmig d'una escampada de pintura (acrílic negre), pots i pinzells. Havia caigut de l'andami! (vora 2 metres d'alçada). Els dos amics es miraren, el miraren i posant-lo dret li van dir: "Està be?. S'ha fet mal?. L'ajudem?"... "Res, res. Un miracle. No tinc res trencat. Un bon esglai!". Arrancant tots tres a riure sense poder parar. "Xiquets, aneu-se'n. Aneu-se'n a dormir, que jo he d'acabar!". En total, uns se n'anaren a casa i l'altre, tot encondolit, a l'andami. Ben entrat el matí del dijous, Paco escrigué: *"Sois de los MASEROS, que sembráis Paz y Alegría = FIESTA. F. Gisbert"*. Tot plegat, arribà l'hora prevista i allí estàvem tots, també Enrique, acabat d'arribar al poble, i Paco tot ple de blaüres, com si res passés i amb el millor dels somriures: *Flautí en estat pur!.* Gaudint tots d'una vetlada inoblidable. I conte contat per hui s'ha acabat, en voler, un altre en començarà. Som els Maseros, sembrem Pau, Alegria i FESTA.

Filà Maseros

Domicili Social

C/ Josep Maria Carbonell, 5

Cap de Filà

Pablo Cortés Bravo

Fiança

Sergio Oltra Mollà

Secretari

Joaquín Palací Soler

Cronista

Christian Ferrándiz Agulló

Vocals

Javier Pascual Motos

Fco. Javier Oltra Rovira

Germán Palací Miñana

Nº de membres

62 adults

12 infantils

Banda de Música

La Lira de

Quatretonda

Director

José Vicente Alberola Margarit

EL PATRONAT

Segon dissabte d'agost: entre les 5 i les 6 de la matinada sona el despertador i, de colp i volta, te n'adones que has de posar-te el trage de festes. La mescla entre nervis, cansera i il·lusió és difícil de descriure, fa tan sols 3 o 4 hores encara estaves pel Passeig sentint la música festera que toquen les bandes "La nit de l'Olla".

Una vegada en situació, t'alces i una dutxa fresqueta t'acaba de espavilar, es quasi l'hora i t'ajuden a posar-te la túnica, el cinto i tots els metalls, t'ajustes bé les malles i ixes cap al carrer direcció El Patronat.

La primera seu oficial de la filà; ja fa 70 anys d'això, però en "La Diana", la Filà Creuats torna al que va ser el seu bressol, on va nàixer de la mà d'uns joves, allà per l'any 1952, i d'on va eixir el que avui és la nostra Filà, un grup de gent amb un objectiu comú, fer "Festa", gaudir dels petits moments com aquest i, per descomptat, amb la millor companyia.

A poc a poc comencen a arribar "Dianers", alguns més fresquets que altres, tots amb la mateixa mescla de sentiments; records, nervis, il·lusió, però sempre amb bon humor i alegria.

Mentre esperem l'hora de anar cap a l'Ajuntament ens fem el ritual, l'herberet i unes pastetes, per a pillar una mica de força; és hora de tertúlia i solen eixir anècdotes dels dies anteriors o d'altres anys.

Arriba l'hora i agafem les nostres "Alabardes", ens posem camí de la Plaça la Vila, camí de "La Diana".

Patronat, Sant Llorenç, Pere Cetina, Mare de Déu i Plaça dels Apòstols, el mateix recorregut que fa 70 anys, el que els primers "Dianers" de la Filà van fer, i que nosaltres continuem fent. Ja sols toca esperar el torn d'eixida.

I a la fi l'acte ha arribat; tal volta el que més sentiments pot transmetre a fer un Fester a Cocentaina, per això la diana, i en el nostre cas El Patronat, és tan especial.

Filà Creuats

Filà Gentils

Domicili Social

C/ Ben-Kanis, 18

Cap de Filà

Cristina Amat Insa

Fiança

Gema Pascual Borrell

Secretària

Jésica Miralles Escrivá

Cronista

Marcos Monar Miralles

Vocals

Laura Pascual Palacios

Mónica Morillo Castellá

Noelia Santsanvador Vicent

José Pascual Moltó

Nº de membres

35

Banda de Música

El Deliri de Gorga

Nº de músics

40

Director

Miguel Nadal Bonet

Un dels costums que tenim dins dels gentils és la dels avituallaments durant el recorregut de la segona diana. Des de ja fa uns anys fem el primer avituallament a la casa dels veïns MARSO I SONIA del carrer de la Verònica per a degustar pastes típiques del nostre poble elaborats per ells mateixos, acompanyat d'alguna fruita fresca amb algun bunyol i les típiques begudes d'una diana: l'herberet, la mistela o alguna cassalla; festers i músics reprenem forces per afrontar el dies que ens queden, ja que tenim un desgast prou elevat del dia anterior. Una vegada estem ja tots preparats ens disposem a seguir el recorregut de la segona part de la diana del dia de Sant Hipòlit que està dedicada als més menuts, fins al final d'aquest al carrer de la Creu, on la senyora Rosita ens espera amb els braços oberts i una gran alegria, ja que és veïna nostra; allí està Rosina plena d'alegria esperant-nos com sempre tots els anys amb dos «bandejes» de bunyols i, com no, acompanyant les típiques begudes espirituoses que tots coneixem; finalment, reprenem la tercera part del recorregut Passeig avall, on també alguns festers solen traure alguna tauleta davant de les cases i, en companyia d'alguns membres de les seues filaes, també donen a degustar les típiques begudes contestanes, amb dolços i fruita fresca.

Tenim molt a agrair a estes persones, sobretot a MARSO I SONIA i també a la senyora ROSITA, que amb tanta estima preparen tots els anys estes pastes pròpies. Esperem que estos fets perduren per sempre, ja siguen per uns veïns o altres, ja que tot és festa, siga feta pel fester o pel veí del nostre poble. Que Sant Hipòlit els done força per a continuar elaborant aquestes pastes, i que la nostra festa ens done les herbes necessàries per a fer les «BEGUDES DIANERES».

Filà Cavallers de Llúria

Domicili Social
C/ Rei En Jaume I, 9 - baix
Local C

Cap de Filà
Saúl Insa Lucas

Fiança
Carlos Cortés Bravo

Secretària
Judith Boronat Soler

Cronistas
Milagro Jordà Briva
Eduardo Rengel Albert

Vocals
Jordi Pla Valor
Adrián Sanchís Martí
Edgar Reig Jover
Jesús Saiz Calvente
Joaquín Rico Martínez
Elena Navarro Camps
Laia Valor Barcelona
Claudia Marín Jover
Borja Mañes Bernabeu
Rafael Bravo Valls
Pablo Jordà Briva

Nº de membres
90 adults i 25 xiquets

Banda de Música
Banda Instructiva
Musical d'Alfarrasí

Nº de músics
60

Director
Jaume Moscardó Tudela

UNA MARXA, UNA FILÀ

Els Cavallers de Llúria som una de les filaes més joves dins de la festa contestana, però igual que ocorre a la resta de filaes del nostre poble, el sentiment fester ens acompanya a totes les "enjuntaes" que vivim durant l'any. Aquests deu anys de fundació, que enguany celebrem, hem viscut moltes anècdotes junts, des que la seu de la Filà es trobava a cases particulars o casetes, fins enguany que, una vegada més, tornarem a desfilar pels carrers de Cocentaina.

Són moltes les històries que ací podríem plasmar, però pensant i repensant, hem trobat un punt en comú que acompanya totes les anècdotes festeres i que engrandeix, encara més, la nostra festa de Moros i Cristians: la Música.

El món de la festa no seria res sense les nostres marxes, fanfàrries i pasdobles, que ens acompanyen en cada acte i que ens fan sentir més intensament aquell sentiment fester que naix amb el primer so del "bombo gran", marcant l'inici de la desfilada, l'inici de la festa.

És aquest el motiu que ens porta a relatar la creació d'un dels nostres segells d'identitat més característic, la marxa cristiana *Cavallers de Llúria*, regal del compositor contestà i membre de la nostra Filà, Francisco Valor Llorens.

Cavallers de Llúria naix l'any 2012, el primer any que la nostra Filà desfila per la Vila Comtal com a nou component del bàndol cristià. La marxa es va estrenar en la setmana festera, en el tradicional concert de música de festes de la Unió Musical Contestana i aquest mateix any, va ser quan també s'escoltava al carrer per primera vegada, amb la nostra Banda Instructiva Musical d'Alfarrasí.

Aquest any va ser tot nou per a nosaltres, des de la vestimenta fins a la música, tot el món estava expectant amb la "Filà nova". Francisco ens conta que, tres setmanes abans de la trilogia festera del 2012, *Cavallers de Llúria* encara estava acabant-se d'escriure, ja que, per a ell, era un gran repte, ja que la marxa és per a tota la seua família i per a tota la seua Filà.

Cavallers de Llúria aconsegueix un efecte crida únic a tot el poble de Cocentaina, fent-nos destacar, però, sobretot, fent que l'espectador ens reconega amb l'oïda. Durant tota la marxa es repeteix la cèl·lula temàtica de la introducció, que també ens acompanya en altres peces musicals de Francisco Valor com: *Fanfàrria de Llúria* o al nostre himne *Cavallers en festes*. Aquestes repeticions, aconsegueixen que se'ns reconega amb el potent trio que tant ens representa.

La marxa cristiana ens transporta amb els seus ritmes guerrers al punt més alt de l'alegria, que el compositor volia reflectir, una explosió de festa, de sentiment i de germanor que els Cavallers de Llúria trobem en la nostra marxa cristiana, la nostra senya d'identitat més gran.

Considerem que Francisco va aconseguir amb *Cavallers de Llúria* allò que es va proposar, una marxa única que ens fa sentir tot allò que cap altra peça genera, ens fa sentir que som festers de Cocentaina, que som Cavallers de Llúria.

Filà Cavallers de Llúria

CAVALLERS DE LLURIA

MARXA CRISTIANA

PARTITURA

FCOVALOR LLORENS

Copyright © Fco Valor Llorens.Dedicada a la Filà Cavallers de Lluria en Commemoració de la Seua Fundació.Cocentaina Juny de 2012.

Filà Contestanos

Domicili Social

C/ Miguel Crevea, 2 - baix

Cap de Filà

Santiago Pérez Vicedo

Fiança

Màxim Ferrer Sellés

Secretària

Andrea Cerdá Torró

Croniste

Héctor Ferrer Sellés

Vocals

Leticia Sanjuan

Saúl González

Héctor Ferrer

Nº de membres

66 adults

16 infantils

Banda de Música

Societat Musical i Cultural de Penàguila

Nº de músics

60

Director

David Castelló Silvestre

Una de les peculiaritats que tenen les festes de Moros i Cristians és que són festes que es celebren al carrer. A Cocentaina, el fet de celebrar-les al mes d'agost reforça aquesta sensació.

Però la realitat és que la Festa s'ha de viure des del mateix moment en què s'acaben les festes anteriors.

El nostre calendari fester, que començaria amb la Fuera al mes de setembre i seguiria amb l'Olleta de la Puríssima al desembre, sembla que fins al mes de maig que no rememorem la proclamació de Sant Hipòlit, no hi ha Festa. A partir d'ací ja va tot rodat fins al dia dels Trons. Què passa durant la resta de l'any?

"Fer Filà" és allò que garanteix el manteniment de la Festa. Obrir la filà els dissabtes, les xarangues, les assemblees i reunions, inclús, les publicacions i relacions a les xarxes socials, són aspectes que caracteritzen el Fer Filà.

La Filà Contestanos es caracteritza precisament per tot açò. Som conscients de la importància de Fer Filà perquè les Festes es facen amb alegria, pau i germanor, com diu l'himne de la nostra Filà.

Aquest darrer any, pels motius que tots sabem, malauradament tampoc no s'han pogut celebrar Festes al mes d'agost, però això no ha impedit Fer Filà.

Un dels moments que més ens identifica, des de la nostra refundació, ha sigut la nostra peculiar participació en la Fira de Tots Sants.

La ubicació de la nostra seu, al xamfrà del carrer Miguel Crevea amb la Pl. Anselm Martí, el Camet, ens ubica en un lloc de pas obligat per a tots els visitants. Situats entre la zona comercial i de maquinària, el Soc Àrab, la zona d'atraccions i la de restauració i alimentació, permet que qualsevol ens puga visitar.

El 92614. Aquest és el número de loteria que tots els anys juguem al sorteig de Nadal. I precisament és en la Fira de Tots Sants quan comencem a posar-lo a la venda.

Cada any, durant els dies de Fira, obrim la nostra seu per a oferir algun dècim o participació del 92614 a tots aquells que passen per davant. Una pasteta, un herberet o una mistel·la, sempre ha sigut un motiu de parada i de conversa. En aquests moments, és quan es manifesta la germanor pregonada en l'himne de festes i es comparteix l'esperit de la Fira.

Un dels moments més emotius l'hem viscut quan el president de la Generalitat Valenciana, Ximo Puig, encapçalant la comitiva que acabava d'inaugurar la Fira 2021, es va detindre davant de nosaltres per saludar-nos, sorprés perquè una filà de les Festes de Moros i Cristians estigués oberta en la Fira. Què oferiu? Ens va preguntar, estranyat.

Mentre uns companys oferim la loteria i compartim amb els visitants, altres preparen l'esmorzar. Després, a l'hora de dinar, aprofitem per passejar pels carrers, vore les paradetes, i peguem un mos. A la vesprada, mentre els més descarats continuen venent loteria, entre trossos de morro, de moixama i olives, els altres preparen les taules per a sopar. Aquesta nit, tenim xarangueta. EN FIRA, TAMBÉ ES FA FILÀ.

Filà
Contestanos
B

WC

Filà Bequeteros

Domicili Social
C/ Pare Torró, 2

Cap de Filà
Lucas Palací Moncunill

Fiança
Mauro Blanquer Reig

Secretari
Gustavo Pascual Pérez

Cronista
Gustavo Pascual Pérez

Vocals
Miguel Palací Moncunill
Ximo Santamaría Camallonga
Mateo Sellés de Diego
Javier Chiquillo Colomer
Virgilio Reig Jover
Quique Valls Nadal
Juan Miguel Bautista Doménech

Nº de membres
65 adults
25 xiquets
25 acompanyants

Banda de Música
Agrupació Artística
Musical d'Alcoi

Nº de músics
60

Director
Quique Montesinos Parra

EL QUINZE!

Segur que vos preguntareu el perquè d'aquest títol, però el número quinze ha cobrat un important significat per a la nostra filà els últims anys. Paciència i ho descobrirem...

Ens hem de remuntar al 2015, on molts vam descobrir que el nostre humil i alhora emblemàtic pasdoble, «El Bequetero», era l'himne oficiós de Les Santes, festes populars de Mataró, una ciutat de quasi 130.000 habitants. L'origen es troba encara més enrere, l'any 1983, quan la Societat Musical Mestre Orts de Gaianes va interpretar per primera volta el pasdoble en una cercavila que es coneix com Desvetllament Bellugós, un acte festiu celebrat a finals de juliol que consisteix en un passeig nocturn dels Gegants per la ciutat, que ixen de l'Ajuntament acompanyats per la música i la devoció dels mataronins. Resulta que, espontàniament, des d'aquella mitjanit d'ara fa ja quasi quatre dècades, els ciutadans van adoptar la melodia com a pròpia i van començar a comptar fins a quinze al ritme dels compassos de la tonada. El setzè i últim compàs és una explosió d'eufòria en què la gent es deixa emportar i amaga les notes dels instruments baix un mant de crits, salts, balls, abraçades, cants corals i bogeria.

Doncs bé, l'esmentat 2015, a Mataró celebraven el que van batejar com «l'any bequetero». I la nostra música, que en realitat és de tots, va sonar fins i tot per a encetar-lo la nit de Cap d'Any, on les campanades i el raïm van passar de ser dotze a quinze. I aquell any a Les Santes no podien faltar ni la banda de Gaianes, que els va descobrir la màgia encisadora de les percussions i els vents de la peça que ha esdevingut himne, ni els Bequeteros, bressol i ambaixadors orgullosos del compositor contestà Gustavo Pascual Falcó. La regidoria de Cultura ens va convidar i la colla castellera dels Capgrossos va acollir amablement a la seua seu la nombrosa expedició.

Els qui vam viure aquella experiència no oblidarem mai la manera tan amable i cordial amb què ens va tractar la gent des que vam posar un peu a Mataró: el nostre estimat pasdoble sonant a cada racó, la desfilada un tant boja mudats amb trages i banderetes pels carrers també vestits de gala per a l'ocasió, els crits de la gent al nostre pas més dignes d'una banda de rock que d'una esquadra i, sobretot, aquell agermanat clam rítmic que ressonava per a donar pas a la tornada: un, dos, tres, quatre, cinc, sis, set, huit, nou, deu, onze, dotze, tretze, catorze i QUINZE!

Tot i que és cert que a Mataró, després del quinze, canten alienats una mena de «lolololololo, lolololololo», la lletra de la cançó, just abans de la tornada, originalment diu: «perquè són xicots que tot ho entenen i sempre tenen d'on tirar mà». Aquests versos mai no han sigut més certs, ja que les persones que vam viure aquelles inoblidables festes majors de Les Santes de Mataró, vam tornar amb una idea, tirar mà d'aquella vivència i dedicar-li un número: El quinze, que des de d'aquell mateix any s'ha unit als ja tradicionals fondos, ou, puntes, gòtica o bossaoret.

Enguany més que mai, cada vegada que fem el quinze i la resta de figures, que ja són ritual, d'alguna manera retem homenatge a aquell viatge i, sobretot, a Miguel, que va posar les bases perquè aprenguérem a fer i a ser bequeteros.

STOP

CAPGROSSOS
DE

REIMAN

Favorita
Ana Moncunill Moltó

Rodelles
Roser Cloquell Lucas
Biel Cloquell Lucas
Mar Palací Carbonell

Marxa Mora
del Capità i autor
"Pare Capità"
de David Castelló

Banda Musical
acompanyant al càrrec
Ateneu Musical
de Cocentaina

Disseny
Esquadra Negres
Juan Climent

Banda música
Esquadra Negres
Societat Unió Artística
Musical d'Ontinyent

Miguel Palací Linares és més conegut a Cocentaina com a Miguel “el de Pintuart”, però aquest no és l´únic sobrenom que se li atribueix, ja que els seus amics li diuen “Boti” i a la filà ja fa temps va ser batejat com Miguel “PARE”. I és que s’ha guanyat aquest malnom, ja no sols per la seua cabuderia en què els seus fills el cridaren així, sinó que realment es pot dir que és el pare bequeteril de tota una generació de joves bequeteros, ja que, gràcies a ell, encara que no ho reconega, la majoria de joves sabem fer els números i, a més, es pot gaudir de la gran arribada al pla de les dues dianeres els anys de càrrec, de la qual va ser el principal artífex.

Cal dir que tindre tres fills membres ben queferosos que no paraven de repetir “pare açò”, “pare allò…” normalment com a rèplica habitual als seus característics i simpàtics bonegons, va ajudar a instaurar la paraula “pare” perquè tota la filà Bequeteros es referira a Miguel.

Doncs bé, el pare és un bequetero de tota la vida, de sang, ja que mai no ha estat en cap altra filà. Com ell diu, si no isquera als Bequeteros, segurament no eixiria a festes. Encara que de xicotet va estar intermitentment a la filà, des del 1987 no ha faltat un sol any. Podríem dir que sols li faltava ser el capità per passar per tots els estaments d’una filà o, més ben dit, per escriure un capítol més en la història dels seus benvolguts Bequeteros. En 1996 va arrancar per primera volta la publicació, honor que en el 2004 repetiria, i en les festes del 1997 començava la seua legislatura com a cap de filà fins a les festes del 2001.

Han passat els anys, fins i tot una pandèmia, però hi ha una cosa que no ha canviat: la il·lusió, el compromís amb la filà de la seua vida, el sentiment i el somriure que se li dibuixa a la cara cada vegada que agafa el sable o la bandereta i sonen les notes del pasdoble que l’encisa.

VISCA EL CAPITÀ BEQUETERO 2020-2022!

ÀLE-ÀLE!

Capità Moro 2022

Miguel Palací Linares

Domicili Social

Inmaculada Concepción, 10

Cap de Filà

Juan Manuel Genis Pérez

Fiança

Gemma Montelegrino Juan

Secretari

Sunny Torró Hernández

Cronista

Francisco Soriano Bravo

Vocals

Santi Briet Llorens

Lidia Ribelles Damià

Nº de membres

39 adults

5 (1/2 gastos)

22 infantils

Banda de Música

S.I.M. de Benigànim

Nº de músics

80

Director

Rafael Sanz Mayor

ANÈCDOTES I BONS COSTUMS DE LA FILÀ MUDÈJARS

Salutacions festers i festeres. un any més eixirà a la llum la revista de festes, un any especial el 2022, ja que portem dos anys sense poder celebrar les nostres benvolgudes Festes de Moros i Cristians, per culpa de la covid 19 i enguany, per fi, ja les podrem celebrar.

En l'any 2021, la Federació Junta de Festes va tindre la gran idea de fer en la revista de festes un apartat on totes les filades pogueren contar anècdotes i bons costums, que es realitzen dins de les celebracions de les festes. És molt interessant, ja que és un cúmul d'història i valor cultural que any rere any va acumulant-se en les nostres festes i, si no s'escriuen, es podrien perdre.

En la filà Mudèjars enguany parlarem dels numerets després dels actes oficials amenitzats per la nostra banda de música la SIM.

En la filà, quan acaba un acte oficial, com ara la primera Diana, després dels dinars, trons, etc., i ha prou temps d'un acte a l'altre, anem als bars amenitzats per la nostra banda a fer temps, on darrere un pasdoble, marxa mora, marxa cristiana i les últimes peces musicals del moment, no paren de sonar, la tertúlia no para on es parla de tot un poc, es formen esquadres, es balla, bons numerets, algú que es disfressa, en fi, uns moments on tots ho passem molt bé, i que al vore'ns altres filades també s'apunten a la festa.

Molts anys porten els mudèjars fent aquestes tertúlies, en les fotos es veu clarament, una imatge val més que mil paraules.

Fins l'any que ve si Déu vol i contarem unes altres històries mudèjars.

COMPRO
ORO Y PLATA
TASACIONES

Favorita
Jana Grau Torró

Rodelles
Marta Torró Torró
Arnau Torró Llopis
Andreu Torró Llopis

Disseny vestit
Càrrec, Favorita i Rodella
Ernesto Ferrándiz Briva

Confecció
Al-Azrak

Marxa Cristiana
de l'Abanderat i autor
Titànic de
Gaspar Ángel Tortosa Urrea

Banda Musical
acompanyant al càrrec
SIM Benigànim

Disseny Esquadra Negres
Ropería Ximo

Banda música Esquadra Negres
Ateneu Musical

Disseny Boato
Filà Mudèjars

Vicent Torró, un fester veterà de la Fila Mudéjares, molt estimat per tots.

Assidu als vermuts dels dissabtes a la filà i a la seu tertúlia; sempre acompanyat de la seua dona, Asunción, contant-nos experiències passades i disfrutant de la seua companya.

Vicent té una trajectòria festera molt dilatada, ja que ha eixit amb diferents filaes al llarg dels anys:

- 1956 a 1961 Filà Contraban.

- 1962 a 1971 Filà Cavalleria Ministerial.

- 1972 a 1980 Filà Mudèjars.

- 2000 fins a l´actualitat Filà Mudèjars.

Va estar uns anys sense eixir a festes i en l'any 2000, any en què el seu fill feia el càrrec de Capità, es va apuntar de nou a la Fila Mudéjares i fins ara continua ací. Enguany, farà el càrrec d'Abanderat, per fi, després de dos anys en què s'han suspés les festes.

Aquest càrrec que farà se'l mereix per tota la seua trajectòria festera i en la filà estem molt il·lusionats pel càrrec que enguany ens toca representar.

Vicent estarà acompanyat durant aquestes festes per tota la seua família: la seua dona, els seus nets i netes, els seus fills i, naturalment, per tota la família mudèjar.

Tota la fila estarpa amb tu i els teus per a fer tot el que es puga perquè tot isca molt bé en els temps que ens ha tocat viure.

VISCA L'ABANDERAT
VISCA SANT HIPÒLIT.

Abanderat Moro 2022

Vicent Torró Castelló

Domicili Social
Av. Ferrocarril, 18

Cap de Filà
Rubén Sellés Grau

Fiança
Marcos Giner Pérez

Secretari
Natxo Doménech Vilaplana

Cronista
Miguel Ángel Raigal Jornet

Vocals
Gabriel Coloma Cerver
Nuria Insa Tomás
José Juan Pérez Anduix
Moisés Sellés Pérez

Nº de membres
87

Banda de Música
Unió Musical
de Llutxent

Nº de músics
63

Director
Carlos Pellicer Andrés

Filà Llana

Després de les "No Festes 2021", volíem encetar el nou any amb una miqueta de normalitat i no vam voler deixar passar la primera oportunitat: la "Fuera". No sabíem com fer-la, però finalment tinguérem un dia de germanor al restaurant del Club de Tenis. Acompanyats amb la nostra banda de Llutxent, a la qual ja teníem gana de tornar a vore, passarem un dia a l'aire lliure, amb herbero, sobretaula i sopar amb tronada inclosa.

De segur que en cada filà els més majors tenen un bon grapat d'anècdotes i històries de les "fueres" que ens fan riure cada vegada que ens les conten. Són nombrosos els llocs on hem estat: Sant Cristòfol, Banyets d'Agres, Rancho Wilson, Mas del Pinaret...; les més recents a Los Perlitos, Font del Tarragó a Alfafara, La Massarra a Bocairent; i, enmig d'una llarga llista, piscina de Gaianes, Poliesportiu de Beniarrés, Mas de la Casa Blanca a l'Alqueria, bar Safari de Gaianes i casetes de membres de la Filà entre d'altres. Pràcticament ens hem corregut El Comtat "de fuera en fuera". De vegades també hem anat a la platja: Campello o Bellreguard han deixat anècdotes com aquella en què, en arribar la banda el diumenge, l'herbero no apareixia: estava d'excursió per la zona en cotxe amb alguns llaners. Curiosament, una de les primeres "Fueres" de la qual tenim records fotogràfics és una feta a Dénia, concretament en un xalet de la família Merín, la qual ens va cedir amablement un xicotet àlbum. Hi ha altres anècdotes que parlen d'algunes paelles que acabaren al riu, d'excursions en burret i de moltes altres que es millor que es queden en la memòria oral i no escrita (sort que aquella època no tenien ni Facebook ni Instagram).

El format de la "Fuera" no ha variat massa al llarg dels anys: menjars fora de la Filà, dormir on es pot i qui pot, música, café licor i herbero, cotos i una llarga conversa on "arreglar el món". Ens conten els majors que el que sí que ha canviat és el dia: abans incloïa el diumenge. Es solia anar a sopar el dissabte al lloc escollit i, a primera hora del diumenge, arribava la banda, part indispensable de la "Fuera", es feia una Diana (en algunes fotos velles es veu inclús algun fester amb algunes peces del nostre vestit) i, ja de vesprada, tornada a casa. El format actual que solem fer és el de dinar i sopar dissabte ja acompanyats amb xaranga. Si que és veritat que els últims anys hem afegit la nit del divendres amb l'excusa de dur el necessari per al dissabte. Amb tot açò, tenim valents que van a la "Fuera" divendres i tornen diumenge a migdia.

Esperem que enguany puguem tornar a tindre tots els actes de les nostres festes, "fueres" incloses, cada Filà amb el format que més li agrade, però que torne a ser un acte d'alegria i germanor com tots aquells que fem les filaes contestanes.

Bones Festes (enguany sí!) i visca Sant Hipòlit!

Domicili Social
C/ Convent, 17

Cap de Filà
Mateo Barrachina Vidal

Fiança
Josep Pérez Pérez

Secretari
Pablo León Vidal

Cronista
Pablo León Vidal

Vocals
Mariona Carbonell
Federico Ruiz
Joan Esteve
Laura Clavijo
María Sevila
Rafa Agulló Soler
Àlex Marset Penàguila
† Rafael Agulló Insa

Nº de membres
60 adults
10 joves
25 xiquets

Banda de Música
Unió Musical de L'Orxa

Nº de músics
45

Director
Juan Carlos Peris Hernández

Filà Muladís

FILÀ MULADÍS: SEGUIM.

Esmorzars, dinars, sopars, excursions, esport, cultura i tradició enfocades a la festa. Així ha segut sempre i així volem seguir.

Tot el que ha marcat la nostra història i el nostre dia a dia es va tancar en un grapat de caixes fa tres anys per seguir creixent. Per aconseguir-ho vam canviar la nostra casa i vam passar del carrer del Pare Balaguer al carrer del Convent. Malauradament, hem hagut d'esperar uns anys per a poder-ho celebrar.

Però ja hem tornat, ja estem ací per a tornar a fer festa, ambient i germanor. Les caixes que vam tancar fa tres anys ja estan obertes i de segur que molts ens enteneu quan diem que quan hem obert les solapes de les caixes, no sols hem trobat gots, plats o quadres.

Aquestes caixes també portaven olor de festes, aquella olor que no saps descriure, però que et recorda a estar vestit amb faixa i jupetí esmorzant després de formar esquadra a la primera diana.

També portaven records de festes, uns records que ara pareixen llunyans, però que tornaran a formar part del dia a dia de la nostra filà des de ja mateix.

Aquestes caixes portaven moments de festa com la tradicional Volteta a la Pometa, el dia de l'aigua, la paelleta a l'alba o els dinars i sopars de la setmana festera.

També portaven ambient fester, com el que vivíem cada dissabte de vermut, cada volteta i cada banda entregada al sopar de Sant Cristòfol i la Puríssima.

Per descomptat, aquestes caixes portaven memòria, la de tots aquells festers i festeres que tantes festes han viscut en aquelles quatre parets i que ara formen esquadres al cel. I ganes, sobretot ganes. Aquestes caixes venien plenes de ganes de festa, de seguir creixent any rere any.

I aquesta és la nostra intenció, seguir pel nostre camí com sempre hem fet, amb la millor de les intencions per continuar gaudint de la música, dels trages, de la resta de filades dels amics i amigues festers i de tota la gent de Cocentaina.

Tres anys després, amb casa nova, seguirem olorant festa, vivint moments amb el mateix ambient, recordant als nostres i vivint amb més il·lusió que mai les festes del nostre poble.

Ja tenim ací les nostres estimades festes, les faixes ja estan ajustades, les faldes planxades i els ferros lluents. És moment de tornar a cantar per la germanor, per l'honor i l'esplendor.

Festeres i festers, hem tornat! Tornem a gaudir de la pólvora, de l'arrancada de diana, de l'entrada al Pla, la presentació d'armes, processó i retreta i d'aquelles filades que després de molt de temps tenen els diferents càrrecs festers, de segur que fan d'aquest agost unes festes úniques.

Hui, més fort que mai, cridem ben fort VISCA LA FESTA I VISCA SANT HIPÒLIT.

Filà Muladís

Filà Manta Roja

Domicili Social
C/ Pare Balaguer, 3

Cap de Filà
Kiko Sancho Ferrer

Fiança
Borja Jornet Molina

Secretària
María Carbonell Llopis

Cronista
David Agulló Giner

Vocals
Miriam Agullo Giner
Clara Sancho Vidal
Adolfo Sancho Francés
Beatriz Sanchis Fenollar
Marisí Valls Fernández
Tamara Pérez Pla
Vicente Valls Fernández

Nº de membres
60 adults
25 xiquets/tes

Banda de Música
Societat Musical
Beniatjarense

Nº de músics
40

Director
Jordi Soler Carbó

UN HIMNE PER A UNA FILÀ

La *filà* Manta Roja pot dir amb orgull que és una de les *filaes* més antigues de Cocentaina. És per aquest motiu que també compta amb una garbera d'anècdotes per a contar, algunes amb quasi un segle d'història.

Si pensem en qualsevol *filà*, allò que la fa única són els seus signes d'identitat, ja siga el vestit oficial, l'escut, o com no, l'himne. Aquest últim és el motiu del nostre article, intentar resoldre els dubtes que amaga aquest càntic que any rere any acompanya a la Manta Roja pels carrers contestans.

Sabem que l'himne, històricament, s'havia cantat i transmès de pares a fills des de feia més de tres generacions i també coneixíem que la lletra era sabuda, però el que no teníem clar és si en algun moment es va acompanyar de música instrumental.

L'any 1997, el *Santo* va recórrer al director de Societat Musical "Mestre Orts" de Gaianes (antiga banda de la Manta Roja), Santiago Vicent, el qual va escriure dos línies de pentagrama amb el qual recordava que els festers havien taral·larejat històricament.

Posteriorment, en 2004, membres tan volguts per a nosaltres com el *Santo* o el *Paste*, es van reunir amb Sergio Sampío, actual membre de la *filà* i també de la banda que ens acompanya, la Societat Musical Beniatjarense. Aquesta reunió no tenia una altra finalitat que recuperar aquest himne que la gent més "fadrina" de la *filà* recordava cantar, o que els seus pares, els havien ensenyat.

Amb aquesta informació, sumant tots els esforços, van aconseguir l'any 2005 recuperar aquest himne que actualment ens representa.

Però, de quin any podem datar la lletra? Difícil és senyalar l'any exacte de l'aparició d'aquesta composició, però sí que sens permet situar-la més o menys dins d'un marc cronològic.
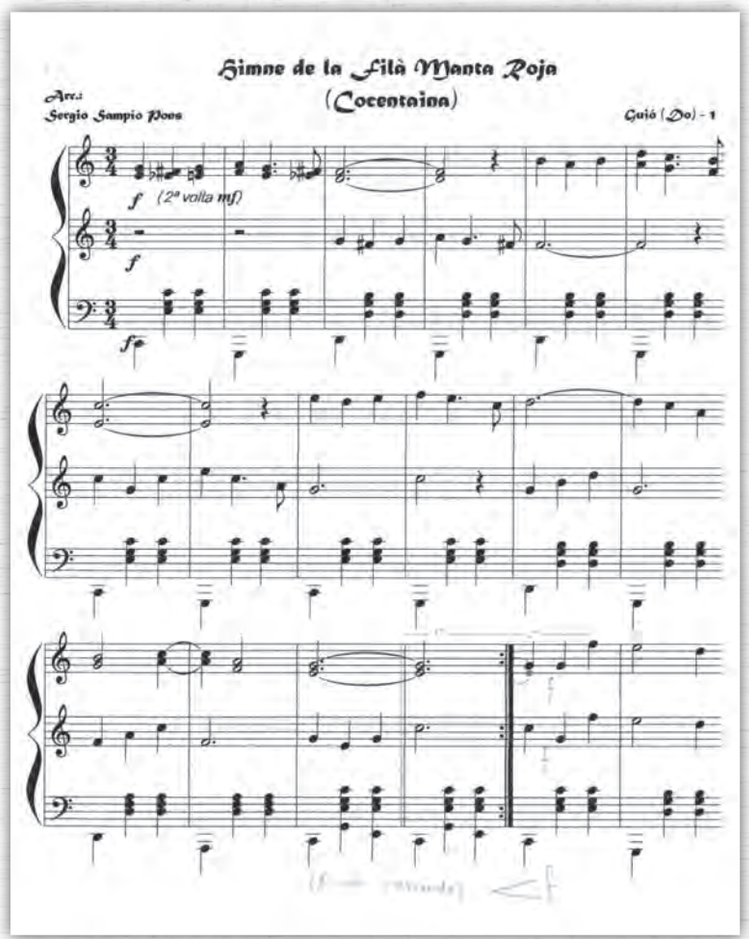
L'himne utilitza paraules com *vermell* o *manque*, termes poc freqüents en l'actualitat contestana que ens fan veure que no van ser escrites en temps recents. Per una altra banda, en l'última estrofa, apareix anomenat el *ti Espasa*. Aquesta figura fa referència a Joaquín Espasa. Membre de la filà durant molts anys, que pot ser enquadrat en la dècada dels 40.

A més, la pròpia música que acompanya l'himne fa veure a qualsevol persona que aquesta no és d'una temàtica actual. La melodia recorda a un fragment d'alguna *sarsuela* o un *vals* popular.

Aquestes composicions de *sarsuela*, tenen el seu moment àlgid a finals del segle XIX i principis del XX, encara que segons la gent major de la *filà*, en temps de postguerra moltes *filaes* utilitzaven aquestes peces per a amenitzar els seus passa carrers o estances en la seua seu social. Podria comparar-se aquesta música amb l'actual música de xaranga.

És prou probable que aquest himne sorgira en un dinar de *filà*, compaginant una música coneguda i cantada popularment amb una lletra creada dins la germanor de les festes.

Són els records i les històries dels nostres majors les que ens donen identitat i ens apropen a descobrir un poc més la trajectòria de la Manta Roja. Persones sense les quals no seríem la *Filà* que som, festers a qui volem dedicar aquest escrit. Gràcies per tot.

Himne de la Filà Manta Roja
(Cocentaina)
Arr.: Sergio Sampio Pons
Guió (Do) - 1
f (2ª volta mf)
f
fp

Partitura himne Manta Roja. Sergio Sampio

L'letra de l'Himne

Tot lo públic contestà
sabrà apreciar molt bé
si es fixa en esta filà,
millor conjunt no hi pot ser.

Porten els bombatxos verts
i, en la jaqueta, un ramell;
la faixa groga ens du,
porta el jopino vermell.

Sabatelles porta grogues
i la MANTA ROJA bé li està,
dues plumes ens porta al turban
que és el que més ens agrà.

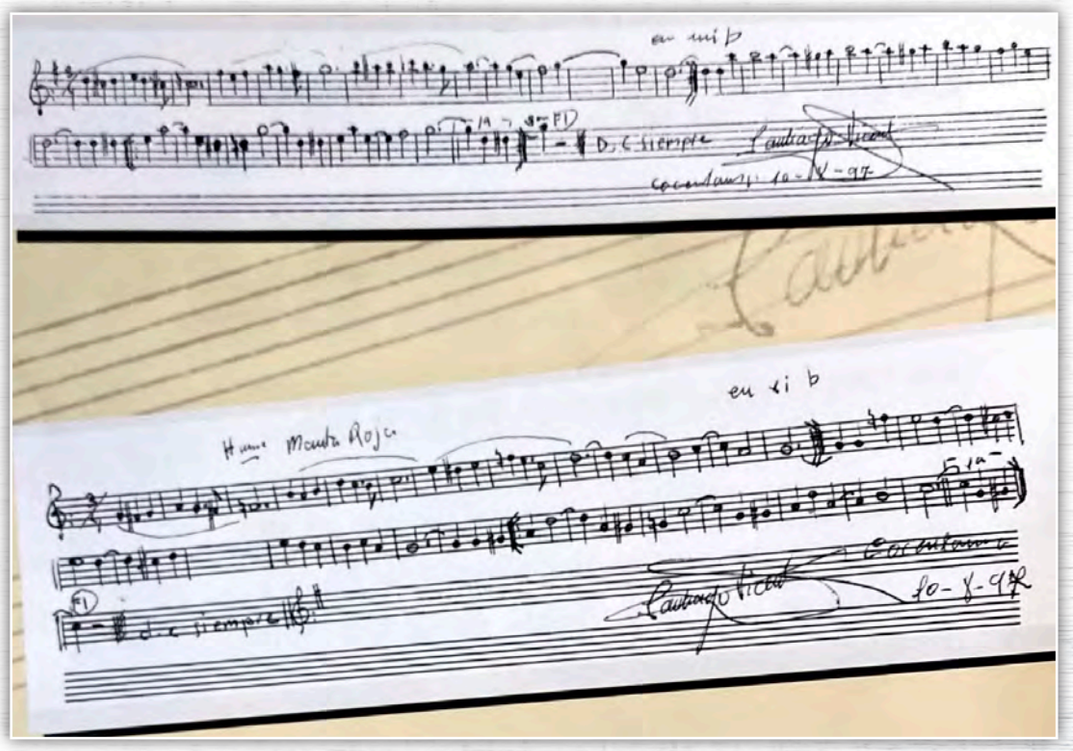
Que visca la MANTA ROJA
que ha lloït, lloix i lloirà.
Pel conjunt dels seus homes
i pel seu Cap de Filà.

Si el públic seguix mirant,
els voreu per la vesprà,
que portant lo mateix traje,
pareix una altra filà.

Porten un bon devantal
i la moxila arreglà
i, per a que no manque de res,
tots es porten lo seu pa.

I els ferraments no s´els deixen
que és l'emblema del treballador
i per a que més puguen lloir
a "Espasa" porten de formador.

Lletra himne Manta Roja

Dos línies de pentagrama escrites per Santiago Vicent

Filà Guardia Jalifiana "Sahorins"

Domicili Social
C/ Ben Alsahagi, 1 - baix

Cap de Filà
Pilar Montava Ripoll

Fiança
Mauro Llopis Bou

Secretari
David Sanz Llorens

Cronista
Olga Pérez Botella

Vocals
Mercedes Bou Alentado
Franjo Reig Insa
Vicent Domènech Reig
Olga Pérez Botella
Adrián Teresí Peñalver

Nº de membres
34

Banda de Música
Societat Unió Musical
de Beniarrés

Nº de músics
60

Director
Camilo Tomás Jordá

L'ORIGEN DE LA MARXA MORA "GUARDIA JALIFIANA"

La marxa mora "Guardia Jalifiana" és una de les millors marxes mores de la història. Aquesta peça musical és, sense dubte, una de les millors i de les que marquen.
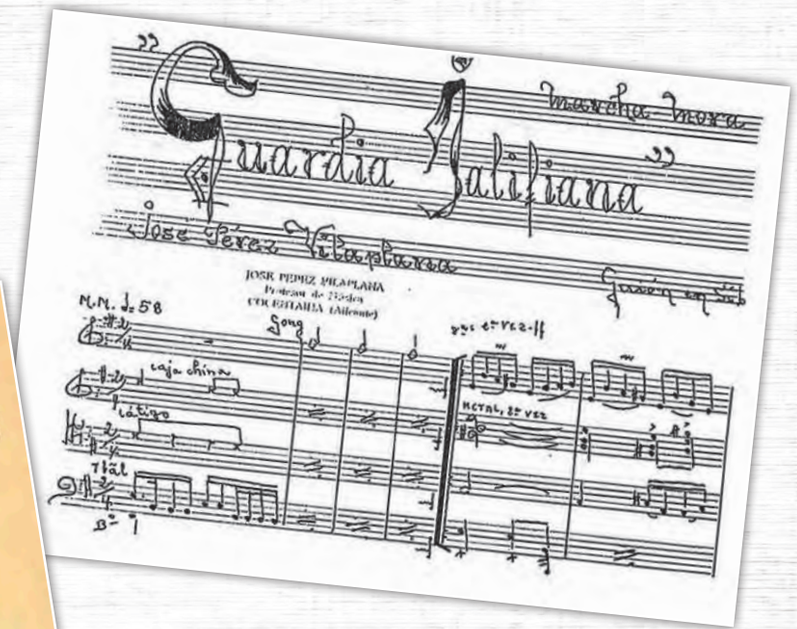
La marxa mora "Guardia Jalifiana" amaga darrere una curiosa història. La falta de recursos monetaris, en la primera mitat del segle XX a Espanya, va fer que el bescanvi estiguera a l'ordre del dia, on cadascú oferia el que tenia a canvi del que necessitava.

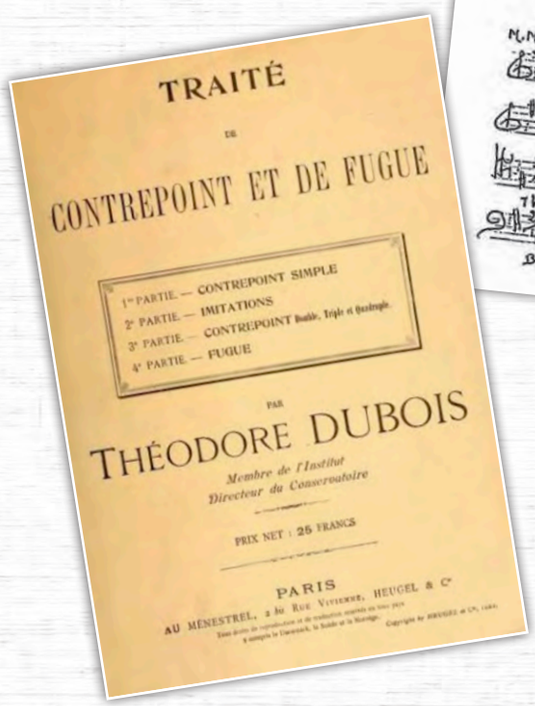
De manera que, en l'any 1952, el compositor contestà José Pérez Vilaplana, que era amic de l'aleshores cap de fila dels Sahorins i del secretari de la banda contestana i fester sahorí, Roberto Llorens, els va demanar que li patrocinaren una marxa mora que ja tenia escrita, a canvi d'un llibre del compositor francés Theodore Dubois. Ells dos accediren gustosament i li van comprar el llibre que costava en aquells temps 900 pessetes.

Quatre anys després, en 1956, es va batejar aquesta peça donant-li el nom de la filà mora, la qual s'ha convertit en una de les senyes d'identitat dels sahorins. Aquest any, després de dos anys de festa inactiva, esperem poder gaudir amb molta emoció a l'entrar al Pla amb la nostra marxa mora GUARDIA JALIFIANA.

De manera que totes les persones que ha format part de la filà Guardia Jalifiana Sahorins, quan escolten aquesta marxa mora, la reben com a seua. Aquesta peça musical és i serà per sempre seua.

Marcha Mora
Guardia Jalifiana
José Pérez Vila-Pluvia
JOSE PEPIUZ VILAPLANA
Pedreau de Pardes
COR ESTARIA (Alicante)
M.M. ♩= 58
Song
caja china
Metal, 2ª voz
Tam
Bb

TRAITÉ
DE
CONTREPOINT ET DE FUGUE
1re PARTIE. — CONTREPOINT SIMPLE
2e PARTIE. — IMITATIONS
3e PARTIE. — CONTREPOINT Double, Triple et Quadruple.
4e PARTIE. — FUGUE
PAR
THÉODORE DUBOIS
Membre de l'Institut
Directeur du Conservatoire
PRIX NET : 25 FRANCS
PARIS
AU MÉNESTREL, 2 bis Rue Vivienne, HEUGEL & Cie

Filà Kabilenyos

Domicili Social
C/ Pare Francesc Agulló, 4

Cap de Filà
Vicent Agulló Pascual

Fiança
Raúl Coloma Bonifacio

Secretàri
Jose Enrique Moltó Moltó

Cronista
José Enrique Moltó Moltó

Vocals
Vicent Agulló Richart
Pau Anduix Fuentes
Pau Botella Pascual
Pablo Martí Gisbert
José Moltó Llorens
Borja Moltó Tortajada
Pau Olcina i Andrés
Luis Orta Canales
Francisco Prats Colomer
Juan Antonio Valverde Picazo
Javier Vidal Amat

Nº de membres
30 adults
10 xiquets

Banda de Música
La Nova de Palomar

Nº de músics
35

Director
Lluís Carbó Segrelles

KOVIDLENYOS 2021: LA PURÍSSIMA, VA VALDRE LA PENA?

Va començar tot molt bé. Amb moltes ganes. Moltíssimes. I és que ja ens feia falta. L'Olleta de la Pussíma es va viure més que mai a la filà. Tot pareixia quedar enrrere, perquè la pandèmia pareixia haver-se convertit en el que pensem que és ara (una grip fluixa).

Els músics de la Nova de Palomar, a qui feia vora dos anys i mig que no els vèiem, van fer que la nostra alegría i les ganes de festa cresqueren exponencialment.

I així va transcòrrer la nit, com sempre: tocaeta, formaeta, plis-plaiet, xarraeta, tocaeta, olleta… fins les primeres hores del dia…

Però enguany les ganes de festa, el voler traure's l'espina de tot açò, va fer que el regidor de festes proposara (encertadament) unes voltetes puríssima-mig any que crec que es quedaran amb nosaltres. Els caps de filà van confirmar la proposta d'Octavio i la Puríssima II- mig any va nàixer per a durar…, esperem.

Començà espectacular, de nou amb la Nova de Palomar; però ben prompte, ben prompte, a les 15:15 h, una cridada telefònica a Cristian Martínez (el bessó, convidat a la filà aquell dia) li comunicava que era contacte directe COVID (la seua dona i el seu fill) ens tornava a la realitat pandèmica.

Després de la responsable fugida de Cristian, ja no va tornar a ser res igual. Sí, estàvem en la festa, però tocats.

En eixe moment no ens donàvem compte, però Pòlit Vidal, Pepito Moltó, el Bajoquero, Francisco (futurs Covid)… estaven com apagats… Altres, no tant, com ara Amat… també futur Covid.

S'acabà la Puríssima (sense pena ni glòria), però contents. La "volteta" ens tornava a fer festers, Kabilenyos.

Dos dies després començà el reguer de positius, començant per Pepito Moltó i acabant pel cap de filà (el Bajoquero).

Un total de 9/10 festers i de 7/8 músics és el resultat de l'enviscada, afortunadament sense conseqüències greus per a ningú dels afectats ni dels seus familiars. Ara, la pregunta del milió és saber si va valdre la pena…. contundentment SÍ!

Amb Covid o sense Covid: fins a les pròximes festes!

Filà Bereberes "Els Borts"

Domicili Social
C/ Ausiàs March, 2 y 4

Cap de Filà
Rafael Valls Giner

Fiança
Pedro Moltó Castelló

Secretari
Cristian Raül Bernabeu Agulló

Cronista
Paco Pascual Soler

Vocals
Rubén Colomina
Salva Ivorra
Manolo Moltó
Camilo Calafat

Nº de membres
66

Quadre d'Honor
Manuel Navarro Santamaria
Bort de Honor i President de Honor
Antonio Torregrossa Moltó
Bort de Honor
José Pérez Vilaplana, El Mestre
Bort de Honor i Soci de Número Perpetuo
Joaquín Pascual Torró
Bort de Honor i Cap de Filà de Honor
Octavio Cerdà Ferrándiz
Soci de Número Perpetuo
Unión Musical Contestana
Soci de Número Perpetuo
Rafael Cortés Olcina
Soci de Número Perpetuo
José Luis Navarro Bonet
Soci de Número Perpetuo
José Luis Barrachina Domínguez
Soci de Número Perpetuo
José Albors Pérez
Socio Número Perpetuo

Banda de Música
Unió Musical Contestana

Nº de músics
80

Director
Ferran Sanchis Gandía

FILÁ BEREBERES, *ELS BORTS*
FESTA ALTRUISTA Y SOLIDARIA

Creemos que la fiesta debe ofrecer también cultura y solidaridad, y eliminar con ello los estereotipos que la rodean. Por ello, a parte del respeto y cuidado de nuestra idiosincrasia, otro camino elegido por nuestra *filà* es el de participar en proyectos culturales y educativos con un objetivo solidario muy marcado de una manera totalmente altruista. Muchos han sido los espectáculos realizados, donde la totalidad de la taquilla ha sido destinada, íntegramente, a diferentes causas solidarias, no habiendo utilizado nunca la cultura con fines lucrativos particulares.

Y este nuevo camino solidario lo abrimos en la Capitanía Mora de 2011, donde organizamos el concierto solidario de la Unión Musical Contestana como homenaje póstumo al padre misionero José R. Palací Garrido. La recaudación íntegra de la taquilla y los donativos ascendió a 7.369 euros y fue destinada al comedor social de la Misión del padre Ramón Cobo en Perú. Aprovechamos ese concierto para editar el doble cd con toda la música que *Els Borts* tenemos dedicada: *Els borts molta història, molta música*, resultando una de las grabaciones más importantes y completas dentro del mundo festero.

Els Borts hemos luchado contra el cáncer infantil formando parte activa del proyecto educativo *Caminem Junts*, del colegio San Roque de Alcoy. Un trabajo escolar premiado a nivel nacional en 2018 y creado por el amigo y *bort* de cuna Paco Pascual, que siempre hace partícipe a su *filà* en muchos de los actos que organiza. El primero de ellos fue el sainete *Maleïts diners* donde se recaudaron 1.130 euros. Después fue Pep Botifarra junto con la Unión Musical Contestana y el *Grup de danses Cocentaina* los que llenaron el Teular para recaudar 3.410 euros. Otro concierto fue el de la clausura de *Caminem Junts*, donde Dani Miquel y la banda juvenil de la Unión Musical Contestana ofrecieron un espectáculo único para conseguir destinar 2.474 euros más a luchar contra esta lacra.

Un año más tarde, en otro proyecto educativo de Paco Pascual, *Grillons per al record*, también premiado a nivel nacional en 2019, volvimos a luchar contra el cáncer infantil y contra el Alzheimer junto con el mago Yunke (mejor mago del mundo en 2018). Fue en un acto importante de la Capitanía Mora de Rubén Colomina y debido a la alta demanda de entradas solicitada, nos vimos obligados a realizar dos pases sumando la recaudación final a 5.200 euros.

Con todos estos actos organizados hasta el momento es palpable observar que tenemos una historia viva y, sobre todo, ánimo de engrandecerla, continuando el campo de actuación que abrimos en las fiestas del año 2011: la solidaridad, con la que hemos podido destinar la elevada suma de 19.583 euros a causas humanas. Para nosotros es un orgullo cuidar, respetar y defender todas las tradiciones que nos otorgan una idiosincrasia singular y así lo seguiremos haciendo.

"És un honor ser de la filà dels bo ts"

Filá Bereberes, *Els Borts*
Año fundación 1939
Primeras fiestas 194

CAMINEM

En record dels nostres FESTERS

92 COMISSIÓ D'ARXIU FESTER
José Fausto Castillo Jover

94 CAVALLERIA MINISTERIAL
Víctor Monter Sellés
José Jover Valls
Joaquín Rico Fuentecillas

96 MASEROS
Antonio Castelló Cantó

97 GUARDIA JALIFIANA "SAHORINS"
Rafael Gandía Balaguer
Juan Rafael Pascual Alemany
Juan de Dios Agulló Valor

100 CREUATS
David Albors i Penyas
Isidro Moncunill i Ribelles
Joaquín Martínez Luna
José Dénia i Cerdá

104 CONTRABANDISTES
José Antonio Sanz Simó
Jesús Navarro Mas

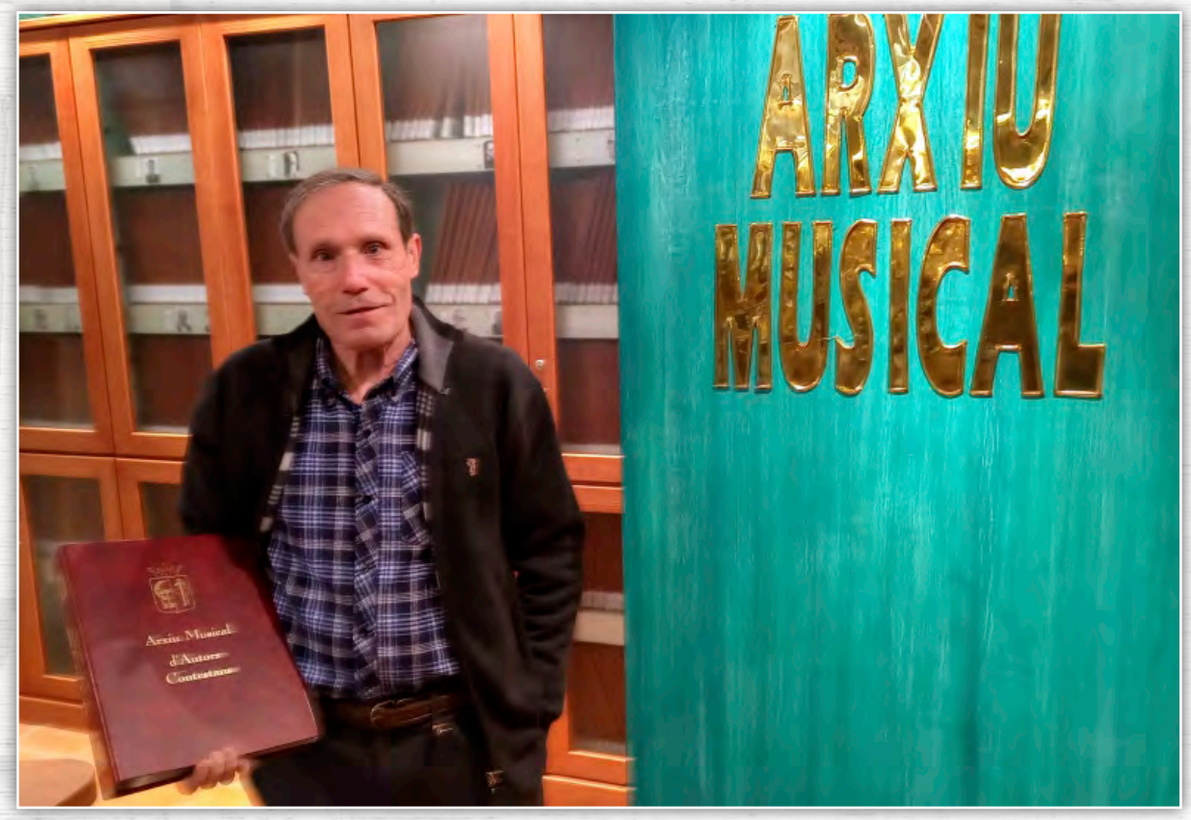
106 KABILEÑOS
Jesús Navarro Mas

107 CONTESTANOS
Octavio Richart Pérez
José Luis Barrachina Domínguez

109 BORTS
José Luis Barrachina Domínguez

110 MULADÍS
Roberto Marset Jordà

José Fausto
Castillo Jover

Des de la Comissió d'Arxiu Fester i la Federació Junta de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina volem retre un merescut homenatge a un enamorat del nostre poble, un amant de les festes, com era José Fausto Castillo Jover. El fet que no fora fester no va representar cap problema per estar molt lligat al món de la Festa de Moros i Cristians de Cocentaina i, per tant, tindre un sentiment per ella, que va estar molt present al llarg de tota la seua vida. El passat dia 19 d'abril, dia de la patrona contestana, Castillo, com la majoria de la gent el coneixíem, ens va deixar a l'edat de 72 anys.

Va ser guia i conserge de la Casa del Fester prop de 14 anys, des de l'any 2003 fins al 2016. Gaudia fent cada una de les visites que anaven a la Casa, era un perfecte ambaixador del nostre poble, de les nostres festes i de la nostra música. La seua referència a les nostres tradicions culinàries, "els tostons", "la pericana", "els genaros" i la "la mentireta", era, segons comentava, una de les coses preferides que li agradava dir a qui visitava la Casa del Fester, així com ressaltar la partitura del pasdoble *Paquito el Chocolotero*. Les visites dels escolars eren les seues preferides.

Col·laborador infatigable de l'Arxiu Musical, va dedicar molt de temps a escanejar prop de 700 partitures que es troben en aquest arxiu.

Així mateix, des de l'any 2010 va ser membre de la Comissió d'Arxiu i Patrimoni de la Casa del Fester fins al 2022, col·laborant en la majoria dels treballs fets. Sempre estava pendent de la recepció de les revistes que hi arribaven dels altres pobles i mentre va poder pujar les escales, anava deixant-les en la quarta planta de la Casa, on es troba l'Arxiu.

Gràcies a la seua insistència, algunes peces de roba de filaes desaparegudes es poden contemplar en el Museu, així com algunes revistes de Festes antigues.

Últimament també li agradava col·laborar en la revista de Festes, on contava les seus vivències sobre la Festa de Moros i Cristians i la Casa del Fester. Es dona la circumstància que hores abans de deixar-nos encara va enviar la seua col·laboració literària per a la revista de 2022.

Arribats ací, sols ens resta agrair-li públicament tota la seua tasca callada a la Casa del Fester al llarg de tot el temps que hi va estar. Per a nosaltres, Castillo ha entrat a formar part d'aquella particular memòria històrica de la Festa Contestana, en què ell ocupa ja un lloc destacat. De ben segur que en l'imaginari col·lectiu de la gent que ha estimat la Festa, Castillo ocuparà sempre un lloc per mèrits propis.

Per acabar aquest senzill i emotiu record al nostre company Castillo, volem fer servir un escrit signat per ell que la família va voler posar-lo en el seu recordatori d'acomiadament i que d'alguna manera resumeix el seu caràcter i la seua personalitat.

Paraules per a l'eternitat.
Igual que les plantes, naixem i morim, és llei de vida.
Quan naixem, plorem i mentre vivim, moltes vegades també plorem.
En la vida s'ha que ser alegres, positius i benvolguts per tots,
ajudar els altres i posar-se al seu lloc.
També, si pot ser, no enfadar a ningú i no tindre enemics.
Per una bona convivència hem de voler i tractar a tots amb estima.
Una abraçada a tots.

José F. Castillo

Que la terra et siga lleu, amic Castillo. DEP.◆

Federació Junta de Festes de Moros i Cristians
Comissió d'Arxiu i Patrimoni de la Casa del Fester
Hipòlit Borràs Martínez

Víctor
Monter Sellés

José
Jover Valls

"Cavallete"

Joaquín
Rico Fuentecillas

"El Carnisser"

Poques vegades es veiem en la situació d'escriure tres «In memoriam» el mateix any, i en aquesta ocasió tenim de recordar tres persones de la Filà que han marcat època dins dels la Cavalleria Ministerial, tres persones que han sabut estar en el seu lloc i s'han integrat plenament i han format part d'aquesta gran família que formem els «Cavallets».

Víctor Monter Sellés, que en la seua joventut va ser uns del pilars de la filà en moments delicats, quan eren poquets i ell allí aguantava, perquè no desapareguera una Filà, que era un exemple del que és la festa contestana. Allí estava ell i quatre veterans esperant el miracle. Va ser de tot: fiança portador de l'estendard de la filà ajudava en qualsevol cosa: un fester exemplar. Aquell any 1962, els Cavallets van publicar la Festa, sense el compromís d'eixir, ja que eren massa poquets. Però una colla de xicons van anar a apuntar-se i ell i tots els altres van vore el cel obert. Víctor va estar encara molts anys més, en companyia dels joves, sent un més, fins que va vore que la Filà ja estava en plenitud i es va retirar. Encara que sempre ha portat «el canut al cor». Recordem les «visites» que féiem al matador, el dia de Sant Hipòlit a fer-se un bon vermudet, acompanyats de les nostres novietes, on inclús féiem un bon «guateque». Víctor sempre estarà present al cor dels festers cavallets.

De **José Jover Valls, «Cavallete»** de malnom o «apodo», ho diu tot. Son pare va ser un element important de la Filà, un pilar fonamental que va sostindre la Filà en els anys de la postguerra. I ell portava en la sang eixe amor, perquè ja de ben xicotet, de la mà de son pare, eixia i anava impregnant-se de l'ànima del que és ser Cavallet. Va haver d'arribar el moment que no ho va poder evitar i es va apuntar a la Filà. I allí va ser feliç, ell i tota la família. Va ser una persona responsable, complidora, amant de la Festa i del bon fer. Va ser Fiança, i en eixos anys va exercir el càrrec, va demostrar la seua integritat, la seua dedicació, i la seua responsabilitat. Es preocupava dels mínims detalls, i ho solucionava de la millor manera possible. Llàstima que, per circumstàncies de la vida, va haver de deixar la Filà, amb gran pena i dolor.

Joaquín Rico Fuentecillas, «el Carnisser» va vindre a la Filà de la mà d'un gran amic seu. Encara que no era nascut a Cocentaina, prompte es va impregnar de l'esperit contestà, fester i «canutero», i va formar part de la gran família dels Cavallets. Un basc de Bilbao desfilant a ritme de marxa militar, qui li ho havia de dir quan va arribar a Cocentaina. Es va integrar completament: què podem dir d'ell? Que era una persona agradable, amb el somriure en la boca, amable i amic de tots, col·laborador en totes les coses que li demanaves, i que prompte va saber inculcar als seus fills l'amor per la ilà.

Un bon fester, complidor, treballador, ordenat i al qual, quan menjàvem carn i embotit, li ho havíem d'agrair i molt. Va deixar en la Filà un bon record.◆

Antonio Castelló Cantó

"Micalet"

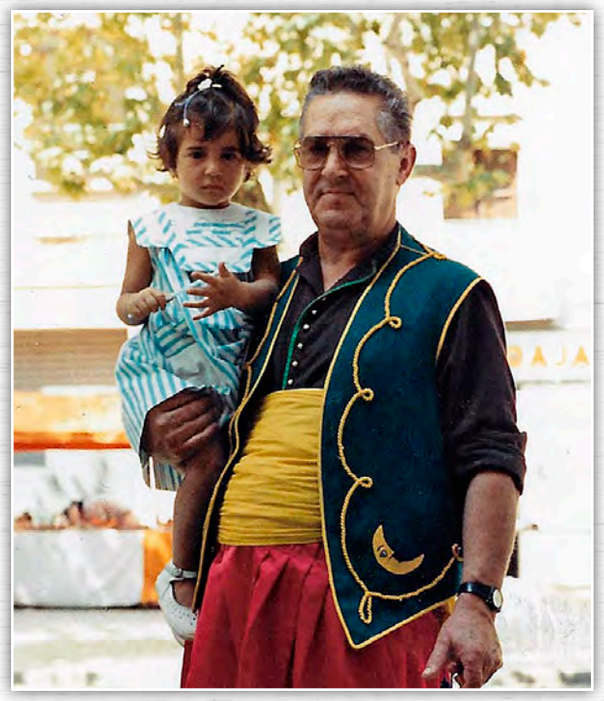
Malauradament, cada any es dona la circumstància que anem patint la pèrdua d'antics festers de la nostra Filà. Aquest any, en els Maseros, tal com podem apreciar en aquestes pàgines, també ens ha deixat un antic Masero: ANTONIO CASTELLÓ, més conegut com «MICALET».

Els festers més antics de la Filà el recordem amb molta estima, allà pels anys seixanta i setanta. Ens ve a la memòria haver compartit moments molt entranyables de la seua participació festera, particularment en els actes organitzats per la filà. Servisca com a exemple que va permetre que el seu fill, Marcos Castelló, fora el publicador infantil de l'any 1980.

Des de la nostra Filà volem tenir un record molt emotiu d'aquest antic fester i Masero, el qual era un gran animador en els actes festers, tant en dianes com també en les entrades, sempre amb un somriure a la cara i donant exemple que els actes festers s'han de fer amb alegria i dignitat

Amb aquestes paraules volem retre un darrer homenatge a MICALET i recordar-lo com un home senzill, bon fester i Masero.

DESCANSE EN PAU.◆

Rafael
Gandía Balaguer

Rafael Gandia va ser membre de la filà Guardia Jalifiana "Sahorins". Malauradament, cada any es dona la circumstància que anem patint la pèrdua d'antics festers i amics. Persones que, d'una manera o d'una altra, ens han marcat i han escrit una xicoteta part de la nostra filà i de la nostra festa.

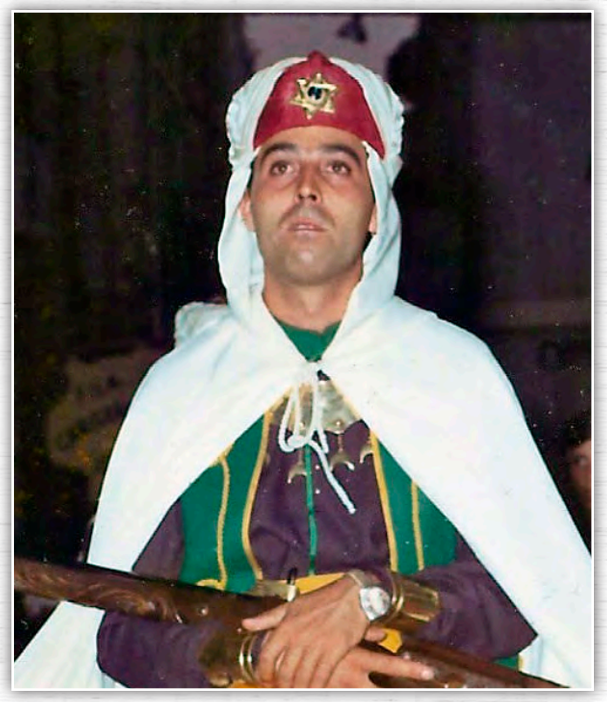
Tot i que els últims anys Rafael no participava activament en la festa, sempre el podíem veure al costat de la seua dona, Carmen, al Passeig del Comtat de Cocentaina gaudint de tots els actes i assaborint les nostres festes de Moros i Cristians.

Aquest any, Rafael ens aplaudirà des de la tribuna d'allà dalt, al costat del nostre patró Sant Hipòlit.

Descansa en Pau.◆

Juan Rafael
Pascual Alemany

"Juano Sahorí"

Juan Rafael Pascual Alemany ens va deixar el passat març: era sobretot, un gran fester que vivia la festa intensament. Començà de ben jove, i en aquells anys de joventut, va formar part de la Filà Guardia Jalifiana, on va fer una bona colla d'amics i fins i tot va conèixer a la seua dona.

Era un fester de filà que apreciava la confraternitat. Li agradava molt anar els dissabtes per a ratllar i fer-se el vermut comentant assumptes de la filà. Dins dels actes de la Trilogia, en el que més gaudia era en la Diana, ja que admirava una bona "arrancà". A més, era un apassionat de l'Alardo. El que més li divertia era pujar a la Penyeta Blanca a disparar, sempre contava les historietes i acudits que feien a ca Capritxo en la "paelleta de l'alba" abans d'anar a disparar.

Juano va viure dos etapes com a Sahorí: la de jove, de la qual sempre tenia moltes anècdotes i moments molt divertits, que li acabaven traient un gran somriure.

En la seua segona etapa, com a soci protector, sempre estava disposat a ajudar i a col·laborar en tot allò que fera falta. Era un home de pau, que li agradava gaudir dels amics, de la música i de la festa.

Sempre deia que estimava molt la festa i la música i tenia amics a totes les filaes, però el seu cor brollava quan sentia sonar la marxa mora Guardia Jalifiana i sempre exclamava: Avant La Guàrdia!

Allà on estigues segur que quan escoltes els compassos de la Guardia Jalifiana pararàs bé l'orella i la vista per a veure què fan els Jalifianos.

Descansa en Pau.◆

Juan de Dios
Agulló Valor

El passat mes de gener, en els dies posteriors a la Fireta de Sant Antoni de la veïna localitat de Muro, de sobte va succeir un fet inesperat: als 71 anys, l'amic **Juano** va patir un vessament cerebral i no el va poder superar.

L'any 1966, uns quants amics van decidir formar part de la Fila Guàrdia Jalifiana-Sahorins amb la finalitat de participar en les festes i alhora ajudar en la mesura que fora possible a la Fila, perquè per aquells anys estava una mica fluixa de feste s.

Va participar en aquesta filà fins a l'any 1980, any en què, per motius professionals, es va traslladar a Muro, on va fixar la seua residència. Allí també va ser fester al costat de la seua dona, Juli, de les filaes Arquers i Verds durant molts anys. A causa del desenllaç de la sobtada defunció del seu estimat i benvolgut fill únic Rubén, va deixar la festa per estar al costat de la seua dona.

El perfil de l'amic Juano és molt simple: amic dels seus amics, caràcter especial, col·laborador quan se li demanava, dominador del sabre en els actes de diana i, com a colofó, tenia un gran amor a la festa.

Sovint, quan ens ajuntem, recordem moltes anècdotes. Eren uns altres temps, però sempre que podíem teníem la festa com a referència.

Molts de la Fila Sahorins no el deuen haver conegut, però segur que hagueren passat estones molt agradables amb ell, perquè el seu caràcter era especial.

Servisquen aquestes lletres de comiat perquè Juano siga una llum que ens guie a tots els que el vam conéixer i perquè intercedisca davant del nostre patró, Sant Hipòlit i la Verge dels Desemparats, a fer que la Festa siga cada dia més autèntica, lleial i noble.◆

Fila Guàrdia Jalifiana -Sahorins

David
Albors i Penyas
"El Xato"

El passat 9 de maig ens va sorprendre a tots la notícia que Rafa Albors ens comunicava a la filà que el seu oncle David ens havia deixat. No va superar la xicoteta intervenció que estava previst fer-li.

Es quedarem tots bocabadats, no sabien què dir. El nostre amic David, «el xato», ja no estava entre nosaltres.

Encara que ja feia molts anys que no eixia a festes, mai no es va desvincular de la filà Creuats, ja que allí estaven la majoria dels seus amics. No podem oblidar tampoc que, abans de ser membre dels Creuats, ho va ser de la Filà Gentils.

L'últim any que va participar en les festes va ser en 2015, en la Capitania que va fer el seu amic .

Una persona divertida que, allí a on estava, com diem nosaltres, «feia rogle», contant les anècdotes i les «batalletes» de quan era jove.

David, la malaltia ha pogut amb tu i no ens hem pogut acomiadar com cal, per aquest motiu aprofitem aquestes paraules d'agraïment per haver format part de la nostra vida, encara que haja sigut en un temps relativament curt, i que allí on estigues sigues igual de feliç com has sigut ací en la Terra.

ELS TEUS AMICS NO T'OBLIDAREM MAI.
FINS SEMPRE, «XATO».◆

Isidro
Moncunill i Ribelles

Parlar d'Isidro és parlar de la Filà Creuats.

Quan es perd algú amb eixa rellevància, es perd una part de la història de qualsevol Filà, en el nostre cas, de la Filà Creuats.

Amb aquesta manca hem perdut part del que som, ja que un dels nostres fundadors, Isidro Moncunill, ja no està entre nosaltres, i tant ell com tota la quadrilla d'amics que en 1952 fundaren «Els Cruzados» van ser, i seran, part de la nostra història i de la nostra memòria per a sempre.

Mai no podrem agrair-los suficientment el que van fer.

Tal com ja hem dit, fundador, però després també mentor dels que ara ja són els nostres veterans, ell era un dels que més es preocupava per la gent jove de la Filà.

Va ser Cap de Filà en dues ocasions, la primera entre els anys 1976-1979 i més tard entre 1985-1988, el recorden amb una bondat i una paciència infinita: el «xi bo» era una part d'ell. I és part d'eixa manera de ser, de viure la Festa, el que ha quedat impregnat en molts dels membres i, per tant, en part de l'essència de la Filà, i dels Creuats.

És per això que encara que a dia d'avui ja no estigues entre nosaltres, el teu llegat perviurà durant molt de temps, sinó per sempre.

Allà a on estigues, de segur que els colors de la teua Filà Creuats t'acompanyen.

Descansa en Pau.◆

Filà Creuats

Joaquín Martínez Luna

"Ximo"

El 30 de novembre de 2020 la Filà Creuats va rebre una mala notícia, una altra en el que portàvem d'any: Ximo ens havia deixat.

Va ser membre de la Filà Creuats en els anys 70-80 i volem recordar-lo amb aquest xicotet homenatge com una persona agradable amb qui compartir bons moments de Festa.

La Filà Creuats et recorda.

Descansa en Pau.◆

Filà Creuats

José
Dénia i Cerdà

"Pep"

Des d'aquesta pàgina volem oferir un humil homenatge al nostre amic José Dénia, més conegut com Pep.

Pep ens va deixar fa poc, encara que va ser membre de la filà durant pocs anys, ha estat vinculat de alguna manera o altra a ella per mitjà de familiars i amics.

Des d'aquestes pàgines, la Filà Creuats vol dedicar-te un humil homenatge i recordar-te.

Descansa en pau.◆

Filà Creuats

José Antonio
Sanz Simó
"El Tio"

Ens ha deixat José Antonio Sanz Simó, el camioner, el «Tio», conforme el coneixíem tots. Quins bons ratos tenim passats, i quina sort haver-te tingut a casa nostra, la teua, el Contrabando. Si tanquem els ulls, encara et veiem pujant la costereta de ca Regu, segona paradeta de la diana, torcant-te amb el mocador de tela que portaves sempre al marsellet, perquè ningú suava com tu la camisa..., la camisa, el marsellet i fins i tot la manta!, això sí, amb el somriure d'orella a orella del que no li dol portar manta en agost si és per arrancar diana amb els Contrabandistes. Et recordem també de Capità, tan orgullós com estaves de baixar acompanyat de la teua dona en aquell inoblidable 2006. I, com no, de les retretes, quant disfrutàveu els dos amb la retreta, on sempre acabaves comboiant-te amb els jóvens per a disfressar-se. El teu pas per la filà ens deixa un record inesborrable. Amics per sempre, José Antonio. Una abraçada a la família.◆

Jesús
Navarro Mas
"Navarro"

Quan en la filà veem ja el final de la primavera i els festers ens estàvem preparant amb gran il·lusió i després de tant de temps per a un dels primers esdeveniments de cara a les nostres Festes com són les paelles, els contrabandistes rebíem una tristíssima notícia: Jesús Navarro, «Navarro» ens acabava de deixar.

Persona coneguda i estimada com poques a Cocentaina, Jesús ha estat sempre molt vinculat a la nostra filà, ja que tant les seues filles Alexia i Eva com els seus gendres Javi i Darío i nets Marta i Xavi són contrabandistes de bressol.

Conserge durant molts a la nostra filà, juntament amb la seua inseparable Orquídia a qui tenim en gran estima, ens va regalar una de les millors èpoques que recordem gràcies al seu insuperable bon humor i bona mà a la cuina. Arribar a la filà i trobar-se a Jesús amb el seu gotet de café en vichy (fins demà de matí!) i el seu somriure disposat a comentar les jugades festeres del moment és una cosa que trobarem molt a faltar. Així com les innumerables «fueres» i ajuntades a la seua caseta (hui toca baixar a la «caseta de Jesús!») i els entranyables moments viscuts amb ell i els seus amics del «Club de les Contestanes».

Ens deixes un gran buit, Jesús, saps que tot i que no vam aconseguir vestir-te («Xi, deixeu-me! Jo soc kabilenyo!») et tindrem sempre en el record.

Descansa en pau, Navarro, la família dels Contrabandistes mai t'oblidarem.◆

Jesús Navarro Mas

"Navarro"

Jesús Navarro Mas va ser Kabilenyo des de l'any 1985 fins a l'any 2002.

Navarro era una persona molt amigable, un bon amic del seus amics i amb molt sentit de l'humor. Va disfrutar molt de la festa i de la Filà.

No es perdia ni un dijous, ja que per el seu ofici en el món de l'hostaleria no li permetia anar els dissabtes.

Una de les coses que demostrava que li apassionava la Filà i les ganes de passar-ho bé era ajuntar-se amb Pepe Sancho, gran persona que també va ser Kabilenyo; sobretot li encantava «la paelleta de l'Alba». Quan hi havia algun numeret, allí estava Jesús col·laborant, però sempre molt discret.

Va col·laborar en alguna esquadra de negres els anys que els Kabilenyos tenien càrrec.

Jesús, allà on estigues, sabem que portes la Kàbila al cor: gaudeix de la germanor, segur que està ple de bons festers com tu.◆

Octavio
Richart Pérez

Ens va deixar el 25 de febrer de 2021. Membre de la Filà Contestanos (els Pots), on també treballava i era un gran mestre litògraf, des de l'any 1972 fins al 1983, gran amant de les festes, a pesar de seu curt bagatge, cada vegada que sentia una marxa o un pasdoble, se li encenia un estel de llum als ulls que brillaven clars com el cel.

Amant de la Diana al «rompre el dia» en les fresques matinades d'agost, pasdoble i herberet de la nostra benvolguda serra de Mariola.

Amb el creixement de les empreses litogràfiques arreu de tota la península, Octavio va tindre d'emigrar de la seua Cocentaina, tot i això, a pesar de la distància, mai no van decaure les ganes de poder estar al seu poble en les dates assenyalades per a poder gaudir d'allò que feia moure els seus sentiments més profunds.

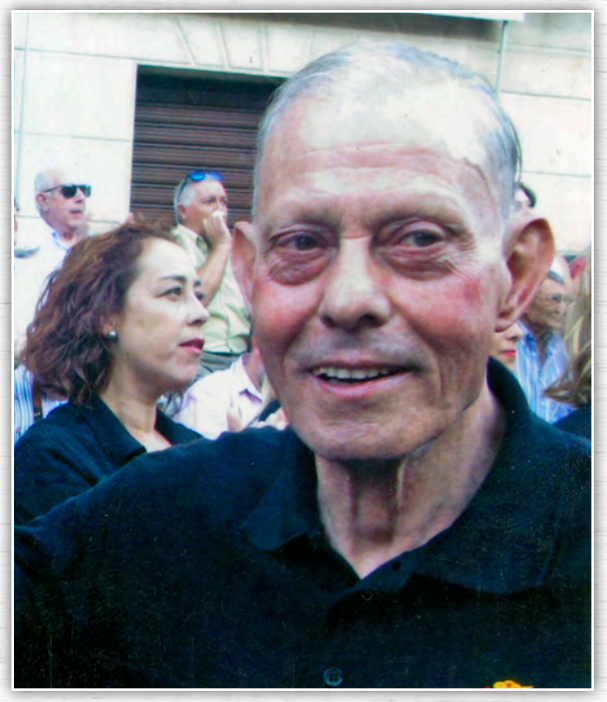
Als seus fills, ens delectava cada volta que podia i intentava inculcar-nos l'amor per la tradició contestana, ens feia participar de les seues esquadres i ens contava repetidament les experiències i batalletes de dintre del nucli dels Pots.

Cada viatge familiar es convertia en un concert homenatge als nostres grans compositors, on la música festera no parava de sonar per llarg que fora el camí, fins a casa o arribar a la seua terra festera.

Esperem, allà on estigues, que disfrutes d'aquest petit homenatge: segur que allí dalt continues donant quefer amb els teus cassets.

La teua família i els teus amics mai no t'oblidarem.

PD: gràcies, SH, per fer possibles aquests moments.◆

José Luis Barrachina Domínguez

Moltes gràcies per tot, Luis.

José Luis Barrachina Domínguez, Luis, que prompte te n'has anat. La Filà Contestanos s'ha quedat òrfena. No sols has sigut el nostre mentor: eres home, pare, iaio, amic i fester. Que prompte ens has deixat. Quantes coses per ensenyar-nos s'han quedat en el camí.

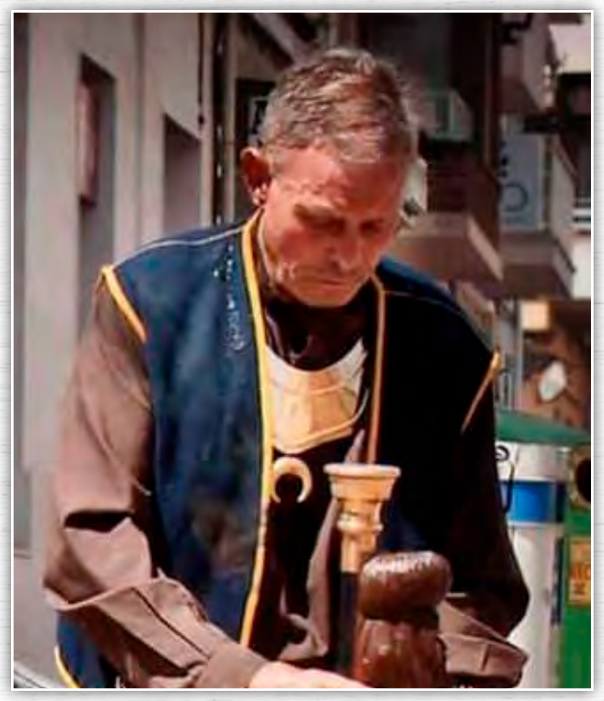
Et recordarem com a Bort, perquè tu ets Bort, encara que també et recordarem com a Contestano. Tu ens vas acompanyar en la nostra aventura de refundar la Filà. Tu ens vas obrir les portes, ens vas mostrar el que implica portar avant una Filà. Sense tu, no haguera sigut possible que la Filà Contestanos tornara al carrer.

Amistat i companyerisme, però també respecte a la festa, respecte als símbols que ens identifiquen, respecte a la música que ens remou: ens has ensenyat que la Festa i la Filà són sentiments, i ningú millor que tu ho ha demostrat, però que per damunt de tot, estan la família, els amics i les persones. Això t'ha fet únic.

Eres d'aquelles persones senzilles, que mai no volen destacar, però que sempre marquen la diferència. Que portar el banderí de la Filà és un orgull i una satisfacció, mai no una vergonya o una humiliació.

Persones com tu, mai no desapareixen, sempre perduren, i per això, pel teu record, pels valors que has inculcat, la Filà Contestanos mai no t'oblidarà.

Desitgem que allà on et trobes, mentre formes "Als Berebers", et sentes orgullós de la teua Filà.◆

José Luis Barrachina Domínguez

EL LLANTO DE LOS ARCABUCES

En la Semana Festera más lúgubre alzó la muerte el vuelo para nuestro amigo Luis Barrachina, como fragor que parte el *Alardo* más amargo; cual espada que traspasa almas. Tañeron como campanas de réquiem las notas de la hermana Unión Musical Contestana en su Concierto de Fiestas, dedicadas *in memoriam* a quien fue Presidente y Cap de Filà dels Borts en la época del laurel. Lloró el *cop* por última vez para un *fester* enamorado, un *bort* de infancia, un bereber inmortal. Ligero zarpó el amigo al que la fuerza del olvido no consiguió robar las emociones vividas en su *filà*.

Temprano viajó al campo de olivos donde coincidimos por primera vez, donde vimos volar los pétalos blancos, hoy almas que aletean hacia las fiestas celestiales. Siempre recordaremos su infancia labradora, una niñez que le llevó a formar parte de nuestra familia, a la cual nunca dejará de pertenecer. Queremos honrar su campo bereber, esa tierra fértil que trabajó incansable, como él era, y que ahora cuidamos como misión heredada.

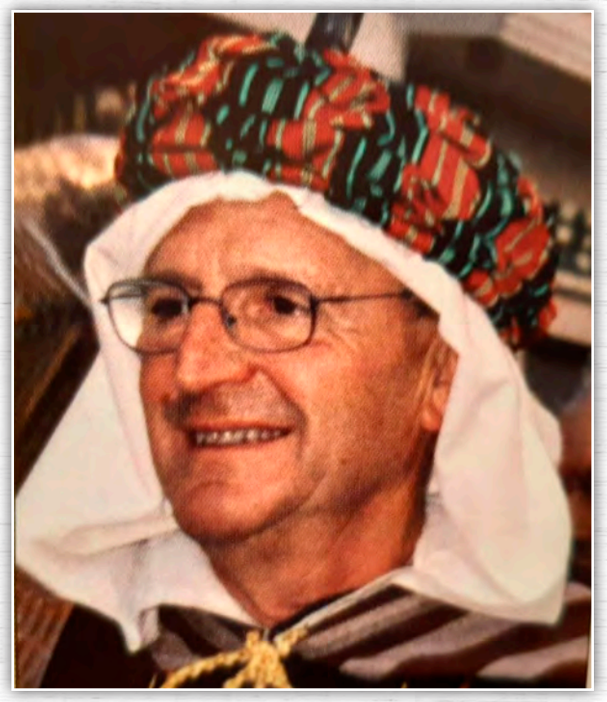
Amigo Luis, tu ausencia nos duele, pero ¿cómo no recordarte? Hasta los últimos días de tu vida la *filà* estuvo en tu corazón y en tus palabras, hasta que tu voz fue silencio. Era y es tu *filà*. Tú fuiste el publicador que fue retirado de la fiesta arrinconándote en la plaza de los Apóstoles mientras en la de la Vila se desarrollaba el acto de la Publicación del que nos apartaron. Ese día luciste el traje de Bort con orgullo y dignidad. Tu valentía fue y es admirable. Y Els Borts estuvimos presentes en la Fiesta. Tú, con razón, reclamaste contra la usurpación del derecho a participar en las fiestas, a usar el nombre propio de tu *filà*. Manifestaste en la calle la disconformidad con el atropello que supuso la decisión, ilegal e irracional, de prohibir a la *filà* su participación en las fiestas. Participaste también en las manifestaciones públicas convocadas y celebradas contra la ilegalidad y la irracionalidad del poder, incluso cuando la actitud violenta intentó impedir el ejercicio del derecho a disentir. ¿Cómo no recordarte?

Luis, este año alimentaremos a tus deprimidos arcabuces y a tu triste cañón, con la pólvora que tenías en el alma. Este año, sin duda, sonarán más apagados que nunca. Estas fiestas, los cargaremos con la tristeza del recuerdo arrebatado.

Descansa en paz, compañero del alma.◆

Filà Bereberes "Els Borts"
Año de fundación, 1939
Primeras fiestas, 1940

Roberto
Marset Jordà

Adéu a un membre fundador. Adéu a un muladí d'honor.

El passat 31 d'octubre ens va deixar una d'aquestes persones que fan filà, festa, ambient i germanor. Roberto era sinònim de bons moments, de somriures i grans jornades de festa a la nostra filà. No hi ha cap membre a la nostra família festera que no recorde a Roberto. Els més menuts com un referent dins de la filà, i els més veterans com una gran persona, amb qui seure al voltant d'una taula i passar hores escoltant històries dels seus estimats avions i batalles de tota classe d'índole. La seua vessant artística també és coneguda per tots els festers i una bona prova és totes i cada una de les obres que ha realitzat per a nosaltres i que pengen ara a les parets de la nostra casa festera. Quan parlem de Roberto, no parlem d'un membre qualsevol. Encara recordem quan la seua pròpia casa va ser el primer lloc on viure unes festes allà pels anys noranta. Sols les grans persones saben fer un pas endavant quan arriben les dificultats i ell ho va fer, i tant que ho va fer!
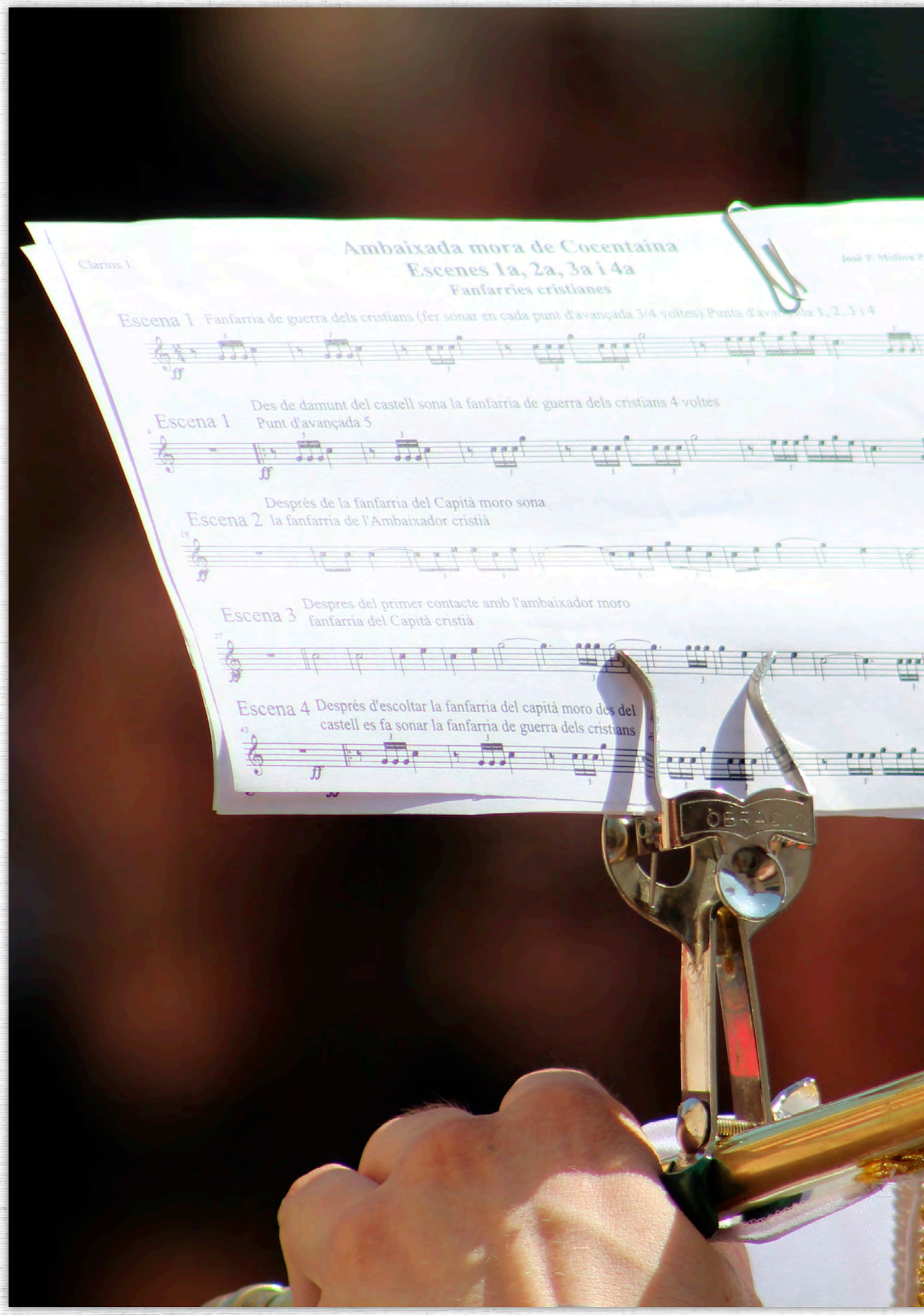
I bona part de la seua manera de ser, el seu bon fer i les seues ganes de viure han sigut l'herència que la Filà Muladís ha rebut. Sempre ens quedarà veure't el passat mes de juny inaugurant la nova seu de la filà.

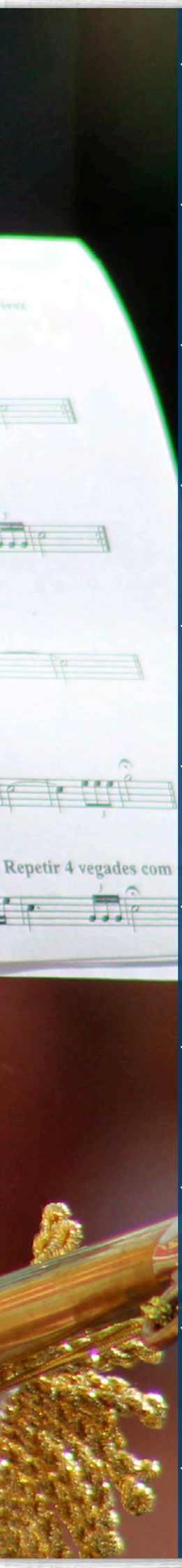
Se'n va un membre fundador. Se'n va un membre que és i serà Muladí d'honor. Se'n va el protagonista de rialles, de moments que mai no oblidarem. Se'n va una d'aquestes persones que et dibuixen el somriure a la cara cada vegada que la recordes. Sempre et recordarem somrient, Roberto. Te'n vas, però les teues xerrades es quedaran per sempre a la filà i tu romandràs per sempre als nostres cors. Estem tristos per no poder-te gaudir, però sabem que ja estaràs gaudint juntament amb la resta d'amics de la nostra família festera del cel, qui t'haurà rebut amb els braços ben oberts.

Sempre et recordarem, amic Roberto.◆

Filà Muladís

Clarins 1
Ambaixada mora de Cocentaina
Escenes 1a, 2a, 3a i 4a
Fanfarries cristianes
Escena 1 Fanfarria de guerra dels cristians (fer sonar en cada punt d'avançada 3/4 voltes) Punts d'avançada 1, 2, 3 i 4
Escena 1 Des de damunt del castell sona la fanfarria de guerra dels cristians 4 voltes
Punt d'avançada 5
Escena 2 Després de la fanfarria del Capità moro sona
la fanfarria de l'Ambaixador cristià
Escena 3 Despres del primer contacte amb l'ambaixador moro
fanfarria del Capità cristià
Escena 4 Després d'escoltar la fanfarria del capità moro des del
castell es fa sonar la fanfarria de guerra dels cristians

Festa i MÚSICA

114 MARI NIEVES PASCUAL MUR
Mantenidora Presentació Revista de Festes 2021

118 ENRIC ALBERO
Mantenidor Presentació Revista de Festes 2022

119 JUANFRAN FERRÁNDIZ
Mantenidor Presentació de Càrrecs Festers 2022

120 SAÚL GÓMEZ SOLER
Director Himne de Festes 2022

121 II CERTAMENT D'INTERPRETACIÓ DE MÚSICA DE MOROS I CRISTIANS "VILA DE COCENTAINA" 2022
Francisco Valor Llorens

122 EL NOU ARXIU MUSICAL D'AUTORS CONTESTANS
Moisés Sellés Pérez

127 UN ANY MÉS, TELÓ TEATRE
Teló Teatre

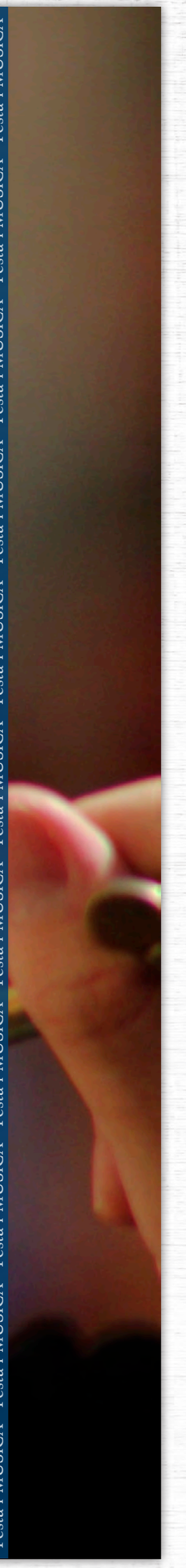
128 EL CONCERT DE MÚSICA FESTERA DE LA UNIÓ MUSICAL CONTESTANA
José Luis Muñoz Huércano

130 TORNEN LES FESTES DE MOROS I CRISTIANS, TORNA MAL PASSET AMB DOLÇAINA I EL TABAL
Colla de dolcaines i tabals Mal Passet

131 SOCIETAT ATENEU MUSICAL DE COCENTAINA
Societat Ateneu Musical de Cocentaina

134 CRÒNICA DE FESTES 2021-2022
Quique Camallonga

138 XXIV CONCURS DE DIBUIX INFANTIL

Mari Nieves Pascual Mur

Mantenidora Presentació Revista de Festes 2021

16 Juliol 2021 - Pati d'Armes Palau Comtal

Bona nit i moltes gràcies per aquesta presentació Javi i Graciela! Caram, que rara em sent, perquè normalment eixa és la meua faena, presentar i conduir els actes, però avui em resulta estrany estar ací, a l'altre costat, per parlar-los de la revista de festes. Amb tot, intentaré fer-ho d'allò més bé.

Autoritats civils, festeres i religioses, familiars que avui m'acompanyeu i, sobretot, amics de la festa i del tot allò que l'envolta, gràcies per recolzar actes com aquest, perquè les festes de Moros i Cristians no són sols la trilogia: les festes són molt més.

A Cocentaina, el curs fester l'arranquem ja en desembre amb l'Olleta de la Puríssima i fins a la Fuera de setembre no donem per tancada la festa. Durant aquest període, està el vermut a la filà, els actes de la setmana de la proclamació de Sant Hipòlit com a Patró de Cocentaina, actes religiosos, lúdics, culturals i, fins i tot, esportius; els assajos de la publicació infantil, la mateixa Publicació, la Presentació de càrrecs, la Setmana festera amb els concerts i el teatre, el Dia dels Xiquets, la novena al Patró, les Voltetes... Un gran ventall d'activitats, totes les quals es fan al voltant de la festa i queden molt ben recollides en el que és el programa-revista de festes.

Saben, quan Juan Francisco Masanet, Javi Sanz i el meu germà Kike van vindre a casa, em pensava que volien que presentara algun acte o que tinguera alguna col·laboració amb la revista de festes, però mai no em pensava que la col·laboració seria aquesta i quan t'ho diuen, clar, van en l'excusa de «tu treballes en la ràdio i en la revista, tens facilitat de paraula i, damunt, t'agrada la festa», que fàcil es veu, però no puc contar-los res que vostés no sàpiguen, perquè la meua vida festera, com han sentit en la presentació, no és massa llarga, sí que és cert que la festa corre dins de mi.

Soc neta de Mur el carteret, un dels fundadors dels Bereberes-Borts, que ha sigut també Kabilenyo, ha eixit de publicador en els Cavallets... «m'auelo» sí que tenia un llarg currículum fester; soc neboda dels agrers, dels Sahorins, neboda de Gerardo, el de la Llana, neboda neta de l'autor de la lletra de l'himne de festes, cosina de Laura, la dels Gentils, de Juan-Fran, l'escriptor contestà dels Bequeteros, germana

d'un masero... bé, sang festera sí que en tinc i, damunt, em vaig casar amb l'abanderat dels Sahorins de 2005, sí, aquell que es va pelar i a qui encara hui recordem, i que, a més, és net del Sr. Antonio Briva, un dels fundadors de la Guàrdia Jalifiana.

Després, tinc l'honor de ser una de les fundadores de la filà Cavallers de Llúria, una tasca gens fàcil i que de veres els dic que ens va costar molt, però que també va valdre la pena. No soc festera de taula, en això no em semble a «m'auelo», són festera d'actes, de la diana, sempre negociant com puc canviar entrada per diana. M'encisa la processó i la Missa Major, admire l'entrada que es fa a Cocentaina, no soc gens amant de la retreta i disfrute molt del dia dels trons, sense disparar, clar.

Però més enllà dels meus gustos, la festa és un conjunt de gent, d'actes, de música, de color, de fe, d'il·lusions i de lletra.

De la mà del meu estimat i gran professional Luis Pérez vaig començar a treballar en la revista «Cocentaina, el Comtat» i gràcies a Ràdio Cocentaina he vist la festa des d'un altre angle: els mitjans de comunicació local som transmissors de l'actualitat del poble, encara que la ràdio és efímera, en la revista tot

queda escrit, tot està plasmat i qui sap, o almenys això espere, pot ser una font d'informació per a futurs historiadors que vulguen saber com es vivia a Cocentaina en l'any 2000.

Doncs bé, aquesta és una de les vessants importants de la revista de festes: una font inesgotable d'informació, un arxiu del present, del passat i que, de segur, ajudarà els festers i historiadors futurs a comprendre el perquè del que es fa avui.

Gràcies a la Comissió d'Arxiu i Patrimoni de la Casa del Fester, vertaders ratolins de biblioteca, ben bé podem dir que tenim l'arxiu fester més important de tots: els professionals que pertanyen a dita comissió, han dedicat moltes hores a catalogar els programes de festes, a investigar, a llegir i a fer estudis que estan ajudant-nos a descobrir els orígens de la festa: gràcies a la seua tasca d'investigació sabem que les salves d'arcabusseria són l'acte més antic que conservem de les primitives festes, sabem per què va ser Sant Hipòlit el nostre Patró, com va ser triat i d'ací que les festes se celebren en agost.

Ara ens sona a tòpic, això ho sabem tots, però si no arriba a ser per gent com Pablo León, Pòlit Borràs, José Miguel López, Ximo Navarro, Gabri Coloma, Toni Domínguez o David Agulló, entre molts altres, tal volta no sabríem moltes coses, ni que tenim un reglament de 1833, que a Cocentaina teníem filà d'Estudiants i de Tomasines.... Tota una recerca en busca de la història que es troba precisament en documents com el que aquesta vesprada hem presentat al Pati del Palau.

Sí, la revista de festes, a banda de ser una ferramenta fonamental per a participar en el concurs «Música i Festa», és també una font històrica per empapar-se-la bé. Destaque un article de Pòlit Borràs, perquè m'agrada molt, i que es presenta en la revista sota el títol «Fa 50 anys», i ja veuen, que 50 anys és sols mig segle, però ja hi havia actes que el temps ha esborrat: les dames, la Publicació amb els santets de cada filà i, sense anar més lluny, enguany, fa 50 anys, es va dissenyar l'actual escut de la junta de festes... Quanta falta ens fa la revista per a comprendre la nostra festa!

Saben, gràcies a la meua feina, he treballat amb grans professionals del món de la impremta i, aleshores, sé el que costa de maquetar una revista: vaja la meua admiració per a Gràfiques Agulló i per al meu amic Toni Domínguez de la Impremta Domínguez que, a més, ha sigut enguany l'encarregat de maquetar-la, el bon gust i el bon treball de la maquetació el veuran de seguida, en arreplegar el programa en finalitzar aquest acte; un acte que ha anat consolidant-se i prenent la importància que li pertoca i que m'ha donat moltes alegries, com ara una menció especial pel programa «La veu de la Festa» i el premi Qusantaniya a Ràdio Cocentaina i la revista «Cocentaina, el Comtat» per la difusió i el suport que fem de la festa.

«La veu de la festa»! Ací em compromet que en setembre reprendrem el programa .Va ser en 2003 quan Pablo León i Pòlit Borràs em van embarcar en aquest vaixell fester i des d'aleshores, he aprés a viure cada moment que ens brinda la festa, he pogut compartir anècdotes, emocions, il·lusions... He sigut una privilegiada, perquè, sense ser festera, estava present en totes les filades.

He tingut la satisfacció d'estar al costat de Jaime Pérez i la seua junta amb José Giner, que en glòria estiga, i Javier Sancho coordinant la revista, amb Pepa Prats i Tere Cerver en aquest menester, amb Pòlit Borràs i l'amic Pablo al capdavant de la revista i ara amb Juan-Francisco Masanet i Marcos Monar que continuen treballant de valent perquè la nostra revista siga tota una referència i continue sent reconeguda en l'àmbit fester de la Comunitat Valenciana pel bon ús de la nostra llengua i per la missió d'informar, divulgar i entretindre. Com ja ha dit Marcos, però cal remarcar-ho, la nostra revista ja ha rebut quatre premis per part de la Generalitat Valenciana, l'últim un primer que ja ens pot dir quin és el prestigi i l'alt nivell que té dintre de l'àmbit fester.

L'any 2000 celebràvem el IV Centenari de la proclamació de Sant Hipòlit com a Patró de Cocentaina i, aleshores, la comissió formada per a dita efemèride em va convidar a escriure en la revista, em van demanar una poesia perquè, ja que n'escrivia una en el programa de la Mare de Déu, també en podria fer una altra en el de Sant Hipòlit.

Gustosa, vaig acceptar la invitació, tot i que també els dic que les Festes i Sant Hipòlit eren com secundaris: Sant Hipòlit era el Patró dels festers i les festes, si no eixies, no tenien trellat. Mare meua que equivocada estava! El desconeixement quan de mal fa!

Aquell any li vaig escriure al Patró la meua primera poesia i, arran d'ací, ja no he parat, aportant articles i poemes. No soc una gran poetessa, però escric el que m'ix del cor i he descobert un Sant Hipòlit que, més enllà de ser el Patró dels Festers, és un gran protector de la nostra Vila i es mereix també tots els honors dels seus protegits: a ell ens emparem quan estiguem malalts i ell ha estat al peu del canó en aquesta pandèmia que de tantes coses i de tantes persones ens ha privat; i és que de manera puntual i gràcies també a la tenacitat de don Eduardo Rengel, continua «la Hipò-

lita» repicant cada migdia des del campanar de Santa Maria i per a mi, que soc creient, és un so esperançador davant de la maleïda Covid-19.

Doncs bé, des d'aquell any 2000, vaig començar a fer-me fan de la revista de festes, a descobrir una festa històrica que ens fa tindre un segell personal: que bonic veure les fotos, saber dels actes, fer una ullada al record amb els «in memoriams»... Es va convertir en un llibre de lectura obligada per a l'estiu, ja que aleshores no sabia que més endavant seria el meu instrument de feina per a les vesprades d'estiu en el concurs «Música i Festa».

Com crec que he dit abans, l'any 2003, comence a la ràdio el programa setmanal de «La veu de la Festa», primer dimarts, mitja horeta, però clar, la nostra festa dona per a molt i sols en la riquesa musical que tenim, ja omplia la mitja horeta! Per tant, es decideix, amb el consentiment de la Comissió d'Arxiu i Patrimoni, que passe a emetre's dissabte, dia de filà, i amb una hora de durada. Fins al 2019, «La veu de la Festa» ha format part de la graella de la ràdio i no poden ni imaginar-se la quantitat de gent que he entrevistat i la de noves amistats que he trobat com Moisés Sellés, a qui cal agrair la tasca tan important que ha fet per magnificar i recopilar la nostra música festera; he parlat amb molts capitans i abanderats, amb els publicadors, mantenidors, autors de cartells, directors de l'himne de festes, coordinadors de la revista, vaig poder entrevistar a m'auelo Mur, al senyor Antonio Bravo, a Canuto i al senyor Manolo Agulló, entre altres veterans de la festa...

I, el més important, cada filà m'ha guardat un raconet del seu temps, encara que m'agradaria que m'informaren de més coses, la veritat és que estic molt agraïda per la seua implicació a l'hora de fer el programa, com també dels nostres autors perquè ens han facilitat la seua música. Paral·lelament a la ràdio, tinc la revista «Cocentaina, el Comtat», on lluny de ser la revista de Festes, intente també que es parle de festa, per allò de servir de font per a futures generacions.

D'ací a 100 anys, ni vostés ni jo estarem ací, però sí que quedaran els nostres fets i les nostres lletres gràcies a la revista de festes, veuen, per tant, com és d'important aquest document!

Passats els anys, la meua participació en festes va canviar, com bé han dit Javi i Graciela. Fins l'any 2005 era una espectadora amb veu a la ràdio i gràcies a qui avui és el meu home, Natxo Ferrándiz Briva, he pogut sentir la grandesa de cada acte fester. Amb ell he descobert la Primera Diana des de dins i he tingut la sort de ser la primera cavaller a arrancar-la, encara se m'eriça la pell en sentir els primers compassos del pasdoble «Al cel», del mestre Francisco Valor en aquell 2012, a la plaça de la Vila.

Alçar la vista i veure a ma mare al balcó, mon pare es va haver de quedar a casa amb els meus fills Esther i Carles, que tenia mesets... Papa, una diana et dec! Recorde buscar la mirada còmplice del meu home, entreveure en el públic el meu germà, ma tia Mari Ángeles i, a mesura que donava el pas a cada fester, sentir l'emoció als ulls de cada dianer... de de veres els ho dic, i mira que m'agrada xarrar, però crec que no podré comunicar mai el que vaig sentir i no sé si sabria plasmar-ho... Hi ha moments que no es poden descriure, simplement s'han de viure.

Però guarde altres grans records, la meua primera diana va ser de sahorina, compartint esquadra amb la meua cosina Anna, la meua cunyada Chelo, ma tia Mari Ángeles i veient per la vorera la meua amiga Bea tota emocionada per veurem eixir a festes, era el meu somni; també he tingut nits de l'Olla a la Llana, als Kabile-

nyos gràcies a Rosa Sellés i, com no, als Maseros, la filà del meu germà Kike.

He fet entrades, inoblidables, l'entrada de 2018, amb l'esquadra de negres, la meua neboda Carla de formadora al Pla i lluint un trage del meu cunyat Ernesto, que més es pot demanar! I després, si no n'havia tingut prou, aplaudir al meu germà Kike també entrant l'esquadra masera al Pla.

Les segones dianes, molt emotives perquè és compartir la festa amb els teus fills, és eixir en família i fer-los sentir cada instant, el respecte que es deu tindre en cada acte i la importància que tenen per a la festa contestana.

El dia de Sant Hipòlit és especial, sempre ha sigut el dia de mudar, un dia en què, segons conten les cròniques dels llibres de festes, les dones podien anar a dinar a la filà, un dinar de luxe, res de cabasset... I encara que, gràcies a Déu, hem avançat molt en aquest aspecte, continua sent el dia gran i central de la trilogia i el que dediquem al Patró, ens posem el trage complet per fer-li l'ofrena, els càrrecs li reten honors i a la vesprada, en la processó, l'acompanyem ben mudats, perquè li devem la seua protecció i empara.

Del dia dels trons, els parlaré en un altre moment, igual que del dia de les paelles, ja que me'l reserve amb la meua cunyada Chelo.

Gràcies a la meua professió, les festes i les tradicions del poble les puc viure de manera diferent, amb la responsabilitat de ser, en molts moments, els ulls de qui ens escolta o qui ens llig.

Preparant aquesta xarrada, m'he adonat que m'he fet major, tot i que encara soc jove i que he tingut la sort de viure moltes festes, espere que me'n queden més, perquè per culpa d'aquesta odiosa pandèmia, em queda per entrevistar en La veu de la Festa a JuanFrancisco Masanet i la seua junta, al regidor de festes Octavio Cerdà, als quatre càrrecs de 2020...

Encara sort que en aquest 2021 tindrem el teatre, la novena i els concerts de música festera que aniran llevant-nos el cuquet fester, per cert, els tres concerts de festes els oferirem en directe a través de Ràdio Cocentaina i ja els avance que pillen el programa revista de festes, perquè enguany també tindrem concurs i, sens dubte, aquesta joia literària, és la resposta a gran part de les preguntes que la Comissió d'Arxiu redacta i que cada vegada tenen el llistó més alt.

Ja veuen, la meua història festera no és llarga: em resten moltes dianes per fer, entrades per contar-los a través de les ones, cròniques per escriure a la revista del Comtat i poesies o articles per a la revista de festes! I tot molt ben envoltada pel meu home, que m'ha ensenyat el respecte a la festa en cada acte i el fet treballar per ella; amb la fe i la devoció a Sant Hipòlit que els meus pares m'han transmés; amb l'afecte a la filà que el meu germà Kike desprén; amb l'estima cap a allò en el que creus que el meu cunyat Ernesto realitza en cada disseny fester; amb el fet de disfrutar asseguda a la taula que m'han ensenyat els meus companys i companyes dels Cavallers Llúria; la cordialitat entre filaes amb els meus cunyats Mudèjars, amb la música festera que grans mestres han escrit i han compartit en la ràdio o en els concerts i, sobretot, amb la il·lusió que els meus fills Esther i Carles, i els meus nebots festers, no troben en la festa sols la «juerga», sinó que se la pensen com un conjunt de tradició, fe, música, admiració i arriben a sentir que els nostres Moros i Cristians són una herència infinita, que tenim les millors festes i que el sentiment fester naix any rere any.

Benvolguts amics, no ho faré més llarg, podria estar ací parlant de festes fins a altes hores de la matinada, perquè no hem dit res dels actes que ens fan ser únics com les ambaixades entre contrabandistes i maseros o bequeteros i cavallets, però també he sigut públic i sé el que és estar ahí.

Simplement, vull acabar animant-los a fullejar la revista de festes, que escodrinyen les fotos, que llegisquen els articles i que mimem aquesta publicació que guarda el sentir, el ser i el viure de la festa contestana, com va dir l'escriptor contestà Ivan Carbonell Iglesias, en un acte com el d'avui, «mentre la festa dura un any, la revista perdura per sempre».

Gràcies als qui fan possible que aquesta publicació arribe a les nostres mans, a Eli, de la Junta de Festes, per la deferència que ha tingut amb mi en tot el que li he demanat. La més sincera enhorabona a Lucio Abad per la seua portada, sens dubte és un bon reclam per a tindre a casa la revista. I, per descomptat, a la Junta de festes per donar-me el privilegi d'estar ací, compartint amb vostès un ratet de festa en aquest acte que ni la Covid ha pogut obviar, perquè les lletres, escrites amb tinta i amb el cor, no hi ha res que les puga esborrar.

Espere no haver-los avorrit massa, ens tornarem a trobar pels escenaris, a l'altre costat de la ràdio o en les lletres de la revista i els emplace al curs que ve on de segur tornarem als carrers, sentirem la nostra música i cantarem ben fort «Honor i esplendor, visca la germanor».

Bona nit i visca Sant Hipòlit.◆

Enric Albero

Mantenidor Presentació Revista de Festes 2022

Enric Albero (Cocentaina, 1980) és llicenciat en Comunicació Audiovisual per la Universitat de València. Va cursar el Màster de Guió de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo i va formar part de la primera promoció del Màster de Crítica Cinematogràfica de l'Escola de Cinematografia i de l'Audiovisual de la Comunitat de Madrid (ECAM) en la qual puntualment imparteix classes.

Actualment, és assistent de programació en la Mostra de València-Cinema del Mediterrani, membre del Consell de Redacció de Caiman Quaderns de Cinema i escriu sobre ficció televisiva en El Cultural, a través del blog 'En plan serie', a més de col·laborar amb altres mitjans entre els quals figuren Cinemanía o Serielizados, web especialitzada en sèries de televisió.

Com a periodista ha treballat en mitjans d'àmbit local i autonòmic i, al seu torn, és gestor de continguts del Berlanga Film Museum, el museu virtual dedicat a la figura del cineasta valencià Luis García Berlanga. També ha exercit com a programador de la 9a edició de l'IBAFF-Festival Internacional de Cinema de Múrcia.

De les festes, el que més li agrada a ell és estar en la filà és un fester de filà més que d'actes, això sí, en la segona diana no falla, si no la iaia Rosa li posa falta. És bon formador i li agrada agafar la corbella, ja siga marxa mora, cristiana o pasdoble. També cal destacar, com bé diu l'himne, el gran esperit de germanor que té, ja que li agrada anar per les "filaes" saludant els seus amics ◆

Juanfran Ferrándiz

Mantenidor Presentació de Càrrecs Festers 2022

Nascut a Cocentaina l'any 1971, Juan Fran, com el coneixen al poble, ha viscut tota la vida al Passeig i era la festa la que cada any anava a sa casa a mostrar-li l'ambient fester uns dies, i uns altres la grandesa de la festa.

La resta de l'any, dins de casa ressonava la música festera mentre el seu germà Diego es formava i es convertia en músic i xirimiter als anys 80. Va ser als 15 anys quan va creuar per primera vegada la porta d'una filà. Va ser en els Sahorins, un sufocant dissabte de juliol després de 7 hores treballant de pintor, de la mà de son tio Juan, «l'Agrero».

Així va descobrir el que de veritat s'amaga darrere d'aquelles esquadres que baixaven pel Passeig. Llavors la festa es va colar al seu interior. Sense recursos propis per a costejar la festa i sense voler demanar res a ningú, durant anys, la seua manera de participar va ser formant part d'alguns «boatos» i baixant en alguna Volteta en companyia dels seus amics festers.

El temps el va portar cap a altres interessos, però la il·lusió de ser fester es mantenia viva i el punt d'inflexió va ser quan el seu amic Gabriel Vicedo va fer el capità dels Bequeteros l'any 2004. Aleshores, la colla d'amics va decidir fer-li de cavallers. Juan Fran va viure aquells dies immers en l'ambient la festa i va saber que algun dia sumaria l'experiència festera a la seua vida. Tot i això va ser en 2012 quan el seu amic Rubén Sanchis i la filà Bequeteros li van proposar sumar-se a la gent que eixiria a l'entrada, acompanyant la capitania de Gustavo Pascual. La festa cridava a la porta. Havia arribat el moment.

Aquell mateix setembre s'unia a la família bequetera i a la família festera contestana. Reconeix que és un fester tardà, que viu la festa amb alegria i serenitat. El seus moments preferits són les dianes i la convivència en la filà, quan brollen les històries i anècdotes que ningú més sap.

Ell mateix ens resumeix aquest currículum fester dient-nos: En la vida mai és tard.◆

Saúl Gómez Soler

Director Himne de Festes 2022

Saül Gómez Soler naix a Ontinyent (València) en 1982. És professor superior de Música, llicenciat en Percussió i Composició pel Conservatori Superior de Música Joaquín Rodrigo de València. Ho és també en Direcció d'Orquestra pel Conservatori Superior de Música del Liceu de Barcelona.

Ha estudiat direcció de banda en la ISEB a Trento (Itàlia).

DIRECCIÓ

Ha dirigit diverses formacions bandístiques, tant a Espanya com en diferents parts d'Europa, (Salzburg, Innsbruck, Praga, Berlín, Munic...). Actualment, és director del CIM La Armónica de Buñol i de l'Orquestra Simfònica Caixa Ontinyent.

Ha tingut l'oportunitat de dirigir a prestigiosos solistes internacionals com Vasko Vasilev, Pacho Flores, José Franch, Luis González, Roberto Turlo, Juan Lago o Pablo Zinger, amb qui ha estrenat obres d'autors dels més prestigiosos compositors espanyols.

Durant 2018 ha sigut el titular de la Jove Banda Simfònica de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana (FSMCV) amb la qual ha estrenat diverses obres i oferit concerts en la Comunitat, Madrid i França.

COMPOSICIÓ

En el camp de la composició, podem trobar les seues obres editades a Piles i Molenaar i, a més, té el seu propi segell editorial.

Participa regularment com a jurat en diferents certàmens i la seua música es pot trobar en diferents CD.

Ha rebut diferents encàrrecs d'entitats com l'Orquestra Simfònica de RTVE, la composició de l'obra obligada en el Certamen Internacional de València de 2015, del Certamen Internacional d'Altea 2021, música de cambra per a l'orquestra de RTVE, l'obra obligada per al Festival Internacional de Percussió Percute 2016, com també encàrrecs per a solistes internacionals com José Franch Ballester, José Cháfer, Javier Llopis o M. José Montiel.

Ha sigut guardonat amb diferents premis i distincions, com ara la Menció honorífica de l'Excel·lentíssim Ajuntament d'Ontinyent, el seu municipi natal.

Des del 2013 és membre de l'Acadèmia de la Música de València, així com de l'Associació de Compositors COSICOVA. També pertany a l'Acadèmia dels Grammy.

AUDIOVISUAL

Actualment, centra la seua carrera en la composició de música simfònica i música per al sector audiovisual. En aquest àmbit, ha rebut tres nominacions als Hollywood Music in Media Awards de Los Angeles i una per als premis Jerry Goldsmith.

Treballa en projectes propis així com en orquestracions per a altres compositors.

Recentment ha estrenat obres a Vancouver i Texas, i les seues composicions van ser interpretades en països com ara Bèlgica, els EUA, Holanda, Portugal, Itàlia, el Japó, el Canadà, Alemanya, Suïssa, Taiwan i Colòmbia.◆

II Certament d'Interpretació de Música de Moros i Cristians "Vila de Cocentaina" 2022

FRANCISCO VALOR LLORENS
Coordinador i director artístic del Certamen

El dissabte 30 d'abril, Cocentaina va celebrar el seu segon Certamen d'Interpretació de música festera, certamen que ha recollit ja en les seues dues úniques edicions les lloances del públic i del món de la música, per la seua qualitat i la seua exquisida organització.

Friedrich Nietzsche, el famós filòsof i músic Alemany, va dir que «Sense música, la vida seria un error»... Què seria de la festa sense la seua música? El que es va viure aquella nit en el certamen és un exemple que la nostra música festera és un genere musical amb majúscules i que darrere hi ha grans músics per a demostrar-ho.

Les tres bandes participants, la Unió Musical Primitiva de Castell de Castells, la Unió Musical d'Alcoi i el Centre Artístic Cultural Verge de la Pau d'Agost, van fer un gran esforç en pro de la dignificació del nostre benvolgut gènere fester, que va deixar bocabadats a tots els assistents i també als membres del jurat d'aquesta edició, Saül Gómez Soler, Robert Selles i Camps, i José Vicente Egea Insa, d'aquest últim era l'obra obligada d'aquest certamen, la marxa mora «Qustantanilla», topònim de Cocentaina en àrab; la dedicatòria de l'obra és per a totes les persones que, a través de la seua obstinació, esforç i entusiasme mantenen viva la Festa Contestana.

Vull agrair públicament la implicació de la Federació Junta de Festes, de la Comissió de Certamen, de l'Ajuntament de Cocentaina i de la Seu Universitària de Cocentaina- Universitat d'Alacant, a la Colla Mal Passet, l'Ateneu Musical i la Unió Musical de Cocentaina per deixar a l'abast del certamen tot el material de percussió i faristols. Per descomptat també a Ràdio

Cocentaina per retransmetre'l i fer possible així que el certamen aplegue a molts més llocs.

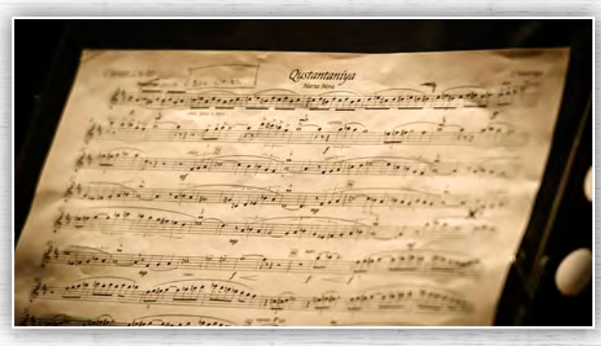
El palmarés de la nit va quedar de la manera següent:

- 1r Premi 3.500€ i Trofeu de Moisès Gil al Centre Artístic Cultural Verge de la Pau d'Agost.
- 2n Premi 2.000€ a la Unió Musical d'Alcoi.
- 3r Premi 1.000€ a la Unió Musical La Primitiva de Castell de Castells.

Cal destacar també que l'encarregat de presentar l'acte va ser el periodista Paco Morrió i Vicens, redactor en À Punt Mèdia, i que l'actuació mentre el jurat deliberava va estar a càrrec del Centre de Dansa Mónica Talens, que van ballar 3 coreografies.

Sens dubte, una nit màgica que consolida aquest certamen com un dels millors del panorama fester i que ens dona ales per a continuar treballant i consolidar-lo més si és possible en la III edició del certamen de l'any 2024.◆

El nou Arxiu Musical d'Autors Contestans

MOISÉS SELLÉS PÉREZ
Arxiu Musical Federació Junta de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina

No hi ha mal que per bé no vinga. El Covid 19 ens ha privat durant dos llargs anys d'una cosa tan important per als festers i festeres de Cocentaina com són les nostres benvolgudes festes de Moros i Cristians. Aquesta pandèmia maleïda, de caràcter mundial, ens ha arrabassat el fet de poder compartir i de gaudir amb els companys i companyes dels dissabtes de filà de retre-li tribut al nostre patró, Sant Hipòlit, de commemorar durant tot l'any actes entranyables i únics de la nostra benvolguda festa, de la màgia i de l'alegria de poder vestir les millors gales en actes tan importants com són les nostres singulars i estimades festes agostenques i de la Música, amb majúscula, la Música que ens ompli d'alegria, la que ens fa somiar, la que ens transporta i ens estarrufa la pell.

Faig aquesta introducció perquè la no celebració de festes ha propiciat que l'ajuntament contestà, per a mi, amb molt bon criteri, haja assignat una part dels recursos que es destinen a la commemoració de la trilogia festera contestana a invertir-los en la millora de la Casa i Museu Fester on, per uns motius o uns altres, sempre falten recursos; i l'Arxiu Musical d'Autors Contestans era un que en necessitava. El projecte confeccionat l'any 2016, el presente a la Junta de Festes presidida en aquells dies per l'actual presidenta de la UNDEF Pepa Prats, la qual, i al mateix temps, el va remetre a diferents associacions i institucions, perquè l'estudiaren i intentaren aportar ajudes per a sufragar-ne una part.

La idea va agradar i moltes van ser les promeses rebudes: Va haver-hi polítics que en temps d'eleccions, quan visitaven Cocentaina, s'interessaven pel projecte; fins i tot es va arribar a celebrar una reunió amb un diputat provincial estant la Junta de Festes presidida per Hipòlit Borràs, però tot es va quedar en això, en un acostament, una intenció i, tal com sol ocórrer en la majoria d'aquests casos, en res.

PROJECTE DE L'ARXIU MUSICAL D'AUTORS CONTESTANS PRESENTAT EN L'ANY 2016

EXPOSICIÓ:

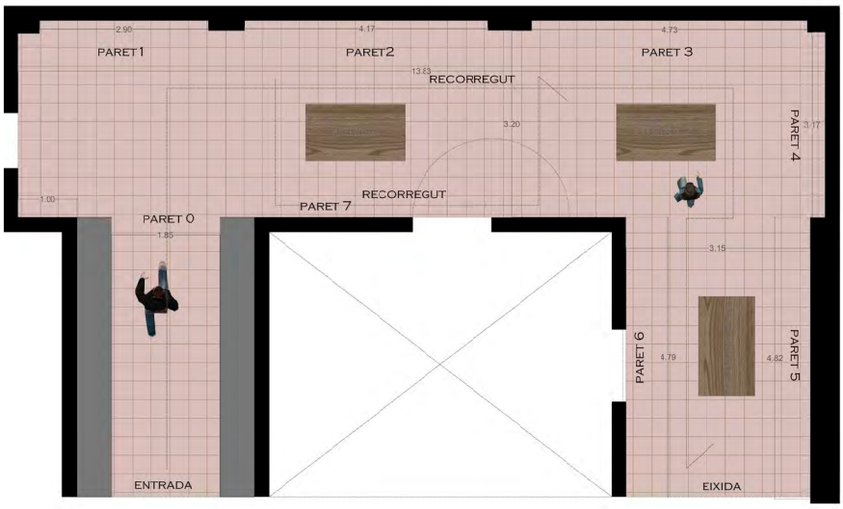
Des que es creara en l'any 1997, es van registrar 278 peces musicals de 24 compositors locals. Avui en dia, l'Arxiu Musical disposa de més de 680 (actualment 750) obres musicals de 39 (actualment 42) autors contestans.

El que fa uns anys eren projectes, avui s'estan convertint en realitats. No sols s'han anat arreplegant les obres dels diferents compositors locals per a anar catalogant-les i arxivant-les, sinó que, a més, avui en dia estan totes escanejades.

Darrerament, l'arxiu musical té la seua raó de ser, ja que són diverses les persones, festers, fins i tot de les mateixes bandes de música locals i forasteres, les que s'estan interessant per papers i obres de l'arxiu que s'han extraviat o que simplement amb el pas del temps havien quedat oblidades i ara es volen tornar a interpretar. Aquesta és la finalitat de l'arxiu: divulgar, custodiar i salvaguardar el gran patrimoni musical contestà.

Any rere any, es treballa perquè l'Arxiu Musical d'Autors Contestans vaja incrementant-se, no sols en obres musicals, sinó també en altres elements que el facen atractiu i interessant a les moltíssimes persones que visiten la Casa del Fester.

Qui l'haja visitada, podrà comprovar que tots els músics que tenen les seues composicions arxivades i enregistrades en el catàleg d'obres d'autors contestans estan representats mitjançant una fotografia en l'Arxiu Musical. Ara bé, de tots els autors, hi ha qui, per la seua especial rellevància en el món de la música mora i cristina, ocupa en data de hui un lloc destacat.

DISTRIBUCIÓ ARXIU MÚSICA FESTERA
PLANOL DIRECTIU
E1/50

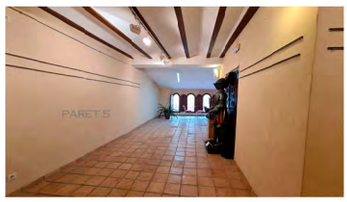

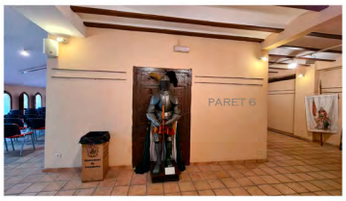

DISTRIBUCIÓ ARXIU MÚSICA FESTERA
ESTAT ACTUAL
E1/50

Manuel Ferrando Gonzales (1841-1908), el patriarca de la música festera contestana, té emmarcat el manuscrit original del seu pasdoble «El Moro Guerrero», donat per Joaquín Sansalvador Moltó, que el va custodiar des de 1935, i que va donar a la Junta de Festes, presidida per José Miguel López Pérez, en el concert de música festera a l'agost de 1988 com a llegat històric musical al Museu Fester. Potser aquest pasdoble siga un dels més antics i amb més prestigi dels que conserven actualment en tot l'àmbit valencià, i possiblement el més antic dels escrits per a les festes de moros i cristians.

De Gustavo Pascual Falcó (1909-1946) tenim exposat en un lloc de privilegi el pasdoble més famós i internacional, i orgull de tots els contestans: «Paquito El Chocolatero», la partitura original del qual pot contemplar-se juntament amb la guitarra que va compondre tan insigne pasdoble. Tot això, cedit pels seus fills a l'arxiu musical l'any 2004. Just aquesta obra musical, en declaracions dels grups que ens visiten, és la més comentada. Diuen conèixer de referències la tradició musical de Cocentaina. Encara així, se sorprenen en veure la gran quantitat de composicions que existeix només d'autors locals, de la discografia però sobretot es queden impressionats en veure un dels pasdobles més famosos del món.

De la mateixa manera, juntament amb l'arxiu musical, s'ha exposat tota la discografia publicada fins a la data d'avui, que consta de 16 gravacions (actualment 20) amb més de 200 obres gravades d'autors locals entre LP, cassets i CD, des de 1980 fins a l'actualitat. Com també la relació de músics que han dirigit l'himne de Festes des de la seua creació en 1980.

També s'ha decidit habilitar la sala contigua que hi ha al costat de l'arxiu musical a l'inoblidable José Pérez Vilaplana (1929-1998). Les seues pertinences i records més significatius van ser cedits per la seua família a la Casa del Fester després de la seua defunció, però estaven instal·lats provisionalment en un lloc poc idoni per a ser visitat. La donació inclou quadres, distincions, com també el piano on va compondre gran part de la seua completíssima i extensa obra musical, de la qual cal destacar dues de les seues més famoses i brillants composicions: la marxa mora «A mons pares» i el pasdoble «Bohemios del 29», que pel seu significat especial va voler «el mestre» llegar en exclusivitat i perpetuïtat a la seua banda: la Unió Musical Contestana.

Tota aquesta herència dels nostres avantpassats forma part de la nostra història i enriqueixen els nostres arrels. Ara ens toca a nosaltres ser dignes depositaris i perpetuar el seu gran llegat musical. El nostre desig és que tot aquest patrimoni ens ajude a conèixer-nos millor, a saber qui som i d'on venim.

PROPOSTA:

A més de la custòdia, conservació i documentació de totes les obres musicals es proposa:

- Reubicar per qüestions d'espai i de reorganització de tot l'arxiu musical a la sala on es troba l'exposició d'armes, de manera que aquesta passe a sala de baix.

- Dinamitzar l'arxiu musical amb la instal·lació un arxiu sonor, per a qui ho desitge puga escoltar qualsevol composició festera d'autor contestà.

- Col·locació d'una pantalla audiovisual on es projecte una pel·lícula amb una selecció d'imatges on s'explique als visitants el més representatiu dels nostres músics, les seues obres, festes i concerts.

- Buscar la persona o persones idònies que, com a guia o guies del museu que forma part de l'engranatge cultural i social de la nostra població, puguen explicar totes aquestes iniciatives que tracten de millorar l'oferta turística de Cocentaina, com també un coordinador que realitze durant tot l'any cursos, tallers i activitats entre les associacions del nostre poble, principalment entre els educands de les escoles de música i els col·legis de la població, perquè siguen ells els primers a conéixer, aprendre i valorar el gran patrimoni històric, musical i fester que tenim a Cocentaina.

- Perquè el projecte puga dur-se avant, caldria nomenar una comissió encarregada, a més de l'assessor musical, que hauria d'estar formada per diversos membres, tant de l'ajuntament com de la junta de festes i, sobretot, d'alguna persona o entitat especialitzada en la realització d'aquests tipus de projectes.

Va ser l'actual president de la Junta de Festes, Francisco Masanet, qui en va trucar per telèfon per a donar-me la gran notícia que l'Ajuntament estava disposat a sufragar part del projecte de l'Arxiu Musical d'Autors Contestans a la seua nova ubicació, és a dir, a la planta superior on estava l'exposició d'armes i la sala de juntes. Per a la realització d'això, era condició indispensable que fora realitzat per professionals del poble, és a dir, que tots els que intervingueren en la realització i millora de l'arxiu musical foren de Cocen-

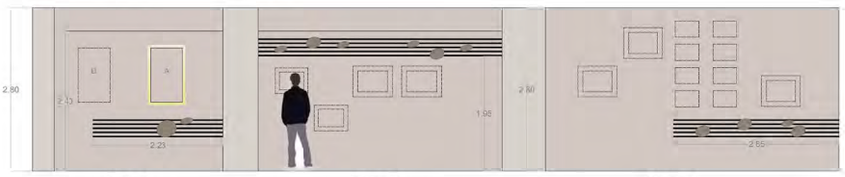

PARET 0

DISTRIBUCÓ PARET 0

UBICACIÓ RÒTUL ACCÉS ARXIU REALITZAT EN LLETRES DE METALL LACAT NEGRE MATE OXIRON ACABAT TEXTURITZAT. RETROIL.LUMINADES EN LED 3000K

PARET1 PARET2 PARET 3

DISTRIBUCIÓ PARET 1

UBICACIÓ PEÇA MUSICAL "EL MORO GUERRERO"(A) COM INICI DEL RECORREGUT. QUADRE RETROIL.LUMINAT EN TIRA LED 3000K.

ZONA (B) ES POT EXPOSAR DE FORMA TEMPORAL I ANAR VARIANT DURANT L' ANY, NOTICIES D'INTERÉS EN TEMÀTICA DE MÚSICA FESTERA O ESDEVENIMENTS IMPORTANTS CON CONCERTS , PREMIS ETC.

DISTRIBUCIÓ PARET 2

DEDICADA AL MESTRE VILAPLANA ES DISTRIBUIRAN ELS RECONEIXIMENTS O PARTITURES ELEGIDES PER LA COMISSIÓ DE L'ARXIU MUSICAL.
VITRINA 1 . EXISTENT ACTUALMINT ON ES DISPOSEN LES OBRES MES RELEVANTS DEL MESTRE VILAPLANA.. EN LES "REDONES" SOBRE PENTAGRAMA ES DESCRIURÀ ALLÒ QUE ES CONSIDERE MES RELEVANT DE L'AUTOR.

DISTRIBUCIÓ PARET 3

DEDICADA A GUSTAVO PASCUAL FALCÓ I A LA SEUA OBRA. ES DISPOSARAN LES DIFERENTS OBRES DEL COMPOSITOR SEGONS CRITERI DE LA COMISSIÓ.
EN LES "REDONES" SOBRE PENTAGRAMA ES DESCRIURÀ ALLÒ QUE ES CONSIDERE MES RELEVANT DE L'AUTOR.

EXPOSICIÓ ACTUAL. PEÇA MUSICAL "EL MORO GUERRERO"

EXPOSICIÓ ACTUAL

VITRINA 1

PENTAGRAMA FORMAT PER PERFILS METÀLICS CUADRAT 20*20MM LACAT EN PINTURA NEGRA OXIRON MATE ACABAT TEXTURITYAT SEPARATS 50MM. ATORNILLATS A PARET.

DISTRIBUCIÓ ARXIU MÚSICA FESTERA
PLANOL DIRECTIU COMPOSICIÓ EXPOSICIÓ
E1/50

PARET 4 PARET 5

DISTRIBUCIÓ PARET 4

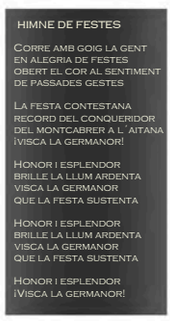
DEDICADA EXCLUSIVAMENT A L'OBRA "PAQUITO EL XOCOLATERO" DE GUSTAVO PASCUAL FALCÓ. ES DISPOSARÀ LA DOCUMENTACIÓ SEGONS CRITERI DE LA COMISSIÓ. EL QUADRE CENTRAL ES TROBARÀ RETROIL.LUMINAT.
EN LES "REDONES" SOBRE PENTAGRAMA ES DESCRIURÀ ALLÒ QUE ES CONSIDERE MES RELEVANT DE L'AUTOR.
VITRINA 2. S'EXPOSARÀ LA PARTITURA COM ESTÀ ACTUALMENT

VITRINA 2

DISTRIBUCIÓ PARET 5

DEDICADA A L'HIMNE DE FESTES. FORMADA PER DOS PANELLS METÀL·LICS RIGIDS DE 3MM DE GRUIX LACATS AMB PINTURA NEGRA ACABAT OXIRON MATE TEXTURITZAT. GRANDÀRIA 90*175CM. EL PRIMER (A) PERFORAT AMB LA LLETRA DE L'HIMNE DE FESTES I RETROIL.LUMINAT. FONT LLETRA "COPPERPLATE GOTHIC LIGHT".
EL SEGON PANELL SERVIRÀ COM A SUPORT DELS NOMS DELS DIRECTORS DE L'HIMNE DE FESTES. ELS NOMS S'ANIRAN AFEGINT MITJANÇANT CARTELLS DE 4*28CM DE LÀMINA MAGNÈTICA AMB PAPER ESTUCAT SEMIMAT.

PANELL 1

PANELL 2

PARET 7

PARET 6

DISTRIBUCIÓ PARET 7

DEDICADA A LA DISCOGRAFIA D'AUTORS , RECOPILATORIS ETC DE MÚSICA FESTERA. LA DISPOSICIÓ LA DECIDIRÀ LA COMISSIÓ.

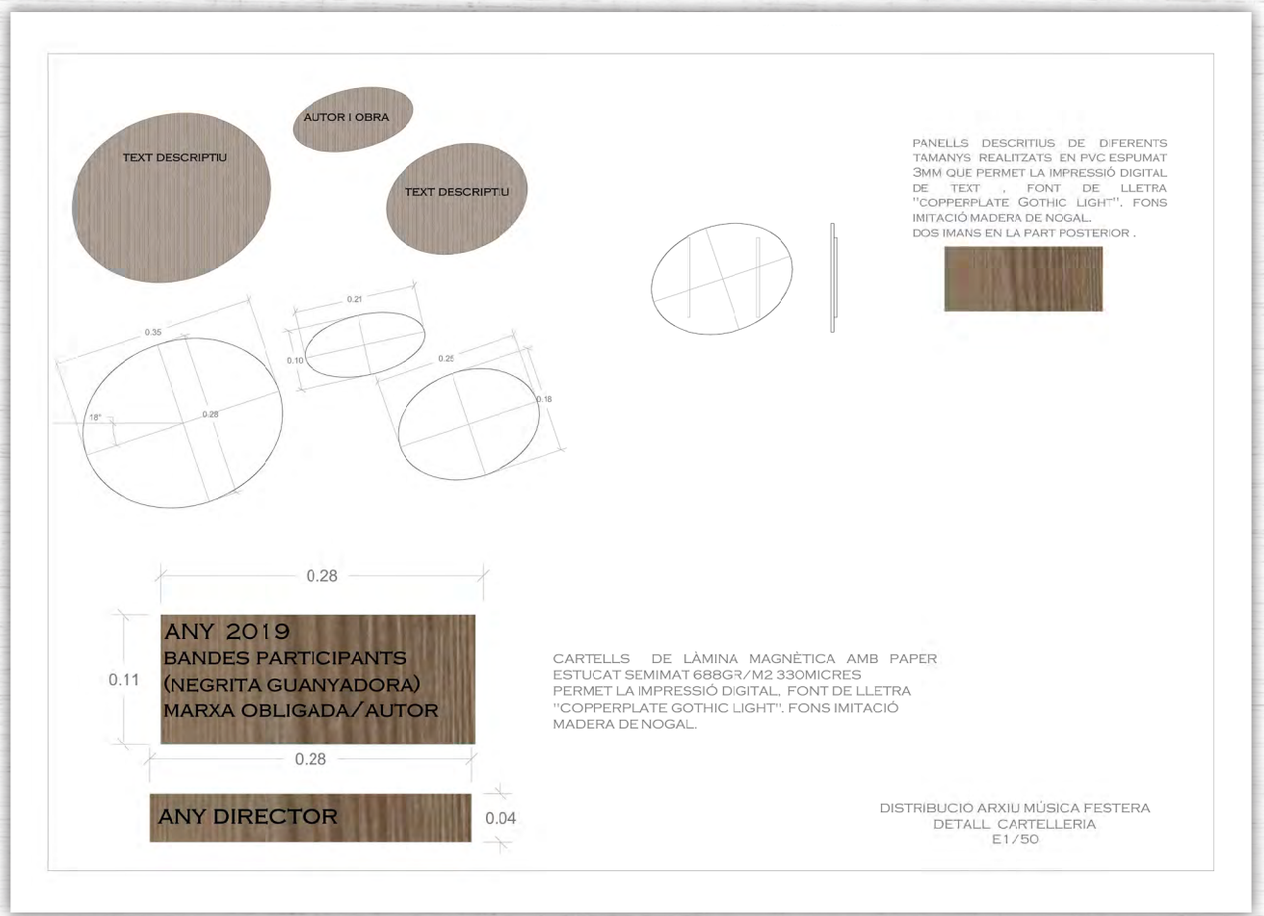
DISTRIBUCIO PARET 6

DEDICADA AL CERTAMEN DE MÚSICA FESTERA. FORMADA PER UN PANELL METÀL·LICS RIGIDS DE 3MM DE GRUIX LACATS AMB PINTURA NEGRA ACABAT OXIRON MATE TEXTURITZAT. GRANDÀRIA 90*175CM RETROIL.LUMINAT I AMB LA LLETRA TROQUELADA.
PANELL SERVIRÀ COM A SUPORT DELS NOMS DELS PARTICIPANTS CERTAMEN I PEÇA OBLIGADA. ELS NOMS S'ANIRAN AFEGINT MITJANÇANT CARTELLS DE 11*28CM DE LÀMINA MAGNÈTICA AMB PAPER ESTUCAT SEMIMAT .
LOCOTIP DEL CERTAMEN EN MATEIX MATERIAL QUE EL PANELL RETROIL.LUMINAT

PANELL 3

DISTRIBUCIÓ ARXIU MÚSICA FESTERA
PLANOL DIRECTIU COMPOSICIÓ EXPOSICIÓ
E1/50

taina. Perfecte. Masanet em va dir que havia contactat amb l'arquitecta contestana Ana Sanz i que seria convenient anar a l'arxiu musical per a explicar-li, més o menys, quina era la nostra intenció, perquè ella ens fera un esbós i aportara la seua idea com a professional. Vam anar a l'arxiu i, «in situ», anàvem explicant-li la nostra idea. En primer lloc, vam veure que l'armari s'havia quedat xicotet i estava ple de composicions. A continuació, li vam proposar que estudiara la recol·locació de les partitures que, per la seua rellevància, significat i protagonisme tenen un paper principal dins de l'arxiu, com també la discografia i els músics que havien dirigit l'himne des de la seua creació. La sorpresa va ser enorme i Ana va demostrar àmpliament la seua professionalitat, ja que, sobre la marxa, no solament va captar la nostra idea, sinó que va anar exposant-nos la seua i ens va deixar impressionats. Va dir com seria el nou arxiu: tipus de fusta, on aniria col·locat, il·luminació, panells, pintura, decoració, etc. Sobre les partitures, va voler fer un recorregut en el temps i en la història de la nostra música, és a dir, col·locar les composicions per ordre d'antiguitat, de manera que el pasdoble «El Moro Guerrero» aniria a l'entrada de l'arxiu, seguit d'algunes de les composicions més significatives; a continuació, calia crear un espai, amb taula per a signatura en llibre d'honor del director de l'any en curs i on estiga exposada la partitura original i la lletra de l'himne de festes i tots el seu directors fins avui; una altra dedicada a la discografia i al certamen de música festera. Per a finalitza , del recorregut per l'exposició cal ressaltar i fer esment especial pel seu significat a la joia de la corona, com és la partitura original del nostre pasdoble més universal «Paquito el Xocolater» i al seu autor Gustavo Pascual Falcó.

Tot això va quedar plasmat en l'esbós que Ana Sanz va acceptar de fer a la Junta de Festes sobre la reordenació de l'exposició de l'arxiu musical fester de Cocentaina a l'agost de 2021, esbós que, d'altra banda, hem volgut reproduir en aquest número de la revista en tota la seua integritat, perquè tots el coneguen i el puguen contemplar. El projecte ja està en marxa, l'arxiu i altres elements ja estan situats en el seu lloc corresponent, però les difícils circumstàncies que estem travessant ha fet que la realització total d'aquest s'haja alentit, esperem que el pròxima revista de festes siga ja tota una realitat i puguem mostrar amb esplendor i orgull al món de la música i de la festa l'immens patrimoni musical que té Cocentaina.◆

Un any més, Teló Teatre

Ja podem dir que las Setmana Cultural o les dates properes a Festes, estarien coixes si no es representara un obra de teatre. I d'aquest acte, se n'encarrega sempre el grup local amateur "Teló Teatre".

És un grup que ja fa un grapat d'anys que col·labora amb la Junta de Festes, perquè l'últim diumenge de juliol tinga lloc aquest esdeveniment teatral.

Teló Teatre és un dels pocs grups amateurs que estrenen tres obres a l'any i que realitzen una tasca cultural digna d'elogi.

L'any passat, per diversos motius i per circumstàncies adverses, i coincidències d'horaris, no vam tindre més remei que representar l'obra al Centre Cultural El Teular. La comèdia titulada "El Gendre" va ser amena, divertida, agradable al públic, i va complir amb el desig de tots en l'obra d'estiu, arrancar un somriure a la gent.

Si ens quedem en l'any 2022, direm que una altra vegada, i des de fa 23 anys, organitza "La Mostra de Teatre Vila de Cocentaina", que és un referent per als grups amateur i per a les mostres que es realitzen al llarg de tota la Comunitat Valenciana. Enguany, la Regidoria de Cultura, se n'ha adonat de la importància i del renom d'aquesta activitat i ha assumit l'organització d'aquest certamen colze a colze amb Teló Teatre.

Enguany va vindre un grup invitat d'Alcoi, "Teatre Circ", que va posar en escena l'obra "La Tortuga de Darwin" en la qual, per cert, la protagonista va ser l'actriu Dolo Martí, que es va iniciar en Teló Teatre i encara continua vinculada al grup.

Teló Teatre va posar en escena l'obra "Berenàveu a les fosques", una molt bona adaptació amb l'assessorament de Paco Insa i que es va atrevir a dirigir per primera vegada Joan Aura, el qual no va defraudar i va donar a entendre que tenim un gran director per a temps. Una obra crítica, atrevida, singular, amb una bona escenografia i amb una actuació impecable del artistes, tant de la més jove fins a la més veterana.

Des de l'any 1991, Teló Teatre celebra el Dia Mundial del Teatre i cada any realitza alguna activitat. Per descomptat, es llig el manifest del Dia Mundial, i després fem lectures de poemes, representacions del grup jove o recordem alguna efemèride important, com ara aniversaris de personatges cèlebres o d'entitats i actes importants.

Enguany, en commemoració del 675 aniversari de la Fira, vam posar en escena "La Fira en Conte" que és un recull de contarelles, poemes, còmics, etc., contes, en definitiva, que s'han escrit sobre la Fira, recuperant així una crònica escrita en un periòdic editat a Cocentaina l'any 1902. Tot açò va anar acompanyat de vídeos, fotos, efectes especials, il·luminació original, música "ex professo" etc. És lògic que els autors d'aquests textos siguen de Cocentaina o vinculats al nostre poble d'alguna manera. Pràcticament tot l'elenc d'artistes del grup hi van participar, des dels més xicotets, alumnes de les escoles en Valencià, fins als més veterans.

Enguany, una altra vegada ja estem preparant una comèdia clàssica molt coneguda que s'ha representat infinitat de vegades i fins i tot se n'ha fet alguna pel·lícula: es titula "La Estanquera de Vallecas", una obra desbaratada, còmica, atrevida, algunes vegades tràgica, però una obra que atrau i deixa un bon sabor de boca. Hem respectat l'època quan ocurre, que és pels anys 70.

Com sempre, esperem que el públic omplirà de gom a gom el pati del Palau Comtal.◆

El Concert de Música Festera de la Unió Musical Contestana

JOSÉ LUIS MUÑOZ HUÉRCANO
Vicepresident Unió Musical Contestana

Des de 1973, any en què la Junta Directiva de la Unió Musical Contestana va acordar celebrar anualment, abans de les Festes de Moros i Cristians de Cocentaina, un Concert de Música Festera en el qual els compositors contestans tingueren un paper destacat, als quals se'ls va cursar una invitació perquè aportaren les seues obres i les dirigiren en el concert, si aquest era el seu desig, el Concert de Música de Festes de la Unió Musical Contestana s'ha convertit en una tradició que, any a any, congrega al pati d'Armes del Palau Comtal als amants de la música festera, contestans i vinguts de fora de la nostra comarca, disposats a gaudir de les estrenes de compositors novells, o ja amb llarga trajectòria, juntament amb peces ja consagrades.

Com en l'any anterior, en 2021, per culpa de la pandèmia delaCovid-19, tampoc no es van poder celebrar a Cocentaina les Festes de Moros i Cristians en Honor a Sant Hipòlit, però sí que es van poder celebrar, amb les corresponents limitacions sanitàries, alguns actes que les commemoraven, un dels quals va ser la XLIX edició del concert de Música Festera de la banda de la Unió Musical Contestana que es va celebrar el dijous dia cinc d'agost. Com el de l'any anterior, el del 2021 també va ser un concert molt especial. Si en el 2020 el Concert va estar dedicat al poble de Cocentaina i la seua gent, en el 2021 el Concert va estar dedicat a totes aquelles poblacions en les festes populars de les quals participa la banda de la Unió Musical Contestana.

Després d'unes breus paraules de benvinguda de la presentadora, María Nieves Pascual, es va iniciar el programa del Concert amb la interpretació, sota la direcció del director titular de la banda, Ferran Sanchis Gandia, del pasdoble *Sant Hipòlit*, del compositor contestà Joaquín Sansalvador Moltó. D'aquesta manera, la banda de la Unió Musical Contestana iniciava el seu peculiar viatge per les festes populars en les quals participa fent la seua primera parada a Cocentaina, la nostra casa, per a commemorar les Festes de Moros i Cristians en Honor a Sant Hipòlit i homenatjar a totes les filaes i festers que hi participen. Si hi ha un compositor emblemàtic de la Unió Musical Contestana les obres de la qual no poden faltar en el programa del Concert de Festes, aquest és, sens dubte, José Pérez Vilaplana, i en aquesta ocasió la banda va interpretar *Abbasidas de San Blas*, marxa mora composta l'any 1984 per a la fila Abbasidas del barri de Sant Blai d'Alacant. D'aquesta manera, la banda tenia un record per a les festes de Moros i Cristians que se celebren en aquest barri de la capital alacantina. I sense deixar al "mestre", la banda va interpretar el pasdoble *Bohemios del 29*, una peça que per voluntat de don José Pérez Vilaplana només pot interpretar la banda de la Unió Musical Contestana. Es tracta d'un pasdoble compost l'any 1955 dedicat a la penya La Bohèmia de Cocentaina. Amb la interpretació d'aquesta obra, la Unió Musical Contestana retia homenatge a la filá Berbers Els Borts, de la qual la Unió Musical és societat d'honor i soci de número perpetu.

A continuació, la banda de la Unió Musical Contestana va fer un viatge imaginari fins a la població d'Ibi per a interpretar *Al Botijó*, marxa mora de Francisco Valor Llorens que va ser un encàrrec de l'esquadra El Botijó de la FiláChumberos d'Ibi de l'any 2006. La banda va retre així homenatge a Ibi i a les seues Festes de Moros i Cristians en Honor a la Verge dels Desemparats. Va ser el propi compositor el que va agafar la batuta per a dirigir la banda. Seguidament, la banda va fer un xicotet parèntesi en el seu periple viatger per les Festes de Moros i Cristians per a interpretar dos de les tres peces que es van estrenar en el Concert. La primera va ser *El vascoandalúz*, pasdoble del músic de la Unió Musical Contestana Anthony Pardo Pardo, dedicada al seu avi Antonio Pardo Martínez. La segona obra estrenada en el concert va ser *Pare i mare*, pasdoble del músic de la Unió Musical Contestana Felipe Galera Mullor, dedicada als seus pares Felipe Galera Martínez i María Ángeles MullorJordá. Va ser el propi compositor qui es va posar al capdavant de la banda per a dirigir el pasdoble. Per a finalitzar la primera part del concert, la banda va interpretar *Templaris d'Albaida*, marxa cristiana de Vicente Pérez i Esteban, Coleto, escrita l'any 2005 i dedicada a la filàTemplaris, amb la qual la Unió Musical homenatjava les festes de Moros i Cristians en honor de la Verge del Remei que se celebren a la població d'Albaida.

Durant l'intermedi, i sense que públic ni músics abandonaren les seues cadires per a evitar aglomeracions i complir amb les recomanacions sanitàries, la presidenta de la Unió Musical Contestana, Neli Jover

Sellés, va prendre la paraula per a donar les gràcies al públic per la seua assistència al concert, com també als que estaven seguint-lo a través de les xarxes socials i, especialment, agrair als músics que en aquesta difícil situació havien pogut preparar aquest Concert. A continuació, va prendre la paraula Juan Francisco Masanet Vall, president de la Federació Junta de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina, que va agrair als músics l'esforç dedicat en la preparació del Concert.

Sense solució de continuïtat, va començar la segona part del concert amb la interpretació de *Chano*, pasdoble deJulio Laporta Hellín, un homenatge a la Fila Chano d'Alcoi amb la qual la banda de la Unió Musical Contestana porta més de setanta-cinc anys participant en les Festes de Moros i Cristians en Honor a Sant Jordi de la veïna ciutat alcoiana. Seguidament, la banda va interpretar *Prima Christianus*, marxa cristiana de José María Ferrero Pastor, escrita l'any 1966 i dedicada a Antonio Cambra, president de la Societat de Festers d'Ontinyent des de l'any 1961 fins a 1963. Amb aquesta peça, la Unió Musical Contestana homenatjava tant la Societat de Festers d'Ontinyent com les comparses amb les quals ha desfilat en els últims anys en les Festes de Moros i Cristians d'Ontinyent dedicades al Santíssim Crist de l'Agonia, comparses com Kábilas o Els Llauradors. A continuació, la banda de la Unió Musical va viatjar fins a la ciutat d'Elda per a interpretar *Elda*, marxa mora del compositor alcoià Amando Blanquer Ponsoda, amb la qual la banda homenatjava la Junta Central de Comparses de les Festes de Moros i Cristians en Honor a Sant Antoni d'Elda, així com a les comparses amb les quals ha participat en les seues festes en els últims anys, com la comparsa Moros Musulmans.

El programa del concert va continuar amb la interpretació de *Lorencín Mendoza*, pasdoble dePascual MarquinaNarre, peça que la banda de la Unió Musical Contestana interpreta habitualment en l'Ofrena de Flors juntament amb la Filà Pirates de Muro. Amb aquesta obra, la Unió Musical Contestana homenatjava les Festes de Moros i Cristians en Honor a la Mare de Déu dels Desemparats de la veïna població murera i a les esquadres amb les quals ha participat en les seues festes, especialment, la Filà Els Pirates. Seguidament, la banda va interpretar la tercera estrena del concert, *Or vell*, marxa mora de Francisco Valor Llorens, dedicada a José Ramón de Orte Abad, fester de la Filà Chano d'Alcoi. Abans de la finalització del concert, la banda de la Unió Musical va interpretar *Cavall de foc*, marxa mora de José Rafael Pascual Vilaplana dedicada a Miguel Ángel Alcaraz, alferes moro de les Festes de Moros i Cristians d'Alcoi per la Filà Realistes, obra de la qual en 2021 es complia el vint-i-cinc aniversari de la seua estrena.

Com era pràcticament impossible condensar en un sol concert totes les Festes populars de totes les poblacions en les quals participa la Banda de la Unió Musical, fora de programa, la banda va interpretar la seua obra més emblemàtica, *A mos pares*, marxa mora del mestre José Pérez Vilaplana, amb la qual la banda rendia homenatge en general a tots elsfesters i a totes les festes en les quals participa.

El Concert va finalitzar, com és habitual, amb la interpretació de l'Himne de Festes, Visca la Festa, música de José Insa i lletra de Gerard Mur.

Com hem assenyalat al principi, va seren 1973 quan la Unió Musical Contestana va iniciar la tradició de celebrar anualment un concert de Música festera i, per tant, aquest any 2022 es compleix l'edició número cinquanta d'aquest extraordinari concert tan volgut per músics i públic. Per a festejar una efemèride tan redona, la Junta Directiva de la Unió Musical Contestana està preparant un programa especial, elaborat amb molt d'afecte i de sentiment. Des de la Junta Directiva esperem que agrade a tots.◆

Tornen les festes de Moros i Cristians, torna Mal Passet amb dolçaina i el tabal

COLLA DE DOLÇAINES I TABALS MAL PASSET

Tornarem
amb pasdobles, marxes mores i cristianes.
Tornarem
amb xarangues, voltetes i ambaixades.
Tornarem
amb les piles carregades i de bona gana
Tornarem
cantant amb goig, des del Montcabrer a l'Aitana
Tornarem
amb alegria, bon ambient i fervor
tornarem
per cridar més fort que mai... visca la germanor!

Amb aquestes paraules acabàvem la nostra participació en aquesta revista fa just un any. I amb aquestes paraules tornem enguany. Perquè sí, perquè tornem i ho fem de bona gana, amb les ganes i amb la motivació de tornar a fer festa, ambient i germanor.

Ja sonen pasdobles, marxes cristianes i mores pels carrers, els festers ja formen esquadres i els músics ja fem sonar els nostres instruments. Però enguany serà diferent, cada nota i cada marxa arribaran més fort que mai al cel en honor a totes aquelles persones que aquesta pandèmia i les seues conseqüències ens ha furtat.

És moment de reprendre la nostra marxa, de seure a taula, compartir xerrades, vermut i xaranga. De tornar a veure els nostres amics i amigues festeres i tornar a fer, amb més gana si pot ser, el que ara pareix un record llunyà a les seus de les diferents ***filaes*** contestanes.

Tornem amb goig, amb ganes de fer sonar les nostres dolçaines i tabals, perquè, tot i que no paraven de sonar als nostres balcons, estem comptant els dies per a tornar a la plaça de l'Ajuntament, baixar Passeig avall per tocar i cantar més fort que mai que des del Montcabrer a l'Aitana, a Cocentaina, la germanor és qui mana.

Amb tot, la nova normalitat s'ha vist reflectida en el calendari de la colla i és que, des de l'estiu passat, tot i travessar diferents onades provocades per la Covid-19, les dolçaines i tabals del Mal Passet han estat presents actes com el Nou d'Octubre, el Nadal contestà, la cavalcada de Ses Majestats, a les festes patronals de la Mare de Déu del Miracle o les Festes de Moros i Cristians de diferents pobles que celebren les mateixes festes que Cocentaina.

Socarrats i socarrades, aquest any sí, aquest any ens veurem a l'Entrada mora i cristiana i també a la Diana, aquest any tornen les gel·labes, les sandàlies, les llances i els trabucs, tornen les túniques, les calces, jupetins i turbants, tornen les Voltetes i la Presentació d'Armes, tornen les carrosses, els vestits, els ballets, els cavalls, les estafetes... I tornem nosaltres també!

Bones festes a tot el poble de Cocentaina. Visca la festa i visca Sant Hipòlit!◆

Societat Ateneu Musical de Cocentaina

Un nou curs ple d'activitats marcades per l'emoció i l'alegria que comporta la tornada gradual a la normalitat.

SOCIETAT ATENEU MUSICAL DE COCENTAINA

Aquest any, la Societat Ateneu Musical de Cocentaina i l'Escola de Música José Insa Martínez, arranca el curs amb més ganes que mai.

El fet de veure cada vegada més a prop la normalitat d'un fum d'activitats que es programen al llarg del curs en una societat i una escola caracteritzades pel seu dinamisme, encisa tots els seus membres per gaudir d'un any esplèndid.

Aquest curs 2021-2022 s'enceta amb una projecció molt envejable respecte al curs anterior, amb més il·lusió i emoció per tornar a fer música i la possibilitat creixent de poder retrobar-se de nou amb tots els companys tant a les aules de l'escola, a la sala d'assaigs com al carrer.

En setembre, la Junta Directiva de l'Escola de Música planifica i inicia dins de la normalitat tots els preparatius del que seran els concerts i actes d'aquest nou curs, sempre pendents de l'evolució de la situació.

Pel que fa a la Banda de la Societat Ateneu Musical i tot junt a les tradicions recuperades del poble, es reprenen les activitats que envolten la Fira de Tots Sants. Amb motiu d'aquesta esperada data, el 9 d'octubre s'inicià amb el tret de sortida el primer concert de bandes sonores.

El públic va poder gaudir d'un espectacle de bandes sonores acompanyades per la projecció d'imatges de pel·lícules, tant per als més menuts com per als més grans; des de "Como entrenar a tu dragón" o "Avatar" fins a "Ben-Hur" de la mà del director titular, José Miguel Fayos Jordán.

La segona parada per a la Societat Ateneu Musical va ser la més esperada per a qualsevol músic. En aquesta ocasió, s'encetava novembre i, per tant, era el torn de la tan aclamada Santa Cecília, patrona dels músics. Aquest mes està ple d'actes i celebracions, les més emotives del curs, tant per als músics el general com per als principals protagonistes d'aquestes dates.

S'inicià el diumenge 14 amb el concert de cambra a càrrec de l'ensemble de l'ateneu. Per a continuar amb els actes, el diumenge 21 es celebrà la missa en honor a Santa Cecília on va actuar el grup de flautes dolces de l'ateneu i, seguidament, es va realitzar l'acte de «l'arreplegà i passa carrer» dels nous músics i principals protagonistes. Aquest any, passa a formar part de la societat el nou integrant de la percussió, Andreu Pérez. No obstant això, en aquesta ocasió Andreu no va ser l'únic a viure aquest dia tan important per a tot músic, sinó que la banda sencera, juntament amb familiars i acompanyants, es van endinsar carrer per carrer per tal de recollir també els nous membres que l'any anterior no van poder ser rebuts com cal, a causa de la situació en què ens trobàvem.

Fotos Ulldepeix

A més a més, els més menuts mai no deixen de perdre's cap dels actes de la que serà la seua futura banda i família, per això sempre estan amb la vestimenta apunt per acompanyar de prop els seus referents.

Fotos Ulldepeix

Per al colofó final, el dissabte 27 es donava per acabat aquest intens mes de música amb el concert en honor a Santa Cecília, juntament amb la banda jove de la Societat Ateneu Musical, rebent els nous integrants.

Fotos Ulldepeix

Aquest moment, no sols és important per als nous membres de la banda gran de l'Ateneu, sinó que també és el moment d'aquells que s'inicien en la música i passen a formar part igualment de la banda jove de l'Ateneu Musical de Cocentaina. Aquest any, l'Ateneu està d'enhorabona, ja que són una bona colla de xiquetes i xiquets implicats que passen a formar part d'aquesta gran família. Ells són: Oriol Miralles Bardissa i Aran Mallach Sellés amb el trombó, Julia Nayaat Solbes Moltó i Zoe Montserrat Sánchez amb la flauta travessera, Josep Moreno Miravalles amb la percussió i Aleix Valls Martín amb el saxo alt.

Fotos Ulldepeix

Per encetar el nou l'any 2022 i amb l'arribada del Nadal, després de dos anys poguérem donar la benvinguda a aquesta festivitat de la mà dels xiquets de l'Escola amb l'audició de Nadal al carrer, així com acompanyar en la cavalcada a ses majestats els reis d'orient, per retrobar-nos amb les cares d'il·lusió dels més menuts i no tan menuts.

Fotos Ulldepeix

Passada aquesta època de rencontres i de moments d'il·lusió i de felicitat, ja dins d'una època de més tranquil·litat post pandèmica i amb l'arribada del bon temps, el 13 de març li donàvem la benvinguda a la primavera oferint un concert. Aquest concert fou molt especial per la dolça col·laboració dels més menuts de l'Escola de Música José Insa Martínez.

El cor de l'escola participà enviant un missatge esperançador, pregant per la pau i un món millor, en un moment tan necessari després d'esclatar una nova guerra sumant-se a les ja existents del món en què vivim.

Ja submergits en la calor i el bon temps, arriba el moment de l'eixida al carrer amb la total normalitat. Arriba abril, sinònim de confeti, passa carrer, entradetes, entrades i música festera.

Fotos Ulldepeix

Fotos Ulldepeix

Fotos Ulldepeix

Aquest any, més especial encara, la Societat Ateneu Musical de Cocentaina, va de la mà amb la seua filà Cordó d'Alcoi, per acompanyar-la amb tots el actes de la seua esperada capitania mora 2022.

Aquest moment d'una capitania tan anhelada per músics i festers i que tan sols ocorre cada 14 anys, era un moment que tampoc els més menuts no es volien perdre. Per això, quan en un futur formen part de la banda de música de l'Ateneu i ens trobem de nou amb el seguici del càrrec d'una capitania, podran dir que ells van participar en la capitania de l'any 2022 acompanyant la seua banda gran, baixant pels carrers de sant Nicolau de gom a gom, música i família cordonera.

Ja encetada la temporada de festes de moros i cristians, l'Ateneu estarà present allà on hagen de sonar marxes mores, cristianes i pasdobles, acompanyant filaes i festers de tot arreu, ja siga Muro o Oriola.◆

Crònica de festes
2021-2022

QUIQUE CAMALLONGA

Una altra memòria marcada per la pandèmia de la COVID-19: en aquest últim any, i gràcies a les vacunes, les restriccions han sigut menors, els casos han baixat i ha mort menys gent, però també ha sigut un any en el qual els festers i festeres de Cocentaina no han pogut celebrar les festes en honor al nostre patró, Sant Hipòlit. Això no canvia que dintre de la «nova normalitat» i sempre respectant totes les mesures de seguretat, aquests són tots els actes que hem celebrat els festers i festeres de Cocentaina en aquest any.

La memòria de l'any passat acaba en juny, de manera que aquesta començarà en aquest mateix mes.

JUNY 2021

El dia 2 d'aquest mes es celebra l'eucaristia per a les filaes dels Maseros i la Llana. L'últim cap de setmana de juny, a la vila Comtal, celebrem la publicació, un dels primers actes de festes. Encara que aquest any tampoc es celebra res, algunes filades ja poden obrir i es celebren els primers reencontres dels festers i festeres a les respectives seus.

JULIOL 2021

Aquest mes comença amb el torneig de futbet al Poliesportiu de Cocentaina, on participen la gran majoria de filaes i es celebra el dia 3.

En juliol serà el moment de l'eucaristia dedicada als Cavallers de Llúria i als Kabilenyos.

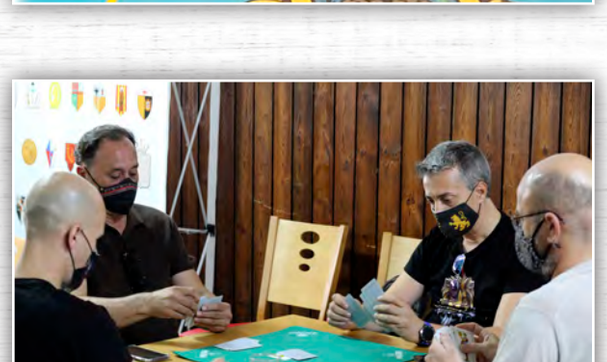
El divendres 16 té lloc al pati d'armes del Palau Comtal la presentació de la revista de festes.

Després del torneig de futbet és el torn del campionat de cotos celebrat el dia 24 al Raspa d'Edu.

L'últim cap de setmana d'aquest mes era el torn «Dels Comptes» un dia en què els festers i les festeres paguen o tornen diners (depenent si han dut la ratlla al dia o no). Sempre hi ha algun fester i festera que ha de pagar malgrat que no hi ha festes, ja que les seus de les filaes s'han de mantindre i tenen gastos d'igual manera. En aquest dia, el que celebrem és el torneig

de ciclisme en honor al nostre patró i els nostres company de Teló Teatre tornen omplir el pati d'armes del palau amb la seua obra d'estiu.

AGOST 2021

Agost és un mes marcat per la música festera i així ho demostra el primer dia del mes la colla de dolçaines i tabals de la vila Comtal, el Mal Passet, amb el seu concert de música festera que arriba a la dihuitena edició.

El dia 2 el pati d'armes del Palau torna a ser l'escenari ideal per a la música festera i és en aquesta ocasió el torn de l'Ateneu Musical de Cocentaina amb el seu 35é concert música festera.

Dels dies 4 al 13, a la parròquia de Santa Maria, es celebra la novena en honor a Sant Hipòlit.

El dia 5 d'agost és el torn de la Unió Musical Contestana, que celebra la 49a edició de música festera.

El dia 13 d'aquest mes, dia del patró, es celebra una missa major a Santa Maria.

OCTUBRE 2021

El dia 9 es celebra la missa per al festers de la Manta Roja i Almogàvers.

En aquest mes, la junta de festes de Cocentaina fa una vista per a vore la rehabilitació de la relíquia del nostre Patró.

NOVEMBRE 2021

Per primera vegada al nostre poble celebrem un dinar de germanor totes les filaes a la seu de la filà Maseros, en la qual, tot seguint la normativa que hi havia aleshores sobre l'aforament, es van reunir totes les filaes. Per primera volta des de feia dos anys sentíem pasdobles i marxes amb la xaranga al nostre costat.

El Contrabando i els Bequeteros el dia 14 d'aquest mes celebren la seua eucaristia.

DESEMBRE 2021

Aquest és un mes molt important, ja que, després de quasi dos anys, la música festera, els festers i festeres de Cocentaina, tornen a inundar el Passeig del Comtat. És la primera vegada que es celebren unes Voltetes per la Puríssima, una data marcada per l'olleta que cada filà celebra sempre el dia 7; però aquest any,

els dies 4 i 11, dos dissabtes per a evitar l'acumulació de gent i els contagis, als festers i festeres se'ns torna a aborronar la pell en estar en una esquadra al «Romboit» el «KM0» o el «Mykonos» (el nom depén de la generació del fester o festera) i escoltar els primers compassos i per fi… Tornar a desfilar pel Passeig.

El mateix dia 4 és celebra la 3a edició del concurs d'Herbero.

El dia 5 és moment de donar-los l'enhorabona pels 10 anys de fundació als Cavallers de Llúria: moltes gràcies per tot el que feu per la festa contestana i per la GERMANOR, per a celebrar aquesta data tan important, aquesta filà celebra un concert de música festera al Centre Cultural el Teular.

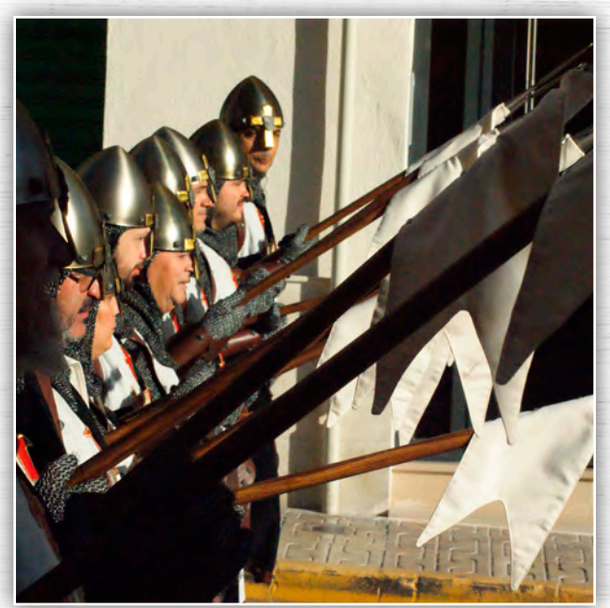
En aquest mes, també es duen a terme les obres d'Adequació del monument Sant Hipòlit.

GENER 2022

Gener és un nou inici, un nou any els festers i festeres per fi veem la llum al final del túnel, comencen a organitzar-se les festes com sempre hem conegut, però aquest any comença amb un acte fora del que és habitual per a la junta de festes, com és l'organització de la Cavalcada de Reis Mags d'Orient. Permeteu-me guardar unes línies d'aquesta Memòria per a donar-los la meua sincera enhorabona i per donar-los les gràcies per fer d'una nit màgica, una nit inoblidable.

El dia 9 és celebra l'eucaristia en honor als festers i festeres de les filaes Contestanos i Guàrdia Jalifiana.

FEBRER 2022

El dia 13 es el torn de les filaes Gentils i Muladís de celebrar la seua eucaristia.

MARÇ 2022

L'eucaristia d'aquest mes va en honor del festers i festeres dels Cavallets i els Mudèjars.

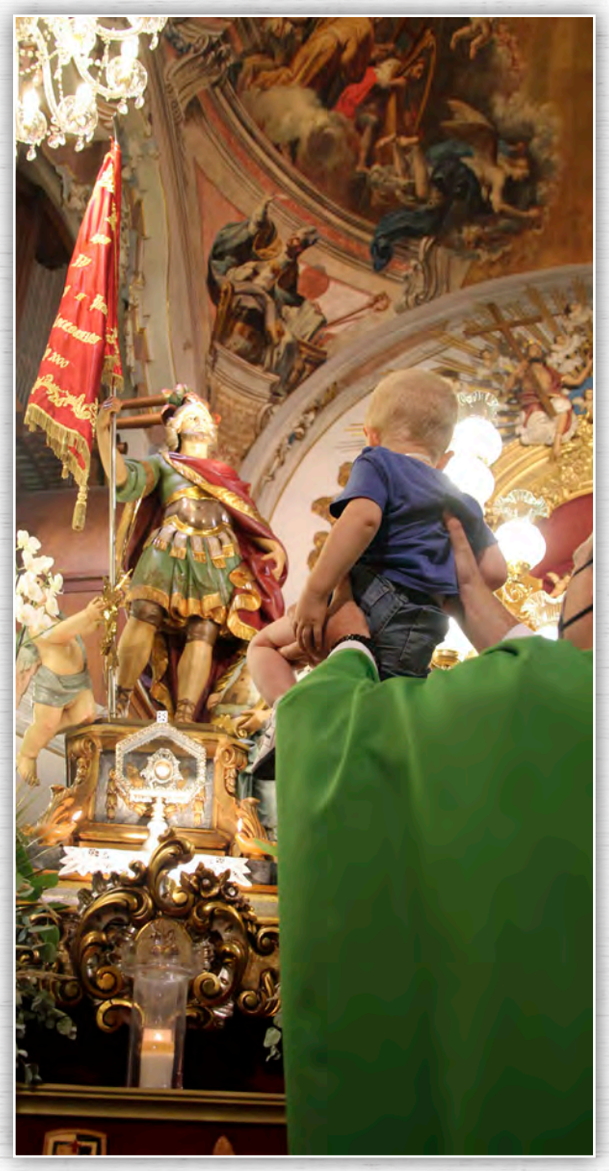
ABRIL 2022

El dissabte 30 d'abril es celebra el 2n certamen d'Interpretació de Música festera «Vila de Cocentaina».

MAIG 2022

Maig és un mes molt important per a la festa contestana, ja que celebrem els actes de proclamació del nostre patró. En 2022, aquests són els actes:

Divendres 6: xarrada a la parròquia de Santa Maria a càrrec de Gustavo Pascual Pérez.

Dissabte 7: volteig de campanes, eucaristia, presentació dels xiquets i xiquetes, benedicció de medalles i salves d'arcabusseria.

Aquesta memòria finalitza a tan sols escassos dies de l'últim acte del mes de maig, un dels «primers» actes de festes, com són les paelles, un acte on tots els festers i festeres ens reunim al Pla de la Font, un acte on totes i tots els que fem possible les festes de Cocentaina estem a una mateixa plaça en un mateix lloc: han sigut anys durs, hem perdut moments i temps d'estar amb les persones de la nostra filà i, fins i tot, no vam poder estar a la nostra filà. Els nostres pobles veïns ja estan celebrant les seues festes amb tota normalitat i pense que no hi ha millor manera de celebrar l'inici d'unes «noves festes», d'unes festes «normals» que, amb aquest acte, on tots i totes ens reunim al mateix lloc i, malgrat tot el que hem passat, tornem a entonar totes i tots junts el «Visca la germanor». Moltes gràcies a tots els festers i festeres de Cocentaina per fer de l'impossible un possible.

Per un estiu de 2022 ple de música festera, Voltetes, dissabtes de filà i, sobretot, de GERMANOR.

VISCA LA GERMANOR,

VISCA SANT HIPÒLIT,

I DESPERTA FERRO!◆

XXIV Concurs de Dibuix Infantil

Federació Junta de Festes de Moros i Cristians

C/ Sants de la Pedra, 7 · Apt. Correus, 80 · 03820 COCENTAINA (Alacant)
Tel. - Fax 96 650 07 49 · fjfmiccocentaina@gmail.com · www.fjfcocentaina.es

En Cocentaina, a 27 de Maig de 2022, reunits a la Casa del Fester per a designar els dibuixos guanyadors del XXIII

Concurs de Dibuix Infantil:

* Yolanda Bravo Millán (Professora representant del col.legi "Sant Francesc d'Asís")

* Lucia Insa (Professora representant del col.legi "Sant Francesc d'Asís")

*Inma Ribelles Albors (Professora representant del col.legi "Sant Francesc d'Asís")

*Rosana Soler Moltó (Professora representant del col.legi "Sant Joan Bosco")

*Almudena Sanabre Barber (Professora representant del col.legi "Real Blanc")

I en representació de la Junta de Festes de Moros i Cristians:

*David Terol Ferrer com a secretàri.

*Elizabet Agulló García com a vice-secretària.

*Lidia Ribelles Damià com a vocal de la Junta de Festes.

*Juan Francisco Masanet Valls com a President.

Una vegada vista l'exposició de dibuixos el.laborada per els xiquets concursants, es seleccionen els següents:

1r infantil

Hiba El Bakri – Col.legi Real Blanc

Silvia Lluch Ferri – Col.legi Sant Francesc d'Asís

Neus Navajas Torregrosa – Col.legi Sant Joan Bosco

2n infantil

Nour Massloumi – Col.legi Real Blanc

Lara Blasco Catalá – Col.legi Sant Francesc d'Asís

Tilly Pearce Allen – Col.legi San Joan Bosco

C/ Sants de la Pedra, 7 · Apt. Correus, 80 · 03820 COCENTAINA (Alacant)
Tel. - Fax 96 650 07 49 · tjfmiccocentaina@gmail.com · www.jfcocentaina.es

3r infantil

Olga Orts Nadal – Col.legi Real Blanc

Pablo Vicent Blasco – Col.legi Sant Francesc d'Asís

Leyre Marchal Barrull – Col.legi Sant Joan Bosco

1r primària

Leo Dominguez Gomez – Col.legi Sant Joan Bosco

Salim Aznadi – Col.legi Real Blanc

Aleix Armiñana Miret – Col.legi Sant Francesc d'Asís

2n primària

Carla Agulló Beneyto – Col.legi Sant Joan Bosco

Paula Trucharte Córdoba – Col.legi Real Blanc

Daniel Millan Ozhegov – Col.legi Sant Francesc d'Asís

3r primària

Daira Seguí Colomina – Col.legi Sant Joan Bosco

Alan Alonso Dengra – Col.legi Real Blanc

Juan Madrigal Mohedano – Col.legi Sant Francesc d'Asís

4t primària

Tomas Valls Guillen – Col.legi Sant Joan Bosco

Josep Moreno Miravalles – Col.legi Real Blanc

Mauro Bravo Galiana – Col.legi Sant Francesc d'Asís

Federació Junta de Festes de Moros i Cristians

C/ Sants de la Pedra, 7 · Apt. Correus, 86 · 03820 COCENTAINA (Alacant)
Tel. - Fax 96 650 07 49 · fjfmicocentaina@gmail.com · www.jfcocentaina.es

5é primària

Mateo Diaz Moya – Col.legi Sant Joan Bosco

Alejandra de Frutos Bernabeu – Col.legi Real Blanc

Berta Terol Vicens – Col.legi Sant Francesc d'Asís

6é primaria

Aitana Domínguez Navarro – Col.legi Sant Joan Bosco

Hafssa Kharit Benradi – Col.legi Real Blanc

Celia Boyero Cerda – Col.legi Sant Francesc d'Asís

1r ESO

Ivan Martí Cardona – Col.legi Sant Francesc d'Asís

2n ESO

Carla Molina Budica – Col.legi Sant Francesc d'Asís

I per a que així conste, firmen en el lloc i la data indicada.

Yolanda Bravo Millán

Lucía Insa

Rosana Soler Moltó

Inma Ribelles Albors

Almudena Senabre Barber

Juan Francisco Masanet Valls

Lidia Ribelles Damià

Elizabet Agulló García

David Terol Ferrer

1r Infantil

Hiba El Bakri
Col·legi Real Blanc

Silvia Lluch Ferri
Col·legi Sant Francesc d'Asís

Neus Navajas Torregrosa
Col·legi Sant Joan Bosco

2n Infantil

Nour Massoloumi
Col·legi Real Blanc

Lara Blasco Catalá
Col·legi Sant Francesc d'Asís

Tilly Pearce Allen
Col·legi Sant Joan Bosco

3r Infantil

Olga Orts Molla
Col·legi Real Blanc

1r Primària

Leo Domínguez Gómez
Col·legi Sant Joan Bosco

Pablo Vicent Blasco
Col·legi Sant Francesc d'Asís

Salim Aznadi
Col·legi Real Blanc

Leyre Marchal Barrull
Col·legi Sant Joan Bosco

Aleix Armiñana Miret
Col·legi Sant Francesc d'Asís

2n Primària

Carla Agulló Beneyto
Col·legi Sant Joan Bosco

Paula Trucharte Córdoba
Col·legi Real Blanc

Daniel Millán Ozhegov
Col·legi Sant Francesc d'Asís

3r Primària

Daira Seguí Colomina
Col·legi Sant Joan Bosco

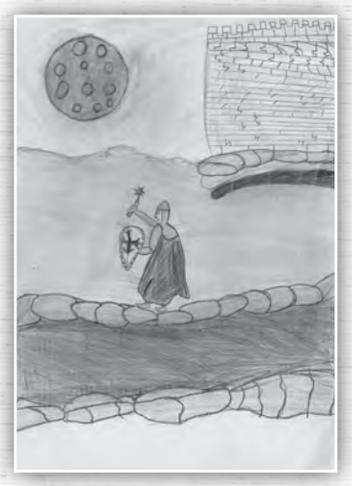

Alan Alonso Dengra
Col·legi Real Blanc

Juan Madrigal Mohedano
Col·legi Sant Francesc d'Asís

4t Primària

Tomás Valls Guillen
Col·legi Sant Joan Bosco

Josep Moreno Miravalles
Col·legi Real Blanc

Mauro Bravo Galiana
Col·legi Sant Francesc d'Asís

5é Primària

Mateo Diaz Moya
Col·legi Sant Joan Bosco

Alejandra de Frutos Bernabeu
Col·legi Real Blanc

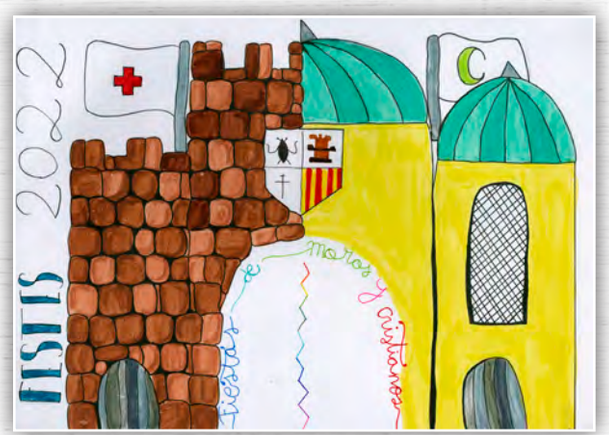

Berta Terol Vicens
Col·legi Sant Francesc d'Asís

6é Primària

Aitana Domínguez Navarro
Col·legi Sant Joan Bosco

Hafssa Kharit Benradi
Col·legi Real Blanc

Celia Boyero Cerdá
Col·legi Sant Francesc d'Asís

1r ESO

Iván Martí Cardona
Col·legi Sant Francesc d'Asís

2n ESO

Carla Molina Budica
Col·legi Sant Francesc d'Asís

POESIa

148 ADEU A UN FESTER
Pablo León Vidal

149 SAN HIPÓLITO, NUESTRO PATRÓN
Reme Montava Barrachina

150 AIRES DE FESTA
Juan Enrique García Aznar

151 POR FIN
Jose Miguel

152 BAIRÉN (GANDÍA) 1097
Rafael Jover

153 A SAN HIPÓLITO GLORIOSO
Carmen Briva Tomás

Adeu a un Fester

A la memòria de Roberto Marset Jordà, obrer de la Festa,
entusiasta fins al fina exemple on mirar-se i bort en la seua filà

Hijo de trabajadores,
niño que quiso jugar,
guerra de ruines temblores
que interrumpió vuestra paz.

Mal estudiante en las aulas,
insuperable tesón
cuando demuestras tus ganas
buscando tu profesión.

Duros trabajos realizas
hasta lograr encontrar,
siempre unido a tu Marita
vuestro proyecto vital.

Vuelas aviones que inventas,
pintas con lienzo y pincel.
Y, aunque tú no lo sepas
desafia te a la vejez.

Joven Mudéjar que fuiste,
en la Manta Roja también.
Siendo Berber nos serviste
como un ejemplo de bien.

Sesenta años en Fiestas,
¡Quién te lo iba a decir!
Con tus amigos a cuestas
hasta morir Muladí.

Entusiasta de la Festa,
un ejemplo a imitar,
y aunque no verte nos pesa,
siempre presente estarás.

Yo que esta simple poesía,
te escribo en castellà,
lo hago porque nos decías:
«No sé llegir valencià!»

Siempre tendremos de ti
el mejor de los recuerdos.
En la Filà Muladís
ya eres un fester eterno.

PABLO LEÓN VIDAL
Filà Muladís

San Hipólito, nuestro patrón

Todos los años te dedicamos la fi sta.
Cada 13 de agosto toda Cocentaina se
llena de música, alegría y esplendor.
Te honramos,
confia os en tu patronazgo,
formas parte de nuestro pueblo,
acudimos a venerarte,
a pedirte ayuda.
Siempre nos escuchas,
nos defiend s,
nos libras de la enfermedad.
Nos llevarás a las fi stas eternas.
Tu fi sta nos llena de gozo,
nuestro corazón late con entusiasmo,
nos llenas de paz.

Gracias
Visca Sant Hipòlit

REME MONTAVA BARRACHINA

Aires de festa

A la primavera per la Mariola corren nous aires de festa
festa contestana gran, a Sant Hipòlit el patró.
Passen de pressa els dies, al maig la proclamació
i ja vestits un de cada filà, al mes de juny la publicació.

Al cor de l'estiu el poble sencer es prepara
començant fent voltetes i en la filà,
els boatos preparats ja estan per a la festa
de les quatre filaes que faran Bandera i Capità.

Festa contestana de moros i cristians
que al descans del mes d'agost
s'uneixen tots en la filà com una pinya
amb gran harmonia i germanor.

La trilogia comença de bon matí amb la diana
la música envolta carrers i cantons,
a la vesprada l'entrada, per als sentits
tot un espectacle de música, fantasia i color.

La festa gran a Sant Hipòlit el patró
que des de l'any mil sis-cents
és venerat com el nostre intercessor
fent-li al matí la missa i a la vesprada la processó.

El darrer dia de festa és un dia tronador,
el castell és conquistat i reconquistat
amb el soroll dels trabucs enguerrats
per a la nostra història commemorar.

Sant Hipòlit, segueix tu sent
a dia d'avui el nostre valedor
ajuda'ns a passar aquests temps que corren
i dona'ns esperança amb tanta tristor.

JUAN ENRIQUE GARCÍA AZNAR

Por fin

Siento el silencio de los arcabuces
apagados por censura
de una loca pandemia
que ha coartado nuestra vida

Oigo un silencio sincopado
de una música festiva,
de marchar alegre
de pausada sintonía.

Recuerdo nostálgico, un amanecer
donde en una plaza a rebosar,
ahora vacía,
oigo unos aplausos que
hacen brotar lágrimas de alegría.

Hace dos años que se pierden
en el olvido, día tras día.

Veo un recuerdo de escuadras especiales
llenas de vida y colorido
de exóticos diseños
de ilusión aún no perdida.

Unos versos apasionados
que recuerdan historias pasadas
donde un castillo en llamas
recuerda epopeyas ya lejanas
y llenas de historia siempre viva.

Añoramos dos años pasados
y contemplamos calles desiertas.

Visionamos colores de turbantes
y túnicas centenarias
que han estado durmiendo
en el rincón querido del armario.

Amor, esperanza, ansiedad,
necesidad de que vuelva la normalidad
que por fin veremos cumplida.

Son dos años soñando, idealizando
deseando algo
que llevamos impregnado en el alma.

Espíritu moro-cristiano
aunado por la hermandad, de
una fiesta siempre sentida
aunque dos años adormecida.

JOSE MIGUEL

Bairén (Gandía) 1097

Tras la toma de Valencia,
en Burriana se encontraron
el Cid y Pedro primero
y una alianza concertaron.

Los almorávides, moros
que reyes taifas llamaron,
se pasean por España
y a cristianos se enfrentaron.

Ocuparon el levante,
hasta Játiva llegaron
y en Sagraja y Consuegra
a cristianos derrotaron.

El Cid y Pedro primero,
con ánimos esforzados
a Cadiella se dirigen
y el castillo reforzaron.

De regreso hacia Valencia
en Bairén, lugar situado
cerca, al norte de Gandía,
con los moros tropezaron.

Desde el Mondúver y el mar,
los moros duro atacaron,
arqueros y ballesteros
el campamento hostigaron.

El Cid arenga a su tropa,
inflama a los apocados
y la luz del mediodía
ve del moro el gran estrago.

Del Cid la caballería
cargó como fuerte rayo;
la sorpresa y el valor
a los moros espantaron.

Huyeron en desbandada,
el camino quedó franco,
la victoria fue gloriosa
y el botín exagerado.

RAFAEL JOVER

A San Hipólito Glorioso

Oh! San Hipólito
Qué alegría tuve
Cuando me enteré que este año
Podríamos celebrar en tu honor
Con mucha fe y amor
Las fiestas de moros y cristianos

Oh! San Hipólito
Nuestro amado patrón
El que la fiesta sustenta
Con amor y esplendor

Cuando en mi casa
Pongo música festera
Mi corazón palpita de alegría
Y mis ojos lloran de emoción
Porque desde que era pequeña
Siempre llevo
La fiesta y su música
Dentro de mi corazón

CARMEN BRIVA TOMÁS

Festa i HISTÒRIA

156 LA COLÒNIA ALVERNESA A COCENTAINA ALS SEGLES XVII I XVIII
Ignasi Belda - Lluís Torró

162 TERCER CONCURS D'HERBERET
Ferran Albors

164 LOS TEXTOS DE EMBAJADAS MÁS ANTIGUOS EN EL ÁREA VALENCIANA
José Fernando Domene Verdú

169 EL SENYOR DEL CASTELL
Ivan Carbonell Iglesias

172 ANTIC SENTIMENT FESTER
José Fausto Castillo Jover

174 EVOLUCIÓ DE LES FESTES
Joan Jover i Domínguez

177 COCENTAINA: SUS ESCUELAS Y MAESTROS (VI)
Joaquín Navarro Reig - Eduardo Sanz Carbonell

184 1609. LA POR GENERAL I L'ESPOLI SENYORIAL (I)
Josep Cortés Domínguez

190 CAVALLERS DE LLÚRIA, 10 ANYS FENT FESTA
Comissió del desé aniversari de la Filà Cavallers de Llúria

192 DARRER SISTEMA FORAL I REPRESSIÓ
Francesc Jover Domínguez

195 FA 50 ANYS. 1972-2022
Hipòlit Borràs Martínez

202 SAN POL PATRÓN DE ARÉNS DE LLEDÓ
La Junta - Angelina Dolz - Antonio Albesa

204 UNA ACTA NOTARIAL PER A UNES RELÍQUIES PATRONALS
David Agulló Giner

208 FRARE JACINTO DE SAN FULGENCIO, L'EVANGELITZADOR CONTESTÀ DE LES ILLES FILIPINES. APROXIMACIÓ A LA SEUA FIGURA
José Antonio Alabau Calle

213 VISCA LA FESTA
Els teus nebots

218 IMPRENTA DOMÍNGUEZ: 100 ANYS D'ARTS GRÀFIQUES
Hipòlit Borràs Martínez - Joaquín Navarro Reig

225 NOVA CASA MULADÍ
Filà Muladís

226 ÁLVARO I MANOLO "ELS GERMANS PIXOCS"
Noelia Sellés Valor

228 ART I FESTA: AURELIO PÉREZ SAVALL
Jaime Pérez Cardona

231 UNES FESTES DIFERENTS: UNES FESTES D'ABSÈNCIES
Rafa Valls Giner

234 MASEROS DE COCENTAINA I L'ARANYA D'ALBAIDA: XXV ANYS FENT FESTA
José Lluis Pascual Brotons

236 CAVALCADA REIS MAGS 2022
Junta de Festes

Festa i HISTÒRIA

La colònia alvernesa a Cocentaina als segles XVII i XVIII

IGNASI BELDA[1], LLUÍS TORRÓ[2]
1. Universitat Internacional de Catalunya
2. Universtat d'Alacant

INTRODUCCIÓ

La immigració del *midi* francès, Occitània, cap als territoris de la monarquia hispànica fou una constant en l'Edat Moderna. Aquest efecte migratori ha estat abastament estudiat i documentat al llarg de tota la geografia espanyola, sent els territoris del nord, l'actual Aragó i l'actual Catalunya, on més notablement es va donar aquest efecte. A títol d'exemple, en el període 1576-1625 el 23,1% dels matrimonis celebrats a la parròquia de Sant Just, de Barcelona, tenien algun cònjuge francès[1]. Els motius que expliquen aquesta migració massiva son múltiples, sent els més destacats el creixement particularment intens dels preus que van experimentar les economies hispàniques en aquella època per l'arribada de l'or d'Amèrica, la falta de mà d'obra per l'expulsió dels moriscos en 1609, o el sistema de repartició territorial imperant a Occitània on els germans menors no tenien accés a la terra ni al patrimoni familiar.

La migració va ser tan massiva que no podem parlar d'especificitats és a dir, gents de tot el sud francès migraven inespecificadament cap als territoris hispànics, degradant el flux migratori de nord a sud. Tanmateix, en alguns punts concrets, com passa a la Vall del Xiloca (Terol) o Nules (Castelló de la Plana) s'ha documentat un fenomen excepcional anomenat model migratori alvernès. Aquest fenomen migratori consisteix en la presència d'"illes" on migrants provinents de punts molt concrets de la regió francesa d'Alvèrnia, al massís Central francès, s'instal·laven formant importants colònies recloses en elles mateixes, malgrat que a poc a poc van anar obrint-se i integrant-se en la població local.

Fruit d'una investigació centrada en els arxius parroquials de Santa Maria i el Salvador, aquests investigadors han documentat que Cocentaina també va ser una d'eixes "illes". De fet, d'ací provenen cognoms amb certa prevalença local com ara bé: Briet, Briva, Faus, Montagut o Raigal, tot catalanitzacions dels cognoms francesos originals[2]. Aquest estudi s'ha ampliat posteriorment a altra documentació depositada a l'Arxiu Municipal de Cocentaina (AMC), com els registres de l'impost anomenat Real Equivalent, el padró de Riquesa Urbana i Rústica, Clavari o Llibres de Quintes.

En aquest article, doncs, es descriu com era aquesta colònia de migrants, en base als documents històrics analitzats, colònia que també forma part del ric patrimoni cultural i històric de la nostra vila.

SEGLE XVII

El primer migrant francès documentat a Cocentaina és Joan Coderch, que es casa en Santa María el 30 de juliol del 1580. D'aquest individu poca cosa més sabem, a part que era llaurador, que estava casat amb una socarrà, Isabel J. Pérez, i que en 1586 va tenir un fill batejat també en Santa Maria. En l'actualitat, de fet, Coderch és un cognom encara present a la veïna Alcoi, probablement, també descendent de francesos i, segons l'INE, com és natural, a la província de Girona hi ha un gran nombre de persones amb aquest cognom. Per tant, la hipòtesi més plausible és que aquest individu arribara a Cocentaina sense cap planificació especial i seguint el model migratori francès descrit com inespecífic

A continuació, començant ja el segle XVII, a mesura que van passant els anys, però en especial, després de l'expulsió dels moriscos en 1609 l'arribada de migrants va intensificant-se fins que en 1611 trobem a Francesc Vigues que ja és el primer individu, documentat, que prové de la regió d'Alvèrnia. Concretament, Vigues és natural de Sant Pau de Salèrn, a l'actual departament del Cantal, un dels departaments administratius actuals que conformen la regió d'Alvèrnia.

A partir d'ací, van arribant a Cocentaina un seguit d'individus, preeminentment de l'actual Cantal, com Pere Andrés Fonsada (casat a Cocentaina en 1611), Pedro Sanco Beyret (casat a Cocentaina en 1663), Joan Antell Boira (casat a Cocentaina en 1666), Pere Fumel Dole (casat a Cocentaina en 1689), Joan Chava Chuel (finit a Cocentaina en 1689) o Joan Servet (finit a Cocentaina en 1689); i d'altres de regions limítrofs amb el Cantal, com el Llemosí: Joan Vallès Verniers (casat a Cocentaina en 1666), Francesc Vaus Lava-

1. Nadal & Giralt. Immigració i redreç demogràfic: els franceso a la Catalunya dels segles XVI i XVII. Eumo, 2000.
2. Belda & Torró. Colònia alvernesa a Cocentaina als segles XVII i XVIII. Estudis, 47, 507-531, 2021.

dor (casat a Cocentaina en 1669), Francesc Dequiesa Lausac (casat a Cocentaina en 1673), entre d'altres. Segons s'ha pogut documentar als arxius parroquials, en el segle XVII s'ha pogut detectar la presència a Cocentaina de 39 individus migrants d'origen francès. D'entre tots ells destaquen els que tenen activitats comercials i artesanals, com ara llancers (comerciants de llenços), manyans o calderers.

D'entre tots ells volem focalitzar l'atenció en Pere Briet (o Briva) Briet. Com passa amb altres cognoms, el cognom Briet, Briva i, fins i tot, Briat va confonent-se recurrentment al llarg de les actes sacramentals, el que explica que hui en dia, a Cocentaina tots dos cognoms hagen persistit. La primera presència de Pere Briet Briet es documenta a Cocentaina el 28 d'agost de 1680, el seu matrimoni amb Margarida Garcia Descals. Pere Briet era originari de Briva la Galharda –o simplement Briva– a l'actual departament de la Corresa, a la regió històrica del Llemosí, fill de Jean i Estebana. No sabem l'edat que tenia Briet quan va arribar a Cocentaina, però coneixent la dinàmica vital d'aquests migrants, probablement hi va arribar a la vintena d'edat. Pere i Margarida tingueren 8 fills tots nascuts entre el 1681 i el 1702, motiu pel qual, probablement, aquest cognom ha transcendit a la Cocentaina actual. En 1691 Pere Briva apareix citat com a obrer de la vila en un protocol notarial a través del qual es contracta per aprovisionar de pedra el convent de les clarisses per unes reformes internes[3]. En un altre protocol notarial posterior al citat, però del mateix dia, Pere Briva contracta la compra de pedra que ha de dur al convent a altres dos individus de Castelló del Duch –ara la Pobla del Duc– i Ontinyent. D'altra banda, als registres del Real Equivalent, a principis ja del segle XVIII, a part d'aparèixer ell i el seu fill com a contribuents individuals, també es registren els impostos abonats pels «Francesos de ca la Briva», donant a entendre que les activitats mercantils de Briva donaven feina a diversos francesos que allotjava a casa seua. De fet, si ens fixem en les relacions familiars de Pere, veiem que la seua sogra "la mare de Margarida Garcia Descals" després de quedar viuda, es va casar en segones noces amb un francès, Francesc Dequiesa Lausac; que el seu testimoni de noces és altre francès, Joan Sisuila; que una de les filles es casa, de nou, amb un francès, Ignasi Chaumeil Visien; que el seus tres cunyats, marits en primeres, segones i terceres noces de la germana de la dona "Maria Garcia Descals", també foren tres francesos, Joan Vallès Vernies, Francesc Vaus Lavador i Bernard Milvaques Dihuet, respectivament; o que els padrins de baptisme de Margarida i Maria Descals foren, respectivament, els francesos Joan Vallès i Joan Dimis. Tots fets demostren la imbricada xarxa de relacions familiars, entre francesos, que es dona en la Cocentaina de finals del segle XVII. De fet, qui sap si tots aquests cunyats d'origen francès són els que es referencien als registres tributaris com els "Francesos de ca la Briva". Pere, finalment és finit l'1 de maig de 1715, mentre que la seua dona, Margarida, traspassa quasi 30 anys després, en l'any 1744, cosa que ens fa pensar en una mort prematura, abans de la seixantena.

SEGLE XVIII

Ja en el segle XVIII, als registres tributaris municipals veiem com molts dels fills i, fins i tot, nets, dels migrants francesos del segle anterior, passen a ser individus completament naturalitzats en la vida quotidiana de la vila, sense distinció alguna de nacionalitat. Tanmateix, els migrants continuen arribant, ara, fins i tot, més intensament. En tot el segle XVIII es registren a Cocentaina 62 individus migrats, de nou, una part significativa d'ells de l'actual departament del Cantal, a l'antiga regió de l'Alvèrnia, tot i algunes notables excepcions provinents del sud de França.

Un dels individus on volem focalitzar ara l'atenció és en Pere Baus Lafont. Baus ens resulta interessant per ser paradigmàtic de com eren molts d'aquests migrants francesos de mitjans del segle XVIII. El primer registre de Baus en Cocentaina el tenim el 15 de novembre del 1731 pel bateig de la seua primera filla a Santa María i, a partir d'aquest moment, hem identificat un reguitzell de traces als arxius històrics per les seues activitats mercantils, com a mercader o, segons algunes actes, *tractant*. Pere prové de l'alvernesa població de Bariac, d'on, junt a la veïna Alí, provenen gran part dels *nostres* francesos. El matrimoni té una filla l'Esperança Rosa, i dos fills dels quals un morí sense arribar a complir l'any de vida. Com en el cas anteriorment descrit de Pere Briva, la xarxa de relacions familiars teixida per Baus amb altres migrants francesos és molt densa. De fet, no és l'únic Baus que trobem a l'època a Cocentaina, també hi ha d'altres coetanis com Joan o Josep que tendim a pensar que podrien ser germans o relatius molt propers. A més d'aquests familiars de sang, Pere estigué casat amb Maurícia Bonome Oltra, de mare de Planes i pare de Bariac, i, per acabar-ho d'arrodonir, la seua filla es casà en Santa Maria, primer amb Joan Anglada Baladier i, després, en segones núpcies, amb el nebot del primer, Nadal Montaud Anglada, del qual en parlarem a continuació. Pere Baus ens dei-

3. Protocol notarial de Mateu Mas de 17 de setembre de 1691.

xa múltiples registres als arxius històrics testimonis d'una frenètica activitat comercial. En aquella època els mercaders estaven poc especialitzats i tant podien comerciar amb forment com amb teles o animals per les tasques agrícoles. A títol d'exemple, a l'Arxiu del Regne de València trobem un reconeixement de deute de 1746 on Pere Baus afi ma que deu diners a un tal Pere Barte en quedar el segon en bancarrota i necessitar l'*administrador concursal* recopilar qui són els seus deutors[4]. També en 1757 trobem un protocol notarial a Cocentaina[5] on Pere Baus ven un cavall blanc a tres llauradors de Cocentaina, Vicent Miralles, Joaquim Cardona i Marià Cambra. O, al Llibre de Consells de l'Ajuntament de Cocentaina on veiem que el consistori municipal acorda comprar a Pere Baus quinze cafissos de blat pel subministrament de la Fira de Tots Sants en 1765[6]. El comerç a l'era preindustrial rarament era unidireccional sinó que implicava una diversificació per estalviar costos de transport. La debilitat de les xarxes de transport feia imprescindible aprofitar els retorns i aquest comportament es veu clarament reflectit en l'activitat comercial de Pere Baus. Pere és finit en la parròquia de Santa María de Cocentaina l'1 de novembre de 1777, probablement a una edat avançada per l'època, tenint en compte que el naixement de la seua primera filla fou en 1731. També volíem posar el focus d'atenció sobre un dels dos gendres que tingué Pere Baus, Nadal Montaud Anglada, de la pedania de Fraisí, al municipi alvernès d'Alí, a escassos 7 km de Bariac, d'on era originari Baus. Sens dubte, aquesta coincidència geogràfica no pot ser casual i, justament, és el que descriu el model migratori alvernès: denses cadenes familiars en destí formades a partir d'individus d'un mateix origen geogràfic

La primera volta que identifiquem a Nadal Montaud és en el seu propi matrimoni el 9 d'abril de 1756, a Santa Maria, tot i que sabem per documentació que citem més endavant, que va arribar a Cocentaina en 1752. No és la primera volta que aquest cognom apareix a Cocentaina. Anteriorment, a mitjans del segle XVII ja hi ha individus amb aquest cognom, però no podem constatar (encara) que foren d'origen francès. La particularitat de Nadal és que abans del seu matrimoni a Cocentaina estava aveïnat a Alcoi, on també es donava aquest fenomen migratori, tot i tenir relativament menys francesos que Cocentaina entre els seus habitants. Montaud va tenir 7 fills amb Esperança Rosa Baus, en el període 1757-1776, potser per això Montagut, que no deixa de ser una derivació de Montaud, té encara una certa prevalença en Cocentaina. De professió, Nadal, com el seu sogre, era mercader i no seria estrany pensar que va ser qui va heretar el negoci de Pere Baus quan aquest traspassà. De fet, en alguns registres mercantils, hem trobat a Nadal fent negocis conjuntament amb Pere. Així ho testimonia l'acord del Consell Municipal ja citat on es compra blat a Baus, però també a Montaud. Huit cafissos en aquest segon cas. No s'ha trobat la partida de defunció de Nadal en cap de les parròquies de Cocentaina, la qual cosa podria deure's a haver mort en algun dels viatges típics que havien de fer els tractants i haver-ho fet en altra demarcació. Però per un document que citem posteriorment en aquest article, sabem que en 1791, als 65 anys, encara era resident a Cocentaina. També s'ha pogut traçar, gràcies als arxius històrics locals d'Alí, l'ascendència de Nadal, poblada amb cognoms com Chaumeil o Gineste, cognoms també presents en altres nacionals francesos identificats a les comarques de l'Alcoià i el Comtat, fet que reafi ma que estem al davant del ja citat model migratori alvernès. El cas de Pere Baus o Nadal Montaud no és únic en Cocentaina, podent-nos trobar amb altres mercaders francesos, aveïnats a Cocentaina, amb activitat comercial ben documentada com Ignasi Babulés, Enric Viguer, Joan Cruzat o Esteve Rigal.

FINALS DEL SEGLE XVIII I INICIS DEL XIX

Altre cas interessant, a cavall ja entre el segle XVIII i el XIX, és el de Pere Arfella Andrés, procedent també d'Alvèrnia i, concretament, de la pedania de Sant Cristòfol de les Gorges, al municipi de Pleus, a l'actual departament del Cantal. Arfella és identificat per primera volta a Cocentaina en 1791 en una *matrícula de francesos* i, en endavant, el veiem identificat en múltiples censos municipals, com registres tributaris, llibres de quintes i, per suposat, actes sagramentals. Abans de prosseguir, però, hauríem d'exposar què són aquestes matrícules de francesos. La monarquia hispànica i la francesa, des de mitjans del segle XVII fins inicis del XIX, es veuen immerses, contínuament, en una sèrie de conflictes bèl·lics. Alguns autors han arribat a afi - mar que la causa d'aquests conflictes és la caiguda progressiva d'una potència, la monarquia hispànica, i la naixença d'una altra, la francesa. La Guerra Franco-espanyola (1635-1659), la Guerra de Devolució (1667-1668), la Guerra de Successió (1701-1715), la Guerra dels Pirineus (1793-1795) o la Guerra d'Independència (1808-1814) son sols alguns dels exemples d'aquesta sèrie bèl·lica.

4. ES.462508.ARV/IG ProIn//IG ProIn : Bailia, Lletra PI, núm. 4338
5. 1755-57, Nicolau Ferre, Cocentaina
6. AMC. Llibre de Consells de 1765. 26 de setembre.

En el procés de decadència espanyol, la monarquia hispànica buscava recursos d'allà on podia i, sens dubte, una bona font de recursos era l'espoliació dels mercaders francesos que estaven establerts als nostres territoris. És per això que en 1635 es va crear la "*Junta de Represalias de Bienes Franceses*", que en moments de necessitat anava censant els francesos en la nostra terra, per tal de gravar-los corresponentment i, si es considerava necessari, expulsar aquells que podien ser sospitosos. S'han documentat matrícules en 1637, 1674, 1764, 1773 o 1809. A l'AMC s'hi troben diverses matrícules de francesos, totes elles de la segona meitat del segle XVIII. La primera de les matrícules es realitza el 1773, any en què es realitzen tres matrícules, el 20 de febrer, el 25 de febrer i 29 de març, totes tres amb els mateixos individus registrats: Esteve Rigal, Joan Cruzat (menor), Joan Cruzat (major), Joseph Blanch, Nadal Montagut i Pere Baus.

Més endavant, en 1791[7] se'n realitza una altra que transcrivim resumidament a continuació:

Nom	*Origen*	*Casat amb*	*Ofic*
Pere Beyret	Gestas	Francesca Muñoz (Cocentaina)	Paperer
Pere Lasala	Rébénacq	Mariana Ferrer (Cocentaina)	Paperer
Joan Santos Tornal	Ate (Llenguadoc)	Francesca Ramírez (Utiel)	Paperer
Simon Payxabat	Gurmençon (Bearn)	María González (Cocentaina)	Paperer
Bernat Ruanet	Bruyères (Llenguadoc)	Maria Francesca Vilata (Prat de les Gavardes)	Paraire (abans era comerciant de diversos gèneres)
Joan Nadal Montaud	Trasys (Alvèrnia)	Esperança Vaca (Cocentaina)	Comerciant tèxtil
Guillem Basset	Alis	Joana Baziles (França)	Comerciant tèxtil
Jaume Vigier	Alis	Maria Laviciera (França)	Comerciant tèxtil
Jeroni Longabèrnia	Aspons (Alvèrnia)	fadrí	Calderer
Pere Longabèrnia	Aspons (Alvèrnia)	fadrí	Calderer
Pere Arfella	Rotamunt (Alvèrnia)	Tomasa Tortosa (Albaida)	Calderer
Esteve Rigal	Barriac (Alvèrnia)	Margarita Disuera (Cocentaina)	Comerciant de teixits jubilat

7. AMC: Cartes i Ordres. *Diligencias de la matrícula formada de los extrangeros avecindados [...], f. 19r-v.*

Una volta feta la matrícula de francesos d'aquell any, a Guillem i Joan Basset, pare i fill respectivament, i Jaume Vigier se'ls va concedir un termini de tres mesos perquè s'hi domiciliaren amb les seues respectives esposes[8]. Mentrestant, eren expulsats del terme els germans Longabèrnia i requisats els seus béns. En aquesta matrícula també podem veure al referit Arfella que, després d'haver residit des de 1769 a Albaida, aquell any, el 1791, s'havia aveïnat en Cocentaina. En quant a la resta d'individus, sorprèn l'alta presència de paperers i calderers, fet que, junt als comerciants, reafi ma, de nou, el model migratori alvernès, atès que en el model migratori inespecífic els migrants són individus de baixa extracció social dedicats als oficis de menys qualificació com llauradors, jornalers o servents.

Ja al segle XIX, el 1803, tornem a trobar als arxius municipals una altra matrícula de francesos[9] que transcrivim de forma resumida:

Nom	*Origen*	*Casat amb*	*Ofic*
Simon Payxabat	Gurmençon (Bearn)	María González (Cocentaina)	Paperer
Jeroni Longabèrnia	Aspons, Sant Martí (Cantal, Alvèrnia)	Mariana Beania (França)	Calderer
Pere Longabèrnia	Aspons, Sant Martí, (Cantal, Alvèrnia)	Catalina Andreu (França)	Calderer
Pere Arfella	¿? (Cantal, Alvèrnia)	Isabel Martínez (Villena)	Calderer
Enric Basset	(Cantal, Alvèrnia)	Mariana Tarriu (França)	Comerciant
Joan Basset	Chavèria (Cantal, Alvèrnia)	fadrí	Comerciant
Antoni Savasuel (germà posterior)	Rodemont, Sant Cristòfol (Cantal, Alvèrnia)	fadrí	Calderer
Lluís Savasuel	Rodemont, Sant Cristòfol (Cantal, Alvèrnia)	fadrí	Calderer

8. AMC. Cartes i Ordres. *Ofici del 15 d'octub e de 1791, f.28r.* També AMC. Cartes i Ordres. *f.49-52v.*
9. AMC. Cartes i Ordres. *Libro de las cartas y órdenes que recibe la justícia [..]* (29 de gener del 1803).

L'any següent, el 1804, s'anotaren les baixes de Joan Basset i Jeroni Longabèrnia[10]. En aquest punt cal remarcar que, pel que es dedueix, l'acord d'expulsió dels Longabèrnia del 1791, o bé no es va fer efectiu, o bé aquests individus van marxar a sa casa i van tornar. Aquesta darrera hipòtesi demostraria l'existència d'interessos i lligams ben arrelats a la vila. Més endavant, la repressió cap als francesos residents a les nostres terres va intensificant-se davant la invasió napoleònica. A Cocentaina no s'ha trobat (encara) documentació al respecte, però a Alcoi[11]. A continuació va esdevenir la Guerra de la Independència, també coneguda com a *Guerra del Francès*, que ha deixat al nostre poble algun record, com els grafits que fa pocs anys es van descobrir al Convent dels Franciscans, testimoni del pas dels regiments 14è i 44è.

CONCLUSIONS

En aquest article s'exposa l'evolució de la nombrosa colònia francesa que va existir a Cocentaina als segles XVII i XVIII. La migració francesa cap als territoris de la monarquia hispànica no és una cosa estranya, sinó que va ser una constant durant aquests dos segles. Tanmateix, lluny d'una immigració massiva i inespecífica a Cocentaina es va viure una migració d'un perfil de migrant molt concret, amb origen molt específic i qualificacion professionals mitjanes-altes. De fet, veiem als arxius històrics que, amb una gran predominança, els *nostres francesos* són empresaris de la construcció, tractants –i en particular tèxtils–, paperers o calderers. Açò és el que es coneix com model migratori alvernès, descrit així ja des de fa temps per altres autors que han estudiat el fenomen en zones com la vall de Xiloca (Terol) o Nules (Castelló de la Plana). De fet, si fem un estudi onomàstic i d'orígens, veiem que, sorprenentment, els cognoms i poblacions d'origen dels francesos residents en aquestes dos zones tan distants de Cocentaina coincideixen en gran mesura als de la nostra vila. També a altres pobles de les rodalies hem reportat importants colònies de francesos, com a Ontinyent, Planes, l'Orxa, Tibi, Bocairent, Castalla, Agres, etc. És interessant ressaltar les paraules que ens transmet Gonzálbez Esteve al seu estudi a Muro d'Alcoi[12] per entendre que allà la situació era bastant anàloga a la de Cocentaina:

> *Comerciantes, tratantes y tenderos son otras de las ocupaciones de los vecinos de Muro, y en elles encontramos un significativo número de ciudadanos franceses residiendo en el lugar en el siglo XVIII dedicados a estos oficios Los nombres de algunos de estos vecinos franceses son Ignacio del Mas o Delmas comerciante y tratante, Miguel y Juan Druiola comerciantes y tratantes, Juan Casaus tratante, Pedro Delmas o del Mas tratante de ropas. En alguna ocasión, estos ciudadanos franceses mencionan que forman parte de una compañía, lo cual nos hace suponer que les acompañaban otros compatriotas, conformando una sociedad o simplemente apoyándose mutuamente en su oficio La presencia de ciudadanos franceses residentes en Alcoi, Cocentaina, Ontinyent y en otros lugares, evidencia que su estancia era habitual en nuestro entorno. A este respecto son muy ilustrativos los comentarios que hace Ciscar Pallarés "dels llencers francesos", tanto ambulantes como residentes en Tarbernes, Gandia o la Valldigna -entre otros lugares-, dedicados al comercio de "llenços de roba", así como a la compraventa que por realizarse, generalmente, a crédito genera mucha documentación. [..]*
>
> *Los franceses eran expertos comerciantes, y con la inestabilidad de toda ´índole por la que atravesaba su país, no es de extrañar que emigraran de forma significati a hacia esta parte de España, aquejada de una reciente despoblación difícilmente superable.*

AGRAÏMENTS

Els autors volen agrair l'amabilitat dels arxivers que han facilitat aquest treball i, en particular, a la Sra. Susi Orts, de l'AMC. També els autors volen agrair la contribució a aquest estudi realitzada pel Sr. David Agulló Giner, en haver reportat als autors diverses descobertes que ell mateix ha realitzat a l'AMC i que han quedat convenientment reflectides en aquest estudi.◆

10. AMC. Cartes i Ordres. *Libro de las cartas y órdenes que recibe la justícia [...]* (26 de gener del 1804).
11. Santonja: *Guerra i resistència antisenyorial a la governació d'Alcoi 1790-1814*. Ajuntament d'Alcoi. 2013.
12. Gonzálbez. "Repoblación y repobladores (S. XVII-XVIII)". *Actes de les I Jornades d'Història local de Muro*. Institut d´Història l'Almoroig. 2005.

Tercer concurs d'herberet

FEDERACIÓ JUNTA DE FESTES DE MOROS I CRISTIANS DE COCENTAINA

(3 i 4 de desembre de 2021)

FERRAN ALBORS
Amant de les plantes medicinals.

Dins de la comarca del Comtat, a Cocentaina és on més arrelament i tradició existeix en la recol·lecció d'herbes medicinals de les serres que ens envolten, com són la Mariola, l'Aitana, el Benicadell, la Serrella, etc.

Aquesta tradició ve de molts anys, heretada dels nostres besavis, àvies, pares i mares, pastors o llauradors, els quals han nascut i han viscut al voltant d'aquestes muntanyes, la reina principal de les quals és la Serra de Mariola.

Quan arriben els primers dies del mes de juny, la tradició comença a brollar a l'interior de molts contestans, és l'època de recol·lecció, i és quan s'organitzen els amics i els familiars per a realitzar excursions per aquestes muntanyes tan precioses que ens envolten.

És l›hora de recol·lectar herbes com ara la camamilla, sàlvia, timó, cua de gat, poliol, santònica, romer, setge, orinaria, espígol, melissa, menta, gordolobo, etc., fins a una llista interminable, de les quals la medicina rural continua la seua tradició per a curar malalties.

A part de recol·lectar aquestes herbes medicinals per a cada farmàcia casolana, hi ha algunes persones que recol·lectem algunes plantes medicinals, amb molt d'afecte, per a macerar una de les nostres begudes tradicionals i populars com és el famós «herberet», un licor d'herbes per al qual cada persona té una fórmula particular. En general es recol·lecten, poliol, camamil·la, santònica, timó mascle, cua de gat, timó reial, sàlvia, timó, romer, panical, fenoll, etc. Algunes es mesclen amb anís sec i anís dolç en la proporció que cadascú vulga, i cal deixar-ho macerar entre 21 i 45 dies.

Aquesta tradició ha anat sempre lligada amb el màxim respecte cap a la naturalesa i el medi ambient, perquè cal continuar estimant les muntanyes i contribuir tots a defensar-la, perquè així podrem seguir admirant-la i aconseguir així fer un pas important cap a un món millor que tots i totes desitgem, perquè per a comprendre com són de boniques les nostres serres, només ens queda assaborir, amb els nostres ulls, aquest paradís i gaudir-lo amb respecte.

Així, el passat 3 i 4 de desembre de 2021, es va dur a terme a Cocentaina el **TERCER CONCURS D'HERBERET** organitzat per la Federació Junta de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina; aquest any, malgrat per la Covid, l'entrega de les botelles i la baremació del jurat es va dur a terme a la seu de la mateixa Junta

de Festes de Cocentaina, i l'entrega de premis a la filà Bequeteros amb totes les mesures de seguretat sanitàries.

En aquest tercer concurs, van participar 11 persones de les quals 8 eren de Cocentaina, 1 d'Alcoi, 1 de Benissa, i 1 de Carrícola, els quals van presentar les seues respectives botelles de licor d'herbes d'acord amb les bases del concurs.

Una vegada constituït el jurat, format per: Ferran Albors Jordà, Rafael Lledó García, Mari Nieves Pascual Mur, Kike Pascual Mur, Mateo Moltó Tortajada, German Palací Miñana, i David Terol Ferrer que actua com a secretari del jurat. D'acord amb les bases, es va valorar la presentació de les botelles, el sabor del licor, com també el color i altres consideracions. Després d'haver examinat les botelles presentades, i haver realitzat el tast dels licors, el jurat va considerar adjudicar els premis següents:

TERCER PREMI, caixa amb licors, obsequi de «**Licores Sinc**» al número 8 amb 60 punts: **D. Ferran Hipòlit Vilaplana Pascual (Cocentaina).**

SEGON PREMI, cinc bons de 20 euros per a gastar al comerç local, obsequi de **l'Associació de Comerç i Hostaleria de Cocentaina** al número 5 amb 63 punts: **D. Bernardo Reig Pérez (Cocentaina).**

PRIMER PREMI, dos bons de 50 euros i un de 20 euros per a gastar a l'hostaleria local, obsequi de **l'Associació de Comerç i Hostaleria de Cocentaina** al número 9 amb 88 punts: **D. Carlos Berenguer Vañó (Alcoi).**

LICORS i HERBES UTILITZADES EN AQUEST CONCURS:

ANÍS SEC i ANÍS DOLÇ en diferents proporcions.

(22 herbes utilitzades amb combinacions de les distintes botelles).

ARREL DE PANICAL
RABET DE GAT VER
CAMAMIL·LA
ROMER
FENOLL
SÀLVIA
FULLA DE LLIMERA
SANTÒNICA
HERBA-SANA
TIMÓ
HERBA LLUÏSA
TIMÓ BLANC
POLIOL
TIMÓ MASCLE
POLIOL BLANC
TIMÓ REIAL
RABET DE GAT
RUDA
MANÇANILLA
TARONGINA
BROTÒNICA
ANÍS ESTRELLAT

Cal agrair a la **Junta de Festes de Moros i Cristians** per acollir aquesta iniciativa tradicional, a **l'Associació de Comerç i Hostaleria de Cocentaina i a Licores Sinc**, per la seua col·laboració en aquest concurs.◆

Los textos de embajadas más antiguos en el área valenciana

JOSÉ FERNANDO DOMENE VERDÚ

Las representaciones teatrales que caracterizan las fiestas de moros y cristianos son el fundamento de las mismas, son su parte más antigua y originalmente eran la fiesta de moros y cristianos por sí mismas, antes de que se unieran a la fiesta patronal y a la fiesta militar. Por ello, se pueden denominar como la fiesta de moros y cristianos propiamente dicha. Esas representaciones teatrales consisten en la representación simbólica y teatral de las batallas entre los moros y los cristianos durante la Reconquista, o muchas veces también, de las que ocurrieron posteriormente, en la Edad Moderna, como es el caso de la batalla de Lepanto por ejemplo. Representan, rememoran y exaltan, por lo tanto, la guerra, la guerra de épocas pasadas, pero vivida muy intensamente y con mucha actualidad en el siglo XIX (la Guerra de la Independencia o las Guerras Carlistas, por ejemplo) e incluso en el siglo XX (la Guerra Civil española).

El primer texto conocido de esas representaciones teatrales que constituían la fiesta de moros y cristianos propiamente dicha corresponde a las fiestas celebradas en Jaén en 1462, 1463 y 1465, que además contaron con la presencia de "Mahomad" y una conversión del rey moro al cristianismo (Fernández, 1992). En la crónica del Condestable Don Miguel Lucas de Iranzo se comprueba como la fiesta de moros y cristianos de Jaén de 1463 que describe ya tenía la misma estructura, el mismo argumento e incluso los mismos elementos que las actuales embajadas del área valenciana: el parlamento, aunque en forma de una carta leída, las guerrillas o alardos, aunque en forma de juego de cañas o torneo entre caballeros, y la presencia de Mahoma, llamado Mahomad, que se continuó utilizando posteriormente en otras ciudades y sería el antecedente o la primera referencia a "La Mahoma" actual. Un hecho significativo de este documento es que incluye el texto de embajadas que se utilizó en esas fiestas de Jaén de 1463 y que es el primer texto de embajadas conocido. Esa representación termina con la conversión y el bautismo del "rey de Marruecos" al cristianismo, después de haber sido vencido por los cristianos en el juego de cañas, y con el lanzamiento de Mahomad a la fuente de la plaza, igual que se hacía en Villena con "La Mahoma" hasta principios del siglo XX.

En las fiestas de moros y cristianos del área valenciana, se representan las dos embajadas, de manera que en la primera los moros conquistaban el castillo y en la segunda eran los cristianos los que lo recuperaban. En el siglo XIX, las fiestas patronales con soldadesca se transforman en fiestas de moros y cristianos y, entonces, se escriben nuevos textos de embajadas. Esto ocurre en Villena, Beneixama, Sax, Elda, Xixona, Ibi, Castalla, Cocentaina, Bocairent, Ontinyent, Callosa d'en Sarrià, Fontanars dels Alforins, Caravaca, Mutxamel, la Vila Joiosa, Monfort del Cid, Agullent y la Font de la Figuera.

A principios de siglo, entre 1808-1815, se escribe el texto actual de Petrer, Sax y Villena (Domene, 1996b; 1997a, 1998a), y el del *Despojo* de Banyeres de Mariola y Bocairent, que se debió escribir entre 1808 y 1813 (Domene, 1996c; 1997b, 1998a). Ambos textos son anónimos y no se conocía la fecha en que se escribieron, aunque es posible inferirla a partir del análisis interno de los mismos y de la cronología de los anacronismos que en ellos aparecen (Domene, 1998a).

Los mamelucos participaron en la Guerra de la Independencia como fuerza de choque del ejército de Napoleón, como reflejó Goya en el cuadro del *Dos de mayo*. La guerrilla apareció como táctica militar también en la Guerra de la Independencia. Esta cronología la confirma el Cuerpo de Cazadores, que fue creado en 1810, y el de Dragones, que se creó en 1635 y se extinguió en 1815 (Domene, 1998a). El texto de Petrer, Sax y Villena, que recoge esos términos, se pudo escribir por tanto entre 1810 y 1815 (que es el intervalo en que coincidieron los Cazadores y los Dragones en el ejército español), tan sólo unos pocos años antes que las fiestas de dichas localidades (en 1821 las de Petrer y en 1838 ya se citan las de Sax y Villena). No sabemos para cuál de esas tres localidades se pudo haber escrito, o si se escribió para alguna otra ciudad que ya celebrara fiestas de moros y cristianos en las fechas

Si se compara el texto de las embajadas de Villena, Sax y Petrer con otros textos de embajadas de nuestra zona, se puede observar que es extraordinariamente parecido al texto primitivo de Onil (Sempere, 1984; Domene, 1998a). Este texto es más antiguo que el actual de esta localidad, que fue editado en 1848, y

puede considerarse claramente del siglo XVIII tanto por su ortografía arcaica como por sus características estilísticas neoclásicas, ya que contiene abundantes alusiones mitológicas. Como las fiestas de moros y cristianos de Onil fueron prohibidas en 1771 y no se reanudaron hasta 1799, este texto primitivo de Onil tiene que ser anterior a 1771. Sus características métricas y estilísticas son las mismas que el texto de Villena, Sax y Petrer y se pueden definir como neoclásicas:

- Está escrito en romance clásico, con versos octosílabos y rima asonante en los versos pares.

- Las alusiones mitológicas son exactamente las mismas en ambos textos (el Fénix, Marte, Febo), y lo mismo ocurre con las referencias a la antigüedad clásica (Troya, Grecia, Roma) aunque en el texto primitivo de Onil hay algunas que no figuran en el de Villena, Sax y Petrer (Faetonte, Bridones, Olimpo, Piélago).

- Las referencias históricas y geográficas son las mismas en ambos textos, aunque son más abundantes en el primitivo de Onil.

Por lo tanto, teniendo en cuenta que el texto primitivo de Onil es más antiguo que el de Villena, Sax y Petrer, el sorprendente parecido entre ambos (que se puede comprobar con la simple comparación de los dos textos) permite afi mar que el anónimo autor del texto de Villena, Sax y Petrer se inspiró en el texto primitivo de Onil y lo tomó como modelo. Es muy posible que dicho texto primitivo de Onil fuera utilizado también en otras localidades y confi ma la cronología obtenida para el texto de Villena, Sax y Petrer porque, al igual que ocurre en este último, también describe los cuerpos del ejército y las armas que utilizaban en la época en que se escribió (el siglo XVIII e incluso el XVII). En efecto, el texto primitivo de Onil no nombra ni a los *cazadores*, ni a los *dragones* ni a las *guerrillas* ni a los *mamelucos*, que son de principios del siglo XIX, pero sí los *ballesteros* o a los *piqueros*, que existían en los siglos XVI y XVII, pero ya habían desaparecido a principios del siglo XIX. Por lo tanto, el autor del texto de Petrer, Sax y Villena, que es el mismo en los tres municipios, sustituyó estos cuerpos del ejército, que ya no existían en su época, por otros contemporáneos suyos, como los Dragones y los Cazadores, los cuales sólo coexistieron entre 1810 y 1815. Los parecidos entre el texto de Petrer, Sax y Villena con el texto primitivo de Onil son muy abundantes y se encuentran a lo largo de todo el texto, por lo que la relación entre ambos textos es muy evidente.

La misma cronología del texto de Petrer, Sax y Villena (1810-1815) es la del texto del *Despojo* de Banyeres de Mariola y Bocairent, que es un monólogo que interpreta el moro y forma parte también del texto de la *Conversión del moro al cristianismo* de Villena, ya que "José Soberano" sólo puede referirse al rey José I Bonaparte, que reinó en España entre 1808 y 1813:

> "Y después todos conmigo
> cantadle con voces tiernas:
> *¡Viva José soberano!.*
> *¡Viva su esposa la reina!.*
> ¡Viva esta Imagen Sagrada,
> Jesús y su Santa Iglesia!".

La alusión y exaltación a la monarquía y a los reyes reinantes en los textos de embajadas más antiguos (anteriores a la muerte de Fernando VII y el fin de la monarquía absoluta en 1833) en el momento de escribirlos no debe de extrañar en absoluto, ya que se encuentra en otros textos como los de Carchelejo y Campillo de Arenas (Jaén), en los que se alude a Fernando VII concretamente.

El texto antiguo de embajadas de Alcoy se puede conocer parcialmente porque en 1825 se imprimió en la Imprenta de José Martí una descripción de las fie - tas de Alcoy titulada *Relación sucinta de la aparición del glorioso San Jorge Mártir* (Castelló, 2003, 253-261) en la que se recogen algunos fragmentos de ese texto antiguo (Castelló, 2003, 160-163). Este texto antiguo debía de ser similar al texto actual de Petrer, Sax y Villena, aunque parece que se puede descartar que fuera el mismo. En 1838, se sustituyó por el actual (Domene, 1995a, 1996b, 1998a), impreso por Francisco Cabrera (Castelló, 2003, 263-280) y de estilo romántico. El autor de este nuevo texto debió tomar como modelo el texto de Petrer, Sax y Villena (Domene, 1995a, 1996b, 1998a), del que conservó incluso varios fragmentos intactos (el principio y el final de las dos embajadas y la introducción de ambas, que hay que considerar originales de Petrer). El autor del texto actual de Alcoy, además, tuvo que ser de ideología carlista, como se demuestra en los versos endecasílabos en los que el embajador cristiano dice que lucha "por Dios, por la Patria y por el Rey", lo que concuerda con sus abundantes alusiones a la religión católica (Domene, 1995a, 1996b, 1998a: 32). En la embajada mora lo dice así:

> "Basta, moro, no más; obra a tu arbitrio
> que yo he resuelto ya verter mi sangre
> por Dios, la patria y por el rey que sirvo".

Y, en la embajada cristiana vuelve a repetir de nuevo esta fórmula, pero intercambiando el orden de dos de sus elementos:

"Gustosos verterán su noble sangre
por su Dios, por el rey y por la patria".

Antonio Castelló (2003) ha confi mado la ideología carlista de su autor y ha atribuido la autoría del texto de Alcoy de 1838 a Francisco Antonio Peydro basándose en su similitud estilística con un poema al general Roncali fi mado F. P.

El texto de Alcoy fue adoptado íntegramente por Xixona en 1847. En 1848, el poeta valenciano Vicente Boix (1813-1880) escribió un nuevo texto para Onil, que sustituyó al texto primitivo del siglo XVIII de esa ciudad y fue adoptado más tarde por Bocairent en 1860, por Mutxamel en 1875 y por Ibi en 1876. Vicente Boix se inspiró en los dos textos ya existentes, el de Alcoi (1838) y el de Petrer, Sax y Villena (1810-1815), y de él merecen destacarse por su inspiración y su calidad literaria, las dos últimas estrofas de la Embajada del Cristiano al Moro, dos cuartetos con versos decasílabos, ritmo heroico (con apoyos rítmicos siempre en la 3ª, 5ª y 9ª sílabas de cada verso) y rima consonante.

Emb.- Que resuene la trompa guerrera,
y al asalto, valientes, volemos,
y a la Virgen María invoquemos
si desmaya en la lucha el valor.
Si morimos, la fe nos reserva
otra patria más grata en el cielo;
hoy salvemos del moro este suelo
para gloria de España y honor.

Después del texto de Petrer, Sax y Villena, además del texto actual de Alcoy, se escribieron otros textos similares como el de Muro en 1852, por José Senabre Vilaplana (Pascual, 2002), Callosa d'en Sarrià en 1860, por Modesto Mora Picó (Ronda y Tasa, 2018), o la Vila Joiosa, que fue "reformado y corregido notablemente en 1876 por D. Gaspar Mayor Morales". Esta renovación también se dejó sentir en Sax, donde Bernardo Herrero Ochoa escribió en 1874 un texto nuevo, con referencias históricas específicas para Sax, que no se llegó a representar, y por eso se ha conservado el texto primitivo igual que ocurrió en Villena y en Petrer. Por lo tanto, tras el análisis comparativo de los textos de embajadas del siglo XIX, se puede afi mar que no es cierto que el texto de las embajadas de Alcoy "*ha estat el patró de moltes composicions fetes per a les festes d'altres pobles*" (cf. Salvà, 1958, 37). El texto antiguo de Cocentaina fue escrito por Juan Bautista Reig García posiblemente en 1853. También se escribieron nuevos textos de embajadas en otras localidades como Ontinyent en 1860, por José Cervino Ferrero, Beneixama en 1872 y 1878, Castalla en 1879, por Eduardo Infante Olivares, y Banyeres de Mariola en 1890. Los textos de las Embajadas y de la Conversión de Beneixama y de las Embajadas de Banyeres fueron escritos por Juan Bautista Pastor Aycart y editados en 1878 y 1890, respectivamente, aunque el de Beneixama ya se estrenó en 1872. El texto de Biar fue escrito por Miguel de Aynat Medina entre 1872 y 1895. El texto actual de los *Episodios Caudetanos* tiene su origen en la *Comedia Poética*, escrita por el doctor Juan Bautista de Almazán en 1588, aunque ha sufrido variaciones a lo largo de su dilatada historia hasta la de 1907, que fue la última. Como el texto actual de Caudete está basado en el de la *Comedia Poética*, que ya se representaba en 1617, y de *El Lucero* del siglo XVIII, se puede considerar como uno de los textos más antiguos de moros y cristianos que se conocen. En 1854, *El Lucero* de Caudete se sustituyó por los *Episodios Caudetanos*, con un texto nuevo de Rafael Molina García basado en aquella antigua comedia, en 1867 se produjo en él una modificación a cargo de Juan Bautisa Vespa García y, en 1905, este viejo texto fue sustituido por el actual de los *Episodios Caudetanos*, escrito por el abogado Manuel Bañón Muñoz y el sacerdote Manuel Martí Herrero y modificad definitivamente en 1907

La irrupción del Romanticismo como corriente cultural, su interés por la Edad Media y su estilo grandilocuente se dejaron sentir en las fiestas de moros y cristianos, sobre todo en los textos de embajadas y en las comparsas, que muchas veces correspondían a los tópicos románticos (contrabandistas y bandoleros, estudiantes, marineros y otras comparsas). Sin embargo, el Romanticismo no afectó de la misma forma a unos que a otras. Los textos de las embajadas en esta época y durante todo el siglo XIX fueron escritos por personas pertenecientes a las élites cultas de los pueblos, que eran normalmente de ideología conservadora. No ocurría lo mismo con las embajadas de contrabandistas y con las embajadas humorísticas en general, que eran escritas por personas de ideología progresista y en ellas la crítica social y política constituía la base de los textos utilizados. Las nuevas comparsas se crearon por iniciativa popular, y reflejaban la ideología de los fundadores. Por lo tanto, el Romanticismo se reflejó en las fiestas de moros y cristianos en las dos tendencias, la conservadora y la progresista, que presentaban diferencias notables.

La mentalidad romántica en su tendencia conservadora se refleja en los textos de embajadas, sobre todo en el nacionalismo español en contraposición a lo extranjero y en el interés por la Edad Media como origen de la nación española. Lo español está representado por la idea de "patria", la religión cristiana y

la monarquía española, que hunde sus raíces en la Edad Media y, especialmente, en el Reino de Castilla. Por eso, se hace referencia a los reyes castellanos, desde Don Pelayo como iniciador de la Reconquista hasta los Reyes Católicos, y en algunos textos (como Alcoy, Petrer, Onil o Beneixama) se alude a Jaime I el Conquistador. El origen de la nación española fue posible, además, gracias al rechazo al invasor extranjero, representado por los moros y la religión musulmana, y por tanto gracias a las victorias militares de la Reconquista. Los textos de embajadas reflejan por tanto, unos valores ideológicos determinados, como la defensa de la patria, la religión católica, la monarquía y la guerra, que se identifican con el Partido Moderado hasta la primera República, el partido Conservador tras la Restauración e incluso con el partido Carlista. Estos valores ideológicos no son más que una continuación de la lucha entre el bien y el mal de la antigüedad y de la Edad Media, y se pueden encontrar prácticamente en todos los textos de embajadas del siglo XIX. A modo de ejemplo, se encuentran representados en la siguiente estrofa del texto de Beneixama, escrito por Juan Bautista Pastor Aycart en 1872 y editado en 1878:

> "Arcabuceros al muro:
> Por *la cruz*, por Aragón,
> por *don Jaime* el invencible,
> por *el rey* conquistador,
> por *la patria*, por sus glorias,
> por nuestro excelso pendón.
> Que nadie tiemble medroso,
> que a nuestra vera está *Dios*".

Los textos de embajadas fueron escritos por miembros del clero y de las élites cultas de las localidades que celebraban fiestas de moros y cristianos. Eso explica que sean de forma mayoritaria de ideología conservadora e incluso carlista, que fueran escritas en castellano y que aludieran frecuentemente a los mitos de la historia de España tan usados en el Romanticismo, entendiendo como tal la historia de la Corona de Castilla, y muy raramente los mitos de la historia de la Corona de Aragón. Así, son abundantes las alusiones a Don Pelayo, el Cid Campeador, Don Fernando y Doña Isabel (los Reyes Católicos), y a otros mitos de la historia de España, pero son raras las alusiones a Jaime I por ejemplo (en el texto de Alcoy se explican por la ideología carlista de su autor).

De igual modo, y en paralelo, el pueblo llano empezó a representar sus propias embajadas desde los primeros momentos del Romanticismo. Se trataba de representaciones que utilizaban textos de carácter humorístico que parodiaban normalmente las embajadas serias. Eran escritos por personas de ideología progresista, reflejaban la mentalidad romántica de esa tendencia y se caracterizaban por la crítica social y política y podían ser parcialmente en valenciano. Todavía se conservan y se les puede denominar "embajadas humorísticas". Tienen un carácter eminentemente popular porque en ellas es donde el pueblo expresaba realmente su ingenio, sus críticas y su espíritu desenfadado. La más antigua que se conoce de este tipo es la *Embajada de los Contrabandistas* de Alcoy, cuyo texto es más antiguo (1833) que el de las embajadas serias (1838). Las embajadas de contrabandistas se fueron extendiendo por otras localidades al mismo tiempo que la comparsa homónima. En las localidades donde no había comparsa de Contrabandistas, las embajadas humorísticas las representaban otras comparsas. En Villena, por ejemplo, la realizaban las comparsas de Estudiantes y Cristianos en el llamado *Pacto de la Alianza*, cuyo texto conocido más antiguo es de 1891 y fue escrito por Pepe el Chinto, si bien ese acto está documentado ya en 1857 (Caballero, 1857) y 1868, en el Archivo Municipal de Villena, entre las comparsas de Romanos y Cristianos. En 1915 se empezó a representar en Xixona una peculiar embajada humorística conocida como el *Juicio del Moro Traidor*. Otras embajadas humorísticas son la *Embaixà del Tonell* de Muro, la *Bacalá* de Sax o la *Chusma* de Petrer.

BIBLIOGRAFÍA

CASTELLÓ, Antonio (2003): *Francisco Antonio Peydro y las Embajadas*, Arxiu Municipal d'Alcoi, Onteniente, 301 pp.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1990): "Reforma de los textos de las Embajadas", *Día 4 que fuera*, septiembre, pp. 104-108.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1993): "El texto antiguo de la Conversión de Villena", Revista anual *Día cuatro que fuera*, Villena, pp. 136-139.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1994): "Recuperación del texto antiguo de la Conversión de Villena", Revista anual *Día cuatro que fuera*, Villena, pp. 142-155.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1995a): "El origen del texto de las Embajadas de Villena", Revista anual *Día cuatro que fuera*, Villena, pp. 168-175.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1996a): "La importancia del texto primitivo de las embajadas de Onil", Revista anual *Festes de Moros i Cristians*, Onil, pp. 66-73.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1996b): "El origen del texto de las Embajadas de Petrer", Revista anual *Moros y Cristianos*, Petrer, Pags. 35-42.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1996c): "El origen del texto de la Conversión de Villena", Revista anual *Día cuatro que fuera*, Villena, pp. 189-193.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1997a): "El origen del texto de las Embajadas de Sax", Revista de fiestas de *Moros y Cristianos en honor a San Blas*, Sax, Pags. 131-143.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1997b): "El origen del texto del 'Despojo' de Bocairent", Revista anual *Bocairent. Fiestas a San Blas*, Pags. 175-183.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (1998a): "El origen de los textos actuales de las Embajadas levantinas", En el libro *De Embajadas y Embajadores. I y II Symposium de Embajadas y I Encuentro de Embajadores*, Editado por la Unión de Entidades Festeras de Moros y Cristianos y Patrocinado por la Diputación Provincial de Alicante, Cocentaina, Pp. 29-63.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (2008a): *Historia de las Fiestas de Moros y Cristianos de Villena. Los textos de las Embajadas y la Conversión en la Historia de las Fiestas de Villena*, EPdV, Villena.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (2015): *Las fiestas de moros y cristianos*, Publicacions Universitat d'Alacant, Sant Vicent del Raspeig, 384 pp.

DOMENE VERDÚ, José Fernando (2018c): *Las fiestas de moros y cristianos de Villena*, Tesis doctoral, Universidad de Alicante, 2018.

FERNÁNDEZ HERVÁS, Enrique (1986): "Fiestas de Moros y cristianos en la provincia de Jaén", II Congreso Nacional de la Fiesta De Moros y Cristianos, Onteniente, 1985, Onteniente, pp. 299-311.

FERNÁNDEZ HERVÁS, Enrique (1992): *Fiestas de Moros y cristianos en España y su estudio en la provincia de Jaén,* Jaén.

PASCUAL GISBERT, Joan Joseph (2002): *Pròleg de Anunciación y Embajadas de las Fiestas de Moros y Cristianos de la Villa de Muro (1852-2002)*, Muro, Ajuntament de Muro y Junta de Festes.

RONDA PÉREZ, Joaquín y TASA BERENGUER, Carles: *Un romanç per a la festa. L'ambaixada de Modesto Mora. Callosa d'en Sarrià, 1860*, Callosa d'en Sarrià, Ajuntament de Callosa d'en Sarrià, pp. 18-19.

SALVÀ Y BALLESTER, Adolf (1958): *Bosqueig Històric i Bibliogràfic de les Festes de Moros i Cristians,* Instituto de Estudios Alicantinos, 2ª edición, Diputación Provincial de Alicante, Alicante, Edición facsímil, 2002, 175 pp.

SEMPERE QUILIS, Ramón (1984): "La Embajada Festera de Onil", *Revista de Fiestas de Onil*.◆

El senyor del castell

IVAN CARBONELL IGLESIAS
Centre d'Estudis Contestans
Universitat de València

Hi ha castells que tenen senyor. Hi ha castells vinculats a un personatge amb el qual quedaren lligats per a sempre, indissociables, i que fins i tot li reten homenatge ara encara en forma d'estàtua o en monòlit commemoratiu. És aquest el cas de nombrosos castells de la nostra geografia i també de la geografia europea. A més a més, alguns dels fets històrics esdevinguts en aquests castells han estat novel·lats, de manera que l'episodi històric ha adquirit també una dimensió literària. En altres casos el fet històric s'ha mesclat amb la llegenda, no amb un relat literari pròpiament dit, i ha entrat en un altre terreny, el de l'etnopoètica. Finalment, hi ha obres literàries d'ambientació històrica a castells reals que han acabat per fer creïbles episodis històrics que mai no succeïren. Història, llegenda i ficció s'entremesclen a castells associats a una figura que el senyoreja. Veiem quin podria ser el cas del castell de Cocentaina la crema del qual s'evoca en les festes de Moros i Cristians de la vila.

HISTÒRIA.
CASTELLS AMB ALCAID TRAÏDOR

Un dels castells que ha quedat associat a un fet històric ben real és el castell de la ciutat d'Alacant, sotmés per les tropes aragoneses l'any 1296 en el marc de la guerra amb el regne de Castella. David Garrido explica aquest fet així:

> Mentrestant, Jaume II havia preparat una poderosa flota, la qual es dirigí a Alacant. La vila oferí resistència i fou presa per les armes. Seguidament, el rei encapçalà l'atac al castell situat sobre el tossal anomenat Benacantil. Nicolàs Peris, l'alcaid, contravenint les raons adduïdes pel rei, a qui devia fidelitat pel pacte subscrit a Monteagudo, tot i no comptar amb suficient força per a resistir, decidí no lliurar la fortalesa. L'escomesa catalana fou èpica, a jutjat pel relat de Muntaner. El rei en persona es dirigí cap a la porta del castell, seguit dels seus homes. Prop d'allí una esquerda oberta al mur, potser provocada per les nombroses pedres llançades pels manganells sobre el castell, indicava el lloc per on penetrar-hi. Jaume II, Berenguer de Puigmoltó i un altre cavaller (..) entraren els primers. Un defensor colpejà el rei amb una ascona muntera que li foradà l'escut. El rei respongué de tal cop d'espasa que partí el cap del rival en dos meitats. (Garrido, 2002:41)

A resultes d'aquest incident, el rei va ordenar llançar les despulles de l'alcaid traïdor Nicolàs Peris als gossos i va ordenar que no fora soterrat a cementeri cristià. Actualment, un monument al castell d'Alacant ret homenatge a aquest alcaid que va ser fidel al rei de Castella en comptes de retre el castell al seu legítim senyor, el rei Jaume d'Aragó.

LITERATURA.
CASTELLS ON S'AMBIENTEN
LLEGENDES ANGLESES

La localitat anglesa de Nottingham ha sabut treure profit d'un personatge de llegenda l'existència del qual no està comprovada. Es tracta del bandoler Robin Hood, matèria de llegendes orals i d'obres literàries posteriors que han anat enriquint el personatge. Associat al bosc de Sherwood, els relats volen que aquest arquer que furtava als rics per alimentar els pobles pertanya a l'època del rei Ricard cor de lleó, que va morir el 1199. Les vicissituds d'aquest rei d'Anglaterra d'origen occità es narren en *En busca del rey* de Gore Vidal, entremesclats els fets verídics i els ficticis. El ben cert és que Ricard cor de lleó mor al castell francés de Châlus-Chabrol, associat des de llavors i per a sempre amb el rei que esperava Robin Hood. L'arquer és evocat hui en estàtua al castell de Nottingham i també al bosc actual de Sherwood, veritables reclams per al turisme cultural.

LLEGENDA.
CASTELLS AMB FANTASMA TEMPLER

En alguns casos, la llegenda s'ha mesclat amb el fet històric real. És el cas del castell de Miravet, a Catalunya. En aquest castell que ha presenciat tants fets històrics es conta que al punt de la mitjanit de l'últim dia de l'any s'apareix el fantasma del mestre dels templers. El fantasma dels monjos guerrers comença un vagareig per l'indret mentre va reclamant la presència dels seus cavallers. En veure que cap d'aquells cavallers morts no acudeix, desisteix i desapareix una altra vegada. Així ens ho conta Pere Català Roca:

> Cada 28 de desembre, [al castell de Miravet] a les dotze hores en punt, el fantasma del Mestre dels cavallers templers immolats, amb el seu martell blanc de la creu vermella, recorre la fortalesa i convoca els companys per reconquerir els Sagrats llocs. Com no compareix ningú torna decebut a la tomba (Català, 1994:86)

Els templers senyorejaven aquest castell i també molts altres de la serra d'Irta i del Maestrat. Precisament un altre d'aquests castells templers és el que ens du a una història real que ha traspassat a la literatura escrita.

LITERATURA.
DE PAPES I ANELLS

Al castell de Peníscola va passar els seus últims dies Benet XIII, el Papa Luna. La biografia de Pedro de Luna, papa protagonista del Cisma d'Occident, corre paral·lela a la de sant Vicent Ferrer, protegit seu que serà precisament qui anunciarà amb els anys una funesta notícia per a ell. És el seu vell amic sant Vicent Ferrer qui anunciarà precisament que la corona d'Aragó retira el seu suport al papa cismàtic com a solució al cisma que divideix la cristiandat. Aquest anunci el va fer el dominic al castell dels reis de Mallorca, a Perpinyà, però la notícia arribaria ràpidament al castell templer de Peníscola on es refugiava el papa:

> Dilluns, festa d'Aparici, estant lo rei en un cadafal fet davant la capella major del castell d'aquesta vila, e celebrada missa per mestre Vicenç en l'altar bastit en lo dit cadafal, lo dit mestre Vicenç féu son sermó, per lo qual oir hac en lo dit castell moltes notables persones e molt gran multitud de poble. (Martínez Ferrando, 1953:105).

Amb aquest fet que connecta els castells de Perpinyà i de Peníscola tenim la caiguda en la soledat absoluta d'un papa que fins a l'últim dels seus dies es resistiria a renunciar al seu nomenament. En morir, el papa Luna va passar a la llegenda i diverses han estat les obres que han evocat detalls del pontificat de Pedro de Luna, Benet XIII, com ara *L'anell del pescador* de Silvestre Vilaplana o *L'anell del Papa Luna* de Joan Pla. En l'actualitat, una magnífica escultura del Papa Luna presideix el castell templer de Peníscola perquè la seua figura és indissociable d'aquest castell que entra en la mar com una península impossible.

CASTELLS ON ELS SANTS AJUDEN ELS REIS

A la localitat del Puig de Santamaria es va decidir bona part del destí de la Balasiya assetjada per les tropes del rei Jaume I en els anys 1235-1238. A la planúria a la falda del castell d'aquesta localitat, l'exèrcit musulmà va fer el seu gran darrer intent de resistir la conquesta jaumina. Jaume I va dictar *El llibre dels feits* en què evoca aquells dies decisius del seu regnat encara jove, però la llegenda ha millorat aquell relat amb l'ajuda de la intersecció de sant Jordi. Altres fets llegendaris encara adornen més el paratge, com ara el cop de pota del cavall del rei que obre una via d'aigua al castell que presideix la muntanyeta des d'on es divisa tota la comarca. La muntanyeta rep l'eloqüent nom de *Muntanya de la Patà* i al seu com hi ha un castellet enrunat. El relat llegendari hauria adornat el descobriment d'un aljub en aquell indret que explicaria la presència de l'aigua. Siguen com vulguen els fets d'aquells dies, en aquella plana s'alça des de llavors el Monestir de Santa Maria del Puig, on descansen les restes del cavaller Bernat Guillem d'Entença, que va caure en aquells dies de batalla.

Com sabem, la llegenda de la intersecció de sant Jordi es reprodueix en altres llocs i, per exemple, les festes de Moros i Cristians d'Alcoi l'evoquen al davant de les muralles de la ciutat. Actualment, al castell de Banyeres de Mariola es pot admirar una escultura aèria de sant Jordi de gran bellesa, car en aquella localitat se celebren les festes en honor a la relíquia de sant Jordi, patró de la localitat.

EL SENYOR DEL CASTELL DE COCENTAINA

Òbviament, si el castell de Cocentaina està lligat a un senyor i a un fet és a Roger de Llúria i l'heroica defensa que del castell va fer l'almirall en els crítics dies de les darreries d'agost de 1304:

> a la darreria d'agost, un exèrcit sarraí envaí el regne valencià, cremà Cocentaina (d'aquí el sobrenom de socarrats dels seus habitants) i devastà les rodalies d'Alcoi. L'almirall Roger de Llúria, senyor de Cocentaina, era a la vila quan l'atac, però aconseguí de resistir el castell (Garrido, 2002:65)

Aquesta gesta va ser documentada amb enorme cura per Maria Teresa Ferrer Mallol i també ha estat evocada per l'historiador Vicent Baydal. Emperò, encara ara no existeix cap monument a les immediacions del castell que evoque l'almirall –com sí passa als castells de Peníscola o d'Alacant– i encara ara cap novel·la ha mitificat literàriament aquests fets. Les festes de Moros i Cristians de Cocentaina, això sí, són la millor evocació d'aquests fets històrics i del senyor del castell, Roger de Llúria. Cada any que se celebren uneixen en la festa de hui la història real d'ahir, contagiada de llegenda i de literatura. Des de l'altura de la serra, el castell real de Cocentaina contempla el record dels fets reals que ell sí que va viure.

BIBLIOGRAFIA

BAYDAL, Vicent (2016) "Dur l'enemic a casa. La crema de Cocentaina de 1304", dins *Fer harca (II),* València, Drassana.

CATALÀ ROCA, Pere (1994) *Llegendes de castells catalans,* Barcelona, Rafael Dalmau editor.

FERRER i MALLOL, Maria Teresa (2002) "La incursió de l'exèrcit del regne de Granada de 1304 pel regne de València i l'atac a Cocentaina", dins Alberri 15, Centre d'Estudis Contestans.

GARRIDO i VALLS, Josep-David (2002), *La conquesta del sud valencià i Múrcia per Jaume I,* Barcelona, Rafael Dalmau.

MARTÍNEZ FERRANDO, J.Ernest (1953) *San Vicente Ferrer y la casa real,* Analecta Sacra Tarranconensis, 26.

MARTORELL, Joanot (2008), *Tirant lo Blanch,* edició i notes d'Albert Hauf, València, Tirant lo Blanch.

MUNTANER, Ramon (2015), *Crònica,* edició i estudi (pròleg - capítol 146) de Josep Antoni Aguilar Àvila, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

NADOT, Sébastien (2010), *Rompez les lances! Chevaliers et tournois au Moyen Age,* París, Autrement.

RIQUER, Martín de (1999), *Caballeros medievales y sus armas,* Madrid, UNED.

RUBIO, Agustín (1985), *Epistolari de la València medieval,* València, IFV-Universitat de València.

WICKHAM, Glynne (1963)_*Early English Stages, 1300 to 1660, Vol. I: 1300 to 1576*, London, Routledge & Kegan Paul-Nova York, Columbia University Press.◆

Antic sentiment fester

JOSE FAUSTO CASTILLO JOVER

Recordant l'antiga festa contestana, fa aproximadament uns seixanta anys més o menys, en algunes filades del nostre poble, el lloc era tan reduït que quan arribaven festes havien de posar al carrer davant de la filà, com una cabanya de pinotxa per a tapar-se del sol, per poder estar junts músics i festers. Com algunes filades no tenien prou cadires per a tots, posaven uns taulons de fusta. Estaven una mica incòmodes, però així i tot, ells s'ho passaven molt bé. Com que en aquells temps no hi havia massa llocs per a la distracció, allí podien xarrar i gaudir en companya d'amics.

Al nostre poble, uns anys després, l'economia va millorar i a les filades contestanes ja començaven a menjar tares calentes en el vermut, com ara **sépia, calamars, magre, fetge, etc., i també, a més de vi i el «café licor»** de sempre, tota classe de begudes.

Encara que normalment del que més es parlava dins de la filà era sobre la festa, també hi havia moments per tractar assumptes íntims i personals, per la qual cosa, si algun membre demanava un favor, sempre hi havia companys disposats a ajudar-lo, ja que fent-se el vermut o desfilant en l'esquadra, no hi havia problemes de qui es posava al costat de l'altre, aleshores eren un grup d'amics i se sentien molt a gust tots junts, perquè la festa crec que agermana i relaciona favorablement les persones.

Va haver-hi alguns casos personals que m'agradaria recordar. Per exemple, un pare el fill del qual no tenia faena, i un company fester li va dir: «Dis-li que vinga el dilluns al matí a la meua fàbrica». Un altre se sentia mal, i el que tenia al costat li va recomanar unes herbes de la serra de Mariola per millorar-lo. Aquests casos van ser resolts favorablement, i a la setmana següent van donar les gràcies als que els havien ajudat. També xarrant, eixien a la llum moltes informacions de problemes personals que alguns desconeixien i allí els ajudaven o aconsellaven, ja que en aquells temps estaven una mica endarrerits i desinformats. Aquestes coses feien que es creara un ambient d'amistat dins de la filà. Ara, afortunadament, a les filades tots saben més, ja que per un costat han estudiat i per altre tenen més mitjans per a informar-se. En aquest aspecte, ha canviat molt la vida.

Qui més manava era el «cap de filà». El volien molt tots, sempre estava afavorint les coses positives, fent que hi haguera bona harmonia i, de vegades, rebaixant algunes tensions o discussions entre companys. Ell i el fiança portaven tot l'assumpte organitzatiu i econòmic. Preferentment, s'ocupaven que els festers no faltaren als actes oficials ben vestits i, a més a més, en coordinació amb el conserge triaven el menjar i la beguda per a tots. Moltes vegades també ajudaven a parar les taules. Anys després, en totes les filades van creure convenient ampliar la junta amb molta més gent per repartir-se la faena i portar-ho tot millor.

En algunes filades quan els tocava fer el càrrec de Capità o Abanderat, posaven en marxa un dispositiu de treball, ja que entre tots els membres confec-

cionaven els vestits de l'esquadra especial, abans déiem «els negres». Sempre hi havia algú que per personalitat, experiència o coneixements, organitzava la gent per a fer-ho tot. Eren unes setmanes prop de festes on s'ajuntaven cada nit amb molta il·lusió i esperança de deixar ben alt el nom, perquè hi havia una competència entre les filades de superar els càrrecs. Com en aquells temps econòmicament la majoria anaven curts, buscaven teles, pintures i tot el que fera falta a uns preus molt reduïts. Algunes vegades, per amistat, en algun industrial tèxtil, els regalava un rotllo de tela. També es va donar el cas que algun fester va pagar alguna cosa pel seu compte, en referència i atenció als seus companys.

Finalment, en acabar l'entrada, a més de gaudir molt, hi havia una satisfacció molt gran per part de tots, veient les felicitacions rebudes per part dels festers i, el més important, el reconeixement i els aplaudiments de tota la gent.

A Cocentaina hi ha persones del poble que sense ser festers en actiu els agrada tant la festa que no es perden cap acte. En la primera diana, cada any matinen i estan a la plaça de l'Ajuntament veient l'arrancada i també, per descomptat, la vesprada del dia de la Publicació. Per cert, per veure aquests actes cada any veem molta gent d'altres pobles, però quan més venen de fora és el dia de l'entrada, ja que tot el recorregut des de l'alt del passeig fins al Pla, està de gom a gom. A Cocentaina, com que les festes són en agost i fa bon temps, tenim la sort de poder gaudir tranquil·lament al passeig fent-se el vermut, berenant o sopant asseguts als bars, acompanyats de familiars i amics.

En les festes de Moros i Cristians, **la música, el públic i els festers** van lligats els tres, ja que no es pot fer festa si en falta algun. Primerament, no podem pensar com seria la festa sense la melodia i l'alegria que dona la música. Afortunadament, ací a Cocentaina gaudim de tindre molts bons compositors. A més a més, tenim el pasdoble «Paquito el Chocolatero» que va ser escrit pel socarrat Gustavo Pascual Falcó exclusivament per a la festa contestana i està tocant-se en tot el món. En segon lloc, sense el públic, perquè els aplaudiments fan que se superen i ho facen cada volta millor. I, finalment, molt menys sense els verdaders protagonistes principals, els festers, ells sí que mereixen tota l'estima per part de tots. Molta gent del poble ho reconeix i cada any els convida a pastes i a herbes en molts llocs per a on passa la primera diana.

Els últims presidents i les seues juntes de festes ací a Cocentaina han pujat molt el nivell de les festes contestanes, així ens ho diuen alguns dirigents de la festa de molts pobles.

Després de passar dos anys sense poder fer festa per la pandèmia, els festers tenen moltes ganes de tornar a desfilar una altra volta, com també el públic que igualment vol tornar a gaudir de les nostres festes.

Visquen les Festes de Moros i Cristians de Cocentaina i, amb un crit ben fort, visca Sant Hipòlit!◆

Evolució de les festes

JOAN JOVER I DOMÍNGUEZ

Les tradicionals festes de Moros i Cristians que el poble de Cocentaina dedica al seu patró, sant Hipòlit, des dels seus inicis i al llarg de la seua història, sempre han estat en constant evolució, adaptant-se en cada moment al seu temps. El que podem dir que mai no ha canviat és la devoció que els festers i el poble en general li ha professat al seu patró, Sant Hipòlit.

L'entitat festera encarregada d'organitzar les nostres festes, com no pot ser d'una altra manera, sempre ha buscat el millor per al bon fer de la festa i així donar el major lluïment a tots els actes; per la qual cosa, sempre han tingut com a base la redacció de diferents estatuts o reglaments, que com hem dit més amunt, han anat adaptant-se al seu temps.

El que voldria centrar en aquest modest article és el reglament de festes redactat en 1853, per la seua singularitat que, al meu parer, tenen la redacció dels seus articles, on ens descriuen les festes com si d'una parada o desfilada militar és tractés

A la vila de Cocentaina, a 27 de maig de 1853, convocada junta general de companyies pel vicepresident, Luis Gonzaga Llorente, presidida per ell mateix, amb l'assistència de José Reig i Francisco de Paula Puig, i els caps, José Esteve, Salvador Puig, José Moltó, Francisco Rodes, José Cortés i Fenollar, Antonio Brotons, Vicente Sancho, Cristino Pérez, Francisco Llopis, Francisco Ribelles, i Francisco Reig; per a donar el vistiplau al nou reglament.

El vicepresident anuncia que en l'acta celebrada el 9 de desembre de 1852, es va nomenar una comissió per a redactar el nou reglament, formada per Luis Gonzaga, Francisco de Paula Puig, José Reig Reig, actuant com a depositari Francisco Ferrando, acceptant tots ells els seus càrrecs; els quals després d'examinar detingudament tot l'articulat fester, en oberta discussió, acordaren redactar el present reglament.

REGLAMENTO GENERAL PARA LA FIESTA DE SAN HIPÓLITO.

Reglament molt ben detallat en els seus 32 articles, molts dels quals, com hem dit adés, ens criden l'atenció per la seua singularitat. En el títol preliminar

ens diu: la festa de Sant Hipòlit té com a objectiu solemnitzar el dia del nostre Patró, fer pública manifestació dels sentiments religiosos, que animen, tant als veïns del poble com als que ens visiten en les nostres festes. Objectiu que està present en l'actualitat.

En l'article següent, ens diu que per aconseguir dita solemnitat i atenent a l'ocupació bèl·lica a la qual pertanyia el sant, es formaran dos exèrcits: un representant al Gentil al qual pertanyia el sant, abans de la seua conversió; i l'altre al cristià, a la qual milícia triomfant pertany. Ací ja ens parla de dos exèrcits, Gentil i Cristià; el nom del bàndol cristià mai no ha canviat, però el bàndol oponent al llarg del temps s'ha nomenat de diferents maneres: gentils, turcs, i en l'actualitat, festes de Moros i Cristians.

En els articles següents, ens parlen que els exèrcits, en les seues evolucions guerreres, durant els tres dies de festa s'acomodaran en tot a la invasió sarraïnesca en Espanya, simulant combats o guerrilles per poder apoderar-se del castell, element indiscutible de les nostres festes. Els dos bàndols estaran representats pels seus capitans, com també pels seus ambaixadors o parlamentaris.

Els exercits, tant el cristià com el gentil, es dividiran en companyies, les quals escolliran al seu "cap" que els representarà en la junta general de companyies, adaptant cada una la vestimenta històrica corresponent. En aquest apartat, ens parla del cap de la companyia, el que hui coneixem com a "cap de filà"

Per a formar una nova companyia, serà a través del *"sargento mayor"*, que presentarà un esbós del "trage", siga d'un bandol o de l'altre, el qual demanarà el seu ingrés a la comissió de l'actual reglament, per a aprovar dita petició. No podran eixir a festes menys de cinc individus per companyia, que és el mínim que marca aquest reglament.

En cas de ser convocada junta general de companyies, no acudiren a aquesta algun dels *"caps"* o representants, després de ser citats, estaran obligats ha acceptar el que allí s'haja acordat. S'entén constituïda junta general quan convocada legalment i presidida per qui corresponga, assistisquen dos o més *"caps"*. Les votacions seran secretes. En la junta general de companyies hi haurà un secretari que serà nomenat pel president entre els presents, el qual redactarà l'acta que fi maran, *"los que supieren"*, perquè aleshores no tots sabien fi mar.

Altres curiositats dels articles és que ens diu que l'Ajuntament destina un dia a celebrar la festivitat de la nostra patrona, la Mare de Deu del Miracle, i que serà el dia de la publicació de la festa de Sant Hipòlit, la qual és farà per un o més representats de les companyies, pegant la volta pels punts i l'hora que l'autoritat determine; tenen l'obligació d'assistir a la processó del mencionat dia totes les companyies que formaran per ordre d'antiguitat. En la publicació, els publicadors, aniran muntats a cavall, així mateix, si la comissió pren part també aniran muntats; encapçalant la marxa pels *"trompeteros y timbaleros"*.

La festa durarà tres dies, que seran, 12, 13 i 14 d'agost; encetant el primer dia, amb la primera diana, que començarà a les quatre del matí des de la plaça de la Vila, començant alternativament, ja el cristià, ja el gentil, amb les seues bandes de música que aniran acompanyades cada una pel sergent o representant de la companyia. Cas que alguna companyia no portara música, s'unirà a les existents. Pegaran la volta pels punts que l'autoritat designe, passant el més pròxim possible per la casa tant dels capitans com dels ambaixadors i dels abanderats.

L'entrada dels exèrcits començarà a les cinc de la vesprada des de la Creu de València portant l'avantguarda l'exèrcit cristià, amb el recorregut acostumat, això sí, al passar pel castell, es quedarà una quarta de companyia de l'exèrcit cristià; finalitzant el recorregut, en el *"Llano de la Fuente"*, on els dos exèrcits formaran batalla, on després desfilaran tots junts acompanyant als seus *"caps"*.

S'inaugura el segon dia amb la segona diana que, com l'anterior, comença de bon matí i amb el mateix recorregut. Una volta finalitzada s'incorporen les bandes de música *"a sus respectivas companyias con las que assistiran, al "santo sacrificio de la misa"*; les quals estaran ben formades, l'exercit gentil a la plaça del mercat, i els cristians, a la de les monges. Obriran el pas els gastadors de les companyies dels capitans, acompanyats per la banda militar que marxaran a per les banderes i ambaixadors, que al seu pas manaran els capitans formar en ordre de parada i presentar armes, al so de la marxa reial, amb la qual desfilara per acompanyar a l'església, al *"M.I. Ayuntamiento"*; arribats a la plaça de l'església, *"formaran en batalla con el arma terciada"*, fins que entren les autoritats i els capitans manen descansar, *"armas a tierra i rompan filas* .

Conclosa la missa, formats de nou els exercits amb la mateixa solemnitat, acompanyaran les autoritats i capitans fins a la *"casa capitular"*, on desfilaran i els rendiran honors.

Podem comparar aquest solemne acte, com el que hui coneixem amb la presentació d'armes als capitans i abanderats davant de l'Ajuntament, el qual, i al meu parer, hem de cuidar i donar tot el major realç que és mereix aquest singular acte.

Per a solemnitzar la processó de la vesprada i per realçar la figura del nostre Patró, és repetiran aquests cerimoniosos actes protocol·laris que pel matí.

El tercer dia, les companyies dels capitans encendran fogueres a les tres de la matinada: els cristians damunt de la Penyeta Blanca, i els gentils a Santa Bàrbara, als quals s'uniran les companyies dels seus respectius exèrcits, a l'ordre dels capitans començarà l'encreuament de foc de guerrilles, ocupant cada companyia el lloc que designe el seu capità; enfilant el carrer Gitanos, plaça del Mercat fins aplegar a la plaça de les monges; lloc on s'entrevistaran els dos sergents majors, proposant el gentil la suspensió d'hostilitats fins que siguen presentats les condicions de pau, fet per el qual els respectius capitans, s'ordenarà tocar descans.

A l'hora designada per a la ambaixada, i abans d'aplegar a la plaça, el capità cristià rellevarà la guarda del castell, que en tot moment ha estat guardat per un sentinella en cada garita, i dos al peu del castell en forma de batalla, i en la qual s'uniran les restants companyies de cristians, les quals donaran pas a l'herald amb el plec de condicions sol·licitant audiència per a la ambaixada al capità cristià, el qual ha de ser contestat i no *"rasgado"*, acte que donarà pas a l'ambaixada mora, la qual, en no haver-hi acord, continuaran amb les guerrilles. Una vegada conclòs el foc, s'enfrontaren espasa en mà fins rendir el gentil al cristià, apoderar-se del castell i fer presoners al capità i la seua escolta.

Ja a la vesprada es repetiran els mateixos actes que pel matí, pel que fa a les ambaixades i presa del castell; tan sols canvia el lloc d'eixida del bàndol cristià que començarà en el *"Llano de la Fuente"*, i el bàndol gentil en la *"Plaza de las Monjas"*. Durant les ambaixades, tan sols es permetia estar al castell al capità, ambaixador, abanderat, sergent major, quatre sentinelles per a les garites a més d'un representant de cada companyia, que portarà el "passe" del seu cap.

En aquest reglament de 1853, ja es desenvolupaven els tres dies de festa més o menys com els coneixem en l'actualitat, i se li donava molta importància als actes oficials. Igualment, també ens parla que durant els tres dies de festa, les nits estaran ocupades amb *"entretenimientos pacificos* . També ens crida l'atenció en els seus interessants articles, les paraules usades en l'argot militar, com les següents: "*compañia, formar parada, centinela, arma terciada, gastadores, egercito, rompan filas"* etc. que no deixen de ser curioses.

També se li dona importància als sergents majors que són nomenats en junta general de companyies, un per a cada exercit, que seran retribuïts amb cent reals per als dos; que faran d'ajudants dels seus respectius capitans, amb la facultat de fer complir estrictament les normes d'aquest reglament. Presidiran i dirigiran la publicació de les festes, convocaran junta general i executaran qualsevol funció que la comissió els encarregue.

Els que tenim ja una certa edat, hem conegut la figura del sergent, personatge molt rellevant en l'organització de la festa. Igualment aquest reglament també té molt en compte la seguretat dels festers, amb normes molt estrictes en la manipulació de la pólvora, per evitar qualsevol accident.

En aquest article he intentat plasmar un xicotet esbós de l'articulat d'aquest reglament, replè d'actes festers que amb tanta cura va ser estudiat i redactat per la comissió encarregada a tal fi en 1853 el qual, i al llarg del seu contingut, van tindre en compte tot el millor per al desenvolupament de la festa, que el poble de Cocentaina dedica al seu patró, sant Hipòlit. Així com també la comissió, es reserva la facultat d'adoptar les mesures oportunes: "*que no estando previstas en este reglamento sean necesarias para el mayor lucimiento de la fiesta* .◆

Cocentaina: sus escuelas y maestros (VI)

JOAQUÍN NAVARRO REIG - EDUARDO SANZ CARBONELL
Centre d'Estudis Contestans

[…] Pasados 4 años, el ayuntamiento recibe una solicitud de Rosario Senabre con el fin de que se le expida

> "certificación del tiempo que ha desempeñado en propiedad la escuela elemental, motivo de su renuncia y el tiempo en que tuvo privadamente a su cargo dicha enseñanza, así como se le libre copia certificada del título de maestra que exhibió y pidió, por último se le ponga en posesión de la escuela de niñas en esta villa de nueva creación para la que interinamente ha sido nombrada, según oficio fechado 18 abril último, fi mado por el presidente y secretario de la Junta Provincial de Instrucción Primaria".

En respuesta el ayuntamiento certifica que en 1853 se la había nombrado maestra de la escuela elemental de niñas -recordemos que las niñas no podían asistir a la escuela superior. , pero no constaban en sus archivos las razones de su dimisión, si bien, extraoficialmente había podido conocer que se debió a ciertas diferencias con el consistorio de la época. Respecto a sus servicios en la enseñanza privada, solo se sabe que lo desempeñ**ó** durante varios **años antes de obtener la** plaza de la escuela pública y que la ha continuado ocupando después de su regreso de Villajoyosa. Finalmente, sobre la concesión interina de la plaza de maestra de la nueva escuela, hace constar que, como el ayuntamiento había expuesto a la Junta Superior de la provincia, "la inconveniencia del establecimiento de una nueva escuela elemental de niñas, se suspende la posesión que se solicita, hasta tanto que resuelva lo que corresponda la referida Junta".

Es conveniente matizar que las Juntas provinciales estaban orgánicamente por encima de las Juntas locales, pero estas ***últimas*** no siempre atendían sus directrices, lo que causaba cierta tensión, animada sobre todo porque los maestros preferían presentar sus quejas ante la provincial (que hacía el papel de defensor del maestro), ante la pasividad de la Junta local, dicha pasividad no era comprendida por los maestros que estaban sujetos al férreo control de la Junta local en cuanto a exámenes, matrículas, asistencia, etc.

Frente a los buenos discursos sobre la importancia de la educación para la felicidad de los pueblos, cabe recordar que los maestros y sus escuelas seguían maltratados, cobrando tarde y mal, demorando la creación de nuevas aulas pese a la falta de plazas y trabajando en condiciones insalubres. Dicha muestra presentó una queja el 12 de abril de 1855, en la que se denunciaba la falta de limpieza del hospital viejo, tanto su escuela, como el resto de las dependencias, tanto por parte de sus usuarios, como de sus trabajadores, que de todo había. Inspeccionado el asunto, el ayuntamiento da un plazo de 3 días a todo el mundo para desocupar el edificio salvo al maestro Vicente Borrás, al cual se le recuerda que "la habitación que se le da es solo para sí y su familia, y así no puede permitírsele que en ella d**é** albergue y permita trabajen otros individuos".

Pese a todo, las relaciones entre dicho maestro y el ayuntamiento no debieron mejorar. Pues este **último** present**ó** una serie de quejas ante la comisión superior de la provincia, la cual le contesta el 25 de mayo de 1856, ordenando se conmine a Vicente Borrás a optar por una escuela de menos sueldo y categoría (no se a cuál podían referirse, pues ya era maestro de escuela elemental), o en caso contrario, se persone el día 30 a las 11 de la mañana ante la corporación para responder de los cargos que se le imputan. Téngase en cuenta que, con una familia de 10 hijos, Vicente Borrás debía hacer maravillas para poder sacarla adelante. No extrañe pues, que el maestro solicitase de los padres su ayuda económica, pero en una sociedad como aquella, a las familias pobres, que eran la mayoría, les resultaba imposible pagar la cuota escolar, incluso sus hijos se veían abocados a abandonar la escolarización en busca de un empleo con el que poder ayudar en casa. Consciente de la dificultad la solución vino dada el 16 de agosto de 1855. El ayuntamiento envió a los maestros un listado de las familias pudientes a las que, con el beneplácito de la Comisión Superior de Instrucción, se les podía aplicar la retribución correspondiente.

Aunque nos saltemos el hilo temporal vamos a hacer un inciso sobre la historia de las permanencias. Recordemos que el magisterio ha ido perdiendo su consideración social conforme ha ido mejorando su bienestar económico, de tal modo que, en vísperas de la implantación de la democracia actual, a su horario habitual de 9 a 12 h. y de 3 a 5 de la tarde se sumaba una hora adicional, de 12 a 13 horas, como clase de

refuerzo, llamada repaso o permanencias destinada a aquellos alumnos cuyos padres pagaban una cantidad módica. Era el mismo sistema habitual de los médicos, también mal pagados, cuyas igualas permitían a los pacientes acudir a su consulta particular. Esta arraigada costumbre era permitida, desde tiempos inmemoriales, por la administración como forma de compensar los bajos salarios de médicos y maestros, de este modo eludían mejorar sus retribuciones. Recordemos las declaraciones de un político destacado del gobierno del tardofranquismo, el cual señalaba que un aumento el salario de los maestros se tendría traería un incremento paralelo del precio del tabaco, pues los maestros eran un colectivo muy numeroso.

Esta discriminación llevó a una lucha reivindicativa permanente y en 1970, con la Ley General de Educación, se prometió la mejora salarial, aunque para alcanzarla se tuvo que hacerse una huelga en 1973 para reclamar el aumento (el coeficiente del maestro nacional de primera enseñanza, convertido automáticamente en profesor de EGB pasó del 2,3 al 3,6, lo que significaba un aumento salarial interesante). La huelga se dijo que estuvo propiciada por el propio SEM (Servicio Español del Magisterio), el sindicato oficial y que el gobierno la consentía como una muestra de modernidad de la sociedad española. En política todo es posible. La huelga fue especialmente efectiva en las ciudades, en las escuelas unitarias de los pueblos, como como es nuestro caso, nos enteramos cuando ya todo se había resuelto, a través de un telegrama que recibió el alcalde comunicando que se había desconvocado la huelga, porque se había aprobado un aumento salarial, pasando de unas nueve mil pesetas a 16.000. Tal era el estado de aislamiento en que vivían las escuelas rurales y cuanto más pequeño era el pueblo, peor. Recordemos que el maestro debía empadronarse en la localidad y vivir en ella, tampoco tenía otra opción, ya que todavía no disponían de medios de transporte particular para poder desplazarse diariamente. Una anécdota significativa la contaba el repartidor de la leche en las escuelas. Recordemos que la ayuda americana a las escuelas (años 50) consistió en leche en polvo y queso, después vino el botellín de la marca Clesa, a razón de una peseta por botellín. Todas las semanas venía el repartidor, y aunque el número de alumnos de Catamarruch era escaso y por tanto el consumo bajo, la escuela la regentaba una maestra joven y hermosa, la cual se consumía en la **más oscura de las soledades** y la visita del repartidor era una bocanada de aire fresco.

Lamentablemente para los pueblos, sus escuelas rurales fueron consideradas poco efectivas, poniendo en marcha los políticos un proceso de concentración escolar, esto fue una de las causas de la despoblación del mundo rural. Si los hijos debían acudir al pueblo de al lado, en donde además trabajaban sus padres, la solución estaba en cambiar de residencia. A partir de estos momentos, a la concentración escolar se unieron los cambios políticos y la incorporación de activistas en los partidos políticos, trayendo casi a diario huelgas para conseguir mejoras laborales. La huelga de noviembre del 76 fue importante, la administración ofrece 4.000 ptas. de dedicación plena, el magisterio solicita 10.150, lo mismo ocurría con los incentivos, donde se perdía la proporcionalidad con los otros cuerpos de la administración. Con todas esas injusticias salariales la lucha estaba servida durante años. De resultas de todos estos conflictos se implantaron los cinco sexenios, siendo el gobierno de Canarias el primero. Ahora se abría una nueva brecha salarial entre comunidades autónomas, de modo que en poco tiempo la diferencia entre unas comunicades y otras fue en aumento, ganando en la carrera el País Vasco. Carrera que se manifestó también en la jubilación anticipada de los maestros con la Logse. Pensada para rejuvenecer la plantilla de maestros y profesores de enseñanzas medias. Con 30 años de servicio y 60 de edad se podía alcanzar, recibiendo una indemnización fija oficial y otra variable según la autonomía, por supuesto la de Euskadi era la más alta. Y hoy así estamos, tras más 40 años del sistema autonómico, cada territorio disfruta de una situación diferente cuando antes todos sufríamos las mismas carencias.

Apelamos a la indulgencia del lector por el salto temporal que nos hemos permitido de ms de un siglo, que tiene como justificación el demostrar la lucha sempiterna del magisterio por alcanzar su reconocimiento económico que ponga fin a la desafortunada tradición. De todos modos, queremos señalar que en cada localidad la historia de las permanencias se escribió de manera diferente, en Cocentaina, en un claustro de 1951 se estudió la posibilidad de implantarlas. Hubo retrasos ante la difícil situación económica que atravesaba la población, pero no fue hasta 1954 cuando se decidió cobrar 10 ptas. en los primeros grados y 15 en los últimos, aunque de momento se dejó en suspenso. Reimplantadas en 1959, se volvió a suspender, seguramente debido a su escasa acogida. En 1960 aprovechando una vista de inspección, el claustro le consultó la conveniencia de implantarlas. El inspector para no defini se (como era su costumbre) les indica que se acojan a la reglamentación existente. En el curso 68-69 se vuelve a plantear el tema y se acuerda subir la cuota de 50 a 100 ptas. con el fin de buscar una equiparación salarial con la de los padres de sus alumnos, reservando el 10% para el director. Se perseguía con ello dignificar el trabajo del maestro, siempre denos-

tado, es decir, se intentaba equiparar la hora lectiva con la hora laboral de los padres. A partir de ahora su recorrido futuro será muy corto.

Retomando nuestra cronología, en 1854 procede renovar la Comisión de Instrucción Primaria, eligiéndose por presidente al cura de santa María, en representación del ayuntamiento al regidor José Reig y de los ciudadanos a Luis Gonzaga Llorente y José Esteve Reig. Uno de los asuntos que tuvo que lidiar la Comisión fue la solicitud de permuta presentada, en febrero de dicho año, por el maestro superior Mariano Enguix y Celestino Poveda de Monóvar. El asunto se trasladó a la Comisión superior de la provincia que al no encontrar inconveniente para que se lleve a efecto, la traslada a la Dirección General para su concesión. Pero, por las razones que fuera, Celestino solicita a la Comisión, en diciembre del mismo año, se le permita regresar a Monóvar, lo cual se le deniega, aduciendo que "dicha traslación[...] traería perturbación en la enseñanza [...] y general descontentamiento de los padres de familia, ocasionado por la variación del sistema de enseñanza, siendo además [...] persona idónea en todos conceptos a juicio de esta Comisión para desempeñar la escuela que regenta".

La población de Cocentaina, en la segunda mitad del siglo XIX, rondaría los 6.500 habitantes, de los cuales un buen porcentaje estarían en edad de seguir estudios primarios, aunque pocos lo hiciesen. De todos modos, uno se pregunta, en el caso de acudir todos los niños a la escuela ¿cuántas aulas harían falta? y ¿cuántas estaban en funcionamiento en ese momento? Ya sabemos que las escuelas públicas se ubicaban en el antiguo hospital, en santa Ana y en algunos momentos en el Palau, pero ¿eran suficientes? Juzgue el lector a tenor del comunicado que recibió el ayuntamiento el 5 de junio de 1856 de la Comisión Superior de Instrucción Primaria en el que se indicaba que de acuerdo con el art. 32 del Real Decreto del 23 de septiembre de 1847, "le correspondía a nuestra villa una escuela elemental de niños dotada con 4.000 reales, debiendo figurar dicha cantidad en los inmediatos presupuestos municipales, de la que enterados acordaron el que se exponga a dicha superioridad que en esta villa hay suficiente para la educación primaria, con la escuela elemental y superior que ecsiste (sic), así por ser pueblo agrícola, como por tener su vecindario esparcido en gran parte fuera de su casco en los caseríos y masías que ecsisten en su término, aliviando al mismo tiempo con la citada cantidad el presupuestos municipales y con ello a los contribuyentes". En pocas palabras, de hacer falta no había dinero para más, pues si a más escuelas más impuestos, los contribuyentes optaron por esto último.

El 22 de julio de 1855, se recoge una solicitud de Cecilia Pérez Maciá de Alcoy, de 32 años, futura esposa del notario Judas Sivera Gozálbez de Novelda, para establecer una escuela de niñas en el palacio de esa villa. Interesante resulta la petición, pues acompaña al efecto el "título de maestra de niñas elemental, espidido por el Ministerio de Gracia y Justicia el 25 de mayo 1853, fi mado en nombre del Sr. Ministro por el subsecretario Antonio Escudero", y en atención "a ser la solicitante persona conocida y estar seguro de su buena conducta moral, se le revela de la obligación de presentar certificación de buena conducta a tenor del art. 25 de la ley de 21 julio 1838". No extrañe que, ante las condiciones que ofrecía la enseñanza oficial las familias con recursos sufragaban en su totalidad la escuela privada, por el contrario, la pública dependía de los precarios fondos municipales.

El R. D. del 23/09/1848 recalcaba que es el gobierno, y no los ayuntamientos, quien fija el salario de sus maestros, el cual comprendía: sueldo, casa, material y retribuciones de los niños (que también asumiría el municipio). Aunque el decreto aclaraba estos detalles, la demora en la percepción de salario se convirtió en un mal endémico durante todo el siglo. Pese a la buena voluntad por parte de los ayuntamientos, los retrasos constantes se producían porque los ayuntamientos no tenían liquidez. La Gaceta del 20/04/1898 publicó un decreto que pretende "mejorar en este concepto la situación de los maestros, en la medida que lo permita el estado económico del país y del presupuesto" procurando que "el exiguo sueldo de tan dignos funcionarios llegue á poder de ellos regular é íntegramente", aunque es consciente de lo "complicado y embarazoso del procedimiento para recaudar los haberes de los maestros".

Con ese fin se introdujeron reformas en los presupuestos de 1893 y 94, pero no lograron alcanzar su objetivo "debido á que las lentas y laboriosas liquidaciones que las oficinas de Hacienda han de hacer para ingresar en las Cajas de las Juntas provinciales los recargos municipales pertenecientes á la instrucción primaria traen consigo tan gran retraso impidiendo la apertura de los pagos en las fechas legales", además dichas cantidades no siempre se aplicaban a sus naturales obligaciones, por tanto es necesario "rehacer este procedimiento, procurando, además, que los Ayuntamientos satisfagan directamente las diferencias que resulten entre las cantidades recaudadas en cada trimestre por recargos municipales y el importe de las obligaciones consignadas con dicho fin en sus respectivos presupuestos", y así lo definen:

Art. 1º: Los recargos municipales que los Ayuntamientos impongan sobre las contribuciones territorial

é industrial serán entregados por los recaudadores y agentes ejecutivos en las Cajas provinciales de Instrucción Pública hasta cubrir el importe de las atenciones de primera enseñanza.

Art. 4º: Los ingresos efectuados se aplicarán en primer término **á** cubrir las atenciones corrientes por personal, material y arrendamientos de locales para escuelas, y el resto se destinará **á** solventar los atrasos que existan por dichas atenciones.

Al 5º: Si terminado el trimestre los ingresos hechos en la Caja de Instrucción Pública no bastasen **á** cubrir las atenciones de este servicio, los Ayuntamientos quedan obligados **á** abonar el débito que resulte". Y a fin de que no se cometiesen abusos se hacía responsable a las autoridades locales, con sus bienes propios, de las infracciones al acordar "pagos sin acreditarse la solvencia de las atenciones corrientes de instrucción primaria".

En Cocentaina, y en esas mismas fechas, contábamos con una deficiente red escolar, incumplíamos la exigencia de dicha ley que establecía una escuela de niños y niñas por cada 500 habitantes, y todo ello por falta de recursos para pagar la nómina de los maestros, y todavía menos el salario oficial satisfaciendo solamente en torno a la mitad. Mientras no se solvente dicho inconveniente y los maestros pasen a cobrar directamente del Ministerio, los ayuntamientos serán "*reacios*" a la creación de nuevas aulas, no porque ignoren el problema, sino por lo ya dicho.

Y continuamos sin saber cuántas aulas teníamos disponibles. El acta del 7 de julio de 1861 nos da una pista. Ante el pleno el alcalde manifiesta que "esta población carecía de locales a propósito para escuela y habitación de los maestros, no reuniendo las condiciones necesarias a uno y otro objeto los edificios del común denominados hospital viejo y santa Ana, cuya falta reconocida por el ayuntamiento". Propone que se destine la contribución del presente año a ayudar a la reedificación de las escuelas, aunque es consciente que su importe apenas bastaría para hacer algunos reparos, "por tanto, no se conseguiría el objetivo que se desea, cual es la construcción de dos escuelas o edificios de buena forma y capaces, tanto para locales de enseñanza, cuanto para habitación de cinco profesores que cuenta esta villa, sino se esperan alcanzar otros recursos", y esos recursos, no pueden ser otros, que los que proporcionada el gobierno de Su Majestad a municipios como el nuestro, que hacen cuanto pueden para que la instrucción pública llegue a ocupar el lugar que le corresponda. A tal fin se acord**ó** crear una comisión, formada por Juan Bautista Esteve y Francisco Ferrando, que con la asistencia de la Junta Local de Instrucción Pública emitió un dictamen a elevar al gobierno. En él expuso que, si bien el ayuntamiento se declaraba incapaz, por sí solo, de solventar el problema, al menos quería comprometerse, como señal de buena voluntad, a solventar el problema de la casa habitación de los maestros, acordando que, en lo sucesivo los maestros cobrarían 500 reales anuales como indemnización.

En agosto de 1856 el ayuntamiento debe cubrir una plaza de maestro elemental de niños, seguramente la vacante provocada por la dimisión de Celestino Poveda. A dicho concurso se presenta una terna formada por José Chiquillo, Juan Bautista Benimeli y Jaime Castells, acordando la Comisión Local de Instrucción Primaria adjudicar la plaza al primero, que tomó posesión el día 1 de octubre.

Si complicado resultaba el problema escolar en nuestra villa, no lo era menos el sistema educativo español vigente. En su ayuda se publicó la Ley Moyano o Ley fundamental de Instrucción Pública de 1857, que, si bien se verá afectada por posteriores reformas educativas, en gran medida sus efectos en el sistema educativo perduraran hasta 1970. En su art. 180 se fijan las condiciones para desempeñar el cargo de maestro: tener 20 años y disponer del título acreditativo, aunque quedan exentos los maestros que regenten escuelas elementales incompletas. Los maestros de párvulos podrán ejercer mediante un certificado de aptitud y moralidad expedido por la respectiva Junta local y visado por el gobernador de la provincia, aunque se echa de menos una formación específica en las escuelas normales. Las primeras escuelas se implantaron, como es de esperar, en Madrid, luego vinieron las capitales de provincias y los pueblos de más de 10.000 habitantes. Alcoi fue pionera al contar con este servicio para la población escolar de 2 a 6 años en los años 40 (Rafael Sebastià: La enseñanza primaria en Alcoi durante el siglo XIX. 2001, pág. 89). El artículo 106 establece que el "gobierno fomentara el establecimiento de lecciones de noche o de domingo para los adultos cuya instrucción haya sido descuidada, o que quieran adelantar en conocimientos". Hasta estos momentos se pensaba que los trabajadores no precisaban de una instrucción previa para realizar bien su trabajo. En los talleres y fábricas aprendían lo necesario para su oficio pero con la Revolución francesa y la Ilustración se empezó a considerar que los obreros instruidos prestaban un mejor servicio al Estado.

Y en su artículo 182 señala que los maestros serán "nombrados por el Rector del distrito los maestros de escuelas públicas cuyo sueldo no llegue a 4.000

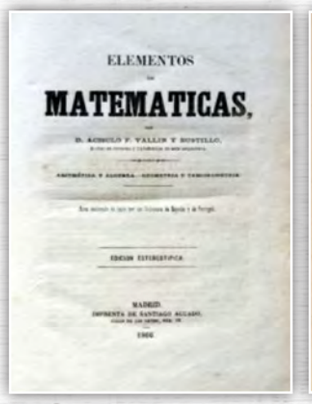
reales y las maestras dotadas con menos de 3.000. Corresponde a la Dirección General de Instrucción Pública proveer las plazas de maestros cuyo haber sea menor de 6,000 rs. y las de maestras cuyo sueldo no llegue a 5.000".

La provisión de plazas e inspección de escuelas la atribuía la legislación al rector del distrito, de ahí que sus archivos dispongan de abundante documentación sobre la primera enseñanza hasta el siglo XX. En la provincia de Alicante es el gobierno civil (administración provincial de Fomento) quien sufraga los gastos de inspección, que por cierto el inspector Rafael García Andrés estuvo visitando las escuelas del Comtat desde el 12 de mayo al 14 de junio de 1873, solamente la visita de las escuelas de Cocentaina le ocuparon del 8 al 14 de junio. Es una lástima no haber podido localizar sus informes.

La ley Moyano clasificaba los maestros en propietarios, interinos y auxiliares. Los propietarios lo eran al ser nombrados por los ayuntamientos tras superar una oposición, pero si el sueldo era inferior a 3.000 rv. no requerían de oposición. El sueldo dependía de la escuela que regentaban, es decir, que había escuelas a las que se les asignaba un mayor sueldo que otras, de modo que no era el maestro el acreedor del sueldo, sino la plaza regentada. Así pues, había 4 escalafones que permitían aumentar el salario y se ascendía gracias a la antigüedad, los méritos y los servicios prestados. En todo esto las maestras cobraban casi la mitad de los maestros.

Por tanto, si deseaba ganar más debía aspirar a una escuela mejor dotada económicamente. Sería como cuando existían los maestros rurales y diezmilistas, o cuando con la reforma Logse mandaron a los institutos a ciertos maestros de segunda etapa de EGB a que impartieran cursos de la ESO, a cambio de cierta gratificación ahorrándose el Estado el salario de un profesor de enseñanzas medias.

Dicha ley dividía la enseñanza primaria en elemental y superior. Se fijaba la obligación de contar con una escuela de enseñanza primaria de cada sexo en todas las localidades con más de 500 habitantes. Y como hasta ahora, se permitía que coexistiese la enseñanza pública y la privada, esta última en manos de la Iglesia, de acuerdo con el Concordato de 1851, pero ambas bajo el control del Estado. Dicha ley contemplaba, por primera vez, todos los niveles educativos en su conjunto: primario, secundario y superior para ambos sexos. La primaria era obligatoria de seis a nueve años y su gratuidad dependía de los recursos familiares. Los niños aprendían lectura, escritura, gramática castellana y ortografía, de acuerdo con las directrices de la RAE; aritmética, doctrina cristiana y nociones de historia sagrada, agricultura, comercio e industria. y las niñas dibujo, labores domésticas y doctrina cristiana. En la superior: geometría, dibujo lineal, historia y geográfica agricultura, física e historia natural. Todos los libros de textos debían contar con la preceptiva autorización gubernativa, pero no será hasta la ley de octubre de 1868 cuando se autorice a los maestros a elegir un libro de texto de entre la relación publicada cada cinco años por la Junta Superior de Instrucción Primaria, pudiendo ser separados del cuerpo en caso de incumplimiento, además se les permitía utilizar "los métodos que crean mejores para el ejercicio de su profesión".

ELEMENTOS
de
MATEMATICAS,
por
D. ACISCLO F. VALLIN Y BUSTILLO,
ARITMÉTICA Y ÁLGEBRA. GEOMETRÍA Y TRIGONOMETRÍA.
EDICION ESTEREOTIPICA.
MADRID:
IMPRENTA DE SANTIAGO ALCARAZ,
1868.

MANUAL
GEOGRÁFICO-ESTADÍSTICO
DE LA
PROVINCIA DE ALICANTE.
LIBRO DE LECTURA PARA LAS ESCUELAS
DE INSTRUCCIÓN PRIMARIA
POR
D. P. OROZCO SANCHEZ,
MAESTRO CON TÍTULO SUPERIOR Y DE UNA
DE LAS ESCUELAS
ELEMENTALES DE LA CAPITAL.
ALICANTE.
Imprenta de Antonio Reus,
Juan Juy, 11 y 13.
1876.

De todos modos, el sistema seguiría siendo un caos y dudamos que los niños llegaban a comprar los libros, casi es mejor pensar que los heredaban de sus hermanos, pues, ni los estudios estaban sujetos a cursos efectivos, ni los padres cumplían con su obligación, ni las autoridades lo exigían, por ello la tasa de analfabetos en estos momentos rondaba el 70 %, ya que los niños abandonaban la escolaridad muy pronto al ser requeridos por sus padres para el trabajo doméstico. Esa falta de recursos hacía que el material escolar que llevaban los niños a clase era muy escaso: una libreta, un lápiz y, como máximo, un libro heredado. Por dos razones los resultados académicos eran mediocres, por una parte, debido al absentismo del alumnado (a mediados del XIX acude a la escuela menos de la mitad de los niños y de estos la mayoría tienen entre 6 y 7 años, pero a principio de XX el porcentaje se equilibra), y por otra, a la escasa capacitación de sus maestros. Según esta ley, después de concluir la primaria, aquellos que lo deseasen podían seguir estudios de segunda enseñanza. En realidad, una minoría. Como también era una minoría la que estaban exentos del pago de la cuota al maestro, generalmente un 10%.

El bachillerato de secundaria era una continuación a los estudios de primaria, y tenían una fuerte carga

AÑO 1857. JUEVES 10 DE SETIEMBRE NUMERO 1.710

GACETA DE MADRID.

humanística. Los estudios universitarios quedan fuera de nuestro objetivo. Hay que agradecer a esta ley el haber logrado organizar todo el aparato educativo que, desde el Ministerio de Fomento, a través del Consejo de Instrucción Pública y de Inspección Educativa, creada en 1849, llegaba a las juntas provinciales y locales. Los inspectores se encargarán de vigilar el cumplimiento de las normas estatales, ocupándose de detectar los problemas y procurando hallar su solución. Habrá que esperar a 1970 para encontrar una ley educativa de tanta transcendencia, y también con el problema de su financiación. La ley Moyano dejaba la financiación de las escuelas primarias en manos de los ayuntamientos, los institutos y las universidades quedaban para los órganos provinciales y el Estado, respectivamente.

La ley Moyano de educación exigía del ayuntamiento la ampliación del número de plazas docentes, por ello el 26 de marzo de 1860 se acuerda que, como el maestro y la maestra de nueva creación han de principiar en breve, se provea interinamente de local y de casa-habitación para ellos, al tiempo que se solicita del gobierno la subvención necesaria para reparar la antigua escuela, mientras tanto ocupe interinamente "el local de santa Ana el maestro elemental de nueva creación, don Antonio Aleuda, hasta que formado el expediente de subvención y, alcanzada esta del gobierno, se puedan hacer en dicho local y en los que ocupan los demás maestros la obra de reparación convenientes y la correspondiente distribución de ellas". Pero con la concesión de una subvención oficial el municipio debía aportar un 10% del presupuesto y en la mayor parte de los casos no se disponía de los ingresos suficientes por lo que se veían obligados a solicitar la autorización del gobernador civil de la provincia para imponer contribuciones especiales a la población.

Pasados tres años todavía se estaba a la espera de poder disponer de una residencia para dicho maestro, el ayuntamiento alquiló una casa de Francisco Reig Gisbert, a razón de 600 reales anuales. Mientras tanto Rosario Senabre continua en su empeño, solicitando que "se le abone la dotación durante el tiempo o desde que fue nombrada interinamente para una de las escuelas elementales de esta villa. Y el ayuntamiento tomando en consideración, entre otras cosas que doña Rosario, ni tomó posesión de la escuela ni la sirvió un solo día, acordó no ha lugar a la pretensión".

En 1861, el ayuntamiento sigue enfrascado con su solicitud de ayuda al gobierno para "reedificar los locales en que hoy existen las escuelas, denominados hospital viejo y santa Ana, habilitándolos para la enseñanza y habitación de los maestros, procediéndose en un todo con sujeción a lo prevenido en las reglas 4º, 5º y 6º de la Real Orden de 24 de julio de 1856. Se manda copia detallada de sus precarios presupuestos, y se solicita que el arquitecto de la provincia conforme el plano de la obra y de los gastos que va de ocasionar". Y ya lanzados, en marzo de 1862, el ayuntamiento se interesó por conocer el material disponible en las aulas, comisionando a los concejales Puig y Domínguez para que examinen las cuentas del material presentadas por los maestros. En connivencia con la Junta local se elabora un inventario del material disponible en cada una de las aulas.

Entre tanto, los cursos y los años van pasando, los regidores del ayuntamiento se van sucediendo, al tiempo que los problemas se van enquistando. Mientras, continuaron los comunicados, solicitudes e intentos de solución, en tanto no se haga cargo la administración central del pago de los salarios y de la construcción de los centros escolares, ya que los ayuntamientos no están en condiciones de poder hacerles frente y Cocentaina no dispone de inmuebles adecuados para ello. A finales de 1862 las arcas municipales han conseguido reservar 11.811,20 y 39.254,30 reales procedentes de la recaudación del 3% de inmuebles, subsidios y consumo de 1861 y 1862, respectivamente, amén de 5.581,19 reales correspondientes al ayuntamiento por el tanto de cobranza de los impuesto y subsidios de 1862. Todo este montante, "según actas anteriores, están sedidas al pueblo para la obra de la escuela", para lo cual el ayuntamiento desea nombrar un depositario que custodie dicha inversión hasta que se emprenda la obra dicha.

En la sesión del 23 de agosto de 1863 se informa de la solicitud presentada por los maestros sobre la indispensable necesidad de construir un edifici capaz para las cinco escuelas que en la actualidad hay, más las viviendas de los maestros, pues "que en la actualidad tres de ellos viven en casas particulares pagadas por la municipalidad". Y se vuelve a remarcar el pésimo estado de las escuelas hasta el punto de creer que es una temeridad "dejar permanecer en ellos a niños y maestros por el riesgo eminente de que se desplome". Se descarta definitivamente la posibilidad de arreglo y se apuesta por una nueva construcción, pero como los fondos municipales son insuficientes, se va a solicitar la ayuda de la Corona, para lo cual el maestro de obras José Briet levante un plano sobre la base de que:

Manzana destinada al nuevo centro escolar

> "su área sea un cuadrado de cinto cuarenta palmos de cara que corresponde al espacio de 10 áreas y conformándose igualmente por dicho maestro de obras el presupuesto detallado de la obra en que figure por partidas su coste total, incluso el valor del terreno en que se ha de edifica , fijando como partidas para cubrir el total gasto la de 21.316 reales 75 cts. que este ayuntamiento tiene consignados al objeto en la caja de depósitos, como procedentes del premio de cobranza en 1861 y 62, el valor actual de los edificios de santa Ana y del hospital viejo y escuela actual", para que se vendan en pública subasta con la condición de no tomar posesión de ellos hasta que no concluyan las obras, para evitar que los niños no tengan un lugar para escolarizarse. Además, se cuenta con "10.000 reales que se calcula importa una tanda vecinal destinada al arrastre de madera, piedra y demás materiales de la obra" para uso del contratista.

El mismo día y año, el ayuntamiento aprueba la construcción de un nuevo centro escolar y viviendas de maestros a la otra parte del puente construido en la carretera de salida a Alcoy, en el llamado ensanche de la villa, dada su buena nivelación y posición. El maestro de obras levante un plano.

> "que comprenda la continuación espresada de la calle de Fuera, la construcción a uno y otro lado del puente de un edificio que cubra el barranco, y la prolongación de una calle de estos edificios al camino vecinal dicho de las paredes, siguiendo la dirección de la carretera y cruzando así el estremo nuevo de la calle de Fuera, con una plaza de rellano al estremo espresado de las paredes suficiente a contener en los días de la feria los carruajes que en aquel punto se aglomeran".

El edificio se levantaría sobre el llamado huerto de Redó, que sería expropiado a tal fin. Como la edific - ción sobre el barranco es costosa, por lo que ningún vecino querría construir allí su vivienda. El ayuntamiento se encargaría de construir una bóveda para cubrirlo. Por lo que se puede deducir, estamos hablando de lo que en el pasado se llamaba el Pont o la puerta del Sol, y los solares que habría frente al bar la Torreta.

Por estas fechas, los maestros cansados de escuchar la misma cantinela año tras año, presentan una solicitud en la que exponen:

> "a esta corporación que los edificios que tienen asignados para la enseñanza, además de hallarse en su mayor parte en un estado ruinoso por su antigua construcción, carecen todos ellos de las comodidades y demás requisitos indispensables para que aquello dé los resultados que por todos se desea, suplicando a esta corporación se sirva poner remedio a tan urgente necesidad, ya sea reedificando dichos locales, ya construyendo otros nuevos con las condiciones prescritas por las leyes y reglamentos". Y por contestación oficial "se acuerda nombrar una comisión para que estudiando el negocio a que se refiere [...] informe lo que crea conveniente sobre el particular". De hecho, no cabía esperar otra respuesta, lo que procedía era mantener viva la esperanza.◆

1609.
La por general i l'espoli senyorial (I)

JOSEP CORTÉS DOMÍNGUEZ
Centre d'Estudis Contestans

No se a hallado otra forma que el echarlos a todos antes que ellos no nos echen a nosotros

DIFERENTS I PERILLOSOS

El 22 de setembre de 1609, Luis Carrillo de Toledo, marqués de Caracena i virrei de València, va ordenar la publicació de l'edicte d'expulsió dels moriscos. El decret real obligava a foragitar del regne, de manera immediata, un col·lectiu d'uns cent trenta mil individus, equivalent a la tercera part de la població. La mesura recordava l'aplicada en 1492 als jueus, tot i que l'actual afectava a un nombre molt més gran d'individus, i el seu radicalisme, la seua desmesura, no era sinó el reconeixement d'un fracàs social, el de la política d'assimilació practicada amb la minoria musulmana des de feia quasi un segle. Perquè des del bateig forçós de 1525, ni la Monarquia ni l'Església havien aconseguit la integració dels moriscos en la societat cristiana. Per a la Corona s'havien convertit en uns súbdits perillosos, que conspiraven amb els turcs i els protestants i estaven disposats a sublevar-se contra l'Estat. L'Església, per la seua part, els tenia per apòstates del cristianisme, religió que estaven obligats a practicar, però que mai no haurien acceptat de manera sincera. L'aigua beneïda va fer que l'antiga denominació de moros fora substituïda per la de cristians nous o moriscos, però no va alterar la la condició de vassalls de senyors, laics o eclesiàstics, ni va aconseguir que renunciaren a la religió, cultura i tradicions dels seus avantpassats. El col·lectiu dels cristians vells tampoc no va facilitar la seua integració, i el rebuig, quan no l'odi, era general. Sovint ambdós grups compartien el mateix espai urbà, però vivien en barris separats i protegits per portals tancats amb pany i clau, com passava a Cocentaina amb el Raval i la Vila. A principis del segle XVII, tant per a les autoritats civils i eclesiàstiques, com per al poble, per als cristians de soca-rel, els moriscos continuaven sent un cos estrany, alié a la seua mentalitat i costums, que tenien enquistat en la sina i amenaçava la seua supervivència com a grup dominant. De manera que l'única solució viable era l'abscisió.

UNA DECISIÓ MEDITADA I UNA ACCIÓ PREPARADA

La possibilitat de fer fora d'Espanya els moriscos havia guanyat partidaris des de finals del segle XVI, i les veus a favor de l'expulsió eren cada vegada més nombroses. Finalment, el 30 de gener de 1608 el Consell d'Estat es va pronunciar a favor de la mesura, i la decisió va tenir l'aprovació real. L'acord, però, no es va fer públic aleshores, sinó que s'hi va mantenir en secret durant més d'un any, perquè la situació internacional no era favorable a la seua posada en pràctica. La Treva dels Dotze Anys, signada el 9 d'abril de 1609 amb els rebels holandesos, va permetre que Felip III, i sobretot el seu favorit, el duc de Lerma, alhora marqués de Dénia i, per tant, senyor de moriscos, pogueren dedicar-se a planificar de manera acurada l'operació, la qual hi va tenir de nou el suport del Consell d'Estat, reunit el dia 4 d'aqueix mes.

En maig van començar els preparatius de l'operació, i per a evitar que el seu coneixement matiner provocara una rebel·lió generalitzada dels moriscos, es va exigir el silenci més absolut als participants. També, i en prevenció d'aquesta possibilitat, es va disposar el màxim reforç militar, tant per a impedir-ho, com per assegurar que l'embarcament fóra ràpid. Als virreis de Nàpols, Sicília i Milà se'ls va ordenar que enviaren una part de les tropes d'infanteria de què hi disposaven, així com les galeres necessàries per al seu transport. En agost, el contingent militar i naval havia d'estar concentrat al voltant de Mallorca, i dirigir-se després als ports de Vinaròs, el Grau de València, Dénia i Alacant, des d'on s'hi embarcarien els moriscos per a ser portats al nord d'Àfrica. Segons el cronista Gaspar Escolano, en l'operatiu militar van participar 16 galeres genoveses, 17 napolitanes i 9 sicilianes, les quals van transportar 41 companyies de soldats. A Agustín Mexía, mestre

1. Carta de Felip III a Joan de Ribera, 5 d'agost de 1609. En P. BORONAT Y BARRACHINA. **Los moriscos españoles y su expulsión**. (1901), vol. II, pp. 162-163.
2. M. ARDIT. **Els homes i la terra del País Valencià**. (1993), vol. I, pp. 17-21.
3. BORONAT, *Ibídem*, pp. 155-ss.
4. M. DÁNVILA Y COLLADO. **La expulsión de los Moriscos Españoles**. (1887), pp. 274-284. BORONAT, *Ibid*., pp. 150-151. J. REGLÀ: "Economia i societat", en **Història del País Valencià** (1975), vol. III, pp. 76-78.
5. G. ESCOLANO. **Década primera de la Historia de Valencia**. (1611). Edició facsímil de 1972, vol. VII, col. 1838-1841.

de camp general i militar experimentat, se li va encarregar la missió de dirigir i coordinar l'empresa. El 24 de juliol havia anat a Segovia, cridat pel rei, per a rebre personalment les ordres, una de les quals era l'obligació de mantenir en secret el projecte, i que "*hasta la execucion de el no se sepa ni pueda imaginar el intento que se lleva*".

El propòsit d'evitar que la població s'inquietara mitjançant el silenci imposat va resultar ineficaç, perquè en arribar Mexía a València, el 21 d'agost, "*se començo luego a alborotar toda la Ciudad y Reyno, inquiriendo con gran curiosidad, assi la gente vulgar como la noble, la causa desta venida*". A més, des de feia temps hi havia la sospita que el Govern preparava una acció extraordinària, tot i que no s'hi tenia cap certesa sobre la seua finalitat. A finals de juliol, les alarmes s'haviien disparat, perquè el virrei va enviar comissaris als pobles dels cristians vells amb la comanda d'organitzar la seua defensa en cas d'una revolta dels moriscos. Els enviats havien d'establir el número d'homes d'armes necessaris en cada lloc, revisar l'estat de les seues defenses, com ara muralles i castells, i determinar la quantitat de pólvora i projectils necessaris. En setembre l'arribada de les galeres a la costa va provocar el sobresalt dels nobles, convençuts que l'aparell militar no tenia per objectiu atacar els pirates berbers del Mediterrani, sinó embarcar els seus vassalls, certesa que finalment assolirien en conèixer el contingut de la carta real de data 11 de setembre. En aquesta, Andrés de Prada, secretari de Felip III, comunicava als jurats de la ciutat de València i als senyors de moriscos que "*de luego que las Galeras esten en la costa (..) no hay que esperar nueva Orden sino executar la que esta dada*". Era el "*principio de la obra*", i ni modificació, ni menys encara rectificació, hi podia pretendre's. Sols calia obeir la voluntat reial .

Tanmateix, els senyors de moriscos no estaven disposats a perdre uns vassalls que constituïen la principal font d'ingressos, i van pressionar el virrei perquè convencera el rei de la necessitat d'anul·lar el decret. Fins i tot, van enviar una ambaixada a Madrid amb aquesta finalitat. La delegació va estar formada per Felip Boïl, senyor de Manises, i Joan Berenguer Blanes de Vallterra, senyor de Canet, els quals van tornar amb les mans buides. Altres, en canvi, van omplir les seues, encara que de manera força irregular. Concretament, mitjançant el robatori dels moriscos que tenien la mala sort d'entropessar-se amb ells. L'hostilitat de "lo vulgo y gent popular" vers els cristians nous, fruit d'un odi secular, s'havia agreujat tant que molts aquests no s'atrevien a portar a la ciutat de València els queviures que d'ordinari hi duien per a vendre, amb la conseqüent carència d'aliments i encariment dels preus. Per aquest motiu, el 12 de setembre, Caracena va publicar una crida ordenant "que ninguna persona, de qualsevol estat y condicio que sia, gose, ni presumeixca tractar mal de paraules, ni de obres als dits cristians nous", i amenaçant amb l'aplicació d'una multa de vint-i-cinc lliures els infractors. El 21 de setembre, dia de sant Mateu, Caracena va convocar els diputats del regne, els jurats de la ciutat i els tres Braços de les Corts, i els va informar del decret de manera oficial.

MOROS VENEN!

Mentrestant, la vida a Cocentaina s'havia mantingut en la rutina tradicional, sense cap esglai, fins l'estiu d'aquell any. Aleshores, el govern local estava format pel justícia Cosme Andrés; Joan Esteve Serra, notari de professió, exercia el càrrec de jurat en cap, i Lluís Ferrando i Honorat Andrés eren els altres dos jurats del Consell, mentre que Francesc Satorre era el mostassaf o encarregat del mercat. Com era habitual, havien sigut elegits per l'equip de govern anterior, amb la presència de Carlos Venrell, cavaller i procurador general del comtat, el qual havia traslladat la proposta a Francesc Ruiz de Corella, procurador del comte en la ciutat de València, i a qui corresponia aprovar finalment els nomenaments.

---

6. BORONAT, *Ibid*., p. 159.
7. BORONAT, *Ibid*., p. 164. En arribar a València, Mexía va lliurar al virrei Caracena i al patriarca Ribera les cartes en les quals el rei els hi comunicava el pla d'expulsió dels moriscos, alhora que els demanava col·laboració i que guardaren el secret més absolut.
8. ESCOLANO. Ob. cit., col. 1852-1853. De Mallorca van salpar les tres esquadres de Llevant en direcció a València, la de Sicília, dirigida per Pedro de Toledo, cap a Cartagena, i la del comte d'Elda, a Alacant.
9. BORONAT, *Ibid*., p. 181.
10. BORONAT, *Ibid*., p. 182.
11. BORONAT, *Ibid*., pp. 182-183.
12. BORONAT, *Ibid*., p. 187.
13. El dia 4 d'octubre, mentre el virrei assistia a la missa en honor del Pare Seràfic al convent de sant Francesc de València, va ressonar en el temple el crit "Moros venen", fet que provocaria l'eixida precipitada de tots els presents. BORONAT, *Ibid*, p. 209.
14. Arxiu Històric Municipal de Cocentaina (AHMC). Libre de Consells 1606-1611 (R 11), ff. 51r.-51v. Cosme Andrés va ser elegit justícia el 21 de desembre de 1608, i els jurats ho serien el 10 de juny de 1609. La diferència de dades entre les dues eleccions s'explica perquè el primer devia ser nomenat abans de Nadal i els altres en la Pasqua de l'Esperit Sant.

El 25 de juliol, la tranquil·litat local va finalitzar de manera sobtada. Començaria així un període de desassossec i de temor general fins a la publicació del decret d'expulsió, i d'altre posterior d'agitació social i mobilització militar fins a l'eixida dels moriscos. Aquell dia, la vila va rebre la visita de Francisco de Miranda, mestre de camp enviat pel virrei. L'oficial va convocar el procurador Carlos Venrell, el justícia Cosme Andrés, el jurat en cap Joan Esteve Serra, i el capità de la milícia local Genís Jover, i va lliurar a Pere Ximeno, notari i escrivent del Consell, una carta de Caracena perquè la llegira als presents i deixara constància notarial de l'acte. La missiva contenia un conjunt de mesures encaminades a garantir la seguretat de la població cristiana en cas d'una hipotètica revolta dels moriscos. En el termini de trenta dies, el Consell havia d'organitzar dos companyies de milícia, cadascuna formada per cinquanta homes armats, amb bandera pròpia i sota la direcció d'un capità. Els dos oficials havien d'encarregar-se que els soldats feren pràctiques de tir els diumenges i festius, i se'ls autoritzava a castigar els *"Jnobedientes"* amb multes de fins cinc lliures; a més, els jurats havien d'esperonar els participants perquè s'hi exerciren amb el *"meior animo y brios"* possibles, de manera que premiaven els millors tiradors amb*"algunas Joyas"*. Una de les companyies tindria la missió de protegir el castell, on hi hauria un torn de vigilància permanent, i l'altra s'ocuparia de defensar el palau, on s'hi acolliria la gent impedida i hi serviria també de polvorí, guardant-ne quatre quintars de pólvora, metxa i bales de plom. Les muralles disposarien de vigilants, així com els carrers, els quals s'hi tancarien amb barreres. Per a evitar falses alarmes que espantaren la població, la campana del rellotge no tocaria les hores, i sols es permetia l'ús de la campana major en cas de perill, a fi de cridar la població a les armes i a refugiar-se a la vila els qui estigueren pels camps. A la nit, les finestres havien de tenir llums, i ni les dones ni els xiquets podrien eixir de les cases. De dia, i en cas d'alarma, homes a cavall i a peu patrullarien pels camps, però tenint cura d'assegurar la protecció de la vila amb una guàrdia suficient sempre. La carta està copiada al final de l'article, en l'Annex Documental.

La notícia de l'expulsió va provocar un esclat d'histerisme col·lectiu en una població que vivia en estat d'alerta permanent, i que ara no s'atrevia a eixir al camp, ni se sentia bastant protegida per les muralles. El 27 de setembre es va convocar Consell general en la sala de l'escola per a tractar de la "guarda y custodia de la present vila del perill en que esta per tan circuida de moriscos". L'assemblea va aprovar les despeses ocasionades "en les obres se han fet per les muralles y portal del travadell", i va decidir que se'n feren més en cas de necessitat, les quals hi serien sufragades pel pressupost municipal, però ni de les primeres obres ni de les posteriors tenim constància documental. També es va acordar que per a socórrer els pobres locals, el nombre dels quals hi havia crescut perquè "no guanyen en Jornals pera poder sustentar ses cases per no deixarlos Exir de la present vila", s'utilitzaren els diners que hi tenia encomanat el clavari de les farines Macià Andrés. La mesura no es podia executar, però, sense el consentiment del comte. En febrer de 1608 el comte Gastó Ruiz de Corella i Mendoza havia prohibit que els diners d'aquest fons serviren per a pagar despeses que no hi foren degudes a la compra de grans, i com que l'acord del Consell incomplia aquesta ordre, va haver de demanar-li la seua autorització. El mateix dia el comte va signar un decret que suspenia la prohibició, atès que "com en lo ocurrent temps la present vila tinga necessitat de dines pera subvenir y gastar en les urgens necessitats que aquella pateix per la gran guarda que y ha per los moros y no es puixa Remediar de altra part sino dels dines de dita claveria". També es va aprovar la creació d'un Consell reduït amb la finalitat de facilitar la presa de decisions en cas d'urgència, per evitar així haver de reunir els més de noranta ciutadans amb dret de participació i vot en el Consell general. Aquest Consell de crisi estava format pels membres del govern local, abans esmentats, i sis ciutadans més, els quals eren el metge Jaume Agulló, el notari Miquel Andrés, Andreu Sanchis, Jaume Ferrando, Miquel Ximeno i Francesc Satorre major.

L'endemà, el Consell de crisi va prendre les primeres decisions. De nou, i com que hi havia "molta gent necessitada (..) y no poden Exir a guanyar Jornals", es va acordar prendre un cafís de forment de l'almodí, o depòsit dels grans, i comprar-ne un altre d'ordi amb els diners de la vila, i que després de mesclar-los "es repartixca la farina". I com que la por a un alçament dels moriscos era general, i molts no s'atrevien a portar els seus grans als molins per temor a ser assaltats en el camí al riu, es va acordar la construcció d'una "atahona" dins de la vila. En aquest cas no es tractava d'un forn de coure pa, sinó d'un molí de grans, però mogut per tracció animal i no hidràulica, a diferència dels altres del terme.

15. AHMC. Ibid., ff. 56r.-57r.
16. A diferència del quintar mètric de 100 kg, l'històric equivalia a uns 41,5 kg. Per tant, els quatre quintars del palau devien de pesar uns 166 kg.
17. AHMC. *Ibid.*, ff. 59r.-v.
18. AHMC. *Ibid.*, f. 60r.

"*Item* fonch determinat que per quant en la p(rese) nt vila no y ha farina molta y de cada dia sespera la Rebellio ques preten ha de haver dels moros contra els chrestians y per estar la p(rese)nt vila circuida de molts moros no es podria Exir a moldre als molins sino es ab gran perill de les vides dels que Exiren a moldre per Evitar los quals perills tenen per be que puix y ha moles en la p(rese)nt vila se faça dins de aquella un moli de sanch Eo atahona pera que tenint aquella la p(see) nt vila estiga provehida de farina la qual se haja de fer a propris gastos del comu de la p(rese)nt vila donant facultat als dits Jurats pera gastar tot lo que convindra pera fer dit moli"

VENEN ELS CRISTIANS!

La por a sofrir un atac en qualsevol moment no era exclusiva dels cristians vells. Als moriscos els passava el mateix, però, en el seu cas, el recel i la malfiança vers els seus veïns tenien unes bases més tangibles i reals que no les d'aquells. Perquè la publicació del decret d'expulsió va iniciar la cacera del cristià nou, als quals no sols se'ls robava tot el que duien de valuós, sinó que també se'ls matava. El 3 d'octubre Caracena va escriure al rei demanant-li homes "*que atiendan a la seguridad de los moriscos*", perquè "*las desordenes robos y maldades que los Cristianos viejos que en este Reyno hacen a los moriscos van creciendo de manera que (..) por no haber camino seguro para ellos habiendo muerto pasados de quince a veinte de dos a tres dias a esta parte y quitándoles mucha cantidad de dinero que como ven que ahora lo traen todo a cuestas procuran aprovecharse de la ocasión*". I per a evitar que continuaren cometent-se excessos contra els moriscos, el virrei va enviar una trentena de comissaris als llocs on més possibilitats de conflictes podia haver.

Un d'aquests comissaris va ser el doctor en lleis i conseller real Onofre Rodríguez. El 3 d'octubre es trobava en Cocentaina, des d'on va enviar una carta al virrei contant-li les mesures que hi havia pres per per a tallar els abusos. A Albaida, en concret, havia enviat a la forca dos individus "*de mala opinion y ladroncillos*", culpables d'haver matat un morisc de Bufali. A Cocentaina la situació no havia assolit un nivell de gravetat semblant, tot i que tampoc hi reinava la tranquil·litat. El més sorprenent era que el responsable de l'alteració no era "lo vulgo y gent popular", sinó el propi comte Gastó Ruiz de Corella. El VIIè comte de Cocentaina s'havia caracteritzat anys enrere pel seu comportament extorsionador amb els seus vassalls, sense distingir entre moros o cristians, tot i que els moriscos de Muro tenien el dolorós mèrit d'haver sigut les principals víctimes dels seus abusos. Ara, i de nou, Gastó s'havia convertit en el major espoliador d'aquells que serien expulsats, als quals no sols els havia rapinyat productes agrícoles i cavalcadures, sinó també roba, joies i diners. Per aquest motiu, els moriscos del Raval, en estat d'agitació general, havien tancat les portes i no deixaven que cap cristià entrara al seu barri. El comissari Rodríguez va haver d'enfrontar-se amb el comte i exigir-li que tornara als legítims propietaris el que els havia pres per la força, "*y que lo tenia ya todo por proprio*", i després, dins del Raval, va assegurar als moriscos que podrien disposar lliurement dels seus bens. Promesa aquesta que, amb força disgust, no hi podria complir finalment.

"*Tratare agora de las cosas deste condado de Cosentayna y pasa en esta forma que halle el Arraval de los moriscos cerrado de manera que no podia salir un hombre y la gente del tan alterada que no lo sabría en carezer hizo me el conde merced de venir luego a mi posada ha saber de mi que orden traya de V. E. por que su intento era hobedescella con puntualidad dixele que no me parecía bien tubiese tan oprimidos los moriscos y que devia restituirles las haziendas que les habia tomado y se tenia en palacio que eran ropas, joyas, dineros, frutos de azeite, y trigo ganados, y cavalgaduras y frutos, y que les dexasen libremente venderlos para poderse prevenir de lo necesario para su embarcacion pareciole esto cosa fuerte por que lo tenia ya todo por proprio fuime a la raval y aunque en el principio los moriscos no se aseguravan pero luego abrieron las puertas libremente y mostraron muy grande contento de mi llegada y empezaron a vender sus muebles y algunas cavalcaduras y frutos y me fui a muro y al alcudia y todos universalmente me recibieron bien y mostraron estar contentos y muy sugetos a la voluntad de S. M.*"

Tot seguit, el comissari Rodríguez es va desplaçar a Benilloba per a conèixer els motius pels quals s'havia reunit una "*grande Junta de moriscos*" a la localitat. Els seus habitants el van rebre de bona gana, i li van obrir "*las puertas de par en par*". A diferència del que havia passat a Cocentaina, els moriscos de Benilloba no havien sofert cap lladrocini encara, però la vila s'ha-

19. F. JANER. **Condición social de los moriscos de España: causas de su expulsión y consecuencias que ésta produjo en el orden económico y político**. (1857), doc. 103, pp. 307-308.
20. L. FULLANA MIRA. **Historia de la Villa y Condado de Concentaina**. (1920), pp. 398-401.
21. F. de P. MOMBLANCH Y GONZÁLBEZ. **Historia de la villa de Muro**. (1948-1949). Ed. 1993, pp. 63-69.
22. JANER. Ob. cit., doc. 104, pp. 309-310.

via convertit en el refugi de molts cristians nous de la rodalia, acollits "*unos de miedo que tenían de los Cristianos viejos que les corrian la tierra y les quitavan sus haciendas, y otros del rigor del conde de Cosentayna*". El comissari va aconseguir assossegar la població, però la quietud va durar poc, perquè de Cocentaina li van arribar notícies preocupants. Mitjançant una carta, el comte li va comunicar que tenia l'autorització de la Real Audiència per a poder expropiar els grans i l'oli, els ramats i les cavalcadures dels moriscos, i que sols se li havia prohibit que prenguera les seues joies, restricció aquesta que no sembla que l'incomodara massa per tractar-se d'"*alajas de casa (..) tan pocas que son solo platos y almohadas*".

"había mandado des hazer todo lo que yo tenia hecho que era que solos los moriscos pudiesen vender lo que eran alajas de casa que ellos tienen tan pocas que son solo platos y almohadas, y que todo lo de mas de frutos, ganados, y cavalgaduras havia de ser para el mostrando en su carta tan grande contento de esto quanto yo lo tube de pesar porque al punto que los moriscos de Benilloba lo entendieron se inquietaron summamente habiendo sabido que el Conde había buelto a cerrar el Arraval y vuelto los en la misma opresión que antes los tenia y que les quitava a sus vasallos todas sus haziendas"

Onofre Rodríguez va tornar a Cocentaina per a comprovar la veracitat de la informació facilitada pel comte, i també per a evitar que la situació s'agreujara fins l'extrem de provocar la revolta dels moriscos del comtat. Reunit amb els representants de les aljames, o comunitats locals dels cristians nous, el comissari va "*sosegar lo mejor que pude*" els ànims, però no va evitar que se n'anaren "*malcontentos*", i convençuts que anul·lar el manament de la Real Audiència, i obtenir-ne un altre favorable als seus interessos, era ja impossible. En la seua carta al virrei, Onofre Rodríguez no va amagar la indignació que li provocava la rapacitat del comte, el qual estava decidit a impedir que els moriscos vengueren "*ganados, frutos ni cavalgaduras",* i disposat a "*tomallo todo y llevarselo a su casa".* Tampoc no va dissimular la seua decepció per la decisió de Raimon Sanz, regent de l'Audiència, la qual no hi feia sinó desmuntar bona part de la tasca aconseguida fins aleshores, quan "*todo estava llano y sin recelo de alteracion*".

"Visto esto subi luego a cavallo y me bolvi a Cozentayna y apenas fui apeado quando llego el Conde y me enseño un mandato de la Real Audiencia firmado por el Regente y abogado Fiscal obtenido a suplicacion de Don Francisco Corella procurador del Conde, y cometida la execucion del al mesmo procurador general del Conde cosa que se causo harta admiracion y turbacion por que luego llegaron las aljamas destos pueblos ansi tan alterados que recele de algun movimiento, y los procure sosegar lo mejor que pude aun que siempre se fueron mal contentos y a lo que me a dicho el Conde quiere exceder en la execucion del mandato por que el mandato dice que no vendan los moriscos ganados, frutos ni cavalgaduras, y el Conde lo quiere alargar a tomallo todo y llevarselo a su casa y reçelo que no le an de obedezer".

ANNEX DOCUMENTAL

Manaments del mestre de camp Francisco de Miranda (25 de juliol de 1609) AHMC. Consells 1606-1611 (R 11), ff. 56r.-57r.

Die xxv mensis Julij Anno a nat(ivita)t(e) d(omi)ni MDC Nono / orden del maestre de campo

El Maestre de Campo francisco de Miranda en virtud de la patente y poder trahe del señor Marques de caracena virrey y capitan general en el p(rese) nte. Reyno despachada en veynte y tres dias del mes de mayo en el Real palacio de valencia del p(resente. anyo de MDC y nueve ordena y manda las cosas que se siguen

Primeramente ordena y manda a los Just(ici)ª y Jurados de dicha Villa de cocentayna que hagan otra bandera a los capitanes dentro de treynta dias

23. JANER. Ob. cit., doc. 100, pp. 303-304, i doc. 104, p. 310.
24. JANER, *Ibid*., p. 310.

Jtem que se provehan de quatro quintales de polvora cuerda y plomo al respeto (sic)

Jtem tocando al Arma general en el Reyno, o, viendo peligro universal tocaran la campana maior a toda furia con un martillo para que se recoixga toda la gente de la campanya y sesaran todo Reloix y campanas porque no haya horas senyaladas

Jtem En el mesmo punto enbiaran cinquenta hombres al castillo de dicha villa en el qual conviene que haya guardia de continuo por ser fuerte y jmportante y esta guardia se ha de hyr Reforsando conforme los avisos que vinieren y al palacio del señor conde enbiaran otros cinquenta hombres por ser la fuerza de la villa y no tener otro Reparo que aquell y meter dentro todas las municiones que pudieren y la gente Jnutil

Jtem que los Jurados acudan a las cosas de la villa proveyendo lo que fuere necessario y el pro(curad)or. general y el justicia con sus ministros rondaran la villa apasiguando los Ruidos que se suelen afrecer en semejantes ocasiones

Jtem las banderas acudiran a la plasa de Armas y la gente estara repartida por las murallas a trechos de la manera que meior pareciere y la ocasión lo pidiere advirtendo que en las bocas de las calles han de poner barreras y atrincherarlas porque la muralla de la villa es flaca y de poco momento (sic)

Jtem siendo de noche el Arma han de ensender lumbres por las ventanas y las mugeres y ninyos no salgan de casa y las personas que fueren Exemptas acudiran a la persona del conde o, de la persona estuviere en su lugar

Jtem a los Rebatos de noche no se ha de salir y a los de dia con mucha consideracion descubriendo primero la campanya con algunos cavallos o, con gente suelta de a pie quedando siempre el pueblo con buena guarda con las demas circunstancias tocantes a la custodia del pueblo

Jtem a los capitanes que Exerciten la gente cada semmana una vez el dia de fiesta que meior les pareciere y que puedan poner penas a los soldados fueren Jnobedientes como no Exedan de cinco libras las quales se han de aplicar a gastos de sus proprias companyias

Jtem para que la gente se Exercite con meior animo y brios los Jurados pondran algunas Joyas al que meior tirare a la Rodela las que les parecieren

Todo lo demas que conviene queda a orden del señor conde para que mande ordene y haga todo lo que fuere en servicio de su Mag(esta)d. y beneficio de sus vasallos todo lo qual se ha de cumplir so pena de su Real desgracia

Las quales ordinaciones fueron por mi Pedro ximeno not(ario) y scrivano de dichos Jurados Intimadas y notificadas en p(rese)ntia del dicho maestre de campo a los dichos pr(curad)or general Justicia Jurados los quales son Carlos venrrell pro(curad)or general Cosme Andres Justicia Luis ferrando y Joan estevan serra dos de los Jurados de dicha villa y a gines Jover otro de los capitanes della los quales dixeron y respondieron que estavan promptos a obedecer los Reales mandatos siendo p(rese)ntes por testigos Jayme sanchis ciudadano y bartholome Martorell hab(itador)s de alicante.◆

Cavallers de Llúria, 10 anys fent festa

COMISSIÓ DEL DESÉ ANIVERSARI DE LA FILÀ CAVALLERS DE LLÚRIA

El passat 5 de desembre, la nostra filà, els Cavallers de Llúria, encetàvem una sèrie d'actes organitzats per a commemorar el desé aniversari de la nostra fundació.

Tal volta hi haurà gent que pense que 10 anys no són res, però per a nosaltres és molt: és consolidar un projecte que no va ser gens fàcil, però que ens ha servit per a demostrar la nostra estima cap a la festa contestana (en la revista de Festes de 2012, poden llegir la crònica de com vam nàixer).

Vam voler iniciar el desé aniversari amb dues de les entitats musicals que des de primera hora han respost a la nostra crida: la colla de dolçaines i tabals Mal Passet i la banda Instructiva Musical d'Alfarrasí, preteníem que fora un concert commemoratiu dels 10

anys i també d'aquesta confiança mútua i necessària que ens han convertit en una gran família festera musical.

Com no podia ser d'una altra manera, el programa va estar format per les peces que han sigut i són significatives per a la nostra filà: "La fanfàrria de Llúria", del mestre i director de la colla Francisco Valor, basada en la marxa que du el nom de la filà; la marxa cristiana "Aina", també de Francisco Valor (Aina és membre de la filà); el ballet "Santiago", de Loreena Mackennitt, amb una adaptació que Francisco Valor va fer per al ballet del nostre Abanderat de 2015; "La batalla de Sant Hipòlit", una marxa cristiana de Xavier Richart i que els Cavallers utilitzem per a eixir a la processó de Sant Hipòlit; "Cavallers en festes", l'himne de la nostra filà amb música de Francisco Valor i lletra de Mari Nieves Pascual i el propi Francisco Valor; el pasdoble dianer "13 cavallers" de Santi Revert que es va estrenar en la diana del 2013 i que, a més, la va compondre per a Maria Sanchis, Cavaller de Llúria des de la seua fundació; "Fill del Sinc" va ser la marxa cristiana que va acompanyar la primera esquadra de negres, la del nostre abanderat de 2015; el pasdoble de Francisco Valor "Al cel" que va ser el pasdoble d'aquella primera diana de 2012; la marxa cristiana "Aiclam" de Francisco Valor, escollida per l'esquadra de negres del capità de l'any 2018; la marxa cristiana "Llegenda", peça que va acompanyar a l'abanderat JuanLu Jordá; "Ultreia" marxa cristiana que acompanyar a Miguel Blasco en la seua capitania (les dues també de Francisco Valor) i tancant el concert, amb les dues entitats juntes i sota la direcció de Francisco Valor, també membre de la filà, va sonar la nostra marxa que tant ens identifica "Cavallers de Llúria".

Va ser un concert molt bonic i entranyable que iniciava aquest desé aniversari que continuarà amb una missa davant de Sant Hipòlit per agrair-li aquests anys de festa, i també en una volteta extraordinària on volem que estiguen els fundadors i actuals membres de la filà.

Tanmateix, i dissenyat per a l'ocasió, el també cavaller Ernesto Ferrándiz ha creat el logo commemoratiu de desé aniversari. Serà la nostra senya d'identitat en aquest any en què les festes tornen al carrer i nosaltres estem d'aniversari.

Són moltes les persones que de manera anònima hi han col·laborat i ens han ajudat a tirar endavant, algunes segueixen entre nosaltres, altres ja no estan, però a totes elles les tenim presents en aquest aniversari.

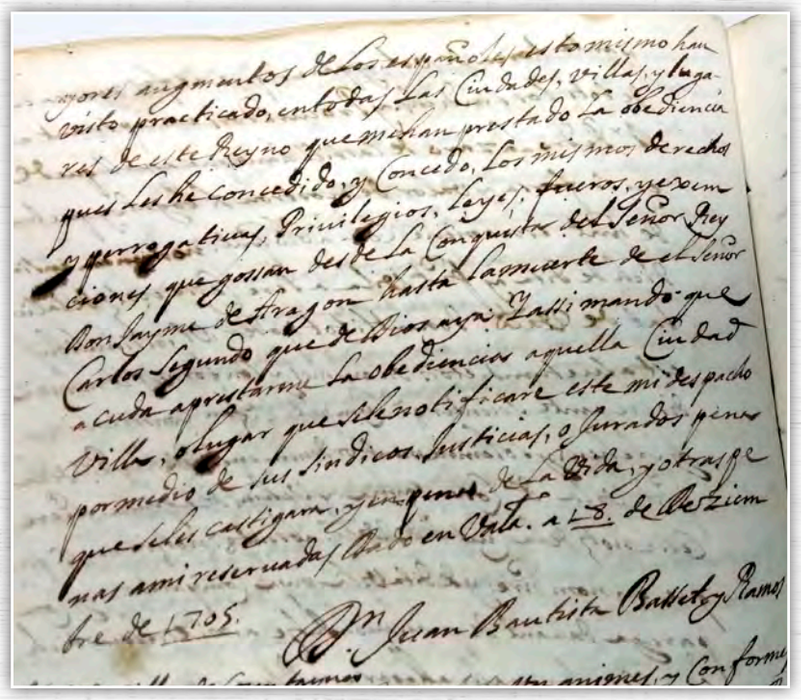
Som una gran família que amb la capa i l'espasa, lluint la creu i el Palau Comtal lliurarem gran batalla, per Sant Hipòlit, el nostre Patró.

Festers de Cocentaina, de Llúria som Cavallers, amb casc i llança desfilarem. Avant! Avant! Cavallers.◆

Darrer sistema foral i repressió[1]

FRANCESC JOVER DOMÍNGUEZ

Farem un recorregut per l'última etapa foral valenciana. Em basaré en els llibres de Consells de Cocentaina per acabar en el primer llibre post foral. Veurem com funcionava el Consell local i el sistema d'insaculació. Passarem pel canvi de dinastia (dels Habsburg als Borbons), la Guerra de Successió, i la posterior repressió. Seran molts punts per un article, la qual cosa em farà tractar-ho de manera prou esquemàtica, tot i que hi ha molta bibliografia

Els llibres forals sempre foren escrits en valencià i l'últim va acabar el 09/03/1708. El següent, 1709-1721, ja està escrit en castellà, amb el nou organigrama administratiu i coincidint amb la plena repressió de post guerra.

Iniciaré fent un repàs del sistema d'insaculació passant breument pels motius de la Guerra i acabaré en el que va significar la derrota d'Almansa en l'administració local. Seguiré amb la més cruel repressió que va patir un poble abans de l'època Contemporània. Un període clau pels valencians que m'obliga a resumir per qüestió d'espai.

L'oligarquia que regia els pobles i ciutats, s'elegia pel sistema d'insaculació. Sistema que s'ha usat tant pels pobles de senyoriu com pels reials. Els principals càrrecs eren el Justícia; un Jurat en Cap i altres dos jurats, 1r i 2n, a més del Mostassaf. Cinc càrrecs que duraven un any i cada un era tret en diferent data. El Justícia, era tret del sac major en la vigília de Nadal. El Jurat en Cap i els altres dos jurats, els treien la vigília de Pasqua de l'Esperit Sant; el primer del sac major, i els altres dos del sac menor. Finalment el Mostassaf el treien del sac major en la vigília de Sant Miquel. El que feia sis era el síndic, una mena de representant públic del Consell que era remunerat i la duració era indeterminada. Eren assistits pel notari escrivà que donava fe dels acords i feia les actes. Aquests dos càrrecs no calia estar insaculats, simplement proposaven noms i el Consell n'aprovava un. El Consell General era format pels sis oficis i els prohoms que podien haver-ne 70, 80 o més.

Els prohoms els proposava el Consell General i eren com assessors que ajudaven a prendre decisions. A més, quedaven francs d'algun pagament per assistir als Consells; tot i que si no assistien podien donar-los de baixa i nomenar-ne altres.

Els membres pels sacs, tant del major com del menor, eren proposats pel Consell General entre els propietaris més assenyats i de bonhomia. Els posaven als sacs cadascú amb el seu redolí o boleta a disposició de ser trets. Per cada ofici calia traure'n dos o tres perquè el procurador del comte en triara un. En el Consell General es feien els debats, es prenien decisions i eren votades i aprovades, o no.

1 Jover, Francesc «La guerra de Successió» (1998) dins de la Revista Alberri núm. 11 del Centre d'Estudis Contestans
Sanchis Llorens, Rogelio (1975): *«Alcoy, tu pueblo»* Monte de Piedad y Caja de Ahorros de Alcoy, Alcoi

L'extracció dels sacs era molt protocol·lària i cerimonial. El dia anterior eren convocats tots els prohoms i consellers pel pregoner. Abans de reunir-se a la Casa de la Vila, anava tot l'equip de govern al palau per convidar el batle del procurador, que en aquesta època vivia al palau. Tornaven tots plegats en comitiva a la Casa de la Vila. Una volta allí els sacs estaven preparats i era l'hora de comprovar davant dels presents si estaven tots els insaculats que calien estar. Si hi havia algú que per algun motiu estava impedit, l'apartaven. Acabada l'operació, menejaven el sac i un xiquet menor de 7 anys, després de persignar-se, treia les boletes corresponents de cada ofici i sac

Per a Justícia i Mostassaf calia traure tres boletes. Per els altres càrrecs solament 2. En cada cas, el procurador en triava un. Les boletes tretes eren entregades al batle. Acabada la cerimònia el síndic sempre deia les mateixes paraules, que resumiré. Sabeu que aquest acte s'havia de fer la vespra de Nadal (o el dia que corresponia). Sempre li contestaven el mateix: sí, però ho fem així, perquè done temps d'anar i vindre a València, on vivia el procurador. El síndic encara contestava: val, però «*que no sia causat perjuhi algú als drets de la present Vila per ço que conforme furs y privilegis del present Regne*». Tot quedava en acta.

Quant a la missió de cada ofici era: el **Justícia** tenia funcions de Cap del Consell, la màxima autoritat local. Tenia el control de l'orde públic, rebia el jurament de tots els càrrecs i també nomenava càrrecs menors. A més, atenia els casos de justícia menor. Els tres **Jurats**, eren els que duien l'aparell executiu i n'hi havia un en **Cap**. Administraven els bens de propis i fons públics, fix ven preus, salaris, etc. A més, estaven al càrrec de sanitat i d'obres públiques. Finalment, el **Mostassaf** era l'encarregat de vigilar els pesos i mesures, així com les obres del veïnat. Cal dir que cada any en canviar els jurats i el mostassaf, s'havia d'aprovar un inventari mobiliari i dels objectes que s'havien fet càrrec.

Així eren els càrrecs i així la missió que tenien. Sempre les mateixes coses: repartiment d'utilitats; preparació de festejos; males collites per la climatologia; préstecs per comprar blat; etc. Si alguna cosa cal destacar durant aquest temps són les obres d'engrandiment de l'Església de Santa Maria i la construcció del campanar.

El més greu dins d'aquesta època fou la Guerra de Successió que hauré de tractar evitant detalls per arribar a les conseqüències: la repressió política i econòmica més greu que s'havia conegut.

A l'acta del 14 de novembre de 1700, parla de la mort del rei Carles II, *l'Encantat. La notícia és* acollida sense pena ni gloria i s'acorda «*es fes dol y funeràries*». Però, s'ho pensen millor dient: «*no es facen dols, que es fasa selebrar les matexes mises y funeràries se an fet selebrar a la excel·lentíssima señora condesa nostra ama*». No és parla res més i continua funcionant la mateixa estructura d'abans.

El mateix ritme de sempre, rogatives perquè no plou i no poden sembrar, o rogatives perquè no para de ploure i no poden batre. Per un altre costat, sabem que per febrer de 1701 Felip de Borbó és nomenat rei de Castella a les Corts de Madrid amb el nom de Felip V. El llenguatge administratiu reconeixia els diferents regnes d'Espanya com una espècie de federació.

Els Països Baixos rebutgen aquest nomenament i és envaït per França. Sembla que el nomenament desequilibrava l'estabilitat europea i per setembre es forma a La Haia la Gran Aliança Antiborbònica. El conflicte agafa àmbit europeu. En principi, el Regne de València queda vinculat a l'administració oficial del nou rei, però amb les mateixes atribucions forals. Comença la guerra i el Consell de Cocentaina aporta soldats per a defensar els atacs de l'Aliança Antiborbònica a la Marina. També ho feia Alcoi, Xàtiva, etc. Tots defensaven la nova administració borbònica.

Sembla ser que el canvi de rei pels valencians era una cosa rutinària. El nou rei jurava els furs valencians i prou. Però, els jurara o no, sempre es donaven per aprovats. Eren els usatges històrics, els drets consuetudinaris, els furs en una paraula, els qui confi ven. El rei era secundari. Més tard la cosa canviarà.

Passen uns anys, la guerra continua i el llibre de Consells no mostra cap oposició al rei Borbó. València demana soldats per a defensar els atacs de vaixells de guerra anglesos. Cocentaina envia soldats juntament amb Alcoi i Xàtiva. El 22 d'agost de 1705, ens visita un magistrat de l'Audiència Valenciana, Antoni Satorre. És ara quan s'inicia el canvi. En aquell moment, la guerra anava a favor de l'Aliança Antiborbònica i és la primera vegada que el Consell dubta de donar el suport que demana el magistrat. Ho dubta perquè han rebut una carta del comte que prohibeix reunir el Consell sense estar el seu Procurador. Aquest és el punt d'inflexió a Cocentaina. No admeten necessària la presencia del Procurador per reunir-se. Intuïsc que les promeses verbals que feia Basset a la Marina també van arribar ací. De qualsevol manera, és la primera volta que una acta ens mostra certa sensibilitat cap a la causa antiborbònica.

A més, el 23/12/1705 es rep una carta personal de Batista Basset demanant-los obediència i oferint-los pagar menys impostos. El mestre de camp, Francesc Garcia d'Àvila, concreta més i els promet per escrit quedar lliures dels impostos senyorials al comte. La vila quedava vinculada al rei Carles III amb l'únic pagament de 1.000 lliures anuals, un terç del delme i el benefici dels molins.

El Consell de Cocentaina no s'ho pensa més. Eren tan bones condicions que s'afanya a aprovar-les i acorden que vaja el síndic a València o Barcelona, per entrevistar-se amb el rei i deixar ben lligat aquest oferiment.

En febrer de 1706 hi ha inesperats esdeveniments que deixen en paper mullat els convenis escrits i verbals que Cocentaina ha rebut de Basset i d'Àvila. Basset cau en desgràcia i és tancat a la presó. Un nou virrei menys generós i populista es fa càrrec i ha deixat Cocentaina molt compromesa amb el bàndol maulet. A més, la guerra no era gens favorable.

No paren d'enviar soldats, ara contra el Borbó per tapar forats ací i allà. Primer a l'horta d'Alacant; després Alcoi amb 200 homes per defensar l'anguniosa situació en què es troba. Damunt, el duc de Lerma diu en una carta a Cocentaina que torne a l'obediència a Felip V en tres dies, o «*abrasarà la vila a sanch i foch*». L'acord del Consell a aquest missatge és ferm: «*que es defense la present vila fins a ped e les vides y haziendes*».

La derrota a Almansa fa que la guerra estiga guanyada a favor de Felip V. Pocs dies després, el 8 de maig de 1707, va capitular la ciutat de València. Xàtiva ho va fer el 16 de juny. Alcoi ho faria el 9 de gener de 1708. Cocentaina ho feia poc abans.

Catalunya va tardar uns anys més a resistir fins que el 1713 i 1714 pels tractats d'Utrecht i de Rastatt retornava l'equilibri europeu. Al Regne de València la repressió fou brutal. El Decret de Nova Planta annexionava València a les lleis de Castella i anul·lava els furs. A més, una exagerada repressió econòmica que per Cocentaina fou insuportable, com veurem. L'última acta escrita en valencià és del 9 de març de 1708, però, amb la nova administració i nomenclatura castellana.

El 28 de juliol de 1709 comença un nou llibre d'actes:

«*Acuerdos y deliberaciones del Ajuntamiento de la Villa de Cocentaina*». El primer ajuntament (no consell) el presideix el procurador del comte i ens sorprén amb una reial pragmàtica contra els gitanos.

En les actes següents es parla de presoners i d'un impost que s'ha de pagar a València de 25 cafissos de

blat. També d'unes contribucions a Dénia, Alzira i Alacant per obres. L'administració borbònica té cobradors militars desplaçats que cal donar-los allotjament. Amenacen endur-se presos els regidors si no paguen. La situació econòmica era desesperada. No tenien prou blat per pagar a València. No tenien diners.

El 4/11/1709 es parla de derrames especials de 466 lliures que es deuen de l'any anterior. Calia buscar préstecs per pagar. No fan falta detalls concrets per demostrar l'enfonsament de la vila. Podria ser catastròfica. Gent que s'havia implicat era a la presó, fugida o dedicada al bandolerisme. Hi ha frases a les actes angunioses com: La partida de cavalls no vol anar-se'n si no li paguen. O aquesta altra que diu literalment «*vuestras mercedes, vean donde se a de sacar el dinero para pagar dicha cantidad, pues ya saben que la villa no tiene ningun dinero y que es iremediable dexarse de pagar* […] *sietecientas libras, pues aun estas no las a de poder pagar la villa por estar la gente tan pobre y desdichada y aver pagado todo el año quartel*».

Dintre d'aquesta situació, la vila encara ha hagut de participar en *"busca de [...] maleantes que perturban estos puertos, lugares y marinas, [...] con polvora, valas, pan, vino, alpargatas y otras cosas"*.

Imposen altres 555 lliures cada mes a pagar entre tot el veïnat, a començar l'1 de novembre del 1709. A més, un militar es desplaça d'Ontinyent amb una partida de soldats a cobrar 305 lliures que es queda per pagar. Diuen que se'ls enduran presos a València i enviaran una partida en cavalls a càrrec de la vila fins que paguen. També han d'aportar a València 300 arroves d'oli.

D'ara en avant és el comte qui nomena els càrrecs municipals sense cap participació de l'Ajuntament. De fet, hi ha una llista de alcaldes i regidors de tot el Comtat que arriba de Madrid, on viu el comte. S'inicia una època de gran calamitat on canvia totalment l'estructura social i econòmica del poble. Caracteritzada, a més, per una impressionant repressió política.◆

Fa 50 anys. 1972-2022

HIPÒLIT BORRÀS MARTÍNEZ
Almogàver i Arxiu Fester

A Iago, en l'any que novament torna la Festa
A la tia Doloretes i a la iaia Milagro
A Carlos Santamaria. Murer, Fester i Masero.

Un any més comence a redactar aquesta col·laboració per a la revista de les nostres festes i, els seré sincer, encara em costa bastant teclejar les lletres de l'ordinador i omplir de paraules i frases un paper que es troba totalment en blanc, buit de continguts. Però anem ja respirant vents d'esperança i d'ànims renovats. Per sort, ja veiem la llum al final del túnel, i els nostres pensaments ja estan posats en el calendari fester que, a poc a poc, etapa a etapa, ens portarà fins a la nova trilogia que celebrarem els pròxims dies 13, 14 i 15 d'agost. Han sigut dos anys molts durs per a tots, però fonamentalment per a la gent que ja no està entre nosaltres i per a les seus famílies que han patit directament aquest virus. El meu record i homenatge per a tots ells, especialment per a aquells festers que ja no podran viure la festa. També un reconeixement a tots aquells professionals, els imprescindibles, pel seu sacrifici.

Si tenen a bé llegir l'article coneixeran el nom del nou president de la Junta de Festes, quin famós cantant va actuar al nostre poble i quin establiment estava a punt de obrir les seus portes en l'any 1972. Un altre lloc de referència al poble compliria cent anys si encara existira i quin acte complia 75 anys des del seu canvi de dia. També coneixeran el nom del nou rector de la Parròquia de Santa Maria i el traspàs d'un religiós molt estimat pels socarrats. Serà inaugurat un dels llocs, en algun moment visitat per tots, que donarà un servei molt important per als veïns d'aquestes comarques. S'estrenarà un nou programa de televisió i assolirà un gran èxit.

Els primers dies de 1972, un any bixest, la pluja, el fred i la neu van ser protagonistes. El nostre poble comptava amb més de 9.500 habitants i al nostre país el cens estava prop dels 35 milions, la taxa de mortalitat era el 8,10%, i van morir més de 280.000 persones.

La Setmana Santa es va celebrar des del 26 de març (diumenge de rams) fins al 2 d'abril (diumenge de Resurrecció), però la processó del Divendres Sant va haver de ser suspesa a causa de la pluja. Ja per al dia 4 d'abril s'instal·la la il·luminació especial amb motiu de la festivitat de la Mare de Déu.

El diumenge 2 d'abril comença el repartiment de la revista de la Mare de Déu a càrrec de les zeladores de la Pia Union.

Una fotografia de la fornícula que està en la part posterior de les andes va ser el motiu triat per a ser la portada d'aquesta revista, i era la primera vegada que el quadre de la Mare de Déu no ocupava un paper protagonista en la coberta de la revista. 20 articles i 11 fotografies, totes elles en blanc i negre, conformaven la publicació. La impressió va córrer a càrrec de la Impremta Domínguez. La majoria dels articles eren signats per religiosos i destacats col·laboradors habituals, com Carmelina Sánchez Cutillas i Martínez, Vicent Badia i Merín i Federico Soto Nieto.

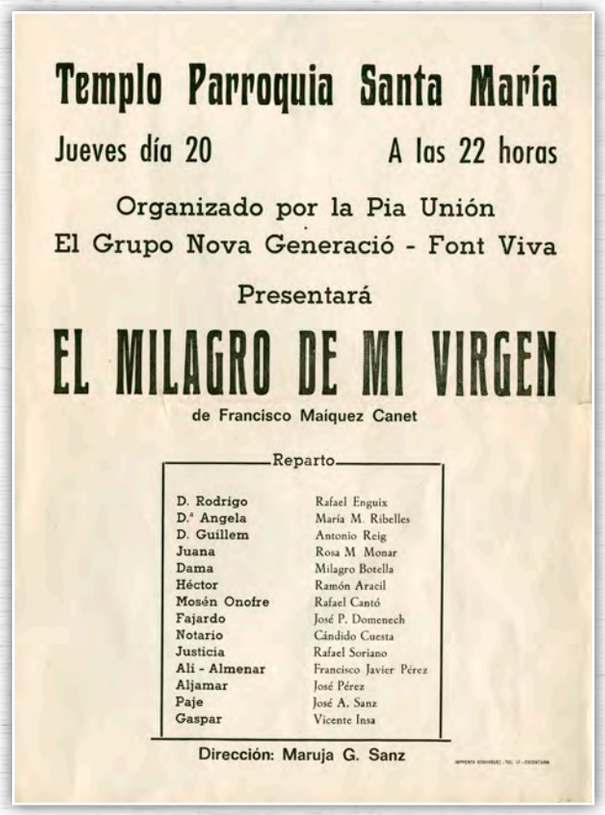
De tots ells, voldria destacar el treball del sacerdot José Soler Cardona sobre l'Art Sacre a Cocentaina, on narra una exposició que es va fer als locals de la Unión Musical Contestana, en aquells anys ubicada en el numero 18 de l'actual Passeig del Comtat, i on es van exposar quadres, llibres, documents, fotos, així com la corona d'or de la Patrona que, i com a fet curiós, era guardada totes les nits en la caixa forta del Banc de Biscaia, ubicat a l'altra vorera del Passeig. L'exposició va mostrar una part del material que havia a Cocentaina d'un valor incalculable. Va ser inaugurada pel President de la Diputació Provincial d'Alacant, Manuel Monzón Meseguer.

També és molt interessant l'article del franciscà Benjamin Agulló sobre el Monestir i les sues religioses, de les quals en destaca cinc escrivint la seua biografia.

En les festes de 1972 van haver algunes novetats com va ser la celebració de l'homenatge als majors per primera vegada o l'oficialització de les misses que cada 19 de mes se celebraven en la Capella de Sant Antoni en el Palau Comtal. Es va retardar el comença-

ment del trasllat mitja hora, iniciant-se a les 10, tal com ve celebrant-se actualment. Es va completar, amb la creació de la figura del Mossén la representació dels personatges contestans. La Pia Unión que s'estrenava en aquestes festes estava presidida per Antonio Borrás Pérez i Rocío Ruiz Guarner.

L'Orquestra de Pols i Plectre "La Paloma" va oferir un concert el 16 d'abril al Monestir de la Mare de Déu. També, el dijous 20 a les 22 h per primera vegada i a l'església de Santa Maria es va representar l'obra de Francisco Maiquez Canet *El Milagro de mi Virgen.* L'organització va ser a càrrec de la Pia Union, sent representada pel grup teatral Nova Generació - Font Viva, sota la direcció de Maruja G. Sanz. En la foto que acompanya l'article podran veure quins actors van participar en l'obra.

Templo Parroquia Santa María

Jueves día 20 — A las 22 horas

Organizado por la Pia Unión
El Grupo Nova Generació - Font Viva

Presentará

EL MILAGRO DE MI VIRGEN

de Francisco Maiquez Canet

Reparto

D. Rodrigo	Rafael Enguix
D.ª Angela	María M. Ribelles
D. Guillem	Antonio Reig
Juana	Rosa M. Monar
Dama	Milagro Botella
Héctor	Ramón Araeil
Mosén Onofre	Rafael Cantó
Fajardo	José P. Domenech
Notario	Cándido Cuesta
Justicia	Rafael Soriano
Ali - Almenar	Francisco Javier Pérez
Aljamar	José Pérez
Paje	José A. Sanz
Gaspar	Vicente Insa

Dirección: Maruja G. Sanz

Els actes van transcórrer amb tota normalitat i amb molta participació del poble de Cocentaina.

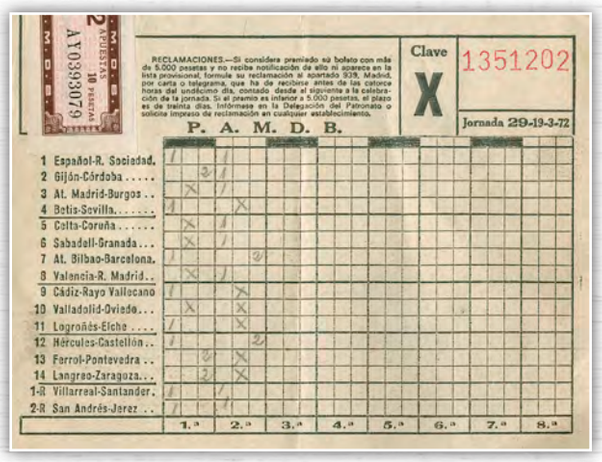
Per cert, les festes de moros i cristians d'Alcoi, igual que l'any anterior, van patir alteracions importants a causa de la pluja, veient-se obligats a ajornar a l'endemà les entrades.

Mentrestant, al món s'inauguren els Jocs Olímpics de Sapporo al Japó, on Paquito Fernández Ochoa aconsegueix una medalla d'or, la primera per a l'esport espanyol en unes olimpíades d'hivern. El Cardenal Vicente Enrique i Tarancón és elegit com a president de la Conferencia Episcopal Espanyola. Es posa en funcionament la central nuclear de Vandellós I. Soldats britànics van disparar a civils en una protesta causant 14 morts en el conegut "Domingo sangriento" a Irlanda del Nord. En la població basca de Vitòria, 3.500 treballadors en vaga provoquen el tancament de la fàbrica de neumàtics Michelin. Naix als EEUU la marca Nike. Margarita II és reina de Dinamarca. A Estocolm s'inicia la primera cimera de l'ONU, que va debatre els problemes mediambientals creats per l'ésser humà, ara conegut com a canvi climàtic. Julio Iglesias estrena la cançó "Un canto a Galicia" i Nino Bravo cantava "Un beso y una flor". També sonaven les cançons "Exile on Main St.", de The Rolling Stones, i "Some time in New York City" de Jonh Lennon. Sonen les primeres cançons del grup de folk valencià, Carraixet.

Naix el R5 i el Seat 132, i el Dodge 3700 GT és elegit com a cotxe de l'any a Espanya, on es van vendre 482.416 unitats. S'obria a la localitat veïna d'Alcoi la botiga de Simago, era l'inici d'un nou concepte de comerç: els supermercats.

El 24 d'abril s'emetia el primer programa del concurs *1, 2, 3, responda otra vez*, idea original de Chicho Ibáñez Serrador. El concurs, que va ser un èxit en la seua primera temporada, va estar en pantalla 10 anys, sent el seu primer presentador Kiko Ledgard.

Després de la celebració de l'1 de maig, a l'endemà la volta ciclista a Espanya passa per Cocentaina. En aquesta edició van començar 100 corredors i la van acabar 57, recorrent 3.100 km en 17 etapes. L'etapa que va passar per Cocentaina va eixir de Dehesa de Campoamor a Oriola i va acabar a Gandia. El guanyador de la volta va ser el corredor del Kas, Jose Manuel Fuentes. Per la seua part Andrés Gimeno va guanyar el trofeu de tenis Roland Garros.

Clave X 1351202

Jornada 29-19-3-72

P. A. M. D. B.

	1.ª	2.ª	3.ª	4.ª	5.ª	6.ª	7.ª	8.ª
1 Español-R. Sociedad	1	1						
2 Gijón-Córdoba		3						
3 At. Madrid-Burgos	X	1						
4 Betis-Sevilla			X					
5 Celta-Coruña	X	1						
6 Sabadell-Granada	X	1						
7 At. Bilbao-Barcelona			2					
8 Valencia-R. Madrid	X	1						
9 Cádiz-Rayo Vallecano	1		X					
10 Valladolid-Oviedo		X	X					
11 Logroñés-Elche	1		X					
12 Hércules-Castellón				2				
13 Ferrol-Pontevedra		2	X					
14 Langreo-Zaragoza		2	X					
1-R Villarreal-Santander	1	1						
2-R San Andrés-Jerez								

Pel que fa als campions en les diferents competicions de futbol, en la temporada 1972-73 cal ressenyar que l'Atlètic de Madrid va guanyar la copa al Valencia en una partit amb el resultat 2-1; la lliga va ser per al Reial Madrid; un històric com el Sevilla baixa a segona divisió, i el CD Castelló puja a Primera. L'Ajax, en guanyar al Inter de Milà 2-0, es proclama campió d'Europa i el Ràngers escocés guanya la Recopa. La Selecció d'Alemanya va guanyar l' Eurocopa de seleccions de futbol.

El dijous 11 de maig, amb un dia assolellat i amb molta gent als carrers de Cocentaina, se celebra la Publicació. Publiquen la festa 14 filaes. Ja de nit, la major part de les filaes van pegar la volteta.

La celebració del Corpus el dijous 1 de juny va donar pas a la festa del Patronat, una festa que va ser impulsada per Mossén Eugenio Raduan, i que malauradament seria l'última que podria celebrar, ja que va morir mesos després, el 7 de desembre, causant una gran commoció en la gent del poble perquè era molt estimat i una referència de diverses generacions. En el seu soterrament, que va ser multitudinari, van participar més de 20 sacerdots. Per cert, és el primer Fester d'Honor que la Junta de Festes va anomenar.

Els comerços locals, per primera vegada, ja no obrien els dissabtes de vesprada, però sols des de juny fins a setembre.

Comencen les obres d'ampliació de l'actual fàbrica de Textiflock, antiga fàbrica de Riera. Per la seua part, el 21 de juny s'acomiada el rector de Santa Maria, Eduardo Gual Camarena, el substituirà Miguel Simon Franco, si bé, prendria possessió al mes de setembre.

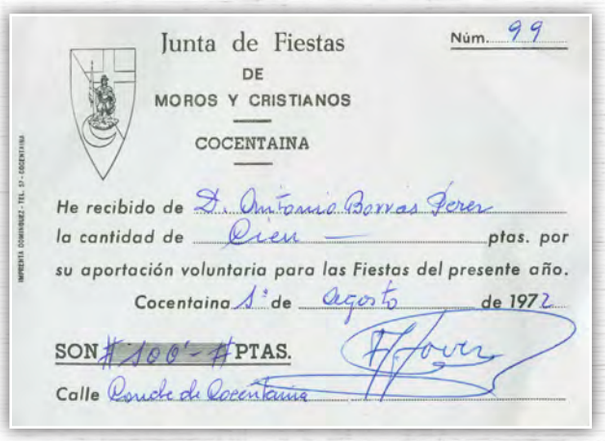
El 5 de juliol té lloc la inauguració oficial de l'Hospital Verge dels Lliris. Comptava amb prop de 300 treballadors, 194 llits, 5 quiròfans, 3 d'ells generals, i els altres dos, un dedicat a maternitat i l'altre a les urgències. A més també disposava de 4 aparells de Raigs X, i com a novetat important, en totes les habitacions hi havia instal·lació automàtica de respiració. Un fet molt important per a tots els habitants d'aquestes comarques.

Les voltetes i el concurs de formadors porten l'ambient de festa als carrers i obrin la porta als diferents actes programats per a la segona setmana festera. El III Trofeu Sant Hipòlit de Tir al Plat, celebrat en el camp de tir de Santa Bàrbara, seu del Plato Club, va donar pas, el mateix dissabte 29 de juliol, a l'elecció de la Festera Major. Com el primer any, l'acte es va celebrar en la pista central del poliesportiu municipal i va tindre una novetat important, ja que la Junta de Festes va decidir nomenar un jurat que seria l'encarregat d'elegir la Festera major, descartant el sistema anterior, on les mateixes festeres triaven la Festera Major. Milagro Pla Soler de la filà Gentils va ser l'elegida. Son els primers actes de la nova Junta de Festes presidida per José Barrachina Moltó.

El dissabte següent, en el Pla, a les onze de la nit, es va celebrar la Verbena del Fester, actuant el conjunt musical Grupo 69 i una xaranga. La celebració del Trofeu Sant Hipòlit de Ciclisme va donar pas al concert de la Unión Musical Contestana.

Aquest any la companya Tirso de Molina, Premi Nacional de Teatre, va representar dos obres: el dimecres 9 d'agost, l'obra de Miguel Miura, *Ninette y un señor de Murcia*, i l'endemà van interpretar l'obra d'Alejandro Casona, *La barca sin pescador*. Van actuar Maria Paz Pondal, Angela María Torres, José Martin i José Maria Escuer. Les representacions tenien lloc a la Terraza Jardín, a les 22.45 hores. Els preus eren populars i l'assistència era multitudinària.

Els actes es van allargar mes enllà de la celebració de les festes, ja que el 14 d'agost, el mateix dia de Sant Hipòlit, cosa poc habitual, va tindre lloc una gran Verbena de Gala, amb les actuacions del cantant alcoià Camilo Sesto i del conjunt "Constelación 5". Es va celebrar en la pista central del poliesportiu i va ser presidida per la Festera Major i la seua cort.

Junta de Fiestas
DE
MOROS Y CRISTIANOS
COCENTAINA
Núm. 99
He recibido de D. Antonia Borras Perez
la cantidad de Cien — ptas. por
su aportación voluntaria para las Fiestas del presente año.
Cocentaina 1 de agosto de 1972
SON 100 - PTAS.
Calle Ronda de Cocentaina

La revista de festes va ser presentada dies abans de la celebració de la trilogia. La impressió va córrer a càrrec de dos impremtes, Gráficas Aitana d'Alcoi, que va imprimir la part en color, i la Impremta Domínguez es va fer càrrec de la resta del treballs. La portada eren dos bustos d'un moro i un cristià pintats a la cera, obra de l'escultor Vicente de Paul Agulló Sanchis, Agulló de Cocentaina. Eixos bustos van ser-

vir com a motle per a fer els que es troben en la naia de la primera escala de la Casa del Fester.

La revista té 162 pàgines amb 260 anuncis que van de la pàgina 1 fins a la 44 i de la 95 fins a la 162. Les mesures són 320 x 220 cm. Dels anuncis publicitaris, cal destacar el de l'Hotel Odón que anunciava la seua pròxima obertura, amb aparcament, 600 m^2 de discoteca, bar Restaurant i 50 habitacions amb bany interior i telèfon. Tot un luxe per a eixos anys.

Podem trobar diversos errors en la revista, com ara fotografies de les filaes de càrrec equivocades o que hi figure el dia de l'alardo abans que el de Sant Hipòlit.

Díhuit articles conformen la part literària de la revista, destacant els treballs del cronista oficial Francisco Maiquez Canet, que parla sobre el Venerable Escuder com a ermità en Sant Cristòfol i un curiós testimoni notarial, també al voltant de la figura del Venerable Escuder i les seus restes que es trobaven en l'església de Santa Maria.

És molt interessant el treball de Francisco de P. Momblanch, president de l'Associació de Cronistes del Regne de València sobre el nostre castell. Per últim, vull fer menció a un article signat pel músic José Insa Martínez, on parla, entre altres coses, sobre la música festera i el seu lloc d'interpretació més adequat.

Els actes centrals de festes van tindre lloc els dies 12, 13, 14 i 15 d'agost amb el seu format tradicional. Cal fer menció d'un acte, el de la Retreta, que complia 75 anys des del canvi que es va fer en l'any 1947, que va passar del dia de l'Entrada al dia de Sant Hipòlit.

Les filaes de càrrec van ser pel bàndol cristià i com a Capità la Cavalleria Ministerial, amb la persona de Juan Pérez Valls. La filà Maseros seria l'encarregada de dur endavant el càrrec d'Abanderat, en la persona de Antonio Richart Jover.

Pel que fa al bàndol moro, la Guardia Jalifiana, en la persona de José Luis Jover, assumia el càrrec de Capità i la filà Kabileños com Abanderat moro. Malauradament no he pogut saber el nom del fester que va fer el càrrec d'Abanderat Moro.

Cal destacar que la pluja va fer acte de presència en alguns actes de la trilogia, si bé no va incidir en el desenvolupament dels mateixos. Les tronades més fortes es van produir a l'hora de l'Entrada i el dia de l'Alardo. Sí que els podem contar que a causa d'eixa pluja, en la Primera Diana, la Banda de Muro, que acompanyava la filà Cavalleria Ministerial, es va haver de refugiar en el local de la Unión Musical Contestana.

JUNTA DE FIESTAS DE MOROS Y CRISTIANOS

COCENTAINA

13 AGO. 1972

INVITACION

TRIBUNA y VINO DE HONOR

Voldria fer-me ressò de l'edició especial que el diari *Ciudad d'Alcoi* va dedicar a les festes de Cocentaina, un especial de 8 pàgines on fa un repàs de l'actualitat festera. En aquest especial podem trobar una reproducció d'un article, signat pel Pare Juan Croisset, a Madrid de 1853, és a dir ara fa 169 anys de l'edició del mateix. Eixe article es pot trobar en el llibre titulat *Año Cristiano o ejercicios devotos*, escrit en francés pel jesuïta Juan Croisset i traduït al castellà per José Francisco de Isla.

Després del programa d'actes i una foto d'una de les pàgines de la Bíblia Miniada, una de les joies de Cocentaina, podem trobar un article de José Reig Trenzano que parla sobre el Castell i el Palau i la seua restauració. Una entrevista feta per Rafael Jover i José Ferrer a l'alcalde de Cocentaina, Joaquin Ibáñez Blasco, dona pas a un altra pàgina on trobem les fotos de tota la Junta de Festes i una entrevista al president José Barrachina Moltó. La resta de pàgines estan dedicades a la publicitat, on les fàbriques tèxtils tenen el seu protagonisme, com per exemple, Textiflock, Hilaturas Alcoya i l'empresa Juan Jover S.L., entre d'altres. Curiosa resulta la publicitat de la Discoteca Luis 2000, en la que presenta les actuacions que tindran amb motiu de les festes. Van actuar Pedro Ruy Blas con Los Canarios i el cantant italià Pino Donaggio. Les dos últimes pàgines, també de publicitat, estan dedicades a l'acte d'inauguració de la sucursal de La Caja Rural Provincial i la tenda Muebles As S.L.

Després de la primera ratlla i les tradicionals fueres s'inicia un nou curs fester.

El 28 d'agost s'inaugura la vint edició dels Jocs Olímpics d'estiu a la població alemanya de Munich. Van participar 7.134 atletes i 121 països. Malauradament aquesta cita esportiva serà recordada per l'atemptat que va dur a terme el grup terrorista conegut com a *Septiembre Negro,* i que va provocar la mort de 15 integrants de l'equip d'Israel i un policia. També van morir 5 terroristes.

Sols 16 persones de 45 passatgers van sobreviure a un accident d'avió en els Andes. Els supervivents van passar 72 dies fins que es van rescatar, havent de recórrer a l'antropofàgia per a sobreviure. Els fets van tindre

CIUDAD - PAGINA 5 — Viernes 11 de agosto de 1978

COCENTAINA en fiestas ★ COCENTAINA en fiestas ★ COCENTAINA

El patrón: San Hipólito mártir

SAN HIPOLITO MARTIR

Programa de actos

DIA 12, SABADO

DIA 13, DOMINGO

DIA 14, LUNES

DIA 15, MARTES

Cocentaina guarda una joya...

CIUDAD - PAGINA 11 — Viernes 11 de agosto de 1978

COCENTAINA en fiestas ★ COCENTAINA en fiestas ★ COCENTAINA

Los dirigentes de la fiesta

Con el presidente de la Junta de Fiestas

Unas 1.500 personas participan directamente en los festejos

Muebles A S

Exposiciones en ALCOY, Pintor Gisbert, 4 (Partures). Teléfono 342043 y en COCENTAINA – 181 – ALICANTE y VALENCIA.

un gran impacte mundial i fins i tot es va fer una pel·lícula titulada *Viven*, on contaven l'experiència viscuda.

LA EMPRESA DEL CINE MODERNO
"JOSE FERRER"
TIENE EL HONOR DE INVITAR A VD. Y SEÑORA
A LA SESION INAUGURAL QUE TENDRA LUGAR
EL PROXIMO VIERNES DIA 27 A LAS 9'30 DE LA
NOCHE, CON LA PROYECCION DEL FILME
EL MONUMENTO
COCENTAINA, 26 OCTUBRE 1972

Richart Nixon és reelegit president dels EEUU. Naix la cadena HBO i a Madrid se celebra, per primera vegada, el Gran Premi de la Cançó Iberoamericana, el que anys després es convertiria en el Festival de l'OTI. Van guanyar els brasilers Claudia Regina i Tobias, amb la cançó "Diálogo". Es dona la curiositat que la cançó mexicana no va poder participar en el festival per allò de la censura, ja que la lletra, que parlava de la guerra, afectava la sensibilitat dels pobles iberoamericans. Una altra cançó, aquesta vegada l'espanyola, va estar a punt de no participar perquè contenia una frase, "te miras desnuda al espejo", que suggeria obscenitat.

Aquest 1972 van nàixer, entre altres famosos, l'actual president del Govern espanyol, Pedro Sánchez, el jugador de bàsquet, Shaquille O'Neal, el director de cine Alejandro Amenábar, la tenista Conchita Martínez, la reina Leticia Ortiz, l'actriu Cameron Diaz, i els futbolistes, Steve Mcmanaman, Luis Figo i Zidane. Ens van deixar, entre altres, l'actor Maurice Chevalier, la política, escriptora i advocada, Clara Campoamor i el dissenyador Balenciaga. Es comercialitza el primer sistema de videojocs casolà de la història, amb la videoconsola denominada, Magnavox Odysenny.

Quant al món del cinema, s'estrena la pel·lícula de Francis Ford Coppola, *El Padrino*, *La aventura del Poseidón* de Ronald Neame, *Le llamaban Trinidad* d'Enzo Barboni i *Harry el Sucio* de Don Siegel, entre d'altres. Els amants del cine a Cocentaina estaven d'enhorabona, ja que el desaparegut Cine Moderno obria de nou les seus portes de la mà de l`empresari contestà José Ferrer. La sessió inaugural es va celebrar el divendres 27 d'octubre a las 21.30 h amb la projecció de la pel·lícula *El Monumento*, dirigida per José María Forqué, i interpretada per Analía Gadé, Alvaro de Luna i Pastor Serrador. El recordat Cine Moderno hagueria complit aquest 2022 cent anys de vida, ja que va ser construït per l'empresari de la indústria del cartó, Joaquin Merín Pérez, segons informació arreplegada del llibre *Carrers de Cocentaina* de Francesc Jover i Domínguez.

La Fira va agafant uns nous aires i es realitza un bon muntatge, sent un èxit d'organització, sols la pluja la va desmillorar una mica. El temps també va ser protagonista l'últim mes de l'any, ja que la neu va visitar els carres del nostre poble, així com la pluja, que en algunes jornades, va ser torrencial.

Com és tradicional l'Olleta de la Puríssima marca l'agenda festera, desembocant en la celebració de les festes de Nadal, Cap d'Any i Reis.

Vespres de Nadal, el 23 de desembre, un terratrèmol produït a Managua, capital de Nicaragua, va destruir el 80% dels edificis, causant mes de 20.000 morts i altres tants desapareguts.

Abans d'acabar voldria permetre'm una llicència personal i aprofitar l'article per a recordar dos persones, que ara fa 50 anys ens van deixar, Dolores Ibáñez Reig, la "tia Doloretes", coneguda i recordada per molta gent del poble, com la de la "tendeta de Fraga", i Milagro Ibañez Reig, la iaia Milagro, la del tren Xitxarra.

De nou, i com sempre els dic, si han arribat fins ací els agraïsc el seu interés per aquesta col·laboració anual que faig a la Revista de Festes i els cite per al pròxim any on junts descobrirem el més destacat de l'any 1973 al nostre poble, al nostre país i al món.

Fins l'any que ve i recorden ser feliços i fer bondat.

Cocentaina, 7 de maig de 2022
422 anys després de l'elecció de Sant Hipòlit
Màrtir com a Patró de Cocentaina◆

San Pol Patrón de Aréns de Lledó

LA JUNTA, ANGELINA DOLZ, ANTONIO ALBESA
Article coordinat per Hipòlit Borràs Martínez

Aréns, o Arenys, de Lledó es un pequeño pueblo de la comarca del Matarraña (Teruel) a orillas del río Algars, que establece los límites entre Aragón y Cataluña; tiene como patronos a San Hipólito Mártir (a quien familiarmente llamamos San Pol), y a Nuestra Señora del Refugio.

A 6 km del pueblo en dirección a Calaceite se encuentra la ermita de San Hipólito; erigida sobre una colina, rodeada de cipreses y con una gran explanada a sus pies (la era),es un lugar muy hermoso, visitado por propios y extraños, muy agradable para hacer una excursión, organizar una comida, una merienda o solo

Vuestro amor nos enamora,
Gran Señora.
Sed Refugio, Luz y Guía
de Aréns, ¡Oh Virgen María!

Ya toda la Iglesia Santa,
que sois, canta,
Refugio de pecadores,
y alienta nuestros temores
piedad tanta,
para pediros favores
y gracias en cualquier hora.

Gran Señora...*Sed Refugio, etc.*.

Desde aquel siglo dichoso,
venturoso,
que un devoto militar,
os colocó en vuestro altar
sois el gozo
y el consuelo singular
de esta Villa que os adora.

Gran Señora...*Sed Refugio, etc.*

En Aréns todos los males
mas mortales
cesan, si la devoción
interponen en la ocasión
ruegos tales.
Hechos con buen corazón
a Vos, nuestra protectora.

Gran Señora...*Sed Refugio, etc.*

Si una epidemia muy fuerte
con la muerte
a esta Villa amenazó
con vuestra presencia huyó
de tal suerte,
que ninguno más murió
de aquella fiebre traidora.

Gran Señora...*Sed Refugio, etc.*.

Los enfermos tercionarios,
cuartenarios
y otros faltos de salud,
si os hacen con prontitud
ruegos varios,
logran por vuestra virtud
el remedio sin demora.

Gran Señora...*Sed Refugio, etc.*.

Si la tempestad furiosa,
granizosa,
veis venir sobre esta Villa,
luego obráis la maravilla
portentosa
de ahuyentar hacia una orilla
la nube desoladora.

Gran Señora...*Sed Refugio, etc.*.

De lluvia necesitados
los sembrados,
si os bajan en procesión,
son luego a satisfacción,
remediados,
y libráis de la aflicción
a la gente labradora.

Gran Señora...*Sed Refugio, etc.*.

Un ladrón facineroso
alevoso,
os robó vuestro altar;
nuestro dolor y pesar
fue asombroso;
más fue el gozo sin igual
al veros cual nueva Aurora.

Gran Señora...*Sed Refugio, etc.*.

No pueden milagros tantos
nuestros cantos
publicar acá en el suelo:
Dadnos eterno consuelo,
y con los Santos
cantaremos en el Cielo
más y con voz más sonora.

Gran Señora...*Sed Refugio, etc.*.

V. Ora pro nobis, Refugium peccatorum.
R. Ut digni efficiamur...

OREMUS.- Famulorum, tuorum quaesumus Domine, delictis ignosce:
ut qui tibi placere de actibus nostris non valemus, Gemtricis Filii tui Domini nostri intercessione salvemur. Per Christum Dominum nostrum. **Amén.**

por el mero hecho de salir al aire libre y divisar un bonito paisaje. Se encuentra en buen estado de conservación, pues los vecinos se encargan que así sea, tanto con su esfuerzo personal cuando se les requiere, como con sus donativos, único fondo con el que se cuenta cuando hay que hacer alguna obra de mantenimiento o restauración. En su interior encontramos una imagen de San Pol a caballo, una de las pocas reproducciones del santo en esta posición; se parece asan Jorge, pero sin dragón. En la iglesia del pueblo hay otra imagen del santo, esta vez de pie, que es la que se lleva en procesión a la ermita el día de la romería y que regresa a la iglesia después de la fiesta

Poco sabemos de la historia de la ermita; una nota anónima en el libro de Bautismos que empieza en 1801 dice que «fue construida la iglesia de la ermita en 1503 de esta villa de Aréns».

En el año 1647 el alférez Carlos Auruch, italiano de nacimiento, eligió esta ermita para retirarse en oración. Llevaba consigo una bonita imagen de Nuestra Señora y, agradecido por sus favores, le erigió un altar en dicha ermita; desde entonces es venerada en Aréns bajo el nombre de Nuestra Señora del Refugio.

El día del patrón se celebra el 13 de agosto, pero el verdadero «día de San Pol» es el primer sábado de mayo. La fiesta comienza de buena mañana: con la

Pues, todo el bien atesora
Hipólito, en Vos, el cielo.
Conceded todo consuelo
al devoto que os implora.

Entre tinieblas nacido
para carbón del abismo,
os abortó el gentilismo
de luces destituido.
Pero Vos, cual bella aurora,
percibisteis luz del cielo.
Conceded...

Pensaba en el mentido error
del idólatra engañoso
que en tu pecho generoso
hallaría un defensor.
Pero cuán presto éste llora
al ver frustrado su anhelo.
Conceded...

Escuchas con atención
de Lorenzo la doctrina,
y al punto la luz divina
penetra en tu corazón,
y ansioso desde esta hora
a Dios buscais con desvelo.
Conceded...

Recibes con gran ternura
en sacrosanto bautismo;
la llave del cristianismo
en ti Lorenzo asegura.
Toda Roma se mejora
al ver tu abrasado celo.
Conceded...

Al tomar la Hostia pura
de Cristo sacramentado
fuistes prendido y atado
con crueldad la más dura.
Mas su rabia engañadora
vencer no puedo tu celo.
Conceded...

Pero tú con gran valor
a los pies de Valeriano
confiesas que eres cristiano
y de la fe defensor.
Ni su intención vengadora
extinguir pudo tu anhelo.
Conceded...

Por caballos arrastrado
fue tu cuerpo, y en cada herida
brotó una rosa florida
con que fuistes coronado.
Sangre todo el cuerpo llora
para que se alegre el cielo.
Conceded...

Sacrílega mano intenta
robar tu Ermita sagrada,
pero tú, con mano armada,
resistes la acción violenta.
No quedó acción tan perversa
sin castigo en este suelo.
Conceded...

Si la justicia divina
nos envía enfermedades,
hallamos en tus piedades
universal medicina.
Protegéis a los de Aréns
si te invocan con anhelo.
Conceded...

Pues todo el bien atesora
Hipólito, en Vos el cielo.
Conceded todo consuelo
al devoto que os implora.

V. Ora pro nobis, Sancte Hipolite. R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi

O R E M U S. – Praesta, Hipóliti, quaesumus, omnipotens Deus: ut qui beati martiris tui natalitia colimus, intercessione ejus in tui nominis amore roboremur. Per Christum... – Amén.

imagen del santo llevada a hombros por los vecinos se sale en procesióndesde la iglesia hasta las afueras del pueblo, allí se deshace la procesión y cada uno se las apaña, con coches o tractores, para llegar hasta la explanada de la ermita, donde se vuelve a organizar la procesión y se deposita el santo en la iglesia para que quien lo desee pueda venerarlo. Al mediodía se celebra la misa, que finaliza con la salida de la iglesia cantando los gozos y la bendición de los campos desde una pequeña roca que hay detrás de la ermita. Es un día de hermandad y fraternidad al que no acostumbra a faltar ningún hijo del pueblo.

Los hijos de Aréns sentimos una especial devoción por San Pol, que nos ha sido transmitida por nuestros antepasados y que transmitiremos a nuestras generaciones futuras.

Este año estamos deseando que llegue ese primer sábado de mayo para poder subir a la ermita, pues debido a la pandemia ya llevamos dos años sin poder celebrar la fiesta. Aprovecharemos también para dar gracias a nuestro patrón por habernos protegido en este tiempo tan difícil que hemos pasado todos y pedirle que nos continúe ayudando en las pequeñas o grandes adversidades que nos vayan surgiendo a lo largo de nuestras vidas.

Visca Sant Pol!◆

Una acta notarial per a unes relíquies patronals

DAVID AGULLÓ GINER
Arxiu Fester

La pràctica cristiana de venerar relíquies té a l'esquena segles d'història. Amb aquests objectes molts batejats recorden a homes i dones de tots els temps que han testimoniat, de manera especial, el seu amor a Crist i la seua fidelitat a la fe.

Des dels primers temps del cristianisme, sempre s'ha buscat venerar o recordar els sants que per motiu religiós havien patit martiri. En temps de la persecució cristiana, els cristians veneraven les tombes dels màrtirs, celebraven la seua memòria i tractaven amb respecte les seues restes mortals com autèntiques "relíquies". Amb la fi de les persecucions, s'escamparia aquesta dignitat cap a elles i, a més, donaria inici a una recerca d'altres objectes relacionats amb Jesucrist i el seu entorn. Posteriorment, va arrancar tota una veneració cap a qualsevol resta dels personatges, ja foren restes òssies, objectes que havien estat en contacte amb el sant, o fins i tot, llocs físics.

Aquesta tradició ha arribat fins als nostres dies, on cada població guarda alguna relíquia d'algun sant, independentment de si aquest és el patró del municipi, el titular d'alguna parròquia o algun altra figura religiosa.

A Cocentaina, sense dubte, les relíquies amb més transcendència i veneració són les del patró sant Hipòlit, guardades a les dues parròquies de la localitat, l'església de Santa Maria i Sant Salvador.

Com bé sabem, el patró sant Hipòlit va ser escollit l'any 1600 amb l'objectiu de protegir la població contestana del perill de la pesta de Xàtiva. És en aquest moment quan s'iniciaria un procés de devoció en el qual el sant passaria a ser el patró de la Vila, juntament amb la Mare de Déu del Miracle. Així i tot, hauríem d'esperar fins a l'any 1790 per a l'arribada a Cocentaina de les relíquies que actualment reben culte.

És cert que ja tenim constància d'altres relíquies del sant custodiades a Cocentaina amb anterioritat, donades pel comte de Cocentaina, Gastón Ruiz de Corella, pocs anys després de l'elecció del sant com a patró, però d'aquestes no tenim informació en l'actualitat[1].

Com ja hem comentat, les relíquies van ser dutes l'any 1790, moment en el qual Cocentaina, i la resta del territori espanyol, es trobava immersa en la coneguda com la crisi de l'Antic Règim. És el moment en què Espanya trencaria amb els estàndards establerts durant segles, deixaria arrere els vells costums i pujaria al tren de la modernització que s'estava produint a Europa des de feia dècades.

Posteriorment, en 1808, l'entrada de les tropes franceses i l'alçament popular en contra significarien la irrupció de les classes mitjanes i populars en la política. Cocentaina, igual que moltes viles d'Espanya, seria sotmesa per les tropes invasores: tant els seus edificis com el patrimoni es veurien compromesos, destacant a Cocentaina el convent dels Pares Franciscans, el qual es convertiria en un fortí dels francesos.

Però si centrem les nostres investigacions en temes més localistes, Cocentaina estava patint el seu propi període de transformació. L'any 1782 el XIV comte de Cocentaina, Antonio de Benavides, va morir deixant en herència el comtat a la seua filla, Joaquina Maria de Benavides i Pacheco. Aquesta va casar amb Luis María Fernández de Córdoba i Gonzaga, XIII Duc de Medinaceli. Amb aquesta unió, el comtat de Cocentaina passaria a formar part de les extenses possessions de la família Medinaceli, el qual segueix sent-ho avui en dia.

A més, si de temes religiosos cal parlar, Cocentaina no vivia el millor període. Les dos parròquies de la localitat es trobaven immerses en una confrontació interna. Des de l'any 1765, la parròquia del Salvador va iniciar una querella amb la de Santa Maria per no voler reconèixer-la com a l'església matriu de la localitat[2].

Una de les obligacions que tenia la parròquia del Salvador era la de la seua assistència a les processons generals que organitzava la de Santa Maria. L'any

1. M. D. Insa Ribelles, "Societat i religió a Cocentaina entre els segles XVI i XVII", en *Sant Hipòlit i Cocentaina 1600 - 2000,* Cocentaina, 2000, p. 134.
2. A. M. C. Consells Municipals. Acords Municipals. R30. 1761-1766, FF. 20 - 24.

1765, el Salvador es negaria a assistir a la processó del Corpus i s'iniciava així tot un conflicte entre aquests dos que involucrarien la cúria eclesiàstica de València, i que no tindria fi fins a l'any 1796.

Deixant a banda tots aquests successos, si algun fet és important per a la nostra investigació, sens dubte és el naixement d'Agustí Arques Jover, més conegut a Cocentaina com el Pare Arques.

El seu natalici és important, ja que ell va ser el responsable de l'arribada de les relíquies del patró sant Hipòlit. Agustí Arques Jover va nàixer a Cocentaina el 30 d'abril de 1734. A l'edat de 15 anys va vestir l'hàbit de l'ordre de *Nuestra Señora de la Merced.* Va ser lector de filosofia, teologia i mestre de la religió, arxiver general i definidor d'aquesta. Gràcies a ell, avui en dia Cocentaina conserva gran part de la seua història, la qual va ser recopilada per Arques i que actualment es conserva a l'Arxiu Parroquial de Santa Maria.

Quan parlem d'iniciar qualsevol investigació, independentment del moment històric al qual ens referim, sempre hem de tindre present la informació notarial conservada. Aquesta idea de plasmar per escrit i davant de notari compromisos mercantils, acords particulars o decisions de la vida quotidiana es va desenvolupar en gran mesura entre els pobladors de la Corona d'Aragó. Gràcies a això, conservem una immensa documentació que afecta homes i dones de tota condició, brindant-nos una base de dades que ens acosta a la societat que la va generar.

Cocentaina té la sort de conservar un dels arxius millors conversats del nostre territori, tant el notarial, com el municipal. És per aquest motiu, que les nostres investigacions ens van dur fàcilment al protocol que referencià l'arribada a Cocentaina de les relíquies del patró sant Hipòlit.

El notari en qüestió s'anomena Diego Pasqual Soler i gràcies a ell coneixem tots els detalls d'aquesta transacció religiosa. Amb un total de 7 fulls, s'arreplega l'entrega de les relíquies a l'Ajuntament de Cocentaina, i també la carta llegida davant del Consistori, on es comenten totes les demandes d'Agustín Arques.

El document, titulat «Recibo y entrega de las Reliquias del señor san Ypolito Martir» data del 27 de juliol de 1790 i està compost per dues parts.

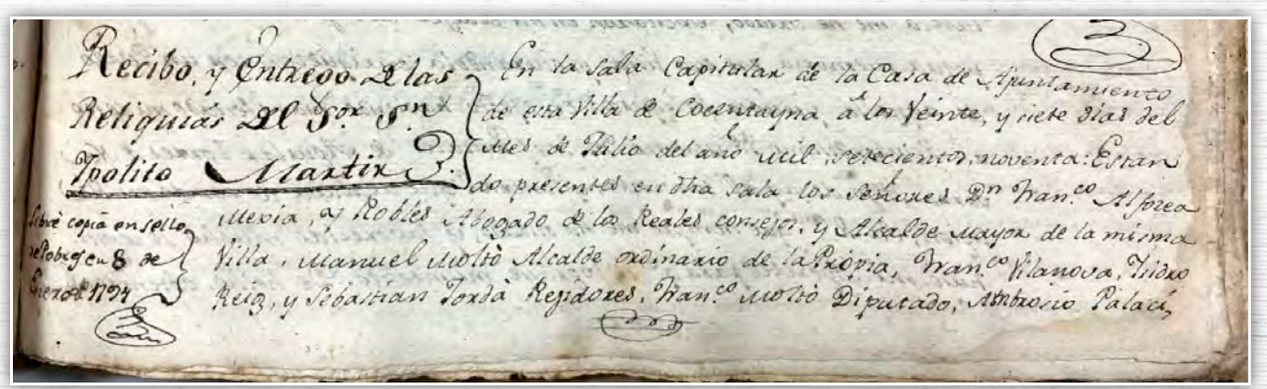
La primera fa referència al moment en el qual les autoritats locals, juntament amb les eclesiàstiques, estan reunides a la Casa Capitular de l'Ajuntament i es disposen a rebre els nous objectes religiosos. És en aquest moment quan, tots reunits, decideixen llegir la carta que el mateix Arques ha redactat amb les condicions de la donació.

La missiva comença narrant l'instant en què Agustí es va trobar amb els ossos del patró de Cocentaina, i ho fa de la manera següent:

> [...] muy Ilustres Señores: La casualidad de haver parado a Sevilla a la celebración del capitulo general de mi Religión de la Merced, como a Definidor General de esta que soy, hizo que registrando las cosas notables del convento, casa grande de aquella ciudad, donde se celebró el Capitulo el dia diez de mayo de mil setecientos, ochenta, y ocho, hallasse en uno de los Relicarios, que se veneran en la Capilla que llaman de las Santas Reliquias en la Iglesia de dicho convento, un pedazo de canilla de nuestro Patrono el Señor San Ypolito Martir, traída de Roma. [...]

El mateix Arques justifica que a causa de la seua estima cap a Cocentaina i al patró amb el qual es va criar, es veu obligat a deixar una mostra seua en aquesta localitat.

Aquests són els motius que animen a Arques a gestionar el trasllat de la relíquia fins a Cocentaina. El primer tràmit, amb Josef González de Aguilar, mem-

Recibo, y Entrego Las Reliquias Del Sor S.n Ypolito Martir

En la Sala Capitular de la Casa de Ayuntamiento de esta Villa de Cocentayna a los Veinte, y siete Dias del mes de Julio del año mil setecientos noventa: Estando presentes en dha Sala los Señores Dn Franco Alpuente Illescas, y Robles Abogado de los Reales consejos, y Alcalde mayor de la misma Villa, Manuel Morlà Alcalde ordinario de la Rioja, Franco Vilanova, Pedro Reig, y Sebastian Tordà Regidores, Franco Morlà Diputado, Antonio Palacé,

Sobre copia en sello de Oficio en 8 de Enero de 1794

bre d'aquell convent i de l'ordre de la *Merced*, continuant amb el Provincial d'Andalusia, els quals autoritzen aquesta transacció.

Una vegada autoritzada aquesta gestió, es realitzaran les actuacions següents a petició del Pare Arques:

> [...] Inspejcionado todo por el referido señor don Fabian de Miranda a presencia de los Señores don Miguel y don Gabriel Gonzales Canonigos, y de diferentes religiosos, y estando en la Iglesia de dicho convento mandó se bajasse del Relicario Mayor la del Señor San Hypolito en el que havia una canilla de su cuerpo, de la que su señoría cortó un pedaso; y la colocó en una cajita de madera, la que cerró con una cinta encarnada de hilo, y con sus obleas; Y en esta forma la entregó a dicho Reverendo exGeneral, para que la pudiesse conducir a la Villa de Cocentayna, y exponerla a la Veneración de los Fieles, precediendo la correspondiente Licencia del señor Provisor, y Vicario General de esta Diocesis [...]

La intenció d'Arques era la de dur ell mateix el regal a Cocentaina, aprofitant el Capítol Provincial de la seua província que se celebrava en Oriola, però li ho van impedir, al·ludint que era necessària la seua presència a la Cort.

Arques també cita en la carta les gestions fetes a la ciutat de València per a demostrar l'autenticitat de les relíquies, les quals arriben a Cocentaina amb una llicència que ho demostra. Serà ell el responsable de la realització dels reliquiaris de plata que custodiaran en aquest moment les restes del sant, les quals estarien repletes d'atributs relacionats amb la figura d'Arques. Un exemple, l'escut de l'ordre de la *Merced* (hui en dia desaparegut).

La carta ve acompanyada d'unes condicions per a l'entrega, les quals, veig convenient que siga el mateix Arques qui les cite:

> [...] Pero Vuestras Señorías como Patronos y principales Donatarios deben hacer la entrega a los Señores Rectores, y cleros con la precisa condición de que nunca jamas se han de sacas las Reliquias del Sitio de los Relicarios donde están colocadas ni deshacerlos sin urgentissima causa, como seria la de quebrantarse, pero entonces deberán conservarse en los Relicarios nuevos todas las señas expresadas en un certificado, que ha continuación de la Autentica he puesto sellado y firmado de mi nombre, quiero decir el Escudo de mi orden, y los Rotulos puestos en los Relicarios, para que en todos tiempos conste ser yo el que ha adquirido dichas Reliquias, quien ha costeado dichos Relicarios, y quien ha hecho Donacion de ellos a Vuestras Señorias y a las dichas Parroquias; so pena de que haciendo lo contrario, desde ahora para entonces retracto esta Donación: y es mi Voluntad, que si faltasse a esta condición la Parroquia de Santa Maria, pase el Relicario mayor y su Reliquia al convento de San Sebastián de los Padres Recoletos de esa Villa, y si la falta fuese en la Parroquia de San Salvador, pase el Relicario pequeño al convento de Nuestra Señora del Milagro; cuydando siempre Vuestras Señorías y sus sucesores, como Patronos y Dueños principales de estas Reliquias, la execucion de las dichas condiciones. [...]

Autèntica de la relíquia de Sant Hipòlit de l'església de Santa Maria.

Com podem llegir, fa responsables a l'Ajuntament de l'administració d'aquestes relíquies. Seran ells els encarregats de controlar que es compleixen les seues pe-

Relíquia de Sant Hipòlit de l'església de Santa Maria de Cocentaina.

ticions, i també els que deuran complir la condemna en cas de no satisfer-se.

Per a reafirmar aquestes condicions, l'última petició d'Arques és la de realitzar una còpia d'aquesta carta i de la llicència d'autenticitat de les relíquies, per a repartir entre els arxius de Santa Maria, el de la Vila, del Salvador, el de Sant Sebastià, el Convent de la Mare de Déu del Miracle i l'Arxiu del Real Convent de la Mercè de València, amb l'única intenció de «si la Autentica pereciese en un Archivo, se conserve en otros, y conste perpetuamente de la autenticidad de las Reliquias».

Per a finalitzar, el notari comenta que es fa entrega de les relíquies als rectors de les parròquies, els quals les accepten amb totes les condicions anteriorment comentades. Es trauen davant de tots i són adorades. Després són portades als seus respectius llocs, on perduren fins al dia de hui.

Amb aquesta anàlisi acaben totes les pàgines arreplegades pel notari Diego Pasqual Soler, amb les quals hem pogut conèixer un poc més de prop la història d'aquelles restes que venerem any rere any. Sols ens queda ara preguntar-nos: s'han respectat les peticions del Pare Arques?

Segons hem pogut observar, els dos reliquiaris han sigut intervinguts i modificats després de 200 anys d'història. Cap dels dos peus correspon amb la teca i els adorns. Segons Ramón Rodríguez Culebras, en el del Salvador, el peu correspondria a una peça de finals del segle XVII, tal volta una xicoteta custòdia-ostensori o un calze. El de Santa Maria, també del mateix període, podria correspondre a un calze.[3]

Els dos tenen la teca ovalada, amb una ornamentació de plata, que possiblement sí que correspon a l'època en la qual les relíquies van arribar a Cocentaina. En el cas de la de Santa Maria, aquesta ha sigut protegida per una urna pentagonal envidrada, acció prou més moderna.

A causa del temps i dels diferents fets històrics pels quals van haver de passar aquests objectes, els peus van ser substituïts per uns altres més recents.

Per tant, els fets històrics, molt convulsos especialment en les últimes dues centúries, no han permès que les peticions del Pare Arques es dugueren a terme al complet. El que sí que és cert és que aquesta donació, feta per un fill contestà, ha perdurat tots aquests anys, de manera que ha arribat fins als nostres dies i ha format part d'un dels tants fils que conformen la identitat contestana. Des del Pare Arques, passant per tots els fills de Cocentaina que han mantingut aquesta devoció a sant Hipòlit, va dedicat, en certa manera, aquest article.◆

3. R. Rodríguez Culebras, "Notas y observaciones sobre San Hipólito y su iconografía", en *Sant Hipòlit i Cocentaina 1600 – 2000,* Cocentaina, 2000, p. 115.

Frare Jacinto de San Fulgencio, l'evangelitzador contestà de les illes Filipines. Aproximació a la seua figura[1]

JOSÉ ANTONIO ALABAU CALLE
Associació d'Amics del Centre d'Estudis Contestans
Professor del Col·legi Parroquial "Marqués de Dos Aguas" (Bétera)

A Ximo Navarro,
que sempre m'ha fet sentir
com un contestà més.

Corria l'any 1656, i la vida de Fra Jacinto de San Fulgencio estava arribant a la seua fi. Una vida no massa llarga, 58 o 59 anys. No era capaç de recordar-ho amb exactitud. Tot li quedava molt lluny, aquell dia a Manila. Els records de vegades s'amuntonaven com inconnexes, a mig camí entre la realitat i la ficció. Creia recordar aquella vila als peus de la muntanya on va passar els seus primers anys de vida, fins que va anar a València per a entrar a l'ordre del Agustins Recol·lectes. Però les forces flaquejaven i tot era ja massa confús. Tot, excepte el record d'aquell altre moment en què també havia estat a les portes de la mort, i com la va poder esquivar. Recordava perfectament aquell matí, quan l'alba despuntava a la platja d'aquella illa deserta, i un nou dia començava per als cinc afortunats. Ningú no sabia si aquell seria l'últim dia a l'illa, o fins i tot l'últim dia de les seues vides. Tot semblava ser un malson. O un miracle, depèn de com es volguera vore. De tota la tripulació del sampan, ells eren els únics que havien sobreviscut. De la resta, res no se'n sabia. Qui podia pensar que la mar en calma es transformaria, de sobte, en un infern en la terra com a conseqüència d'aquella horrible tempesta que ningú no esperava. Eren dates propícies per a la navegació, i tot i que aquells mars tenien fama de traïdorencs i de ser de poc de fiar, ningú pensà en cap moment que el viatge podria acabar amb aquell horrible naufragi. La tempesta havia espedaçat sense cap tipus de pietat el sampan amb què navegaven, amb quasi la mateixa rapidesa amb què va aparèixer per l'horitzó. Gràcies a Déu, aquell tauló de fusta al qual es van aferrar els va salvar la vida. Les fortes corrents marines feren la resta i arrossegaren els cossos dels cinc nàufrags fins a les costes d'aquella illa que pareixia estar deserta. Havien sigut més de dos dies aferrats a aquell tros de fusta surant a la mar al capritx dels corrents, però, a pesar de tot, els tres religiosos i els dos indígenes seguien amb vida. De l'arribada a l'illa feia ja més de set dies. Les arrels d'algunes plantes i la poca aigua de la rosada que recollien de les fulles eren tot el que havien pogut ingerir aquells set dies. Les forces començaven a flaquejar, i els ànims cada vegada eren més escassos. Però el sèptim dia tot va canviar. Déu no els havia abandonat, i la visió d'aquella xicoteta embarcació acostant-se a la platja els va omplir de goig i esperança. Jacinto i els seus companys podrien, per fi, abandonar aquella illa, l'illa de Sibuyan, gràcies a l'ajuda dels pobladors d'aquell territori que els prestaren una barca per a navegar fins a Romblón.

Jacinto, un dels cinc nàufrags dels que acabem de parlar, havia nascut a la vila de Cocentaina 29 anys abans d'aquesta aventura, i va ser un dels principals evangelitzadors de les illes Filipines, allà per les primeres dècades del s. XVII. De la seua vida en sabem, principalment, gràcies a l'obra manuscrita de misser Vicente Enguix i Giner *Varones ilustres en virtud i letras de la villa de Cocentaina*,[2] i amb aquesta primera aproximació a la seua figura espere apropar la vida d'aquest il·lustre contestà del Sis-cents als contestans del s. XXI.

---

1. Agraïsc a Susi Orts l'ajuda prestada i els seus consells bibliogràfics.
2. L'obra de Enguix i Giner, es tracta d'un manuscrit en què fa relació de la vida d'un bon grapat de personatges il·lustres de la vila de Cocentaina. En concret, les referències a la vida de Jacinto de San Fulgencio ocupen les pàgines 49-62 del manuscrit. Junt amb les cròniques de l'ordre dels Agustins Recolets, representen la principal font per a endinsar-nos en la vida d'aquest contestà del s. XVII. Vid. ENGUIX I GINER, Vicente. *Varones ilustres en virtud i letras de la villa de Cocentaina*. Biblioteca Valenciana — Colección: BV Manuscritos — Signatura: Mss/247. Per a un conéixer l'obra d'Enguix, veure: BARBER, Alejandro; DOMÉNECH, Elisa; LEÓN, Pablo; MOLTÓ, Enric; ORTS, Susi; PASCUAL, Encarna. "Vicente Enguix Giner. Un erudit desconegut del segle XVIII, *Revista de la Mare de Déu,* 2016, pp.87-89. També BARBER, Alejandro; ORTS, Susi; ZAFRA, Manel "El manuscrit inèdit de Vicente Enguix Giner" a *Revista de la Mare de Déu*, 2022. pp.144-147.

Pedro Murillo Velarde, Carta hydrographica y chorographica de las Ylsas Filipinas Manila, 1734.
Biblioteca Nacional de España, Madrid.

Com hem dit, Jacinto va nàixer, molt probablement, un 3 de juny de l'any 1597[3] a la vila de Cocentaina. Fill de Vicent Francés i d'Isabel Joana Tamarit, era el menut d'una família de set germans: Josepa, la major dels germans, 16 anys major que Jacinto; Vicent, de 13; Isabel Joana, 11 anys; Úrsula, 9 anys; Esteve, 8 anys; Francesca, 5 anys; i ell, Josep Jacinto, el menut dels germans.

De la seua infància res no en sabem. Degué passar com la de la majoria de xiquets de la Cocentaina del s. XVII, potser amb la dificultat afegida que el seu pare havia mort abans del seu naixement. Com dèiem, no sabem res de Jacinto fins que, amb poc més de 16 anys, va realitzar els vots solemnes com a membre de l'ordre dels Agustins Recol·lectes de la mà del prelat frare Bartolomé de Sant Agustí, concretament el 17 de gener de 1614 al convent de Santa Mònica de València. En acabar els seus estudis, allà per l'any 1619, Jacinto -que havia triat com a nom religiós el de Jacinto de San Fulgencio-, s'embarcà cap a les illes Filipines en una missió evangelitzadora liderat pel seu ordre. Segons trobem en diverses fonts, en arribar a Manila es va centrar en l'estudi de les llengües indígenes, de les quals en va aprendre quatre: tagala, zambala, bisaya i calamiana[4], i fins i tot va escriure un diccionari on recollia aquestes llengües a més del valencià, el castellà i el llatí[5]. A principis de l'any 1622, inicià una expedició juntament amb el pare Fra Juan de San Nicolás a la província de Caraga, una de les regions de Filipines més poc explorades fins i tot hui en dia. Allí, juntament amb un grup d'indígenes i un altre dels religiosos que l'acompanyava, Fr. Agustín de San Pedro, es va endinsar més de 240 km riu amunt fins arribar a Linao, on després de convocar als caps dels principals poblats indígenes, va predicar la fe cristiana i va convertir un gran nombre d'indígenes.

---

3. A la seua obra, Enguix punta que "nació el V.P. Fray Jacinto de San Fulgencio en la villa de Cocentayna, sus padres se llamaron Vicente Francisco Claramunt y Isabel Juana Tamarit, como consta en el Libro de Profesiones del Convento de Santa Mónica", hem trobat una inscripció baptismal en l'Arxiu de Santa Maria de Cocentaina en què es parla de Josep Jacinto, fill de Vicent Francés i Isabel Joana Tamarit. Entenem que el fet de identificar al pare com a Vicente Francisco es puga deure a un error d'Enguix o d'escriptura al llibre de les professions del convent de Santa Mònica. Així, apostem perquè el nostre protagonista fóra el mateix Josep Jacinto batejat a Santa Maria en juny de 1597. La nota documental l'agraïm a Joaquín Navarro i María Dolores Marset, que em van facilitar les seues transcripcions dels llibres parroquials de Santa Maria. *Llibre dels batejats de la Església parrochial de Santa Maria de la vila de Cocentayna que principia dimecres a 15 de febrer de l'any 1559 sent rector lo reverent mossén Miquel March, prevere*, f.229r.
4. Vid. ENGUIX I GINER, Vicente. *Varones ilustres…* .f.50.
5. Així ho trobem escrit a l'obra de Juan Félix de la Encarnación, *Estadística de la provincia de San Nicolás de Tolentito de PP. Agustinos Recoletos de Filipinas,* publicada a 1851, on en la pàgina 197 escriu que "Jacinto de San Fulgencio (…) comprendió perfectamente cuatro idiomas filipinos el tagálog, el bisáya, el zambéle o Zambál y el Calaimán. Escribió un famoso diccionario de siete lenguas, añadiendo à las cuatro dichas, la valenciana, la española y la latina". Veure DE LA ENCARNACIÓN, Juan Félix: *Estadística de la provincia de San Nicolás de Tolentito de PP. Agustinos Recoletos de Filipinas.* Manila, 1851.

Església a Negros, Filipines.

La fama de Jacinto com a bon predicador i evangelitzador degué créixer prou ràpid. De fet, l'any 1624 el trobem ja com a prior de San José de Butuan, amb només 27 anys. Els èxits evangelitzadors també li varen crear moltes enemistats entre alguns sectors de la població indígena filipina. Així s'explica, per exemple, l'episodi en què un dels notables de la zona va intentar assassinar Fra Jacinto de San Fulgencio. En efecte, una nit tres indígenes van aconseguir entrar al convent on residia el frare amb la intenció d'acabar amb la seua vida. Segons relaten les cròniques, dos d'ells esperaren a la part de baix del convent, mentre un tercer pujà armat a la cel·la on dormia Jacinto. Una vegada arribà a la porta de la cel·la, es va quedar immòbil en veure a un vell frare passejant pel corredor. Segons va dir el mateix indígena, aquest venerable frare li va dir "*no ofendas al que duerme en esta celda porque le guardo yo y defiendo como Padre*". L'indígena, va intentar escapar del convent, però va ser incapaç de fer-ho fins al matí següent, quan frare Jacinto va eixir de la cel·la i l'indígena, penedit del que havia intentat fer, es va llançar als seus peus a demanar-li perdó[6].

Aquest no fou l'únic episodi en què la vida de frare Jacinto es va vore immersa en un fet sobrenatural. Si atenem a les cròniques dels PP. Agustins, fra Jacinto va ser protagonista indirecte d'una resurrecció temporal, quan una esclava a la qual ell havia predicat i convertit al cristianisme va morir i va recobrar la vida després per tal de poder confessar un pecat que havia omés en una confessió. Segons es diu, l'esclava va morir la nit de la vespra de la festivitat de Santa Caterina Màrtir i, al dia següent de matí, va recobrar la vida. En assabentar-se fra Jacinto que l'esclava vivia, va a anar a la casa d'aquesta, i ella li va dir davant d'un gran nombre de persones que Déu li havia permés tornar a la vida per a confessar un greu pecat que havia amagat. En confessar-se amb fra Jacinto, va morir de nou, i molts dels presents es varen convertir al cristianisme[7].

Dos anys després de ser nomenat prior de San José de Butuan, fra Jacinto va ser nomenat prior del convent de Bacoag en 1626. Poc temps després, es va embarcar en una nova missió evangelitzadora. Juntament amb dos religiosos més i dos indígenes que anaven amb ells, va voler navegar fins a una de les illes de l'arxipèlag filipí per a continuar evangelitzant l'arxipèlag. Tot i que suposem que es van embarcar en època propícia per a la navegació, ja sabem com va acabar l'aventura. El sampan amb que navegaven es va enfonsar, i després de passar més de dos dies a la deriva, els nàufrags varen fer terra a l'illa de Sibuyan. on passaren set dies sobrevivint a base d'arrels i de l'escassa aigua que podien aconseguir de la rosada fins que uns indígenes de l'illa els van rescatar. Amb la barca que els varen deixar els indígenes, fra Jacinto i els seus companys navegaren fins a l'illa de Romblón[8]. En arribar a Romblón, va reprendre de nou la llavor

6. Vid. *Varones ilustres…* p.53-54. Els contemporanis van veure en el vell frare la intervenció del propi Sant Agustí.
7. Vid. *Varones ilustres…* p.53-54.
8. Vid. *Varones ilustres…* p.54-56.

evangelitzadora. Així, va eixir cap a Bacoag on es va endinsar en les muntanyes juntament amb fra Andrés del Espíritu Santo.

Com veiem, la tasca evangelitzadora de fra Jacinto fou titànica. No debades està considerat un dels majors evangelitzadors de les illes Filipines. Sabem que va conviure durant més de 10 anys amb els indis Caraga, famosos per la seua bel·licositat i pel seu caràcter ferotge. Tot i això, a pesar de les dificultats sempre presents en aquestes empreses, durant aquests 10 anys les cròniques ens parlen de més de 10.000 indis caraga convertits al cristianisme i de la construcció de 6 convents al territori dels caraga.

A les riberes del riu Butuan va passar altres quatre anys de la seua vida, predicant entre els indígenes i convertint-ne, segons les cròniques, més de 3.000, d'ells, i fundant 3 nous convents en aquella província filipina. L'any 1635 tenim notícies de fra Jacinto a l'illa de Negros, con va predicar i convertir a altres 6.000 indígenes.

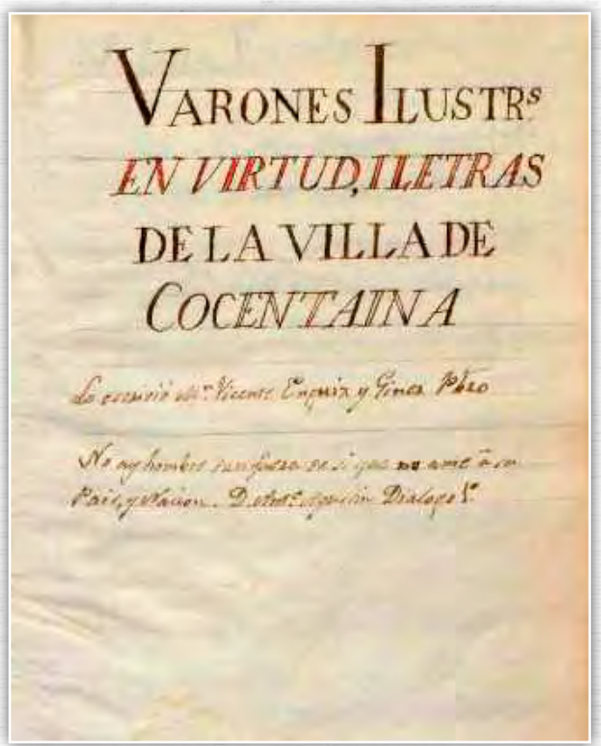
A més de predicar i evangelitzar, fra Jacinto de San Fulgencio també va participar de tasques més mundanes, com per exemple en ambaixades en nom de la corona als enemics del rei en aquelles parts de l'imperi[9], o fins i tot com a capellà de les tropes del rei que continuaven amb la conquesta de l'arxipèlag filipí i feien front a les nombroses revoltes contra la seua dominació. Així, l'any 1640 trobem fra Jacinto com a capellà d'una armada de 30 vaixells formada per a sufocar una d'aquestes revoltes. Aquestes actuacions eren ben aprofitades del frare, qui, per exemple, durant aquesta armada va batejar 500 persones adultes, i va edificar menuts espais de culte cristià en diversos llocs de l'arxipèlag[10].

La fama entre les tropes destinades a les Filipines també degué ser gran, fet que explica que en l'any 1646 trobem a fra Jacinto com a comissari dels soldats allí destinats.

El territori a evangelitzar era realment gran. L'arxipèlag filipí té més de 7.000 illes, i tot i que no totes estaven habitades en aquell moment, les distàncies i la inaccessibilitat del terreny de gran part del territori devia dificultar moltíssim la missió. Si a això sumem

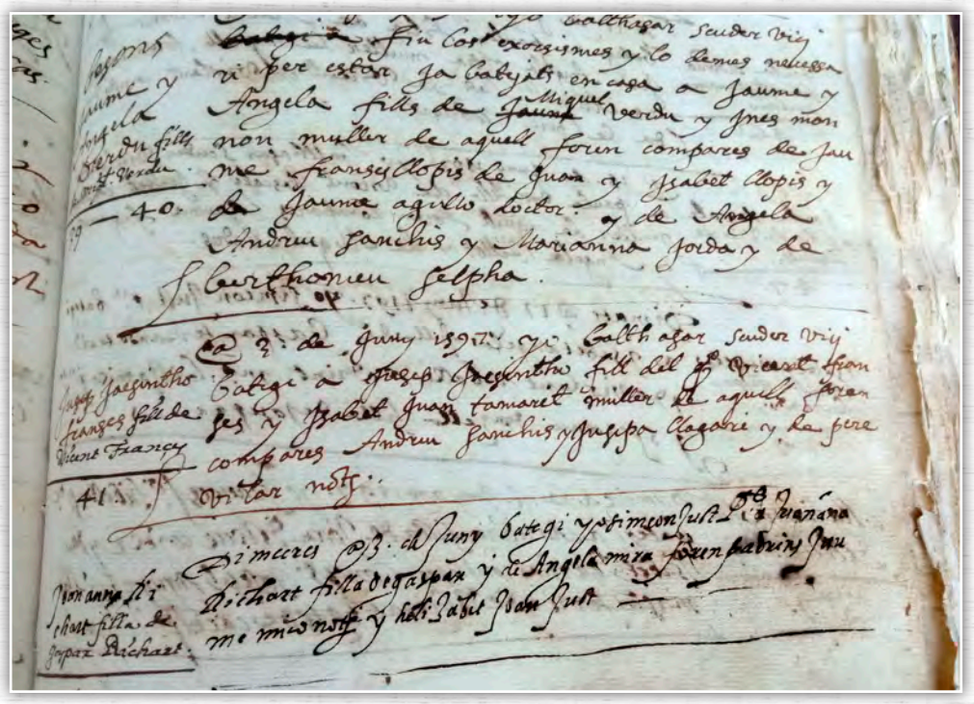
Vista aérea de l'illa de Sibuyan

Portada del manustric de V. Enguix.

el reduït nombre de missioners, no ens ha d'estranyar que fra Jacinto de San Fulgencio realitzara un viatge a Madrid per a sol·licitar personalment la concessió de nous missioners que col·laboraren amb l'expansió de la fe catòlica. Així, a principis de l'any 1649 arribà el nostre frare a Madrid, on va fer gestions davant la cort per a aconseguir que li designaren un grup de religiosos amb els quals reprendre l'evangelització de les

9. ROMANILLOS, Emmanuel Luis, "Fr. Pedro Peláez's Unpublished Letters on the Secularization Controversy" a *Quærens Journal of Theology and Pastoral Life* Vol. 11 No. 2 Decembre (2016), p.22
10. AA.VV. *Explorations by early navigators, descriptions of the islands and their peoples, their history and records of the catholic missions, as related in contemporaneous books and manuscripts, showing the political, economic, commercial and religious conditions of those islands from their earliest relations with European nations to the close of the nineteenth century,* Volume XLI, 1691–1700, pp.123-124.

Inscripció del bateig de Josep Jacinto Francés Tamarit, Jacinto de San Fulgencio, conservada a l'arxiu de Santa Maria (Cocentaina).

Filipines. No degué ser gens fàcil aconseguir-ho, i ens podem imaginar al frare contestà amunt i avall per tal d'aconseguir el necessari per a la seua missió. Així, no fou fins l'any 1652 quan fra Jacinto va poder tornar a emprendre viatge cap a l'arxipèlag filipí. Les seues demandes havien sigut escoltades, i juntament amb ell s'embarcaren 21 religiosos més que l'acompanyaren fins a les Filipines. Entre altres, es trobaven els coneguts fra Bernardino de la Concepción, fra Carlos de Jesús, i el conegut Padre Blancas[11], que tants fruïts donaren en aquelles terres.

De tornada a les Filipines, la tasca de fra Jacinto no va durar massa de temps. Corria l'any 1656 quan, estant a Manila, el nostre frare contestà va partir a la casa del Pare. A les seues esquenes quedaven més de 36 anys de missió a les Filipines -amb almenys 22 d'ells en terres inexplorades i perilloses, on pocs europeus no havien arribat mai- i milers de conversions.

BIBLIOGRAFIA

AA.VV. *Explorations by early navigators, descriptions of the islands and their peoples, their history and records of the catholic missions, as related in contemporaneous books and manuscripts, showing the political, economic, commercial and religious conditions of those islands from their earliest relations with European nations to the close of the nineteenth century,* Volume XLI, 1691–1700.

DE LA ENCARNACIÓN, Juan Félix: *Estadística de la provincia de San Nicolás de Tolentito de PP. Agustinos Recoletos de Filipinas.* Manila, 1851.

ENGUIX I GINER, Vicente. *Varones ilustres en virtud i letras de la villa de Cocentaina*. Biblioteca Valenciana.

HERNÁNDEZ HORTIGÜELA, Juan, "Episodios Filipinos II. Breve Historia de la Iglesia Católica en Filipinas. *Revista Filipina. Revista semestral de lengua y literatura hispanofilipina,*_Manila, 2019

ROMANILLOS, Emmanuel Luis, "Fr. Pedro Peláez's Unpublished Letters on the Secularization Controversy" a *Quærens Journal of Theology and Pastoral Life* Vol. 11 No. 2 Decembre (2016)

http://oarhistory.blogspot.com/2011/08/recollects-and-negros.html MADRIGAL, Dennis V. M.A.Ed.-Religious Studies,

https://www.thenewstoday.info/2006/03/03/early.spanish.mission.works.in.negros.html FUNTECHA, Henry F. "Early Spanish mission works in Negros" en *The news today*, (3/3/2003)◆

11. AA.VV *Explorations by*...p.205

Visca la festa

ELS TEUS NEBOTS

A Enrique Gisbert Torregrosa "Flautí"

"Hi havia una dolça buidor de tendresa i de somni, com si una aigua brollés del fons de l'abisme i pugés camí del no res, com si ens abandonàrem a la llibertat d'un món desconegut que ens atreia com la llum atrau les cuquetes nocturnes.

Hi havia un poble anònim, perdut en la memòria, i uns infants disfressats de núvols vestits amb pantalons, amb la tardor als ossos, i un somrís d'esperança en la mirada.

Ara acluque els ulls i et veig passar pel carrer dels Cavallers amb tots els coloms i totes les mare de déus, amb un pinzell a la mà, cap girant la vesprada amb alegria adolescent, amb l'aldarull de la vida que passa, com un infant xiroi.

Pintor de l'alegria, de països llunyans, adormits en la llum zenital. Països amb noms de tambor, de metall o de planta; països impossibles que reviu la memòria, l'esplendor del record.

I novament et veig pintor de la vida, de la llibertat, de l'Arc de Sant Martí, de tots els colomers i de totes les campanes. A l'altura dels llavis regalima una llàgrima, la fúria de l'oblit, el temps de la infantesa."

El poeta contestà Vicent Valls, al gener de 2010, dedicava este bell poema, -Premi "Francesc Grau 2010" a Calella (Barcelona)-, del qual hem extret un fragment, a Francisco Gisbert Torregrosa. El nostre *Tio Paco*. Un any més tard, el 18 de novembre de 2011 (com de sobte feia Vicent Valls el 27 de novembre de 2014) ens deixava camí del cel cridant Mareta, Mareta! El mateix crit que cada 19 d'abril eixia del seu cor al món des del balcó de sa casa al carrer Comte de Cocentaina.

Onze anys després ens demanen el President de la Junta de Festes i la Comissió de Revista que parlem d'ell i de la seua contribució a la Festa. Necessitaríem tota una vida i no acabaríem, perquè ell i el seu Art continuen vius, inspirant-la i inspirant-nos. Present com ho està en tota la nostra família i en cadascun dels seus amics i de tots els socarrats.

Paco naix a Cocentaina en 1940 evidenciant des de menut les seves condicions innates per a la expressió artística i pictòrica; així, als deu anys, en 1950, va obtenir el Primer Premi de Pintura en Art Infantil organitzat per la Diputació d'Alacant. En 1951 guanya el Primer Premi Provincial de Pintura organitzat pel 'Frente de Juventudes' i amb ell una beca d'estudis a l'Escola d'Arts i Oficis d'Alacant, el que li permetrà estudiar més tard a l'Escuela de Artes y Oficios de A Corunya (on exposarà per primera vegada en 1957 i 1958), a l'Escola de Belles Arts Sant Carles de València (amb exposicions dels seus treballs a 1961 i 1962) i finalment a la de Sant Jordi de Barcelona, on es gradua com a professor de dibuix (amb 2 exposicions monogràfiques a 1964 i 1965). La seua primera exposició a Cocentaina la realitza en 1962, organitzada per l'Ajuntament. Des d'aleshores ja no pararà realitzant mostres a Torrent (1965) i a Cocentaina, (1967 i 1968), per a marxar a Veneçuela, on exposa per prime-

ra vegada a la Galeria Botto de Caracas en 1971, lloc on rep una gran acollida de crítica i de públic, fins al punt que realitzà 4 mostres *més en diferents ciutats del país. El mateix passà en 1972 amb altres 4 exposicions. En 1973 exposa a Argentina a la Sala de la Dir. Gral. de Cultura 'General S. Martín' de Buenos Aires i al 'Gran Hotel' de Mar del Plata; per fer el mateix al Centre Cultural de Curaçao (Antilles Holandeses) i a Mèxic D.F. a les Sales del 'Centro Gallego' i del 'Parque de Asturias'.*

En 1974 torna a Espanya i exposa a la Sala Goya de Benidorm i a Cocentaina. En 1975 ho fa a Alcoi, Torrent i Cocentaina. En 1976 ho fa a Madrid. En 1977 a A Corunya. En 1978 a Muro de l'Alcoi i a Tenerife. En 1979 a l'Eddy Rheim de Berlín i a la Sala 'Maestro Mateo' de Santiago de Compostela, per a tornar a Tenerife i exposar a Garachico, Puerto de La cruz i Santa Cruz de Tenerife en 1980, 1981 i 1982. En 1983 tornarà a Veneçuela on exposa a la Sala 'Los Cortijos' i a la de l'Ambaixada d'Espanya a Caracas, destacant la crítica de Eduardo Robles al Diari "El Nacional": "…nos sorprende este pintor español que ya había expuesto en Venezuela. Francisco Gisbert, con una técnica y una intención plástica totalmente distinta a la de entonces, expresionista, sincera y algo folklórica, dónde la raíz hispana –Goya, el Greco…- asoman claramente. Hoy con una técnica mixta, obtiene una pintura de mucha fuerza y color, se nos presenta más maduro e imaginativo…".

En 1984 exposa a València i en 1985 a Toledo, per a marxar novament a Caracas amb altres 2 mostres en 1986 i de nou a Tenerife (1987) i sempre a Cocentaina per a exposar al Palau Comtal en 1990 i a Madrid en 1991 a la Galeria Torres-Begué. Santander veu la seva obra per primera vegada en 1993. En 1995 ho fa als EE.UU., exposant a la Meza Fine Art de Miami, per després exposar a Silla i l'Olleria en 1996 i 1997 respectivament.

El nou mil·lenni l'enceta exposant a la Sala d'Exposicions de La Casa de Cultura "Jaume Pastor i Fluixá" de Calp, sense parar de treballar al seu estudi, a Casa i a la seua Cocentaina, amb la seua família i amics, amb la seua gent. Entre joves i no tant joves, artistes i músics, rics i pobres. Pintant, escrivint, experimentant noves formes, textures, formes, colors i expressions… sense abandonar la seua passió pel teatre, el cine, la poesia, la música, la Festa, la Mare de Déu, el Convent, el Patronat, els Cavallets, els Maseros… la cultura i el seu poble. Sempre el seu poble: el seu més gran Amor!, col·laborant altruistament amb tot tipus d'associacions, entitats i persones… sempre disposat a ajudar. Sempre la seua Cocentaina: El Cel, com ell ens deia tantes i tantes vegades.

Més de 50 exposicions en diferents països de tot el món han gaudit de la seua persona i del seu art, i amb ell han sabut de Cocentaina. La seua obra forma part de col·leccions a Acapulco, Amsterdam, Alacant, Alcoi, Barcelona, Benidorm, Berlín, Buenos Aires, Calp, Caracas, Curaçao, Guatemala, Londres, A Corunya, Madrid, Mar del Plata, Mèxic D.F., Miami, Nova York, París, Santander, Santiago de Compostela, Tenerife, València i a quasi totes les Cases i Filaes de Cocentaina.

La seua qualitat humana i artística, la seua gran estima pel seu poble i la seua gent, el va convertir en Ambaixador del nostre poble a tot el món, quedant al cor i la memòria de tots els socarrats per sempre! Així ocupa el lloc més destacat juntament amb tots els ja l'ocupen i el poden ocupar en el futur, distingit oficialment com a Fill Predilecte de Cocentaina en cerimònia solemne a la Sala Daurada del Palau Comtal l'1 de juny de 2012.

A Casa dels Gisbert-Alvedro a A Corunya ens acompanya des de sempre un llenç de gran format, regal del Tio Paco a Pilar Alvedro i Enrique Gisbert amb motiu del seu enllaç matrimonial en 1965. Per a nosaltres, els seus nebots, és part del seu llegat més definitiu i per a molts és una de les expressions plàstiques més encertades de la Festa a Cocentaina. Atrapats des de menuts per la forma en què un instant a l'Entrada -que du al darrere tantes i tantes hores de treball- queda reflectit per sempre. Convertint allò efímer en etern! Eixa és la màgia de l'Art i també de la Festa, el seu poder

Foto: Marc Pascual

d'atracció i de conquesta. L'art no té un origen geogràfic, arriba a tots els públics. I amb la Festa passa el mateix. Ningú que observe este magnífic llenç o visite Cocentaina en agost pot quedar indiferent. Tindríem de posar en valor el treball dels artistes en la nostra Festa. Creadors que dominen el dibuix, el disseny, els colors, l'escriptura, el pinzell... que barregen ingeni, tradició i modernitat amb una estètica aborronadora. Que fan per conèixer l'escenari on esdevé la Festa, als Festers -protagonistes de la mateixa- i a la gent que la gaudeix pels carrers de la Vila. Ells fan que les seves obres connecten amb el poble traspassant-lo, duent-les al record mentre visquen, malgrat l'instant efímer de la seua posada en escena, convertint l'Art en Festa i la Festa en Art. Mireu com cal cuidar estos artistes únics al mon.

57 anys després, no calen paraules per a explicar l'obra més *Juan Gris* de Francisco Gisbert, pel que fa a la perfecta definició del treball, amb un estil fort i personal que fa servir el caràcter pla i l'estructura clara i regular pròpia del cubisme sintètic. El Castell, el Palau, els campanars de les nostres esglésies, les nostres cases, carrers i places. Els festers i festeres (tots moros i cristians), el veïnat i els nouvinguts, una burreta i un colpet a la taula. El formador que ens mira com si se n'eixirà del llenç. El cavalliste obrint l'esquadra de negres en moviment que avança pas a pas al ritme de la música, envoltat pel poble que ens acull: el nostre particular "Teatre dels Somnis". La Festa convertida en un meravellós collage on tot encaixa en un instant màgic, resum d'anys, mesos, dies i hores de treball, d'il·lusions i afanys personals i col·lectius. Vivint el moment colze a colze, guardant als absents, observant als presents i anhelant als que vindran a reprendre el testimoni de generacions i generacions. Cocentaina en Festes!

Somni dut al carrer a finals dels anys seixanta a la seua estimada Filà "Cavallets", fent esquadra de negres (el tercer per la dreta) amb un disseny propi. Del somni al dibuix i del pinzell a l'Entrada. Una obra d'art efímera exposada al museu dels Carrers de Cocentaina, una mostra única a l'aire lliure amb la que apropar l'Art i la Festa a tots els públics, a totes les edats i a tots els estrats socials. La Festa és l'acte cultural més gran, popular i complet que existeix cada any per agost a Cocentaina. Un orgull i una sort fer possible cada dia allò que un estima amb més força. Festa i Art. Art i Festa, com diria el nostre Tio Paco. Eixe ritual que es transmet de pares a fills, generació rere generació i que es difon universalment. La Festa més que una manifestació de tradició, és un signe d'identitat de tot un poble que cal protegir, cuidar com si fos un nadó, i difondre, per tal de que allò que la fa singular i única no desapareixca.

Les propostes de Paco *Flautí* a la Festa no són sempre el mateix. Has de gaudir-ne estimant-les o rebutjant-les. Són úniques! No pots perdre l'oportunitat de conèixer-les. Un artista com ell mai no quedarà en l'oblit. Un artista entregat a l'Art i a la Festa, sempre ajudant a pintar als negres a altres amics artistes i no sols a Cocentaina, a fer esta o aquella cosa per qui fora amb un no parar inabordable. No deixes que altres et diguen que és i que no és art, com ell deia i continua dient-nos, ho has de viure com una experiència pròpia.

La nostra Festa, tal com la coneixem hui, no seria el mateix sense tants i tants artistes, com ara Paco Flautí. El seu Art i la seua empenta en la Festa els tenim ben à prop, a quasi cada Casa i a cada Filà de Cocentaina.

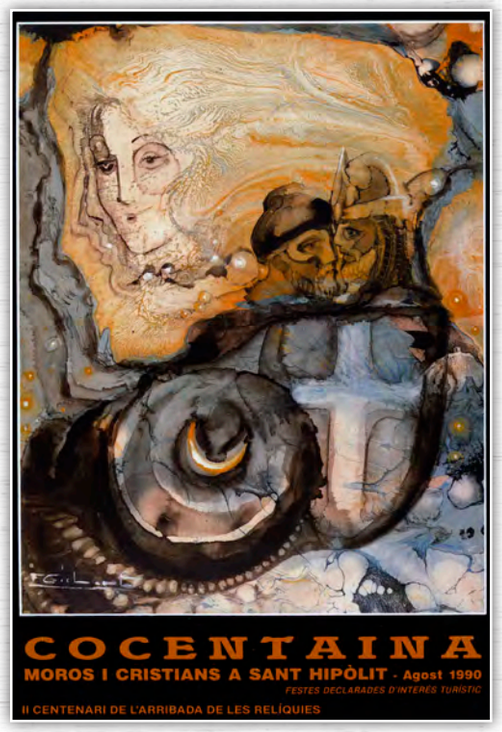
Amb Francisco Gisbert Torregrosa, Paco Flautí, el pas del temps no ha pogut, ni podrà. Perquè la seua expressió artística ha quedat al poble, com la dels grans músics, escriptors i poetes. I també ha quedat en la Festa on, a més a més, s'ha fet música als sons, entre altres, de "El Camino" pasdoble que li dedicà el seu amic, músic i compositor contestà Josep Vicent Egea Insa en 2001, amb el qual va guanyar el Primer Premi del Segon Concurs Nacional de Pasdobles Vila d'Albatera i, sobretot, als sons de "Paco Flautí" pasdoble-marxa

"Cocentaina. Moros y Cristianos. 1980"

"Visca la Festa. 1984"

Portada de la Revista de Festes de 1990, que la Junta de Festes li encarrega amb motiu del II Centenari de l'arribada a Cocentaina de les relíquies de Sant Hipòlit.

Homenatge. 1994"

que li dedicà en 1994 un altre amic, compositor i mestre, José Pérez Vilaplana, contestà de soca rel!, convertit en tot un himne a la Festa i al pintor de la vida, de la llibertat, de l'alegria, de l'arc de Sant Martí, de tots els colomers i totes les campanes.

Que Sant Hipòlit ens duga este estiu a tots la renascuda i ensomniada Festa agostenca després de tants patiments pandèmics, pèrdudes i absències, i amb ella l'art etern de Francisco Gisbert Torregrosa, Paco Flautí, per sempre enmig nostre. Visca la Festa!

NOTA:
Toca dir que Ignacio, Sergio i Marta Gisbert Alvedro són els veritables autors d'este article, per això el signem tots junts com a nebots del nostre Tio Paco. Josep Albert Cortés i Garrido.◆

Imprenta Domínguez: 100 anys d'arts gràfiques

HIPÒLIT BORRÀS MARTÍNEZ - JOAQUÍN NAVARRO REIG

DONA'M VINT-I-SIS SOLDATS DE
PLOM I JO CANVIARÉ EL MÓN.

Johannes Gutenberg

A tots els que ho han fet possible.

La impremta Domínguez va prendre el seu cognom del patriarca de la família Antonio Domínguez Giner, nascut a Cocentaina el 4 d'agost de 1878. Era fill d'Antonio Domínguez Blasco (de Pascual i Luisa, veïns d'El Salvador) i d'Encarnación Giner Domínguez (de José i Josefa, veïns de Santa María).

Com molts joves del seu temps va buscar faena en les indústries alcoianes, treballant de *bobinero* en una d'aquestes empreses, el nom de la qual desconeixem, però que li va portar a plantejar-se el canvi de residència a aquesta localitat per a evitar les penalitats diàries del trasllat al seu lloc de treball, com li ocorria a la majoria dels seus companys. Siga com siga, a la fi de segle degué conèixer a la que després seria la seua dona, Josefa Nadal Verger, contraient matrimoni en 1900 i establint la seua residència al carrer Arias Miranda núm. 6, l'actual carrer Casablanca.

Antonio Domínguez Nadal.

Carrer Arias Miranda, 6 (actual carrer Casablanca). Alcoi.

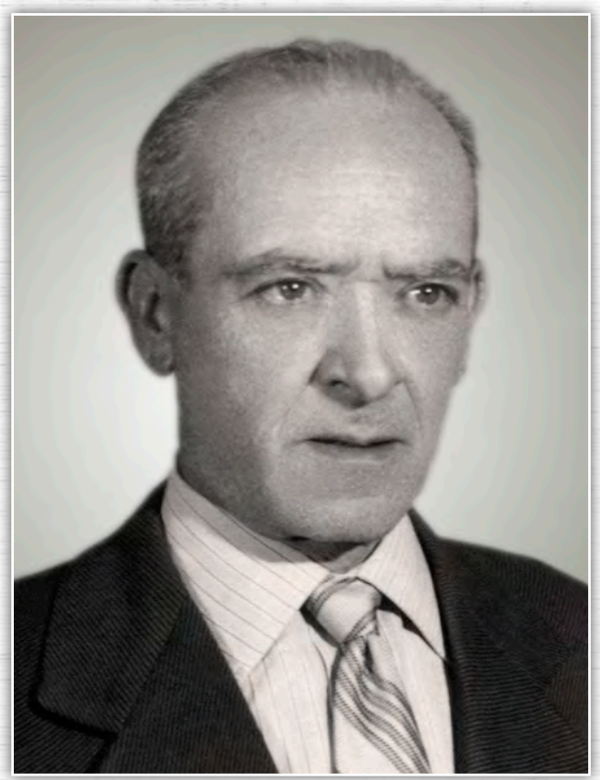
Al cap de dos anys de vida conjugal, el 4 de juny de 1902, va nàixer a Alcoi el seu fill primogènit: Antonio i es donava la circumstància que en aquest carrer hi havia una escola graduada a la qual va poder assistir, o en tot cas, a l'escola que hi havia a l'ajuntament. Però el que marcarà realment la seua vida laboral serà l'existència, enfront de sa casa, de les instal·lacions de *l'Herald d'Alcoi*, diari local nascut al voltant de 1895 i que va estendre la seua vida informativa fins a 1920. El fet de compartir veïnatge amb un mitjà informatiu imprés, (Carrer Arias Miranda núm. 1), va poder animar-lo a preparar-se professionalment per a aquesta activitat, treballant per a aquesta impremta durant la seua etapa de formació. Així doncs, quan el diari va deixar de publicar-se, Antonio comptava amb 18 anys i després de provar fortuna ací i allà degué decidir provar sort a Cocentaina, donada la seua vinculació paterna, i instal·lar la seua residència i el seu taller, primerament

Carrer Major, 60. Torre del portal de Xàtiva. Cocentaina.

al carrer Major núm. 60, és a dir, la torre del portal de Xàtiva. Això pot justificar el fet que en el padró alcoià de 1920 ja no figurara com a membre de la unitat familiar, al mateix temps que apareixia en el llistat dels mossos del reemplaçament de 1923 amb el número de sèrie 122, corresponent-li en el sorteig de quintos el núm. 438, un número veritablement alt que, amb tota seguretat, li permetria prestar el servei militar a Alcoi. El destí adjudicat per sorteig li degué permetre residir i obrir la seua impremta a Cocentaina.

Per altra banda, tres anys després, el 28 de gener de 1905 va nàixer el seu germà Emilio. Igual que aquest va viure amb la família al carrer Arias Miranda

Emilio Domínguez Nadal.

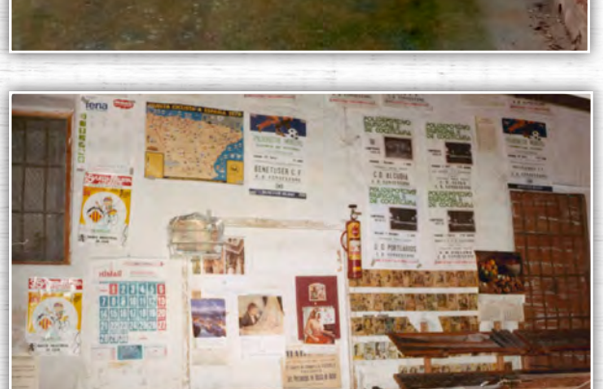
i sabem que els seus primers passos en la seua vida laboral degueren vindre de la mà del seu pare com a selfactiner, però la seua mirada va estar posada preferentment en l'ofici i negoci del seu germà Antonio. Eixa decisió va trastocar els plans de la família decidint abandonar definitivament la llar alcoiana i traslladar-se a Cocentaina en 1924 on vivia Antonio. Com la casa del carrer Major no reunia condicions per a acollir a tota la família i la impremta, instal·len la seua residència en la plaça Cardenal Férriz, núm. 10. En aquell moment el seu pare tenia una mica més de 40 anys, cosa que significava que estava en edat activa i que degué abandonar el seu lloc de treball. Les raons que el van portar a això les desconeixem. Paral·lelament Emilio es va integrar en l'empresa del seu germà, iniciant la seua formació sota la seua tutela.

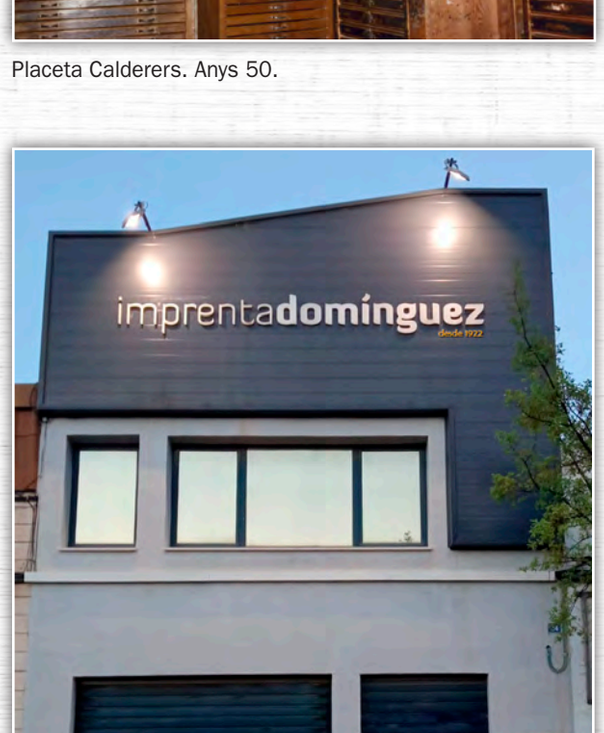
Plaça Cardenal Férriz, 10.

Acollint-se a l'experiència del seu germà Antonio i pensant en el problema que plantejava amb el servei militar de tres anys lluny de Cocentaina i del negoci familiar, Emilio va decidir presentar-se voluntari per tindre complits els 18 anys mínims exigits per la llei de reclutament de l'any 1912, art. 251. Com es desprén de la documentació remesa el 28/09/1926 pel coronel del regiment d'infanteria Espanya 46 amb seu a Lorca, remetent-li la cartilla de soldada, és a dir, se li entregava la seua llicència militar amb tan sols 21 anys, quan en aqueix moment li corresponia entrar en quinta. L'ajuntament alcoià es va personar en la seua residència per

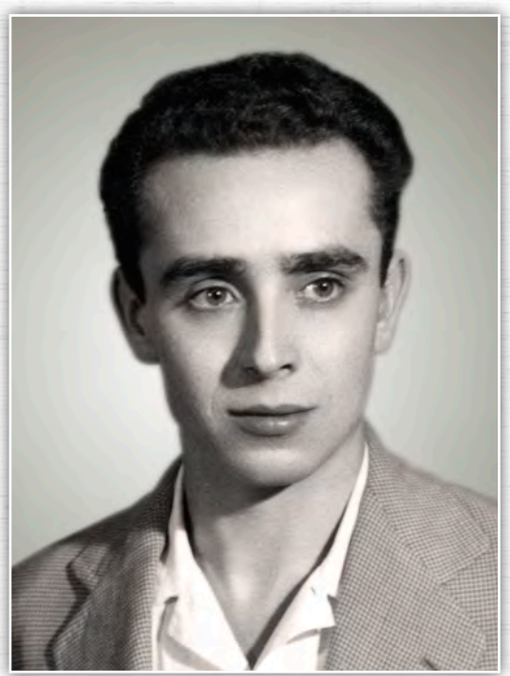
Placeta Calderers. Anys 50.

Avinguda de Xàtiva, 84.

a fer efectiu el lliurament i assabentat del seu canvi de residència, va remetre un ofici al de Cocentaina perquè procedira en el seu lloc, assenyalant que segons les seues notícies Emilio vivia erròniament en la placeta Mare de Déu, desconeixia que es diguera Cardenal Férriz, matisant l'equívoc en assenyalar que en aquesta casa hi havia instal·lada una impremta. Com ja havia passat abans, la impremta exigia cada vegada més espai resultant problemàtica la convivència de família i treball, així en els any 50 s'instal·len en la placeta Calderers. Si bé la seua ubicació originàriament no era un problema, a finals del segle les noves necessitats exigeixen abandonar el local i traslladar-se provisionalment a Cardenal Férriz, 10, a l'espera de trobar el lloc definitiu i adequat, que arribarà en el 2006 amb l'adquisició d'un local comercial a l'avinguda de Xàtiva núm. 84. Però açò, ja seran decisions preses pels seus néts.

Lliures ja de la rèmora dels serveis a l'Estat, ja es podien dedicar en cos i ànima a la seua empresa gràfica. Tots dos germans van portar una vida laboral integrada. Mentre Antonio no va crear una família pròpia, Emilio va contraure matrimoni amb Elvira Briet Monter (nascuda el 19/07/1903, (de Tomás i Rafaela) el 25 d'octubre de 1931 i es van instal·lar a viure en el llar familiar. Van tindre un únic fill Rafael, que també va seguir els passos de la família, fins al moment de la seua defunció. Però en eixa vivència laboral, Rafael, com abans son pare Emilio, també va tindre la sort de comptar amb l'assistència dels seus fills, el primer va ser Rafael (Felo), que va estar aprenent amb son pare fins a 1989, en què decideix treballar en Arts Gràfiques Alcoi per a perfeccionar la seua experiència professional. Els altres

Rafael Domínguez Briet.

germans, Emilio i Toni, van ser capaços de donar a la Impremta Domínguez una nova vida, establint un organigrama laboral adequat i incorporant les millores tècniques modernes. És digne de mencionar com la incorporació successiva de nous membres familiars li ha permés arribar a ser una empresa centenària sostenible. Voldriem fer menció a les persones que han tingut una vinculació laboral amb la imprenta. La dedicació i l'esforç de totes elles ha sigut fonamental i ha contribüit a assolir la fita històrica del centenari de la Imprenta Domínguez.

El 22 de novembre de 1949 va morir Antonio en la caseta Vila Montserrat, prop del molí Cartons, quedant al capdavant de l'empresa familiar exclusivament Emilio, que prompte va comptar amb la companyia del seu únic fill, el qual s'iniciava en l'art de la impressió. Emilio encara va tindre una vida llarga i morí el 20 de març de 1979, als 74 anys d'edat. La impremta va ser coneguda originalment com A. Domínguez, com E. Domínguez i en els dos casos com La Contestana com figura ja en 1929.

A més del naixement d'Antonio i Emilio, la família Domínguez-Nadal van concebre nous membres, alguns dels quals, com era habitual en eixos anys, degueren morir molt joves, perquè no se'n té constància. En 1907 va nàixer Consuelo, en 1912 li va tocar el torn a Carmen, en 1914 va vindre Luisa, al voltant de dos anys després, naixqué Laura i en 1919 van tindre un nou fill, Juan. A tots ells els va tocar en sort nàixer a Alcoi, però ja establits a Cocentaina va vindre en 1923 l'última de les germanes a la qual van batejar amb el nom de la seua mare, Josefa. Com la majoria de famílies prolífiques de principi de segle van gaudir d'una descendència de tres fills i cinc filles.

LES IMPREMTES DE COCENTAINA DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XX

Poc s'ha escrit sobre les impremtes de Cocentaina, és d'imaginar que degueren existir diverses en els segles passats, però lamentablement tan sols ens ha arribat informació sobre la seua existència d'unes poques i a més amb escassa informació.

La més antiga és la de José Cardona que data de 1885 i sembla ser que es trobava al Carrer Verge del Miracle, tal vegada en el numero 1, però degué desaparèixer abans de 1900, perquè no va ser la impremta encarregada d'editar la revista d'aquell any i pel que sabem disposava de capacitat per a fer-la. Després es dona un parèntesi fins als anys 20 en la qual apareix la impremta de Vicente Castelló que va estar funcionant fins a 1927, quan el seu propietari va decidir emigrar a l'Argentina, on va continuar practicant el seu art.

De 1928 tenim constància de l'existència d›una impremta anomenada La Comercial que era al carrer Castelar (actual Pedro Setina) núm. 16. Va ser l'encarregada d'editar la revista de festes de l'any 1928, el que dona a entendre la seua capacitat.

En eixe mateix carrer al número 18, Rafael Jover Reig, funcionari de l'Ajuntament, va muntar una impremta en 1936 que va estar regentada pel seu germà Jeremies fins a 1945. Encara va sobreviure un parell d'anys, però poc després va tancar. Aquesta impremta era coneguda com casa Jover o Rafael Jover i va editar la revista de festes de 1941 i 1942.

LA HISTÒRIA I L'EVOLUCIÓ GRÀFICA DE LA IMPREMTA DOMÍNGUEZ A TRAVÉS DE LES REVISTES DE FESTES DE MOROS I CRISTIANS

Després de conéixer la història de la centenària Impremta Domínguez, farem un repàs de totes les participacions que han tingut en la Revista de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina des de la primera revista que van imprimir en els seus tallers, fins l'última, és a dir, un total de 36 al llarg dels cent anys. Mitjançant les revistes veurem com ha anat evolucionant el món de les arts gràfiques i el món de la festa.

El primer programa de festes del qual tenim constància va ser el que es va imprimir l'any 1929. La seua portada és modernista amb una tipografia en filigranes estampada en roig i blau, i amb una enquadernació nugada amb un cordó groc a manera de lligall. Es pot llegir la següent llegenda, *Programa Oficial. Fiestas. Moros y Cristianos. En la Villa de Cocentaina. Año 1929.* El format és apaisat amb unes mesures de 15 x 19 cm, té 28 pàgines repartides entre text (pàgines 1 a 6), i publicitat (de la pàgina 7 a la 28). S'imprimeix sota el nom d'Imprenta La Contestana. Antonio Domínguez.

Programa de festes de l'any 1929.

En la revista es publica un únic article, titulat "Moros y Cristianos", així com el programa de les festes que es van celebrar de l'11 al 18 d'agost. També trobem qui formava part de la Junta de Festes, que estava presidida per José Maria Carbonell i la relació de filaes o Comparsas i bandes de música que van participar en les festes i que tot seguit enumerem: pel bàndol cristià, Maseros acompanyats per la banda de Gayanes; Andaluces per la d'Albaida; Estudiantes per la de Lorcha; Contestanos amb la banda d'Agullent i la Cavalleria Ministerial per la Banda de Trompetas. Pel bàndol moro, Manta Roja amb la Agrupación Musical Moderna de Cocentaina; Manta Blanca amb la de Salem; Moros Elegantes amb la d'Alfafara; Cabileños amb la Primitiva El Serpis de Cocentaina; Boadil amb la banda de Bañeres i la Caballeria Realista amb la banda de Gorga.

La següent revista que van imprimir es la de 1933. Gràcies a les fitxes que va realitzar en el seu dia Juan Jesús Todolí Pérez de León, i que conservem en l'Arxiu de la Casa del Fester, podem saber que la revista tenia 40 pàgines, de les quals 5 eren de text i la resta de publicitat.

Sols acabar la guerra civil (18 de juliol de 1939) i sense massa temps per a fer la revista el mes d'agost va veure la llum. Comptava amb 14 pàgines i una grandària de 16 x 11,8 cm, amb un format apaïsat del tipus programa de mà. Cal ressenyar que les filaes, del les quals no tenim constància de quantes hi van participar, només van eixir a l'acte de la cercavila del dia de l'Olla i en la processó. Des del punt de vista gràfic cal destacar diversos aspectes, com ara el fet que hi haja imatges de Cocentaina, concretament de la Torreta, del Palau i d'una casa amb hort, juntament amb dos imatges dels patrons; així com també l'emmarcament de les pàgines amb una orla que serveix per a enquadrar el text i les imatges. De la mateixa manera, també queden emmarcats amb l'ús de figures geomètriques les tres publicitats d'empreses contestanes que apareixen en el programa. Pel que fa a la tipografia és de tipus clàssic fent servir les majúscules i les negretes com a crides d'atenció, amb una utilització d'un llenguatge emfàtic i valoratiu que s'observa especialment en els adjectius. Des del punt de vista lingüístic és curiós també que en eixe anys, i també en els posteriors, es faça ús del valencià per a denominar els actes des d'una perspectiva popular (nit de l'olla i cordà).

El programa de 1940 presenta novetats gràfiques respecte al de l'any anterior. En aquest cas, la Imprenta La Contestana planteja el programa oficial de les Festes de Moros i Cristians en un format també apaïsat, però una mica més gran amb unes mides de 20,5 x 15 cm, i observem per primera vegada l'ús de colors, encara que molt plans, en la portada i contraportada amb la imatge de Sant Hipòlit i la Mare de Déu respectivament, com en els anuncis publicitaris de les empreses contestanes, que són molt nombrosos.

Així mateix observem també una voluntat artística per part dels impressors en l'ús de la tipografia a manera de gravat que il·lustra la portada i algunes publicitats.

Igualment cal destacar el concepte de disseny a dos columnes del text i el fet que es destaquen les paraules importants en negreta i ocupen tot l'ample de la columna.

Haurem d'esperar fins a l'any 1943 per a retrobar-nos amb un altre programa imprés als tallers de la impremta. El primer que ens sobta és la portada impresa a quadricromia en la qual apareix una il·lustració signada per Carroglio que representa el triomf d'un cavaller en unes justes medievals. En el dibuix s'observa un campament conformat per haimes i en un primer pla destaquen quatre figures: dos dames, un cavaller i un jove escuder. La dama principal imposa la corona de llorer al cavaller, simbolitzant la victòria cristiana sobre els musulmans. Cal destacar també la presència d'elements eminentment contestans com ara el Castell, l'escut de la Vila Comtal i els símbols de la mitja lluna i la creu que representen els bàndols moro i cristià de les festes agostenques. La llegenda referida al programa oficial de les festes ocupa el faldó inferior de la portada. Així mateix, també cal posar en relleu el format vertical del programa amb unes mides de 14 x 21 cm.

En les 52 pàgines que conformen el programa de l'any 43 destaquen el fet d'estar emmarcades per una orla, l'ús d'un color amarronat per al text que ocupa l'ample de la caixa i el fet que per primera vegada hi figuren dos col·laboracions, una de l'Arxiprest i una altra signada per R. Moscardó Salcedo, juntament amb la salutació de l'alcalde i del president de la Junta de Festes d'aleshores, acompanyades d'imatges fotogràfiques de les festes anteriors i de la publicitat.

En l'any 1944 continua posant-se de manifest la voluntat gràfica de la impremta que es fa palesa en un disseny més acurat, fins i tot en els anuncis de les empreses contestanes, així com en l'ús d'un paper setinat de qualitat i en la incorporació d'articles escrits *ad hoc* en les 56 pàgines que conformen el programa que mesura 16 x 23 cm.

Del programa de 1945 cal destacar la il·lustració de la coberta, impresa en cartolina mate en relleu, que representa un kabilenyo o un berber a les portes del Castell en actitud vigilant amb la llança i l'escut. Com a novetat també destaquem el fet que es presente tota la

publicitat agrupada en la part final del programa, mentre que la primera part és ocupada per articles d'exaltació al règim franquista al costat de les salutacions de les autoritats civils, eclesiàstiques i militars i el programa de festes. També és la primera vegada que apareix una fotografia del dictador en la primera pàgina del programa.

En el programa de 1946 s'usa per primera vegada la imatge iconogràfica de Sant Hipòlit com la coneixem hui en dia per a il·lustrar la portada. Cal recordar que la nova figura del Patró va ser estrenada l'any 1941. Així mateix, sembla que Cocentaina progressa en les comunicacions perquè és la primera vegada que apareix el telèfon de la impremta: el número 57. Igualment s'observa la voluntat de dotar de més contingut el programa, que ocupa 72 pàgines, així com la cura en el disseny i en la impressió.

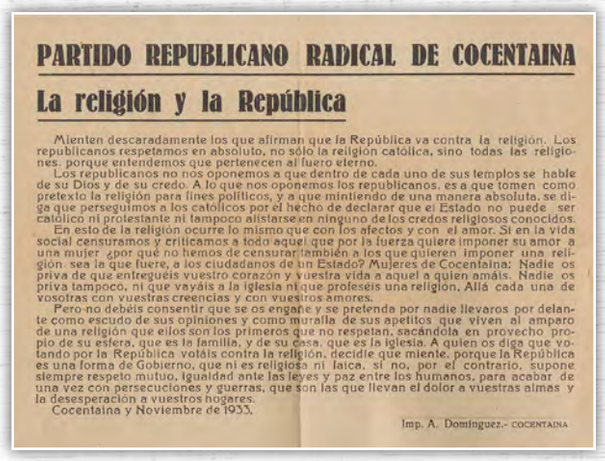
En el programa de l'any 1947 apareix per primera vegada l'autoria de la impressió i l'any de fundació de l'empresa, tal i com es reflecteix en la llegenda següent: «El presente programa está impreso y confeccionado en los talleres de la Imprenta "La Contestana", fundada en 1922».

Pel que fa a la coberta es repeteix la mateixa il·lustració de l'any anterior, es fa per primera vegada una crònica de festes dedicada a la Retreta, figura un article de caràcter historicista signat per José López Margarit sobre el 13 d'agost de 1780, un altre article de caràcter religiós sobre les relíquies de Sant Hipòlit, i un altre sobre el valor de la tradició, signat per José Blanes.

La revista del 1948 es caracteritza per una portada en la qual apareix el castell de fusta que es planta en els dies previs a les festes agostenques i pel fet de fer servir un paper diferent, de menor qualitat, per a la impressió de la publicitat, probablement com una mesura per a estalviar despeses.

En el programa de l'any 1949 s'usa una fotografia del Castell contestà que curiosament no apareix imprés, sinó apegat amb cola, en la portada, on també apareix per primera vegada l'adjectiu «tradicionales» per a referir-se a les Festes de Moros i Cristians.

La revista es presenta en un format més gran (19 x 26 cm). Així mateix, també ens informa de la ubicació de la impremta (Plazuela de Caldereros) sota l'epígraf de «talleres y despacho». Cal destacar que és la primera vegada que apareix una llista de benefactors ordenada per especialitats professionals i alfabèticament com a «Relación de Señores Comerciantes, Industriales y Profesionales que contribuyeron el pasado año con donativos para estas típicas y tradicionales fiestas».

PARTIDO REPUBLICANO RADICAL DE COCENTAINA

La religión y la República

Mienten descaradamente los que afirman que la República va contra la religión. Los republicanos respetamos en absoluto, no sólo la religión católica, sino todas las religiones, porque entendemos que pertenecen al fuero eterno.

Los republicanos no nos oponemos a que dentro de cada uno de sus templos se hable de su Dios y de su credo. A lo que nos oponemos los republicanos, es a que tomen como pretexto la religión para fines políticos, y a que mintiendo de una manera absoluta, se diga que perseguimos a los católicos por el hecho de declarar que el Estado no puede ser católico ni protestante ni tampoco alistarse en ninguno de los credos religiosos conocidos.

En esto de la religión ocurre lo mismo que con los afectos y con el amor. Si en la vida social censuramos y criticamos a todo aquel que por la fuerza quiere imponer su amor a una mujer ¿por qué no hemos de censurar también a los que quieren imponer una religión sea la que fuere, a los ciudadanos de un Estado? Mujeres de Cocentaina: Nadie os priva de que entreguéis vuestro corazón y vuestra vida a aquel a quien améis. Nadie os priva tampoco, ni que vayáis a la iglesia ni que profeseis una religión. Allá cada una de vosotras con vuestras creencias y con vuestros amores.

Pero no debéis consentir que se os engañe y se pretenda por nadie llevaros por delante como escudo de sus opiniones y como muralla de sus apetitos que viven al amparo de una religión que ellos son los primeros que no respetan, sacándola en provecho propio de su esfera, que es la familia, y de su casa, que es la iglesia. A quien os diga que votando por la República votáis contra la religión, decidle que miente, porque la República es una forma de Gobierno, que ni es religiosa ni laica, si no, por el contrario, supone siempre respeto mutuo, igualdad ante las leyes y paz entre los humanos, para acabar de una vez con persecuciones y guerras, que son las que llevan el dolor a vuestras almas y la desesperación a vuestros hogares.

Cocentaina y Noviembre de 1933.

Imp. A. Domínguez.- COCENTAINA

Cardenal Ferriz nº 10

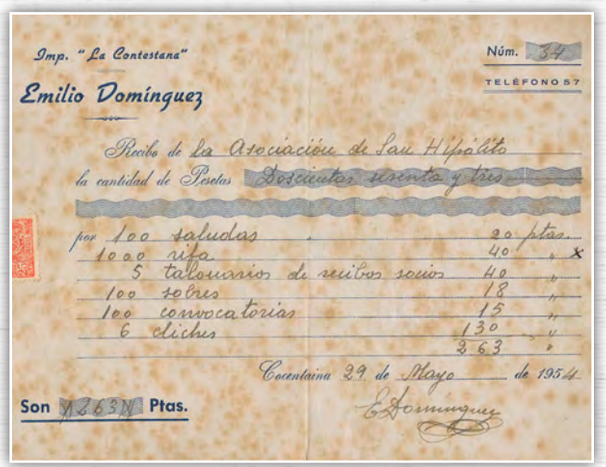
UNIÓN MUSICAL CONTESTANA

Título intransferible a favor del socio

D. Emilio Dominguez Nadal n.º 53

NOTA.-Esta tarjeta debe ser presentada en los actos que organice esta Entidad y sean con entrada libre para todos los Sres. Socios.

Cocentaina Abril 1950.

Imp. "La Contestana"

Núm. 34

TELÉFONO 57

Emilio Domínguez

Recibo de la Asociación de San Hipólito

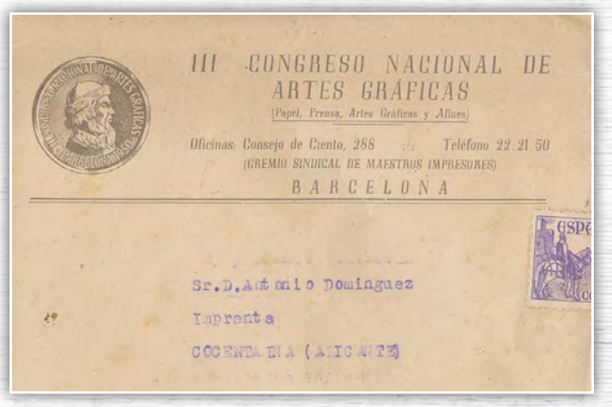
la cantidad de Pesetas Doscientas treinta y tres

por 100 saludas	20 ptas.	
1000 vita	40	"
5 talonarios de recibos sellos	40	"
100 sobres	18	"
100 convocatorias	15	"
6 clichés	130	"
	263	"

Cocentaina 29 de Mayo de 1954

Son 263 Ptas.

E. Domínguez

III CONGRESO NACIONAL DE ARTES GRÁFICAS

(Papel, Prensa, Artes Gráficas y Afines)

Oficinas: Consejo de Ciento, 288 Teléfono 22.21.50

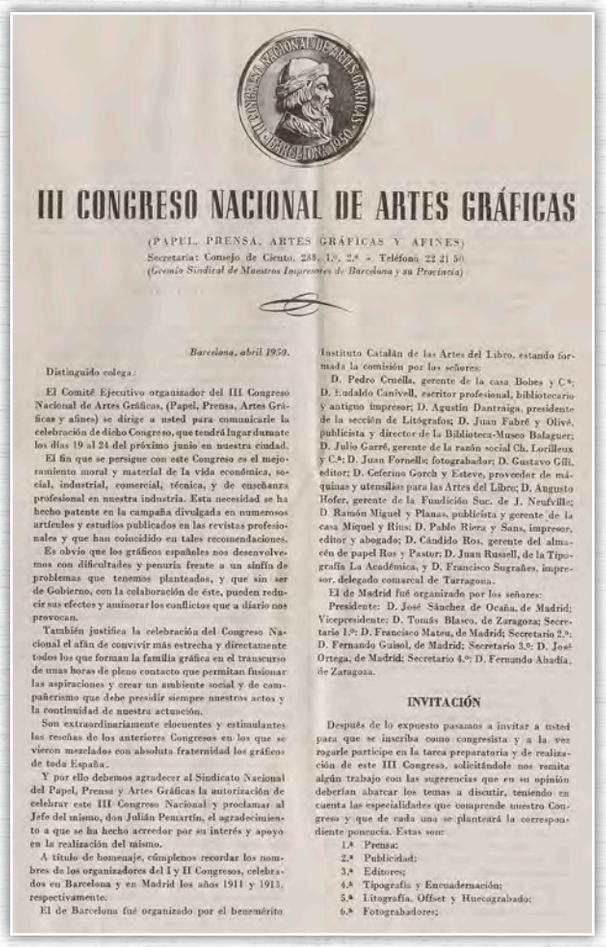
(GREMIO SINDICAL DE MAESTROS IMPRESORES)

BARCELONA

Sr. D. Antonio Dominguez

Imprenta

COCENTAINA (ALICANTE)

III CONGRESO NACIONAL DE ARTES GRÁFICAS

(PAPEL, PRENSA, ARTES GRÁFICAS Y AFINES)
Secretaría: Consejo de Ciento, 288, 1.º, 2.ª - Teléfono 22 21 50
(Gremio Sindical de Maestros Impresores de Barcelona y su Provincia)

Barcelona, abril 1959.

Distinguido colega:

El Comité Ejecutivo organizador del III Congreso Nacional de Artes Gráficas, (Papel, Prensa, Artes Gráficas y afines) se dirige a usted para comunicarle la celebración de dicho Congreso, que tendrá lugar durante los días 19 al 24 del próximo junio en nuestra ciudad.

El fin que se persigue con este Congreso es el mejoramiento moral y material de la vida económica, social, industrial, comercial, técnica, y de enseñanza profesional en nuestra industria. Esta necesidad se ha hecho patente en la campaña divulgada en numerosos artículos y estudios publicados en las revistas profesionales y que han coincidido en tales recomendaciones.

Es obvio que los gráficos españoles nos desenvolvemos con dificultades y penuria frente a un sinfín de problemas que tenemos planteados, y que sin ser de Gobierno, con la colaboración de éste, pueden reducir sus efectos y aminorar los conflictos que a diario nos provocan.

También justifica la celebración del Congreso Nacional el afán de convivir más estrecha y directamente todos los que forman la familia gráfica en el transcurso de unas horas de pleno contacto que permitan fusionar las aspiraciones y crear un ambiente social y de compañerismo que debe presidir siempre nuestros actos y la continuidad de nuestra actuación.

Son extraordinariamente elocuentes y estimulantes las reseñas de los anteriores Congresos en los que se vieron mezclados con absoluta fraternidad los gráficos de toda España.

Y por ello debemos agradecer al Sindicato Nacional del Papel, Prensa y Artes Gráficas la autorización de celebrar este III Congreso Nacional y proclamar al Jefe del mismo, don Julián Pemartín, el agradecimiento a que se ha hecho acreedor por su interés y apoyo en la realización del mismo.

A título de homenaje, cúmplenos recordar los nombres de los organizadores del I y II Congresos, celebrados en Barcelona y en Madrid los años 1911 y 1913, respectivamente.

El de Barcelona fué organizado por el benemérito Instituto Catalán de las Artes del Libro, estando formada la comisión por los señores:

D. Pedro Cruells, gerente de la casa Bobes y C.ª; D. Eudaldo Canivell, escritor profesional, bibliotecario y antiguo impresor; D. Agustín Dantraigu, presidente de la sección de Litógrafos; D. Juan Fabré y Olivé, publicista y director de la Biblioteca-Museo Balaguer; D. Julio Garré, gerente de la razón social Ch. Lorilleux y C.ª; D. Juan Fornells; fotograbador; D. Gustavo Gili, editor; D. Ceferino Gorch y Esteve, proveedor de máquinas y utensilios para las Artes del Libro; D. Augusto Hofer, gerente de la Fundición Suc. de J. Neufville; D. Ramón Miguel y Planas, publicista y gerente de la casa Miquel y Rius; D. Pablo Riera y Sans, impresor, editor y abogado; D. Cándido Ros, gerente del almacén de papel Ros y Pastor; D. Juan Russell, de la Tipografía La Académica, y D. Francisco Sugrañes, impresor, delegado comarcal de Tarragona.

El de Madrid fué organizado por los señores:

Presidente: D. José Sánchez de Ocaña, de Madrid; Vicepresidente: D. Tomás Blasco, de Zaragoza; Secretario 1.º: D. Francisco Mateu, de Madrid; Secretario 2.º: D. Fernando Guisol, de Madrid; Secretario 3.º: D. José Ortega, de Madrid; Secretario 4.º: D. Fernando Abadía, de Zaragoza.

INVITACIÓN

Después de lo expuesto pasamos a invitar a usted para que se inscriba como congresista y a la vez rogarle participe en la tarea preparatoria y de realización de este III Congreso, solicitándole nos remita algún trabajo con las sugerencias que en su opinión deberían abarcar los temas a discutir, teniendo en cuenta las especialidades que comprende nuestro Congreso y que de cada una se planteará la correspondiente ponencia. Estas son:

1.ª Prensa;
2.ª Publicidad;
3.ª Editores;
4.ª Tipografía y Encuadernación;
5.ª Litografía, Offset y Huecograbado;
6.ª Fotograbadores;

En la dècada dels anys 50 del segle passat ja apareix el nom d'Emilio Domínguez com a propietari de la Imprenta La Contestana, i pràcticament totes les revistes d'aquesta dècada varien en les seues mesures entre 19 – 20,5 cm d'ample per 26 – 27 cm d'alt, amb la intenció estètica de convertir el que era el programa oficial de festes en una revista de festes, tal i com la coneixem hui en dia. Cal destacar que en 1950 es recull la crònica gràfica i escrita del 350 aniversari de la proclamació de Sant Hipòlit com a Patró de Cocentaina. D'altra banda, convé remarcar que, amb el pas dels anys, van augmentant el nombre de les col·laboracions en les revistes que destaquen diverses perspectives de la festa contestana, així com col·laboracions de caire historicista o que posen l'accent en les tradicions, en els nostres pintors o en els símbols i monuments contestans. Igualment també s'incrementa el nombre d'anuncis publicitaris que mostren l'evolució empresarial i comercial de Cocentaina, i que majoritàriament se solen situar després del programa d'actes festers.

Des del punt de vista gràfic mantenen la moda de l'època amb caixes de text presentades a una o dos columnes amb barreja de tipografia i de cos de lletres, així com fotografies en blanc i negre amb alguna excepció en l'ús de les imatges a color, generalment relacionades amb les figures dels patrons contestans. Les portades ja figuren impreses a quadricromia amb il·lustracions que al·ludeixen al Patró o a motius festers d'ambdós bàndols i a la lluita entre els moros i cristians.

Com a curiositat cal destacar que és en la revista de 1954 quan apareixen les primeres poesies en forma de sonets dedicades a les festes, al poble i a la patrona. Així mateix, també cal ressenyar que la revista de 1959 supera per primera vegada les 100 pàgines.

A partir de la revista del 1960 ja apareix imprés el número de depòsit legal (A -112), una obligació legal dels editors, impressors, i productors de donar a l'Estat un nombre d'exemplars de les seues obres per a garantir l'accés i preservació a la producció bibliogràfica, discogràfica, etc. del país.

En 1962 observem nous elements en la portada de la revista, ja que s'incorpora una al·legoria de la música amb l'aparició d'uns timbals que conformen les figures del moro i cristià.

En la coberta de 1963 apareix per primera vegada com a imatge el castell de fusta, que havia sigut inaugurat l'any anterior, i que ocupava el lloc en el Pla que s'ha mantingut fins a l'actualitat després de la remodelació de l'itinerari de l'Entrada que també és de l'any 1962.

La revista del 1964 no es confecciona als tallers de la Imprenta La Contestana i cal esperar fins a 1965 perquè la impressió retorne als tallers gràfics de l'empresa, ara amb la incorporació del nom de l'impressor, E. Domínguez. En aquesta edició de 1965 s'inicia una sèrie de portades que són obra de diferents pintors com José Segrelles o Francisco Gisbert "Flautí". Estem en època de canvis, perquè també s'augmenten les mesures de la revista (21 x 30 cm) i augmenta el nombre de pàgines a tot color.

Tampoc són els impressors de les revistes de la trilogia 1967-1969 i tornen a recuperar-la en els anys 1970, 71 i 72, on apareixen com a Imprenta Domínguez.

A partir d'aquesta data vindria una llarga travessia del desert perquè la nostra impremta no tornarà a recuperar la impressió de la Revista de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina fins a 36 anys després, és a dir, caldrà esperar a l'any 2008 per a tornar a gaudir dels excel·lents treballs d'aquest taller gràfic que ha experimentat no sols l'evolució lògica del pas del temps, sinó també l'avanç de les tecnologies i els canvis en la concepció gràfica i en el disseny.

Cocentaina, 4 de juny de 2022◆

Nova casa muladí

Després de molt de temps rondant-nos la idea i pegant-li voltes al canvi de seu de la nostra filà, finalment, a finals de l'any 2019, vam fer oficial l'adquisició d'una nova casa muladí al carrer Convent 15-17. Desenes de locals visitats i mesurats, milers de trucades informatives, consultes amb diferents professionals, hores i hores de meditació, quan per fi vam trobar un lloc que ens encaixava a la perfecció. Dos locals que havíem de convertir en un únic espai, en un raconet immillorable.

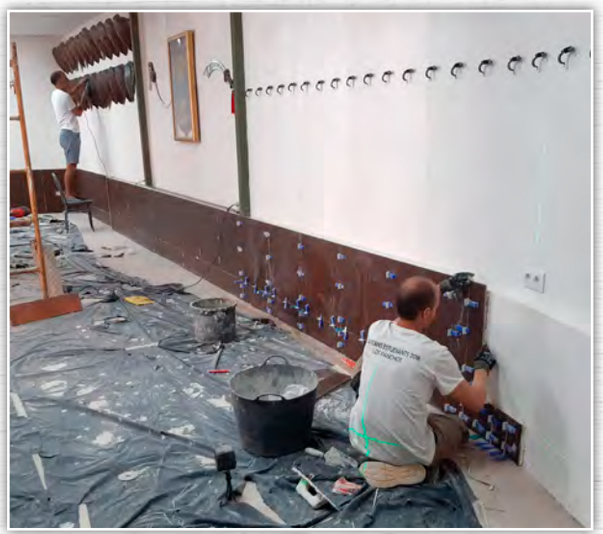
Ara s'havia de treballar a contrarellotge per aconseguir personalitzar aquest espai i poder estrenar-lo en festes, quan de sobte va arribar la pandèmia. Allò ens va impedir poder avançar la feina, ja que estava prohibit ajuntar-nos. De seguida que va ser possible, tots amb les mascaretes posades i a aportar el que cadascú sabem. Gràcies a Déu, a la nostra Filà tenim perfils de tota classe: fontaners, obrers, manyans... I un bon grapat de gent amb poca mà per a l'ofici però molta voluntat i ganes d'arrimar el muscle. Així vam aconseguir arribar a la Publicació del 2021 amb tot acabat per poder inaugurar aquella nova seu.

El nostre muladí d'honor, Roberto Marset (DEP), va ser l'encarregat de tallar la cinta aquell 26 de juny, i tot i que l'evolució de la pandèmia no ens va permetre dinar allí, ho vam fer en un bar perquè aquest moment s'havia de celebrar.

Des que s'han alçat les restriccions sanitàries han tornat els dinars de dissabte, diferents assemblees, festetes temàtiques, esmorzar de Fira, Puríssima amb la inusual volteta que vam pegar en desembre... En fi, el mateix bon ambient que teníem a la seu anterior i les mateixes ganes de continuar fent festa, però amb il·lusions renovades. La nostra Filà travessa un bon moment gràcies a la quantitat de membres, la joventut i el bon fer, tot això mereixia un espai més gran, i no podem estar més contents de la idoneïtat. Cal donar les gràcies a tots els que han dedicat un minut del seu temps a la nostra nova seu, la que per a molts és la seua segona casa.

Estem desitjant que les noves parets comencen a col·leccionar moments festers únics i irrepetibles que tots vivim a les nostres filades durant la trilogia festera ◆

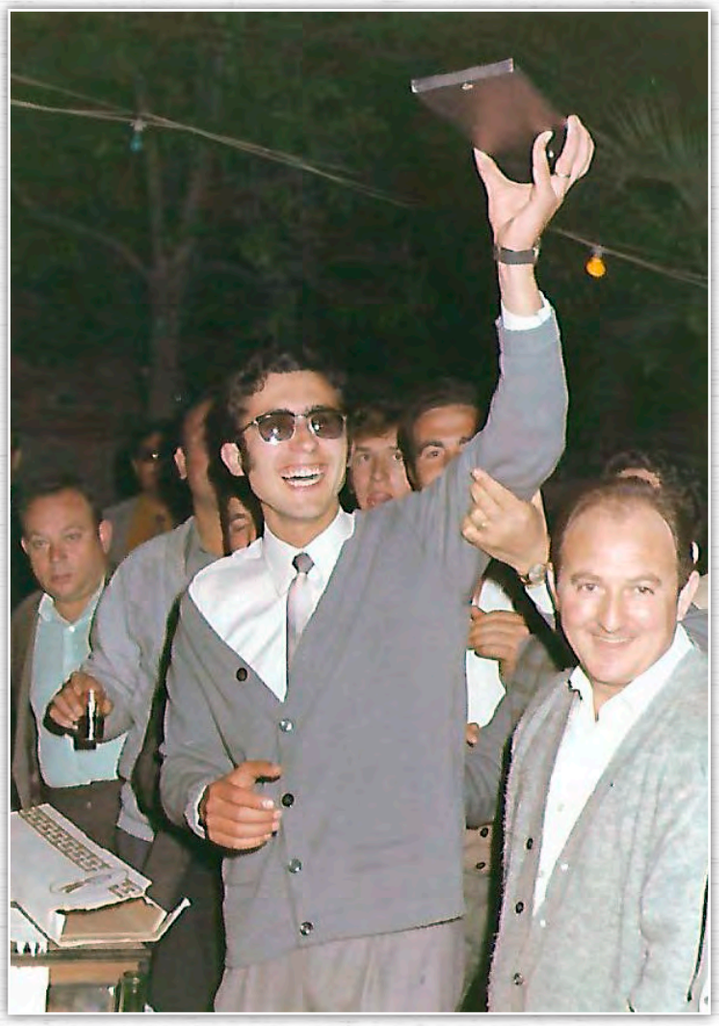
Álvaro i Manolo "Els germans pixocs"

NOELIA SELLÉS VALOR
Contrabandista

"Passa, passa,.." em deia una veu ferma, però al mateix temps amigable. Era el membre més antic de la filà Contrabando, Manolo Pitixoc, com tots el coneixíem. Allí estava, al racó del foc de la tauleta amb braseret, la seua dona Conchi. Com sempre, tenia un bonic somriure i una gran abraçada preparada per donar-me la benvinguda. I allí estava jo, disposada a escoltar tot el que Manolo havia d'explicar-me per a escriure un article per a la revista de festes. Sense poder-me imaginar que eixiria d'aquella casa amb una gran història festera que emcommouria...

Era allà per 1965 quan dos jóvens germans, Álvaro i Manolo, coneguts com "els Pitxocs", es van acomboiar per a apuntar-se aquell mateix any als contrabandistes, amb la il·lusió de poder retrobar-se amb els records que tenien dels seus avantpassats, ja que la seua família materna havia eixit molt anys allí. La filà estava situada en un local que es deia"la Llimera", prop de la plaça de l'Església. Allí es van plantar els dos, amb un gran somriure i amb tota la il·lusió que hi podia haver. Ja apuntats a la filà, van començar a ratllar per a poder eixir a festes aquell 1966, peròla seua sorpresa va vindre quan, quasi damunt de festes, va faltar un membre de la família més important que sustentavala filà. I molt d'aquells contrabandistes varen decidir no eixir, inclús esborrar-se de la filà. Allò va ser un colp molt dur per als germans, ja que en un any de tanta il·lusió no podien eixir, perquè no hi havia prou gent. Després de fer-se ells mateixos els trages nous amb l'ajuda de sa mare, de Conchi, i amb la gràcia de bordar de Reme, peraquell moment nóvies de Manolo i Álvaro respectivament, molt tristament van abandonar la idea de poder desfilar aquell any passeig avall. Però estos dos germans no es deixaren véncer tant fàcilment per aquellsesdeveniments i aquell mateix any van començar a animar i aacomboiar a més jóvens del poble perquè s'apuntaren el pròxim any.

Un inconvenient que trobaven aquests jóvens era que la vestimenta costava molts diners. Aleshores, els Pitxocs es van moure per a aconseguir que una tenda que es deia " Tejidos Manolo"a Muro, es pogueren fer el tragei el pagaren a poc a poc o,tal com es deia, "fent ratlla". Açò va ser el detonant i l'al·licient perquè aquells jóvens no tingueren dubte d'apuntar-se. De maneraque aquells dos germans il·lusionats en la festa varen aconseguir un total de 35 festers contrabandistes. Va ser tanta la gratitud que varen tindre aquell any amb aquellaquantitat de membres quea hores d'ara no han deixat mai que baixara, contínuamentajudantincondicionalment a tot aquell que vullga formar part d'aquesta gran família contrabandista.

Ja s'aproximava aquell 1967 en el que tornarien a eixir a festes i,per descomptat, va ser Álvaro qui va publicar la festa aquell meravellós any. En 1968, Álvaro i Manolo ja eren més que coneguts en la festa i en la seua. Va ser aleshores quan Manolo va entrar a formar part, per primera volta, de la Junta de Festes, i va posar el seu gra de sorra per engrandir més la festa. Però no es va quedar ací la cosa,perquè en 1969 va ser cofundador de la filà Contestanosi va contribuira fer tirar també endavant aquesta filà. Dos anys després, va ser Manolo el que va voler gaudir d'un dia important com era la Publicació, de manera que en 1971 va ser publicador contrabandista. Però un any abans d'açò que vos estic contant va acceptar el càrrec de fiança dins de la junta de la filà. Açò li va durar molts anys i en 1978 va entrar com a cap de filà. Ja capficats dins de la festa,aquests dos Pitxocs van continuar movent-se per engrandir-la cada dia més.

Totanava amunt i en l'any 1983 va ser Álvaro qui va entrar com a cap de fià del Contrabando. Aquesta tasca li va durar 3 anys i en aquest període de temps van inaugurarel local actual de la fià. També es van assabentar que l'ambaixada del contraban feia anys que s'havia deixat de fer, per raons desconegudes, i van ser aquests dos genis els que van remoure aquest tema. Varen anar a parlar amb els maseros i acordaren amb molta il·lusiófer l'ambaixada. En 1983 es va tornar a celebrar juntament ambels maseros. Ja veiem con esta parella dels Pitxocs anaven agafant-se cada vegada més a la filà i va ser en 1999 quan Manolo va decidir sustentar el càrrec deCapità Cristià:tot un gran repte per a d'ell que va complir així uns dels seus grans somnis. Uns anys més tard, Álvaro va haver de fer un parèntesi en la festa per raons personals, però sempre tenia elcuquet dins de tonar a sentir la música en l'ambient de la filà. De manera que, de seguida que va poder, es va tornar a incorporar amb tanta il·lusió que en 2016 va sustentar el càrrec d'Abanderat Cristià, amb tot el que comportava. I quin càrrec més bonic que va fer acompanyat de la primera esquadra de negres feta per dones.Aquell any Manolo va vore complit el somni del seu germà i Álvaro va disfrutar com un xiquet...

Ja eren les deu de la nit i allí estava jo,embacorat escoltant tot allò que anava contant-me Manolo, que de tant en tant feia un somriure que em feia pensar que tornava a gaudir en el record.

Moltes gràcies, Álvaro i Manolo, per la vostra implicació en la festa, i més especialment en la nostra filà, els Contrabandistes! Sense vosaltres res no seria el mateix.◆

Art i festa

Aurelio Pérez Savall: Pintor de la fantasia en la Festa

JAIME PÉREZ CARDONA
President d'Honor

La Federació Junta de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina ha considerat convenient, amb gran encert, donar a conéixer de quina manera les filaes van començar a confeccionar les esquadres especials i de negres per a les nostres festes i no acudir a diferents poblacions per a llogar cada any els vestits per a aquestes esquadres.

A Cocentaina, com tots sabem, existeixen artistes que han col·laborat per a la Festa d'una manera desinteressada. Però també cal destacar que, per la dècada dels seixanta, unes filaes es van atrevir a fer un pas i evitar acudir a llogar vestits per a esquadres, perquè hi havia grans artistes a la localitat que podien desenvolupar el seu talent per a tal fi.

No va ser una tasca fàcil, perquè calia mostrar la parcel·la artística dels dissenyadors i comprovar l'acolliment del públic en veure els dissenys atrevits que amb força van començar a desfilar en l'entrada de Moros i Cristians lluint els vestits confeccionats. Cada dissenyador plasmava el seu estil en els esbossos, uns plens de fantasies, uns altres més clàssics, però sempre mostrant originalitat i bellesa.

Aurelio Pérez Savall

Enguany comencem amb el pintor i dissenyador AURELIO PÉREZ SAVAL, que va nàixer a la localitat d'Oliva, però, per motius de treball, la seua família es va traslladar a Cocentaina quan era molt menut i des d'alesho-res ençà és considerat com un contestà més.

Els seus primers estudis els va realitzar al col·legi dels Pares Franciscans i va passar a l'Escola de Belles Arts d'Alcoi on va rebre lliçons del pintor contestà Antonio Torregrossa. En la seua trajectòria professional, ha realitzat innombrables exposicions tant individuals com col·lectives. Per l'amistat que m'uneix al pintor, en dues ocasions em va proposar presentar-lo en les exposicions que va realitzar en la localitat.

El vaig presentar com un pintor autodidacta, amb innombrables retrats, fantasies orientals úniques en el seu gènere, innombrables temes místics i religiosos, esbossos i olis que reflecteixen rellotges amb el pas del temps al costat de mans exageradament expressives, natures mortes de diferents temes, paisatges de Cocentaina, màscares venecianes plenes de colorit i d'esplendor, nines amb rostres d'una altra època, etc. Per descomptat, també té encàrrecs d'esbossos per a esquadres de negres i especials. Per encàrrec de qui era en aquell moment president de la Junta De Festes, el Sr. Ramon Ferrando, va dissenyar la vestimenta dels formadors per a la Publicació de les nostres Festes, el resultat de les quals va ser magnífic, perquè es va personalitzar el bàndol cristià i el moro amb un vestit que concordava amb cada bàndol.

Diverses juntes de festes li han encarregat portades per a revistes de festes, il·lustracions i cartells per a la festa contestana, també per a associacions i confraries. Cal destacar que en les dues parròquies existeixen olis de sants i quadres relacionats amb la passió de Crist.

El pintor es va iniciar en la Festa l'any 1966 -poc més o menys- quan, per l'amistat que l'unia amb diversos membres de la Filà Gentils, li van encarregar un esbós per a l'esquadra de negres de l'any de bandera. Al meu entendre, van ser molt atrevits de demanar-li

aquest encàrrec, perquè sabien per endavant que no seria un esbós tradicional, seria una temàtica que trencaria amb la festa contestana.

Per primera vegada, els faraons de l'antic Egipte van desfilar pel recorregut de l'entrada, un fet que va provocar una admiració extrema, una expectació màxima en observar com els faraons maquillats fins a les celles delectaven qui els observava.

Amb aquesta esquadra es va trencar l'esquema tradicional de les esquadres en les nostres Festes. La següent esquadra dissenyada per a la mateixa filà ens va traslladar a l'orient llunyà, perquè la temàtica de l'esquadra eren uns budes amb infinitat de braços, cares, xanques, purpurines, teles plenes de fantasies asiàtiques que només un artista com Aurelio podia traslladar a la Festa.

Va haver-hi diferents opinions, però la veritat és que els nostres artistes es van esforçar molt perquè, des d'aquell moment endavant i any rere any, els temes i els esbossos tingueren un rumb més actual, ja que les esquadres eren molt repetitives fins al punt d'arribar a la monotonia.

Per aquells anys, la seua participació en la festa va ser molt fluida i determinant, perquè va col·laborar amb diverses comparses, com ara els Contrabandistes, Creuats i alguna més. Per descomptat, aquests esbossos els va omplir de molta més qualitat i molta més fantasia i originalitat. Em comenta que la confecció dels vestits eren purament artesanals, ja que es formava un equip de persones amb la finalitat que cada vestit resultara el més barat possible a causa de l'economia d'aquells temps.

Pel seu estudi han passat moltes persones relacionades amb la Festa per a encarregar-li esbossos, tant per a vestits d'esquadres de negres i especials com per a tota mena d'elements relacionats amb la festa, com

Esquadra de Negres, 1967

Esquadra de Negres, 1968

Esquadra de Negres, 1985

Esquadra de Negres, 2005

ara estendards, palanquins, palmitos orientals, i molts elements decoratius per als boatos.

Treballava per a la festa inspirant-se amb els concordes de la nostra música festera. S'assaciava d'escoltar peces musicals com *Zoraidamir*, *Segrelles*, *Gentilesa-74*, *El negre Sanson*, A mos pares, *Miguel Ángel*, *Alberri*, i moltes més dels seus grans amics, mestres d'obres incomparables creades per a embellir i expandir la nostra Festa.

Al meu entendre, amb Aurelio va arribar l'espenta necessària perquè el canvi que ell va proposar amb les seues esquadres repletes de colorit s'acceptara que el color i la fantasia són peces fonamentals per a la superació en la Festa. L'artista va saber combinar encertadament cada element per a cada lloc. Domassos, tuls, collars, perles multicolors, serrells i borles, teixits de seda, tuls i un sense fi d'objectes perquè els seus esbossos s'ompliren de color i traslladar-los a la realitat amb la finalitat que els festers lluïren tot l'esplendor que ell havia creat.

Abans d'aquesta entrevista, com és molt bon comunicador, he tingut la gran sort de passar estones agradables amb ell al seu domicili i al seu estudi admirant tota la seua obra tan diversa. Parets plenes de pintures repletes d'una borratxera de color impressionant, i cada visita obres noves, obres de diferent temàtica. Carpetes amb abundants esbossos de totes classes, cartolines preparades per a felicitacions nadalenques realitzades el mes d'agost.

Ha sigut un vertader honor gaudir sempre de la seua companyia, parlar de temes actuals, visionar projectes que sempre ha tingut, veure els canvis que ha efectuat en la seua dilatada vida artística, serà un record que sempre he d'agrair a l'artista. La meua admiració per l'artista que va col·laborar en la Festa amb les seues atrevides fantasies. Aurelio, durant la seua trajectòria professional, ha sigut un pintor inquietant i sempre ha estat disposat a col·laborar amb tots.

Aurelio ha treballat i ha donat tot el que ha pogut perquè el seu poble, Cocentaina, siga reconegut en les seues pintures, aquarel·les, ceres i en totes les tècniques que els creadors sempre estan experimentant.

De la seua part i d'una manera especial la seua gratitud a quantes persones han col·laborat amb ell en el desenvolupament de les seues creacions. Modistes, manyans, fontaners, sabaters, maquilladores, pintors, etc., perquè sense aquestes persones no s'haurien pogut confeccionar aquestes esquadres i vestits especials. La seua gratitud a la Federació Junta de Festes de Moros i Cristians i als responsables de la revista que hagen pensat en la seua persona per a començar aquest apartat per a poder donar a conéixer les persones i artistes que van començar a donar-li el sentit personal a la nostra Festa.◆

Unes festes diferents: unes festes d'absències

RAFA VALLS GINER
Cap de filà dels Borts

Pense que una tradició sense emocions no la podem considerar tradició. És per això que em complau parlar de la publicació del tradicional conte infantil *Unes festes diferents*, que l'amic bort Paco Pascual, mestre al col·legi Sant Roc d'Alcoi, després de les seues dos primeres aventures bandoleres, va publicar el passat dimecres 13 d'abril en una multitudinària presentació al teatre Salesians. Parlem d'una tradició emocional, la mires per on la mires...

I, com no podia ser d'una altra manera, torna a utilitzar els seus gens berebers i la seua infància festera per a donar-li color a la història. I és que si en *El tresor de Benimassot* era Pep Botifarra qui cantava l'Himne dels Borts al cd del llibre, amb aquest treball no sols puc dir que Paco ha pujat un escaló, sinó que ha arribat dalt de l'escala. Per què? Doncs, perquè dedica el projecte a una persona molt especial per a la filà dels Borts i per al propi Paco: el ja etern Rafael Cortés, *el Tete*.

Em comentava emocionat el mateix Paco com es va armar de valor per anar a l'hospital a mostrar-li al Tete la portada i la dedicatòria, com agraïment per tot el que havia fet per ell i per ser un dels seus pares de la filà. Com no podia ser d'una altra manera, l'homenot es va emocionar i no va saber què contestar més enllà d'unes «gràcies» sinceres que encara ressonen al cor de Paco. Tots sabem que Rafel era de llàgrima fàcil, dels valents que ploren a cara descoberta, com pocs ho saben fer.

A banda de qüestions sentimentals, amb aquesta auto-edició, entén l'amic Paco que el públic en general ha se saber quin és l'origen de les festes de Moros i Cristians. Per això, des del conte, ens fa descobrir la vida d'un dels personatges més carismàtics i, al mateix temps, desconegut de la nostra història: el visir al-Azraq, representat pel capità moro a cada poble, l'enemic que Jaume I va témer i a qui mai no va aconseguir doblegar. Un militar valerós que estava ben protegit per la Muntanya, un territori vast i trencallós format per les serres de la Vall d'Albaida, el Comtat, La Marina Alta, la Marina Baixa, la Safor, la Costera i l'Alcoià. En definitiva, la contarella parla d'un musulmà que caigué al pou de l'oblit i la indiferència, com sempre fan els que perden les batalles.

I com diu el professor Sergi Gómez i Soler en la ressenya d'*Unes festes diferents*: «l'amic Paco ha sabut descarregar de banalitat el mite per refer l'home i el seu fet amb un historicisme que contrasta del tot, i s'acobla d'allò més bé amb la visió imaginativa que és pròpia del conte i que el conte necessita. I ben atractiva que resulta la barreja de llegenda retriada, realitat fonamentada i ficció atrevidament lliure per atreure..., i atrapar! Un visir actiu, valent, reflexiu i conscient enfrontat amb un rei Jaume intel·ligent, estratega i pacient en lluita pel futur d'una terra que és casa i estima per l'un i cobejança i guany per l'altre...».

I què vos diré de les precioses il·lustracions que l'acompanyen, obres totes de l'estimat César Vilaplana, un altre bort, que forma amb Paco una carn i ungla de la qual ixen molts projectes, que sopar tots els dijous de l'any a la filà sempre dona els fruits més inesperats. I d'aquests dos espera't qualsevol bogeria.

Tot i seguint el seu costum d'anteriors publicacions roderes, Paco ens torna a oferir un cd amb cançons inèdites (algunes compostes per Eduard Navarro, per Bernardo Adam Ferrero i pel també bort Francisco Valor). Però res de marxes mores, cristianes i pasdobles, que això és massa previsible. Parlem de peces valencianes cantades per cantautors de la categoria d'Anselmo Martí, Andreu Valor, Dani Miquel, Vicent Savall, Mara Aranda, Aitana Ferrer, Ina Martí, Josep Aparicio, *Apa*, Esther Quiles, Sara Rope, Jesús Barranco (amb Toni de l'Hostal, Mireia Tortosa i Pau Miquel), Joan Femenia, Sílvia Tàpia i els grups Distillery i Leukoners. Quasi res...

I, com diu també Sergi, «Des del celler al món!», que cada vegada que els protagonistes de la colla dels bandolers creuen el túnel del temps del celler de cal iaio Ximo, viuen de primera mà experiències inoblidables. I a diferència de les anteriors ocasions, el viatge d'*Unes festes diferents* comença en la Primera Diana contestana, la millor del món fester. Com ho llegiu, aquesta aventura té l'inici en la nostra filà dels Borts. Ací teniu la sinopsi del conte, per si vos ve de gust llegir-lo:

La troballa d'una caixa misteriosa al terrat de cal iaio deixa Ximet i Paquitet molt inquiets. Obrir-la i revelar què hi ha dins els permet conéixer el visir al-Azraq: un personatge carismàtic de la nostra història que, mentre viu enamorat de la bella Sara, portarà a terme una gesta que donarà origen a les festes de Moros i Cristians que hui en dia celebrem a moltes poblacions. Un guerrer musulmà que resultà ser la punxa més molesta del rei en Jaume I.

L'endemà del descobriment, el poble celebra la festa morocristiana. Un accident amb un petard fa que Ximet i els seus amics hagen d'anar a cal iaio Ximo per a curar el ferit Tomaset. Els infants, vestits de festers berebers, tornen a creuar la porta del celler amb la intenció de visitar de nou els amics bandolers. Però, durant la travessia, localitzen un forat misteriós en un costat del túnel. Rasparan la paret per a descobrir una altra porta secreta. Quina aventura els esperarà a l'altre costat?

Voldria acabar l'article comunicant que serà el dijous 21 de juliol, al Pati d'Armes del Palau Comtal, el grup d'El Celler de Cocentaina (del qual Paco forma part en companyia del cantautor socarrat Anselmo Martí, el rapsoda pegolí Joan Femenia i el grup teatral de l'associació), presentaran de manera oficial el conte, amb la inestimable col·laboració de la germana Unió Musical Contestana, en sentit homenatge a Rafael, *el Tete*, en un espectacle que no deixarà ningú indiferent. Vull donar-li les gràcies a Paco el fet de comptar amb la nostra i la seua filà en tants dels seus projectes educatius i literaris.◆

Maseros de Cocentaina i l'Aranya d'Albaida
XXV Anys fent Festa

JOSÉ LUIS PASCUAL BROTONS

Dedicat a Vicent Belda (músic),
per la seua comprensió infinita

Moltes vegades he pogut llegir en diferents publicacions i programes festers que en les festes, perquè els diferents actes isquen com deu mana i que puguen tenir la rellevància que es mereixen, ha d'haver una complicitat manifesta entre fester i músic.

No vull descobrir ara que, com tots els festers sabem (i que el públic també així ho reconeix) el component musical de les nostres festes ocupa un lloc mol important, per la qual cosa és de justícia reconèixer que, sense l'enteniment entre músic i fester, seria molt complicat que es donaren les circumstàncies idònies perquè dos societats com la Filà MASEROS de Cocentaina i la Unió Musical Albaidense L'ARANYA d'Albaida hagen pogut caminar cada agost de cada any, durant 25 anys consecutius, i han sigut un binomi magnífic per a les nostres festes de Moros i Cristians.

He considerat oportú fer aquesta introducció per a ressaltar l'esdeveniment que aquest any els MASEROS tenim per davant i que, si Deu vol i la maleïda pandèmia ens deixa, celebrarem molt orgullosos que els Maseros i l'Aranya fa 25 anys que ixen junts a les Festes de Moros i Cristians contestanes.

No voldria caure en la pedanteria que som l'única filà que hem pogut celebrar tant important efemèride, perquè de segur que hi ha altres filades que també han tingut la sort de poder gaudir durant tant de temps i de forma continuada i ininterrompuda de la mateixa banda de música, però sí que és la meua intenció deixar escrit aquest esdeveniment perquè quede constància que les relacions festeres musicals de les dues entitats, encara que de vegades són molt difícils (ho podrem comprovar a continuació) poden donar els fruits perquè es produïsca el miracle que tots plegats puguem gaudir del que de veres desitgem: FER FESTA.

Amb la predisposició que el meu propòsit siga ben entès i millor acceptat, farem un poc d'història de com hem aplegat a poder aconseguir un enteniment molt elevat per a poder celebrar 25 anys junts fent festa.

En la dècada dels 90, els Maseros portàvem per a les Festes la Música de Muro, fins que en l'any 1995 i per motius estrictament econòmics vam tenir amb molta pena i dolor de deixar de caminar junts per a fer festa a Cocentaina. Aleshores, i com que estàvem ja damunt de celebrar les festes d'aquell any, vam demanar als murers que ens ajudaren a buscar una altra banda de música per tirar endavant. Ells, molt sol·lícitament, ens van posar en contacte amb la Unió Musical L'ARANYA d'Albaida perquè pogueren acompanyar-nos en les festes de 1995.

Per motius que ara no venen al cas, a l'any següent, la Filà va decidir contractar la música de la Torre de les Maçanes, però com que no va haver enteniment, tornaren en 1997 a buscar l'ARANYA. Voldria ressenyar i ressaltar que Vidal, aleshores encarregat de la Música, ens va comentar que encara que no els havíem donat cap explicació per a continuar contractant-los, amb molta il·lusió tornarien a tocar per als maseros en les festes de Cocentaina.

Des d'aquell any, el fet de caminar junts fent festa, gràcies a Déu i a Sant Hipòlit, no s'ha separat mai ni

per a res. Però no creguen que ha sigut un caminar fàcil, al contrari, els primers anys van tenir una dificultat molt elevada perquè l'enteniment entre les dues societats, com a conseqüència que els parers, les opinions i els sentiments eren molt diversos, l'ambient que existia no era el mes adequat perquè la cosa continuara endavant.

Si mirem l'encapçalament, podrem veure que aquestes paraules escrites van dedicades al músic i percussionista de l'ARANYA, Vicent Belda. Doncs açò té una explicació, ja que Vicent, amb el seu bon fer, molta mà esquerra i una gran dosi de paciència, juntament amb un servidor, van fer possible que, a poc a poc i llimant aspreses, ajuntant opinions, i acontentant les diferents pretensions musicals dels membres dels maseros, vam anar consolidant i millorant la relació entre les dues entitats. Ací voldria ressenyar que els diferents caps de Filà dels Maseros i les seues juntes sempre han estat disposades al fet que els músics de L'ARANYA es trobaren a gust, contents i ben atesos en les seues exigències, perquè tots plegats puguem gaudir del que tant ens agrada: poder fer festa amb germanor.

Recorde amb molta nostàlgia i en la llunyania dels temps que, com que aleshores un servidor era l'encarregat de la música, les queixes i els comentaris que feien els festers de les actuacions musicals en els diferent actes festers, tan dins de la nostra seu com també amb les actuacions al carrer, com eren: que poc toca la Xaranga hui... És que els músics en la Diana no han sonat massa bé... A veure si poseu un esparadrap a la boca dels músics perquè callen i puguem parlar... Les valoràvem Vicent i un servidor per a millorar i consolidar la unió entre les dues societats i que, a poc a poc, anara avançant any rere any en el temps. També voldria fer-me ressò del fet que els Maseros hem gaudit d'interpretacions musicals per part de L'ARANYA de grans pasdobles per a la nostra benvolguda DIANA com: l'estrena en Cocentaina de Pirates de Muro, Luis Saez, Ponteareas, Pepe Marset Músic, Ateneu Musical Contestà, i el nostre gran pasdoble més representatiu per a tots els contestans: Paquito el Chocolatero.

Igualment, en l'ENTRADA, la nostra banda de música ha interpretat grans marxes cristianes com ara L'Altet dels Canons, Cagamistos Capità, l'emblemàtica i molt important per als maseros, Pas als Maseros, fins i tot ens van regalar l'estrena de la marxa cristiana TABALS I SARAGÜELLS que el director Mario Roig Vila li va dedicar al xic del bombo de l'ARANYA, Vicent Belda, i que des d'aleshores ha sigut un referent per als Maseros en les nostres Entrades.

Fruit de tot açò, es va produir un acoblament molt especial entre músics i Maseros, el qual va donar pas al fet que les dues entitats portaren endavant activitats molt rellevants, com ara que en l'any 2003, i amb motiu de la Capitania dels Maseros, l'ARANYA va formar part amb la seua interpretació de l'enregistrament d'un disc compacte de música festera relacionada amb les diferents peces musicals que acompanyen els Maseros en tots els pobles de festes de moros i cristians.

Esperant i desitjant que el caminar de les dues entitats continue sense que es produïsca cap separació dolenta ni dolorosa i poder gaudir junts del que tots volem i desitgem, que no es altra cosa que fer festa, sols em queda que donar les més expressives gràcies per haver tingut la sort d'haver conegut i d'haver viscut moments tan meravellosos amb els companys músics i ara festers maseros com Pepet, Joan i Vicent. Per a tots tres, en particular, i per a tots els membres de la Banda, en general..... GRATITUD PER SEMPRE.

Bones festes i visca Sant Hipòlit◆

Cavalcada Reis Mags 2022

JUNTA DE FESTES

Després de les festes de Nadal i de Cap d'any, amb l'arribada de l'Emissari Reial el primer dia de gener es va despertar la il·lusió de tots els xiquets i xiquetes de Cocentaina, que depositaven amb esperança les cartes dirigides a les seues Majestats els Reis Mags d'Orient, en les quals explicaven com de bé s'havien portat durant tot l'any i quant que volen als seus germans, mares o avis, amb l'esperança de rebre alguns merescuts regals que portaven triant durant setmanes.

I, com cada any, després d'un llarg recorregut des del llunyà Orient, el dia de Reis van arribar a Cocentaina Melcior, Gaspar i Baltasar amb el seu seguici i els seus camells carregats de caramels, regals i il·lusions. Amb l'ajuda dels membres de la Junta de Festes i altres amics i voluntaris, van muntar el seu campament als voltants del Refugi de Les Foietes i, sense temps per a descansar, van començar a preparar el que seria una vesprada i una nit inoblidables.

Els tres Reis Mags van mostrar en tot moment un interés especial pels xiquets que, per estar confinats als seus domicilis, no podien assistir a la tan esperada Cavalcada i van decidir, sense dubtar-lo, desplaçar-se a visitar-los d'un en un abans que a ningú, aconseguint en aquelles visites els millors somriures dels sorpresos xiquets i alguna llàgrima dels seus còmplices pares. Alguns des de les finestres i altres en eixir al portal de casa intentant recollir el major nombre de caramels possible, dibuixaven en la cara l'alegria, la innocència i la il·lusió que compartien amb els pares i familiars que esperaven agraïts la visita Reial. Inoblidable.

Després, els Reis Mags es van desplaçar a la Parròquia de Santa Maria, on van ser rebuts per un grup de xiquets i xiquetes que els van entregar les claus de la Vila; mentrestant, tremolosos, miraven amb sorpresa a les seues majestats que s'acomiadaven entre els aplaudiments dels allí presents i pujaven als cotxes descapotables que els traslladarien per a donar inici a la gran Cavalcada.

A l'hora prevista i ja damunt dels respectius dromedaris, els tres savis Reis Mags van gaudir veient passar davant d'ells la desfilada encapçalada per l'estrela seguida de Sant Josep, la Mare de Déu i el Xiquet

Jesús acabat de nàixer, que es dirigien al portal seguits del temible rei Herodes i de tot el seguici que, amb la música i la il·luminació nadalenca, animaven a cantar el «Tirorí, Tirorí» als xiquets i a les xiquetes que, amb nervis, aplaudien i llançaven afectuosos besos a les seues Majestats durant tot el trajecte.

La nit màgica acabava al Pla quan, després de baixar-se dels camells, Melcior, amb el seu coure d'or, Gaspar amb l'encens i Baltasar amb la mirra, es van acostar al portal per a agenollar-se i mostrar el seu respecte davant el Xiquet Jesús, mentre amb les llums apagades sonaven les campanes i s'escoltava l'Al·leluia. Emocionant comiat que, sense dubte, no oblidaran els Reis Mags, impacients ja per tornar a Cocentaina l'any vinent on novament seran rebuts amb l'afecte de tots els contestans.◆

agraïment PUBLICITAT
agraïment PUBLICITAT
agraïment PUBLICITAT